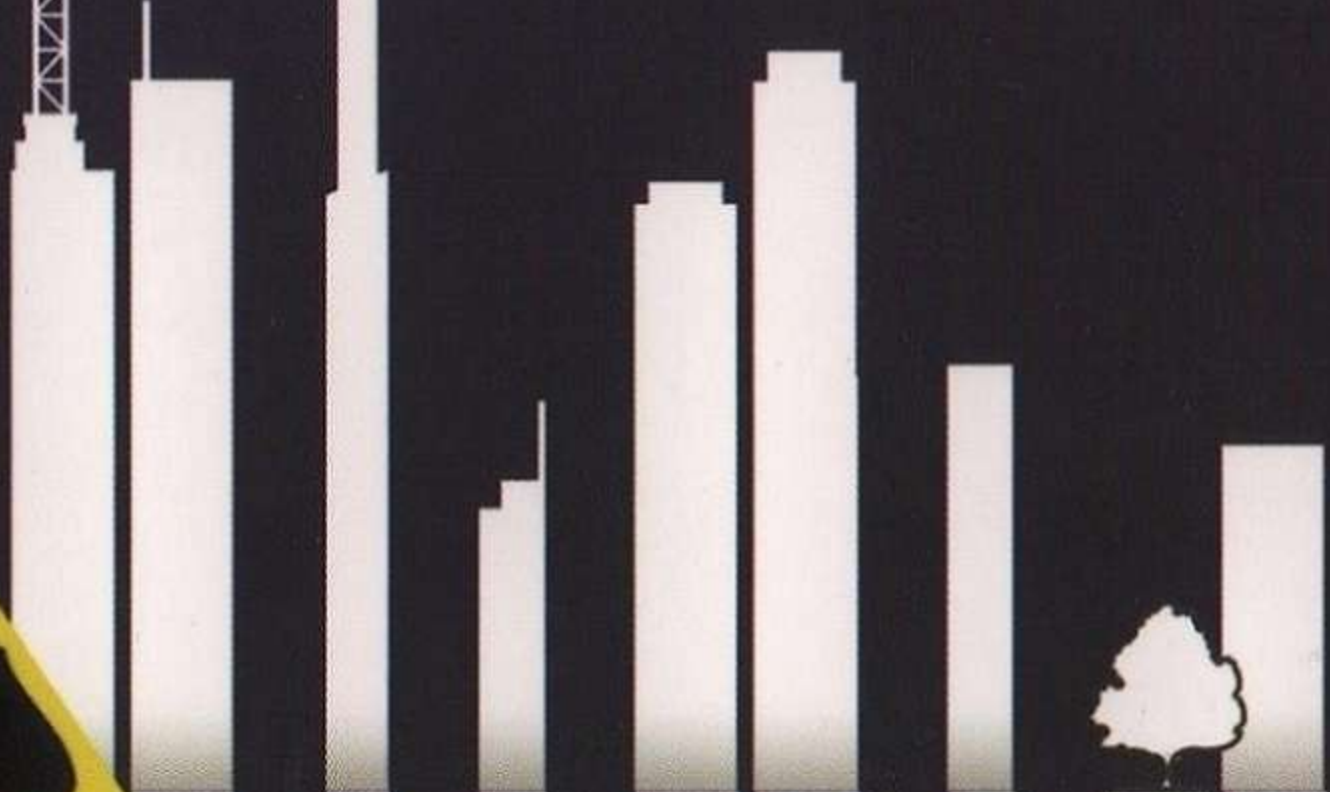

КЛУБТ
КОМТЕ
КО

ОТОНОТИК
ПИЯНО

A P R I L

A P R I L

Yayın No: 187

1. Baskı: Haziran, 2018

ISBN: 978-605-68426-6-5

Yayın Yönetmeni
K. Egemen İPEK

Türkçesi
İrma DOLANOĞLU ÇİMEN

Yayına Hazırlayan
Algan SEZGİNTÜREDİ

Son Okuma
Eser DEMİRKAN

Sayfa Düzeni
Adem ŞENEL

Kapak Tasarım
Eralp GÜVEN

Baskı
Ayrıntı Basımevi
Sertifika No: 13987

Yayın

A.P.R.I.L. Yayıncılık

Tarık Zafer Tunaya Sokak

21/3 Gümüşsuyu-Beyoğlu-İSTANBUL

Tel: (00 90) 212 252 94 38

Faks: (00 90) 212 252 94 39

www.aprilyayincilik.com

bilgi@aprilyayincilik.com

Özgün Adı: Player Piano

Player Piano @ This translation published by
arrangement with Dell Books, an imprint of Random
House, a division of Penguin Random House LLC.

Bu kitabın yayın hakları ANATOLIALIT Hakları
Ajansı aracılığı ile alınmıştır.

Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir
ve Sanat Eserleri Yasası Hükümleri gereğince
alıntı yapılamaz, fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz,
resim, şekil, şema, grafik vb yayınevinin izni
olmadan kopya edilemez.

KURT VONNEGUT

**OTOMOTİK
piyano**

KURT VONNEGUT JR.

1922'de ABD'de doğdu. II. Dünya Savaşı sırasında Avrupa'da savaşıırken Almanlara esir düştü. Tutuklu bulunduğu Dresden kentinin Müttefikler tarafından bombalanmasına tanık oldu. Geleneksel bombalar kullanılmasına rağmen, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarından fazla ölüme (yaklaşık 120.000 kişi) neden olan bir bombardımandı bu.

Vonnegut'ın kişisel tarihinde büyük önem taşıyan bu olay, 1969'da yazdığı *Mezbaha 5* romanına konu olmuştur. Dresden bombardımanı, Vonnegut'ın dünyaya karşı aldığı son derece komik ve alaycı ama aynı zamanda umutsuz, karamsar ve sinik tavrın altında yatan unsur olarak görülebilir.

İlk iki romanı *Otomatik Piyano* (1952) ve *Titan'ın Sirenleri* (1959) tamamen bilimkurgu sayılabilir. Daha sonra yazdığı romanlarda bilimkurgu temaları eksik olmamasına ve çoğu romanında boy gösteren kahramanı Kilgore Trout (bilimkurgu yazarı Theodore Sturgeon'dan esinlenerek yaratılmış bir karakter) bir BK yazarı olmasına rağmen, kendisi, romanlarının bilimkurgu olarak tanımlanmasına çoğu kez karşı çıkmıştır.

Önsöz

Bu kitap olan değil, olabilecekler hakkında. Karakterler, henüz doğmamış veya kitabın yazıldığı zamanda bebek olan kişilerden esinlendi.

Kitap daha çok müdürler ve mühendisler hakkında. Tarihin bu noktasında, MS 1952’de, hayatımız ve özgürlüğümüz büyük ölçüde müdür ve mühendislerimizin beceri, hayal gücü ve cesaretine bağlı ve umarım hepimizin hayatta ve özgür kalmasına yardım etmeleri için Tanrı da onlara yardım eder.

Ama bu kitap tarihteki başka bir an hakkında: artık hiç savaş olmayan bir zaman ve...

1

New York eyaletindeki Ilium kenti üç kısımdır.

Kuzeybatıda müdürler, mühendisler, devlet memurları ve birkaç profesyonel kişi, kuzeydoğuda makineler ve güneyde, Iroquois Nehri'nin karşı yakasındaysa halkın çoğunluğunun oturduğu, yerel olarak Yuva adıyla tanınan bölge vardır.

Iroquois üzerindeki köprü dinamitle havaya uçurulsa çok az gündelik iş zarar görür. İki yakada da karşıya geçmek için, merak haricinde bir nedeni olan pek insan yoktur.

Savaş boyunca, Amerika'daki yüzlerce Ilium'daki müdürler ve mühendisler, savaşmaya giden erkek ve kadınları olmaksızın işleri yürütmeyi öğrendiler. Savaşı kazanan bu mucizeydi: hemen hemen hiç insan gücü olmaksızın üretim. Nehrin kuzey yakasının diliyle, savaşı kazanan, maharetti. Demokrasi, hayatını maharete borçluydu.

Savaştan on yıl sonra (erkek ve kadınlar memlekete döndükten sonra, ayaklanmalar bastırıldıktan sonra, antisabotaj yasaları uyarınca binlerce insan hapse atıldıktan sonra) Doktor Paul Proteus ofisinde bir kediyi okşuyordu. Ilium'daki en önemli, en zeki kişiydi ve daha otuz beşinde olmasına rağmen Ilium Fabrikası'nın müdürüydü. Uzun boylu, zayıf, sinirli ve esmerdi; koyu çerçevesiz gözlükleri uzun yüzünün yumuşak, yakışıklı hatlarını bozuyordu.

Şu anda kendini önemli veya zeki hissetmiyordu, uzun zamandır da hissetmemişti. O anki tek tasası, siyah kedinin yeni ortamından memnun olmasıydı.

Hatırlayacak kadar yaşlı ve rekabet edemeyecek kadar ihtiyar olanlar, Doktor Proteus'un tıpkı babasının gençliğine benzediğini sevgiyle söylerlerdi ve kimi çevrelerde hoşnutsuzlukla da olsa genel kanı, Paul'ün de örgütte bir gün babası kadar yükseleceğiydi. Babası, Doktor George Proteus, öldüğünde önem bakımından sadece ABD başkanlığının yaklaşılabildiği, ülkenin ilk Ulusal Sanayi, Ticaret, İletişim, Gıda ve Kaynaklar Direktörü unvanını taşımaktaydı.

Proteus genlerinin bir kuşak daha sonraya aktarılması şansına gelince: neredeyse sıfırdı. Paul'ün savaş boyunca sekreterliğini yapmış karısı Anita, kısırdı. Üstelik işin acı veya komik tarafı, ofisteki bir zafer kutlamasının akabinde, kesinlikle hamile olduğunu ilan etmesi üzerine kadınla evlenmişti.

“Hoşuna gidiyor mu, kedicik?” Genç Proteus bir proje rulosunu kedinin kabarmış sırtında, muhakkak zevk aldığını düşünerek ve özenle gezdiriyordu. “Hmmmm—aahhh—ne güzel, değil mi?” Kedi o sabah golf sahasının yakınlarında gözüne ilişmiş, fabrikada fare yakalatırım düşüncesiyle tutup getirmişti. Daha bir gece önce, bir fare bir kumanda kablosunun yalıtım tabakasını kemirmiş ve 17,19 ve 21 numaralı binaların geçici olarak devre dışı kalmasına sebep olmuştu.

Paul dâhilî telefon düğmesine bastı. “Katharine?”

“Evet, Doktor Proteus?”

“Katharine, konuşmam ne zaman daktilo edilecek?”

“Şu anda ediyorum, efendim. On-on beş dakikada hazır olur, söz.”

Doktor Katharine Finch sekreteriydi ve Ilium Fabrikası'ndaki tek kadındı. Aslında gerçek bir yardımcıdan çok, bir rütbe sembolüydü ama Paul hastalandığında veya kafasına esip işten erken çıktığında yedek kuvvet olarak işe yarıyordu. Sadece kodamanların, fabrika müdürlerinin ve daha büyüklerin sekreterleri vardı. Savaş sırasında müdürler ve mühendisler kırtasiye işlerinin büyük bir kısmının (aynı zamanda pek çok alt kademe işlerin) makineler tarafından daha seri, daha verimli ve daha ucuza yapılabilmesini

keşfetmişlerdi. Paul’le evlendiğinde Anita işten çıkarılmak üzereydi. Mesela şu anda Katharine, sinir bozucu ölçüde makine-karşıtı davranıyor, Paul’ün konuşmasının üzerinde oyalanıyor, bir taraftan yazarken bir taraftan da sevgilisi varsayılan Doktor Bud Calhoun ile konuşuyordu.

Ilium’daki petrol terminalinin müdürü Bud, sadece tanker ya da boru hattıyla yük geldiği veya gittiği zaman çalışır, bu krizler arasında zamanının çoğunuysa şu anda olduğu gibi Katharine’in kulaqlarını, Georgia aksanlı tatlı sözlerle doldurarak geçirirdi.

Paul kediye kucağına alıp duvarı boydan boya kaplayan pencereye götürdü. “Orda bir sürü, bir sürü fare var, kedicik,” dedi.

Kediye artık huzura kavuşmuş eski bir savaş meydanını gösteriyordu. Burada, nehir dönemeci havzasında Mohawk’lar Algonquin’leri, Hollandalılar Mohawk’ları, İngilizler Hollandalıları, Amerikalılar da İngilizleri yenmişti. Şimdiyse, kemikler, çürük çitler, toplar ve ok başları üzerinde, Ilium Fabrikası’nın her iki yanına yarım kilometre yayılan çelik ve taş binalardan oluşan bir üçgen uzanıyordu. Bir zamanlar insanların savaş naraları atarak birbirine saldırdığı, bir yandan doğayla dişe diş mücadele ettiği bu yerde şimdi makineler vınlıyor, uğulduyor, çıtırdıyor ve bebek arabaları, biberon kapakları, motosikletler, buzdolapları, televizyonlar ve üç tekerlekli bisikletler için parçalar (barışın meyveleri) üretiliyordu.

Paul bakışlarını büyük üçgenin damlarından yukarı, güneşin Iroquois Nehri üzerindeki parıltısına ve daha öteye pek çok öncünün isminin (van Zandt, Cooper, Cordand, Stokes...) hâlâ yaşadığı Yuva’ya çevirdi.

“Doktor Proteus?” Katharine’di gene.

“Evet, Katharine.”

“Tekrar yandı.”

“Bina 58’deki üç mü?”

“Evet, efendim. Işık tekrar yandı.”

“Pekâlâ, Doktor Shepherd’ı ara ve bu konuda ne yaptığını öğren.”

“Bugün hasta. Unuttunuz mu?”

“İş başa düştü o zaman.” Ceketini giydi, sıkıntıyla iç çekti, kediye aldı ve Katharine’in ofisine girdi. “Kalkma, kalkma,” dedi bir kanepeye uzanmış olan Bud’a.

“Kalkan kim?”

Odanın üç duvarı da dış koridora ve Paul’ün ofisine açılan kapılar hariç, tepeden tırnağa sayaçlarla doluydu. Dördüncü duvar, Paul’ün ofisinde olduğu gibi, yekpare camdı. Sayaçlar birbirinin aynıydı, her biri sigara paketi büyüklüğünde, tuğla gibi üst üste dizilmişlerdi; her birinin üzerinde parlak bir pirinç levha vardı. Her biri Fabrika’nın bir yerindeki bir grup makineye bağlıydı. Doğu duvarının, soldan beşinci sırasının, yerden yedinci sayacının üstünde parlak kırmızı bir mücevher yanıp sönüyordu.

Paul parmağıyla sayacı tıklattı. “Hı-hı, yine başladık: 58’deki üç numara fire veriyor herhalde.” Gözlerini öteki aletlerin üzerinde gezdirdi. “Başka yok galiba, ha?”

“Sadece o.”

“O kediyle *n’apcan?*” dedi Bud.

Paul parmaklarını şıklattı. “İyi ki sordun. Sana göre projem var, Bud. Bu kediye fareyi nerede bulacağını gösterecek bir tür sinyalli alet istiyorum.”

“Elektronik mi?”

“Zahmet olmazsa.”

“Farenin kokusunu *al’cak* bir duyu elemanı lazım.”

“Veya sıçanın. Ben yokken bunun üzerinde çalışmanı istiyorum.”

Paul soluk mart güneşinde arabasına yürürken Bud Calhoun’ın o ofise dönene kadar, bir kedinin anlayabileceği cinsten bir fare alarmı tasarlayacağını biliyordu. Paul bazen onun tarihin başka bir döneminde daha mutlu olup olmayacağını merak ederdi ama

Bud'ın bu dönemde yaşamasının yerindeliği tartışılmazdı. Bud, Amerikan ulusunun doğuşundan beri tipik kabul edilen bir zihniyete sahipti: bir mucitin yerinde duramayan, düzensiz içgörüsüne ve hayal gücüne. Hemen hemen bütün Amerikan sanayiinin tek bir müthiş Rube Goldberg¹ makinesi halinde bütünleşmesiyle, kuşaklar boyunca süregelen Bud Calhoun'lar zirveye ulaşmış, en azından yaklaşımlardı.

Paul, kendisinin yanına park edilmiş olan Bud'ın arabasının yanında durdu. Bud arabasının özelliklerini pek çok kere böbürlenerek göstermişti; neşeyle denemeye karar verdi Paul. “Haydi, gidelim,” dedi arabaya.

Bir vınlama ve tıkırtının ardından kapı açıldı. Teybe alınmış bir ses, ön panelin altından, “Atla,” dedi. Marş bastı, motor çalıştı, rö-lantiye geçti, radyo çalmaya başladı.

Paul usulca direksiyonun üstündeki bir düğmeye bastı. Bir motor mırıldandı, dişliler yavaşça homurdandı ve iki ön koltuk uy-kulu sevgililer gibi yan yana yattı. Paul bir zamanlar bir hayvan hastanesinde gördüğü, atlarda kullanılan ameliyat masasını hatırladı: at yan yatmış masanın yanına getiriliyor, bağlanıyor, uyuşturuluyor ve ameliyat edilmeye hazır pozisyonda, dişlilerle çalışan masaya devriliyordu. Bud, eli düğmenin üstünde şarkılar mırıldanırken Katharine Finch'in derine, daha derine gömüldüğünü hayal edebiliyordu. Paul başka bir düğmeye basarak koltukları dikleştirdi. Arabaya, “Hoşça kal,” dedi.

Motor durdu, radyonun sesi kesildi ve kapı kapandı. “Tahta beşlik alma,”² diye seslendi araba Paul kendi arabasına binerken. “Tahta beşlik alma, tahta beşlik alma, tahta beşlik—”

“Almam!”

-
- 1 Reuben Garrett Lucius Goldberg (1883-1970): Basit görevleri yerine getiren son derece karmaşık yapılı ve ayrıntılı makine çizimleriyle ünlü Amerikalı karikatürist, heykeltıraş, yazar, mühendis ve mucit (ç.n./y.h.n.)
 - 2 20. Yüzyıl başlarında Amerika'da büyük şehirlere gelen taşralıların kolayca dolandırılmasından türemiş bir vedalaşma şekli (y.h.n.)

Bud'ın arabası sustu; içi rahat etmişti anlaşılan.

Paul fabrikayı bölen geniş, temiz yol boyunca ilerledi ve gelip geçen bina numaralarına baktı. Bir steysin vagon kornasını öttüre- rek aksi yönde hızla yanından geçti, içindekiler ona el sallıyordu; araba boş sokakta zikzaklar çizerek ana kapıya yöneldi. Paul saa- tine baktı. Paydos eden ikinci vardiyadan olmalıydılar. Fabrikayı çalıştırmakta kullanılan bu tür gençlerin üniversite öğrencileri mi- sali taşkın davranışlarla ilintilendirilmesi canını sıkıyordu. Finnerty ve Shepherd'la on üç yıl önce İlium Fabrikası'nda çalışmaya başla- dıklarında çok daha olgun olduklarına, daha az bilgiçlik tasladıkla- rına ve seçkin bir sınıfa aitmiş havalara kesinlikle girmediklerine kendini dikkatle temin etti.

Eskiden, Paul'ün meşhur babası dâhil bazı insanlar, mühendis, müdür ve bilim insanlarından sanki seçkin bir sınıfmış gibi bah- sederlerdi. Olaylar savaşa doğru ilerlerken Amerikan maharetinin muhtemel düşmanın kalabalık insan gücüne karşı tek cevap oldu- ğuna karar verilmiş ve maharet sahipleri için daha derin, daha gü- venli sığınaklar yapmaktan, nüfusun bu kaymak tabakasının ön saflarda çarpışmasını önlemekten bahsedilmeye başlanmıştı. Fakat bu seçkin sınıf fikrini çok kişi ciddiye almamıştı. Paul, Finnerty ve Shepherd savaşın başlarında üniversiteden mezun olduklarında savaşa gitmedikleri için utanmışlar, savaşa gidenlere karşı kendile- rini mahcup hissetmişlerdi. Ama artık bu seçkin sınıf meselesi, bu üstünlük inancı, müdür ve mühendislerin hiyerarşinin başında ol- malarının doğruluğu kanısı artık bütün üniversite mezunlarına aşı- lanmış ve açıkça kabul edilmişti.

Paul Bina 58'e girince kendini daha iyi hissetmeye başladı. Dört blok uzunluğunda, dar bir yapıydı. Burayı pek severdi. Binanın ku- zey ucunu yıktırıp yeniletmesi söylendiğinde Merkez Büro'yu bu fikirden caydırmıştı. Kuzey ucu, fabrikanın en eski binasıydı ve Paul burayı kurtarmıştı. Ziyaretçiler için tarihi önem taşıdığı için, demişti Merkez Büro'ya. Oysa ziyaretçileri ne teşvik eder ne de se- verdi. Bina 58'in kuzey ucunu aslında kendine saklamıştı. Burası,

Edison'ın 1886'da kurduğu orijinal makine atölyesiydi. Aynı yıl Sc-henectady'de bir tane daha açmıştı; bunalımlı dönemlerinde burayı gezmek Paul'e ilaç gibi gelirdi. Nazarında bu, geçmişten bir güve-noyu, geçmişin ne kadar mütevazı, ne kadar pespaye olduğunu ka-bul ettiği, insanın eskiden yeniye bakıp insanlığın hakikaten uzun bir yol katettiğini anladığı bir yerdi. Paul bu güvenceye zaman za-man ihtiyaç duyuyordu.

Nesnel açıdan, diye kendi kendini ikna etmeye çalışıyordu Paul, durum her zamankinden çok daha iyiydi. Savaşın büyük katliamın-dan sonra, dünya ilk kez olarak doğa dışı korkunçluklardan, toplu açlıktan, toplu hapisten, toplu işkenceden, toplu cinayetten tama-men arınmıştı. Nesnel açıdan, maharet ve dünya yasaları yeryü-zünü Kıyamet Günü'nü beklemek üzere hoş ve müsait bir yer ha-line getirmek için uzun zamandır özledikleri fırsatı yakalamışlardı.

Paul cepheye gitmediği, o anlamsız keşmekeşi ve patırtıyı duy-madığı, yaralı ve ölüleri görmediği ve belki de bacağına bir şarap-nel parçası yemediği için hayıflanıyordu. Gitmiş olsaydı belki şu anda her şeyin nispeten ne kadar iyi olduğunu anlayabilir, başka-ları için gayet bariz olan şeyi, bir müdür ve mühendis olarak yap-tıklarının, yapmış olduklarının ve yapacaklarının hayati önem ta-şıdığını, kınanacak bir şey olmadığını ve gerçekten altın bir çağ yaratmış olduğunu kendi de görebilirdi. Son zamanlarda işi, sis-tem ve örgüt siyaseti onu bazen kızdırıyor, bazen sıkıyor, bazen de midesini bulandırıyor.

Bina 58'in eski kısmında durdu, burası artık kaynak makineleri ve yalıtım malzemesi kasalarıyla doluydu. Çatı kirişlerinin üzerinde, kat kat kabağan badananın altından görünen eski pürüzlü keser iz-lerine, insanların üstüne kim bilir ne kadar zaman önce isimlerinin baş harflerini kazıdıkları solgun tuğla duvarlara bakmak onu ya-tıştırıyordu. "KTM", "DG", "GP", "BDH", "HB", "NNS"... Paul bir an için (Bina 58'e her gelişinde yaptığı gibi) Edison olduğunu hayal etti: Iroquois'nın kıyısında yapayalnız bir tuğla bir binanın eşiğinde duruyor, kuzey kışıysa dışarıdaki bozdarıları acımasızca

dövüyordu. Çatı kirişleri Edison'ın bu yapayalnız tuğla ahıra yapıtlarının izlerini hâlâ taşıyordu: Tavan millerinin bir zamanlar kayışlardan oluşan bir ormana elektrik taşıdığı yerlerde cıvata delikleri görünüyordu. Tahta zeminse o kayışlarla dönen makinelerin yağından kararmış, ayaklarının durduğu yerler zedelenmişti.

Paul'ün ofisinin duvarında atölyenin ilk haline ait bir resim asılıydı. Çoğu çevre çiftliklerden alınma işçilerin hepsi bu ilkel aletlerin arasında fotoğraf çektmek üzere neredeyse saldırgan bir şeref ve gururla, dimdik yakalarının ve melon şapkalarının içinde gülünç bir halde omuz omuza durmuşlardı. Fotoğrafçının spor takımlarının ve cemiyetlerin resmini çekmeye alışık biri olduğu belliydi çünkü resimde o günün modasına uygun olarak, her ikisine de ait bir hava vardı. Her bir yüz cüretkârca fiziksel bir güç vaat ediyordu aynı zamanda: halkın sadece üzerinde tahmin yürütebileceği (o da yanlış olarak) önemli ve ses getiren ayinlere katıldıkları için toplumdan ayrı ve toplumun üstünde bir yerleri olan bir gizli mezhep tavrı içindeydiler. Kuvvetten ve önemli sırdan duyulan bu gurur, ister temizlikçi, ister makinist, müfettiş veya ustabaşı, hepsinin gözünden okunuyordu. Bir tek ustabaşının sefertası yoktu.

Bir zil çalınca Paul koridorun kenarına çekildi ve bir süpürme makinesi tekerleklerinin üstünde tangırdarak geldi. Fırıl fırıl dönen süpürgeleriyle toz bulutu kaldırıyor, ardından obur bir hortumla bu bulutu emiyordu. Kucağındaki kedi, tırnaklarını Paul'ün cekektine daldırdı ve makineye tısladı.

Paul'ün gözleri iğne iğne batmaya başlamıştı: kaynak makinelerinin parıltısına ve püskürttükleri alevlere gözlerini korumadan bakmakta olduğunu fark etti. Gözlüklerinin üstüne koyu camlar taktı ve antiseptik ozon kokusunun içinden binanın ortasında, yeni kısımda bulunan torna grup üçe doğru yürümeye başladı.

Son kaynak makinesi grubunun yanında bir an için durup keşke Edison yanımda olsaydı ve bunları görseydi diye geçirdi içinden. İhtiyar büyülenirdi muhakkak. Bir yığının içinden iki çelik levha çıkarılıp tangırdarak bir boşluktan aşağı yollandı; mekanik eller

tarafından yakalanıp kaynak makinesinin altına itildi. Kaynak başları aşağı indi, püskürdü ve kalktı. Elektrikli gözlerden oluşan bir batarya iki levhanın birleşmesini kederle inceledi, Katharine'in ofisindeki bir sayaca Bina 58'deki kaynak makinesi grup beşte her şeyin yolunda olduğunu belirtti ve birbirine kaynamış levhalar başka bir boşluktan bodrumdaki zimba-pres grubunun dişlerinin arasına düştü. Gruptaki on iki makineden her biri bu devri her on yedi saniyede bir tamamlıyordu.

Paul Bina 58'e baştan başa bakınca büyük bir spor salonundaymış izlenimine kapıldı. Sayısız takımın tıkr tıkr, hatasızca (yük-selerek, dönerek, atlayarak, iterek, dalgalanarak) jimnastik yaptığı bir salon... Paul yeni dönemin bu kadarını seviyordu: makineler eğlenceli ve keyif vericiydi.

Kaynak makinesi grubunun kumanda kutusunu açınca, makinelerin üç gün daha çalışacak şekilde programlandığını gördü. On-dan sonra Paul merkezden yeni emirler alıp Doktor Lawson Shepherd'a iletene kadar otomatik olarak duracaklardı. Shepherd ikinci kumandandı ve Bina 53'ten 71'e kadar sorumluydu. Bugün hasta olan Shepherd bu emrin üstüne aletleri, yeni bir seri buzdolabı arkası için programlayacaktı. Carlsbad Mağaralarındaki bir kompüter olan EPICAC'in, ekonominin özümseyebileceğini düşündüğü sayıda buzdolabı arkası...

Paul uzun, ince parmaklarıyla gergin kediye yatıştırırken bir taraftan kayıtsızca Shepherd'ın gerçekten hasta olup olmadığını düşündü. Herhalde değildi. Büyük olasılıkla önemli kişilerle görüşüyor, başka bir yere transfer edilip Paul'ün astı olmaktan kurtulmaya çabalıyordu.

Shepherd, Paul ve Edward Finnerty üç genç olarak Ilium'a beraber gelmişlerdi. Finnerty şimdi Washington'da daha büyük işlere kaymıştı; Paul'e Ilium'daki en önemli iş verilmişti; aksi ve her şeye kusur bulan fakat iş bitirici Shepherd ise Paul'den sonra ikinci adam olarak atanmakla küçük düşürüldüğüne inanıyordu.

Transferler üst kademeye ait kararlardı ve Paul, Shepherd'ın transfer olması için dua ediyordu.

Paul torna grup üçe vardı: görmeye geldiği baş ağrısı buydu. Bu grubu ıskartaya çıkarmak için uzun zamandır izin almaya çalışıyordu ama bir türlü alamamıştı. Tornalar eski tipti; insanlar tarafından kullanılmak üzere yapılmış fakat savaş sırasında yeni tekniklere beceriksizce uyarlanmışlardı. Dakiklikleri artık kayboluyordu ve Katharine'in ofisindeki sayacın belirttiği gibi, fire sayısı giderek artıyordu. Paul torna grubunun, insan kontrolü ve dağ gibi hurda yığını günlerindeki kadar ziyankâr olduğuna bahse girerdi.

Her biri on makineden oluşan beş sıradan ibaret grup, aletlerini ahenk içinde çelik çubukların üstünden sürterek geçiriyor, bitmiş şaftları devamlı akan kayışların üstüne atıyor, bağlama aynası ve merkez desteği arasına işlenmemiş çubuklar düşerken duruyor, sıkıştırıyor ve aletlerini çubukların üstünden sürterek geçiriyor, bitmiş şaftları devamlı akan...

Paul hepsine kumanda eden teyp kaydını içeren kutunun kilidini açtı. Kaset, manyetik kafalar arasından devamlı geçip duran küçük, sonsuz bir bant parçasıydı. Kasete, bir kesri beygirgücü motoru için şaft imal eden usta bir makinistin hareketleri kaydedilmişti. Paul geriye doğru saydı: on bir, on iki, on üç yıl önce, bu kasetin kopyalandığı orijinal kasetin yapılmasında hazır bulunmuştu.

O, Finnerty ve Shepherd, daha doktoralarının mürekkebi kurumadan, kaydı yapmak için makine atölyelerinden birine yollanmışlardı. Ustabaşı en iyi adamını göstermiş (adı neydi?) ve üç zeki genç, şaşkın makinistle şakalaşarak, kayıt aletlerini torna kumandasına takmışlardı. Hertz! Makinistin adı buydu: Rudy Hertz. Emekli olmaya hazır bir eski toprak. Paul ismini anca hatırlamıştı, yaşlı adamın zeki gençlere gösterdiği saygıyı da.

Daha sonra, Rudy'nin ustabaşısından izin alıp patırtıcı, kaprisli bir endüstriyel demokrasi ruhuyla, adamı sokağın karşısındaki bara bir bira içmeye götürmüşlerdi. Rudy kayıt aletlerinin neye yaradıklarını tam olarak anlamamıştı ama anladığı kadarı, hareketlerinin

kaset üzerinde ölümsüzleştirilmek üzere binlerce makinist arasından seçilmesi hoşuna gitmişti.

Ve şimdi, burada Paul'ün önündeki kutunun içindeki bu küçük bant, Rudy o akşamüstü makinesine nasıl davrandıysa onu, elektriği açan, hızı ayarlayan, kesme aletini kontrol eden Rudy'yi yansıtıyordu. Makinesi açısından, ekonomi açısından, savaş hazırlıkları açısından Rudy'nin özü buydu işte. Kaset, koca elli ve kapkara tırnaklı, ufak tefek, kibar adamdan damıtılan özdü; herkes her gece İncil'den bir bölüm okursa dünyanın kurtarılabilceğini düşünen, çocuğu olmadığı için bir İngiliz çoban köpeğine tapan adamdan... Rudy o akşamüstü başka neler söylemişti? Paul yaşlı adamın artık ölmüş olduğunu ya da Yuva'da ikinci çocukluğunu yaşadığını düşündü.

Şimdi ise Paul, ana kumanda panelinde tornaları devreye sokarak ve bunlara kasetten sinyaller yollayarak Rudy'nin özünün bir, on, yüz veya bin tane şaft üretmesini sağlayabiliyordu.

Paul kutunun kapağını kapattı. Kaset de, kafalar da iyi durumdaydı. Daha doğrusu, makinelerin eskiliği göz önüne alınacak olursa her şey olabildiğince muntazamdı. Fireler ister istemez olacaktı, kabul etmek lazımdı. Aslında grubun tamamı müzelikti, üretim yapacak halde değildi. Kutu bile antikaydı; zemine çivilenmiş, çelik bir kapağı ve kilidi olan kasa gibi bir şeydi. Savaştan hemen sonra, ayaklanmalar sırasında, orijinal kasetler hep bu şekilde kilitlenerek saklanmıştı. Şu andaysa son derece sıkı uygulanan anti-sabotaj yasaları sayesinde, kumandaların ihtiyacı olan tek koruma, toz, hamamböceği ve farelere karşıydı.

Yine binanın eski kısmına geçen Paul kapıda bir an duraklayıp Bina 58'in müziğine kulak verdi. Yıllardır, bu işi bir besteciye havale etmeyi geçirirdi aklından. *Bina 58 Süiti*. Çılgın bir Latin müziği idi bu: bir alçalıp bir yükselen hummalı ritimler, karmaşık sesler. Temaları ayırmaya ve saptamaya çalıştı. İşte! Torna grupları, tenorlar: "*Furrazzov—ov—ov—ov—ov—ak! ting! Furr—azz—ov—ov...*" Kaynakçılar, baritonlar: "*Vaaaaa—zuzip! Vaaaazuzuip!*" Ve

yankılanan bir oda olarak bodrum katında zimba-presleri, baslar: “Av—gramp! tonka—tonka. Av—grump! tonka—tonka...” Heyecan verici bir müzikti; Paul havaya girdi, belirsiz endişeleri kayboldu ve kendini iyice kaptırdı.

Gözüne çılgın, fırıl fırıl bir hareket ilişti ve zevkle, çiçeklerle süslü bir sürü minyatür direğin yılan gibi siyah bir kablonun etrafına parlak yalıtım kumaşı ördüğünü hayal etti. Binlerce küçük dansçı birbirinin etrafında inanılmaz bir hızla dönüyor, parmak ucuna yükseliyor, birbirinden kaçıyor, kablonun etrafına tuzaklarını sıkı sıkı, hatasız örüyorlardı. Paul bu harika makinelere güldü ve başı dönmesin diye gözlerini kaçırmak zorunda kaldı. Eskiden, makinelerin başında kadınların durduğu zamanlarda, içlerinden bazı saf olanların paydos vaktinden çok sonra bile, sandalyelerinde dimdik oturmuş, gözlerini makinelere dikmiş, öylece bakakaldıkları olurdu.

Gözü eski tuğlaya çarpık çurpuk kazınmış bir kalbe ilişti. Ortasında “KL-MW” harfleri ve bir tarih vardı: 1931. Demek ki K.L. ve M.W. Edison’ın öldüğü sene birbirlerine âşık olmuşlardı. Paul yaşlı adama Bina 58’i dolaştırmanın ne kadar hoş olacağını düşündü yine ama sonra, çoğu makinenin Edison’a bile eski görüneceğini anladı aniden. Örme makineleri, kaynak makineleri, zimba-presler, tornalar, konveyörler... Görünürdeki hemen her şey Edison’ın zamanında zaten vardı. Otomatik kumandaların ana parçaları, elektrikli gözler, insan duyularının bir zamanlar sanayi için yaptığını daha iyi, çok daha iyi yapan diğer elemanlar, hepsi bilim çevrelerinde 1920’lerde bile tanınıyordu. Yeni olan tek şey bu elemanların birleşimiydi. Paul o gece Spor Kulübü’nde yapacağı konuşmada bu noktayı dile getirmesi gerektiğini hatırlattı kendine.

Kedi sırtını kabarttı ve tırnaklarını yine Paul’ün ceketine geçirdi. Süpürme makinesi koridorda yine karşılarına çıkmıştı. Uyarı zilini çaldı ve Paul yolundan çekildi. Kedi tısladı, tükürdü, aniden Paul’ün elini cırmıklayıp yere atladı. Seke seke, bacakları dimdik, süpürme makinesinin önüne koştu. Yakalayan, parıldayan, gümleyen, çığlık atan makinelerin korkusundan koridorun ortasında,

süpürme makinesinin haşırdayan süpürgelerinden sadece birkaç metre ötede kalakaldı. Paul makineyi durduracak düğmeyi çılgınca arandı; ama bulamadan kedi tavrını koymuştu bile. İğne gibi dişlerini bileyerek, kuyruğunun ucunu öne arkaya sallayarak, üstüne üstüne gelen makineyle yüz yüze geldi. Gözlerinden birkaç santim ötede bir kaynakçının ışığı parıldadı ve süpürme makinesi kediye yuttu ve debelenmesine, cırmıklamasına aldırmadan galvanize alüminyum midesine indirdi.

Bina boyunca üç yüz küsur metrelik koşusundan sonra nefes nefese kalan Paul, süpürme makinesine tam bir oluğun önüne vardığında yetişti. Makine öğürdü ve kediye oluktan aşağı, dışarıda duran bir yük vagonuna doğru tükürdü. Paul dışarı çıktığında, kedi yük vagonunun yan tarafından yukarı tırmanmış, yere yuvarlanmış ve umutsuzca bir çiti aşmaya çalışıyordu.

“Dur, kedicik, dur!” diye bağırdı Paul.

Kedi çitin üzerindeki alarm teline çarpar çarpmaz kapıcı odasından siren sesleri yükseldi. Bir saniye sonra kedi çitin tepesindeki elektrik yüklü tellere çarptı. Pat diye bir sesi izleyen yeşil bir parıltıyla kedi sanki fırlatılmış gibi havada uçtu. Asfalta düştü: ölmüştü, üstünden dumanlar çıkıyordu ama hiç değilse dışarıdaydı.

Makineli tüfek taretini sinirle sağa sola çeviren zırhlı bir araba küçük cesedin yanında gümbürtüyle durdu. Taret kapağı açıldı ve bir fabrika muhafızı ihtiyatla başını çıkardı. “Her şey yolunda mı efendim?”

“Sirenleri kapatın. Olay çitten atlayan bir kediden ibaret.” Paul diz çöktü, çitin telleri arasından kediye baktı, üzülmüştü. “Kediye alıp ofisime getirin.”

“Pardon, efendim?”

“Kediye diyorum. Ofisime getirilmesini istiyorum.”

“Ölmüş, efendim.”

“Dediğimi duydun.”

“Başüstüne.”

Paul Bina 58’in önündeki arabasına binerken yine derinlere dalmıştı. Görünürde dikkatini çekecek hiçbir şey yoktu: sadece asfalt ve boş, numaralı bina cepheleri ve mavi bir gök parçasında birkaç bulut. Paul, Bina 57 ve 59 arasındaki nehre açılan ve Yuva’nın gri teraslarını göz önüne seren dar kanyondan gözle görülür tek hayat belirtisine baktı. En tepedeki terasta yaşlı bir adam sallanan sandalyesinde güneşleniyordu. Bir çocuk parmaklıklardan eğildi ve kâğıttan bir gemiyi nehrin kenarına ulaşan tembel dalgalı bir su kanalına bıraktı. Çocuk gemiden başını kaldırıncaya Paul’ün bakışlarıyla karşılaştı. Yaşlı adam da sallanmayı kesip hayret verici manzaraya baktı: Ilium Fabrikası’nda canlı bir şey görünmüştü.

Paul, masasının önünden geçerek ofisine girerken Katharine Finch, daktilo edilmiş konuşmayı uzattı. “İkinci Sanayi Devrimi hakkında söyledikleriniz çok iyi,” dedi.

“Eski, bayat laflar.”

“Bana bayağı taze geldi. Birinci Sanayi Devrimi’nin adale gücünü, ikincinin ise olağan akıl gücünü değersizleştirdiğini belirttiniz kısmı kastediyorum. Büyülendim.”

“Matematikçi Norbert Wiener bunları ta 1940’larda söyledi. Sana taze geliyor çünkü olayların şu anki halinden başka bir şey bilmeyecek kadar gençsin.”

“Eskiden her şeyin farklı olduğuna insanın inanası gelmiyor hakikaten. İnsanların bütün gün aynı yerde çakılı kalıp sırf, önce bir duyu sonra bir refleks, önce bir duyu sonra bir refleks kullanmaları ve hiç düşünmemeleri çok acayipmiş doğrusu.”

“Pahalı,” dedi Paul “ve oyuncak cetveller kadar güvenilmez. Hurda yığınının neye benzediğini tahmin edebilirsin; o günlerde bir servis müdürü olmanın ne berbat bir şey olduğunu da. Akşamdan kalmalar, aile kavgaları, patrona içerlemeler, borçlar, savaş... İnsanlara ait her sorun şu veya bu şekilde bir ürüne yansiyordu ister istemez.” Gülümsedi. “Mutluluk bile. Tatil günleri için pay

bırakmamız gerektiğini hatırlıyorum. Özellikle Noel sıralarında. Kabul etmekten başka yapacak bir şey yoktu. Fire oranı aralığın beşine doğru tırmanmaya başlar, ta Noel'e kadar sürekli yükselirdi. Sonra tatil ve korkunç bir fire oranı olurdu; sonra Yeni Yıl gelirdi, o zaman da fire seviyesi müthiş artardı. Sonra, 15 Ocak filan civarında her şey yavaş yavaş normale dönerdi ki o da yeterince kötüydü zaten. Onun için bir ürünü fiyatlandırırken böyle şeyleri göz önüne almamız gerekirdi.”

“Bir Üçüncü Sanayi Devrimi olacak mı dersiniz?”

Paul ofisinin kapısında durdu. “Üçüncü mü? O neye benzerdi acaba?”

“Tam olarak bilmiyorum. Birinci ve ikinci de bir zamanlar akıl almazdı herhalde.”

“Yerlerini makinelere bırakacak insanlar için belki. Üçüncü ha? Düşünen makineleri kastediyorsak bir bakıma üçüncüsü de kaç zamandır olagelmekte. Üçüncü devrim o olurdu bence. İnsan düşüncesini değersizleştiren makineler. EPICAC gibi büyük bilgisayarlar, bazı özel alanlarda bunu yapıyorlar zaten.”

“Hı-hı,” dedi Katharine düşünceli düşünceli. Dişlerinin arasında bir kalem tıkırdattı. “Önce adale gücü, sonra olağan akıl gücü, belki sonra da gerçek beyin gücü.”

“Umarım o son adımı görecektir kadar yaşamam. Sanayi devrimleri demişken... Bud nerelerde?”

“Bir şilep geliyordu, onun için işe dönmek zorunda kaldı. Size bunu bıraktı.” Üzerinde Bud'ın adı yazılı buruşuk bir çamaşırhane etiketi uzattı.

Paul etiketin arkasını çevirince, umduğu gibi, bir fare detektörü ve alarm sistemi için çizilmiş pekâlâ işe yarayabilecek bir devre diyagramı buldu. “Şaşırtıcı bir beyin, Katharine.”

Kız, emin değilim dercesine başını salladı.

Paul kapısını kapattı, sessizce kilitledi, alt çekmecelerden birinden, kâğıtların altından bir şişe çıkarttı. Bir yudum viskinin muhteşem sıcak etkisiyle bir an için gözü karardı. Şişeyi yine sakladı, gözleri sulanmıştı.

“Doktor Proteus, eşiniz telefonda,” dedi Katharine dâhilî hattan.

“Ben Proteus.” Oturmaya yeltendi ama koltuğunun üstünde, içinde ölü siyah bir kedi bulunan, ufak hasır bir sepet görünce morali bozuldu.

“Benim, sevgilim, Anita.”

“Selam, selam, selam.” Sepeti usulca yere koydu ve koltuğa gömüldü. “Nasılsın, hayatım?” dedi dalgın dalgın. Aklı hâlâ kedideydi.

“Bu akşam iyi vakit geçirmeye hazır mısınız?” Sesi teatral bir kontraltoydu, çokbilmiş ve tutkulu: Ilium Malikânesinin Hanımıydı konuşan.

“Şu konuşma yüzünden bütün gün diken üzerindeydim.”

“Öyleyse fevkalade başarılı olacaksın demektir, sevgilim. Daha önünde Pittsburgh var. Bundan en ufak şüphem yok, Paul, en ufak. Kroner ve Baer bu gece seni dinlesin de gör.”

“Kroner ve Baer daveti kabul ettiler demek.” Ilium Fabrikası’nın sadece küçük bir parçasını oluşturduğu bütün Doğu Bölgesinin müdürü ve başmühendisi. Bölgelerindeki en önemli işin başına kimin geleceğine karar verecek olan Kroner ve Baer’di. Pittsburgh Fabrikası’nın müdürlük makamı iki hafta önce ölüm sebebiyle boşalmıştı. “Parti giderek şenleniyor desene.”

“Eh, bu hoşuna gitmediyse hoşuna gidecek bir haberim de var. Çok özel bir başka konuk daha olacak bu gece.”

“Bak sen.”

“Ve ona İrlanda viskisi bulmak için Yuva’ya gitmen gerekecek. Kulüpte hiç yokmuş.”

“Finnerty! Ed Finnerty!”

“Evet, Finnerty. Öğleden sonra telefon etti ve ona İrlanda viskisi bulmanı özellikle belirtti. Washington’dan Chicago’ya gidiyor-muş, geçerken buraya da uğrayacakmış.”

“Ne kadar oldu, Anita? Beş altı yıl mı?”

“Sen müdür olmadan önceydi. O kadar oldu işte.” Finnerty’nin gelişinden memnun gibiydi. Paul’ün canı sıkıldı çünkü Anita’nın Finnerty’yi sevmediğini gayet iyi biliyordu. Bu sevinç gösterisi Finnerty’ye bayıldığı için değil, kendisinin hiç sahip olmadığı dostlukların törensi özelliklerinden hoşlandığı içindi. Aynı zamanda Ed Finnerty, Ilium’dan ayrıldıktan bu yana önemli bir şahsiyet haline gelmişti; Ulusal Sanayi Planlama Kurulu’nun bir üyesiydi. Bu durum, Finnerty ile geçmişte yaşadıkları çatışmaların hatırasını hiç şüphesiz köreltmmişti.

“İyi haber, haklısın, Anita. Harika. Kroner ve Baer gerginliğini kaldırıyor.”

“Ama onlara da iyi davranacaksın, değil mi?”

“Tabii. Savul Pittsburgh, biz geliyoruz.”

“Senin iyiliğin için bir şey söylersem kızmayacağına söz verir misin?”

“Vermem.”

“İyi, yine de söyleyeceğim. Amy Halporn bu sabah senin Pittsburgh meselen hakkında bir şeyler duyduğunu söyledi. Kocasının bugün Kroner ile berabermiş ve Kroner senin Pittsburgh’a gitmek istemediğine dair bir izlenime kapılmış gibiymiş.”

“Daha nasıl anlatayım ki? Esperanto dilinde mi? İş istediğimi İngilizce kırk değişik şekilde söyledim.”

“Belli ki Kroner ciddi olduğuna inanmamış. Fazlaca üstü kapalı ve mütevazı konuştun herhalde, sevgilim.”

“Kroner zeki adamdır.”

“Yani?”

“Aklımdan geçenleri benden iyi biliyor diyorum.”

“Pittsburgh işini istemiyor musun yani?”

“Emin değilim. Benden önce o hissetmiş anlaşılan.”

“Yorulmuşsun sen, sevgilim.”

“Herhalde.”

“Bir içkiye ihtiyacın var. Eve erken gel.”

“Olur.”

“Seni seviyorum, Paul.”

“Seni seviyorum, Anita. Hoşça kal.”

Anita evliliğin işleyişini en ince âdetlerine varana kadar, eksiksiz kapmıştı. Rahatsız edecek derecede mantıksal ve sistematik yaklaşımını gayet inandırıcı ve sahte bir sıcaklıkla telafi edecek kadar işini bilirdi. Paul, Anita’nın duygularının sığ olduğundan sadece şüphe edebiliyordu ve belki bu şüphe de kendi hastalığı olarak görmeye başladığı şeyin bir parçasıydı.

Telefonu kapattığında başı önünde, gözleri kapalıydı. Gözlerini açtığında sepetteki ölü kediyle karşılaştı.

“Katharine!”

“Buyrun.”

“Biri şu kediye gömsün, olur mu?”

“Ne yapmak istediğinizi merak etmiştik doğrusu.”

“Aklımda kim bilir ne vardı?” Cesede baktı ve başını salladı. “Allah bilir. Belki Hristiyan bir gömme töreni; belki de kendine geleceğini umuyordum. Derhal hallet, olur mu?”

Eve giderken Katharine’in masasında durup kıza doğu duvarının soldan beşinci sırasının alttan yedinci sayacının üstünde parıldaayan cevhere aldırmamasını söyledi.

“Miadı dolmuş,” dedi. Bina 58’deki torna grup üç vaktiyle iyi iş görmüştü ama artık yıpranma belirtileri gösteriyor ve muntazaman

işleyen ve hatalı davranışlara hak tanımayan modern düzene ayak uyduramıyordu. “Aslında şu anda yaptığı iş için inşa edilmemiş. Her an zilin çalmasını bekliyorum, o zaman sonu gelmiş demektir.”

Her sayaç kutusunda, alet, cevher ve uyarı ışığına ek olarak bir de zil vardı. Zil bir ünitenin tamamen iflas ettiğinin habercisiydi.

2

Kolhourî mezhebinin altı milyon üyesinin ruhani lideri, kaşarlanmış, bilge ve kakao kadar kara Bratpuhr Şahı, altın rengi brokar kıyafeti ve yıldız gibi pırıl pırıl parıldaayan mücevherleriyle limuzinin gece mavisi yastıklarına hediye kutusundaki paha biçilmez bir broş gibi gömüldü.

Limuzinin arka koltuğunun öbür yanında Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı'ndan Doktor Ewing J. Halyard oturuyordu; iri yarı, kırmızı suratlı, kibar, kırk yaşlarında bir beyefendi. Sarkık, kum rengi bir bıyığı vardı; renkli bir gömlek, koyu renk takımına zıt bir yelek giymiş ve yakasına bir çiçek takmıştı. Üstelik bunları öyle bir vakarla taşıyordu ki herkesin de kendi gibi giyindiği seçkin bir partiden geliyor sanırdınız. Fakat böyle giyinen sadece Doktor Halyard idi. Bunu da gayet iyi beceriyordu.

Aralarında oturan ve sinirli sinirli sırıtan genç adam tercüman ve aynı zamanda Şah'ın yeğeni olan Khashdrahr Miasma idi; şan ve güç sahibi olmadığı için devamlı özür dileyen bir havası vardı, İngilizceyi bir öğretmenden öğrenmiş ama Şah'ın sarayının dışına hiç çıkmamıştı.

“*Khabu?*” dedi Şah, tiz, titrek sesiyle.

Halyard üç gündür Şah'la beraberdi ve artık Khashdrahr'ın yardımını olmadan Şah'ın beş ifadesini anlayabiliyordu. “*Khabu*” “nere” demekti, “*Siki*” “ne”, “*Akka sahn*” “neden” demekti. “*Brahous brahouna, houna sakı*” şükür ve teşekkürle karışık bir şeydi ve

Sumklish Khashdrahr'ın Şah için bir cep şişesiyle yanında taşıdığı kutsal Kolhourı içkisiydi.

Şah, dağlarındaki askeri ve ruhani istihkâmını bırakmış ve dünyanın en güçlü ülkesinde halkının iyiliği için neler öğrenebileceğini görmeye gelmişti. Doktor Halyard, rehber ve ev sahibi rolündeydi.

“*Khabu?*” dedi Şah yine şehre göz atarak.

“Şah şu anda nerede olduğumuzu bilmek istiyor, lütfen,” dedi Khashdrahr.

“Biliyorum,” dedi Halyard bitkin bitkin gülümseyerek. Kaç gündür, *khabu*, *siki* ve *akka sahn* laflarını işitmekten gına gelmişti. Öne doğru eğildi. “Ilium, New York, Ekselansları. Şehri ikiye bölen Iroquois Nehri’ni geçmek üzereyiz. Şurada, karşı kıyıda Ilium Fabrikası var.”

Limuzin köprüünün başına gelip durdu, kalabalık bir işçi takımı ufak bir çamur çukurunu doldurmaktaydı; nehrin kuzey tarafından gelen, ön farı kırık, eski bir Plymouth için bir şerit açmışlardı. Limuzin Plymouth’ın geçmesini bekledi, sonra ilerledi.

Şah dönüp arka pencereden işçilere baktı, sonra da bir şeyler söyledi.

Doktor Halyard gülümsedi, takdir edermiş gibi kafa salladı ve tercümeyi bekledi.

“Şah,” dedi Khashdrahr, “ta New York Şehri’nden beri gördüğümüz bu kölelerin sahibi kimdir bilmek ister, lütfen.”

“Köle değil,” deyip horgörüyle kıkırdadı Halyard. “Hükümet tarafından çalıştırılan yurttaşlar. Diğer yurttaşlarla aynı haklara sahipler. Konuşma özgürlüğü, inanç özgürlüğü, oy hakkı... Savaştan önce Ilium Fabrikası’nda çalışıyorlardı, makinelere kumanda ediyorlardı ama şimdi makineler kendi kendilerine çok daha iyi kumanda ediyorlar.”

“Aha!” dedi Şah, Khashdrahr tercüme ettikten sonra.

“Daha az israf, otomatik kumanda sayesinde daha iyi, daha ucuz ürünler.”

“Aha!”

“Bir işi bir makineden daha iyi yaparak geçinemeyen herkes hükümet tarafından ya Ordu’da ya da Yeniden İnşa ve Islah Kurumu’nda çalıştırılıyor.”

“Aha! *Khabu bonanza—pak?*”

“Ha?”

“Diyor ki, ‘Onlara ödenen para nereden geliyor?’” dedi Khashdrahr.

“Ha. Makineler üzerinden alınan vergilerden, şahsi gelirlerden alınan vergilerden. Sonra Ordu ve Yeniden İnşa ve Islah Kurumu’ndaki insanlar daha iyi bir yaşam için daha çok ürün fikriyle paralarını sisteme geri yatırıyorlar.”

“Aha!”

Anita hesaplarının boyutundan her zaman vicdan azabı duymuş, sorumluluk sahibi bir adam olan Doktor Halyard, söylediklerinin çok azını anladıklarını bile bile Amerika’yı anlatmaya devam etti. Nüfusun büyük çoğunluğunun (Ilium’da olduğu gibi) makinelerin başında durmak suretiyle geçimini sağladığı tamamen sınai topluluklarda ilerlemelerin gayet kapsamlı olduğunu anlattı Şah’a. Örneğin New York Şehri’nde, mekanize etmesi çok zor veya ekonomik olmayan beceriler vardı, dolayısıyla ilerlemeler halkın büyük bir kısmını üretimden azat edememişti.

“*Kuppo!*” dedi Şah başını sallayarak.

Khashdrahr kızardı ve istemeye istemeye, özür dilercesine tercüme etti. “Şah, ‘Komünizm’ diyor.”

“*Kuppo değil!*” dedi Halyard şiddetle. “Makinelerin sahibi hükümet değil. Hükümet sadece bir zamanlar iş gücüne giden sanayi gelirini vergilendirip tekrar dağıtıyor. Sanayi özel kişilerin elinde ve onlar tarafından idare ediliyor, koordinasyonu da rekabet israfını

önlemek adına, özel sanayiden bir liderler komitesi yapıyor, politikacılar değil. Makineleşme sayesinde insan hatasını, örgütleşme sayesinde de gereksiz rekabeti yok ederek sıradan adamın hayat standardını son derece yükselttik.”

Khashdrahr tercümesini yarı kesti ve kafası karışmışçasına kaşlarını çattı. “Lütfen, bu *sıradan adamın*, dilimizde karşılığı yok maalesef.”

“Nasıl anlatsam?” dedi Halyard. “Alelade insan, yani, herkes gibi biri; geçtiğimiz köprüde çalışan şu adamlar, eski arabanın içindeki adam... Küçük insanlar; zeki olmayan ama iyi yürekli, sade, alelade, her gün rastlanan cinsten şahıslar işte.”

Khashdrahr tercüme etti.

“Aha,” dedi Şah başını sallayarak, “*Takaru.*”

“Ne dedi?”

“*Takaru,*” dedi Khashdrahr, “köle.”

“*Takaru* değil,” dedi Halyard doğrudan Şah’a hitap ederek. “*Yurt-taş.*”

“Ahhh,” dedi Şah. “*Yurttaş.*” Sevinçle sıırıttı. “*Takaru-yurttaş. Yurttaş-Takaru.*”

“*Takaru* değil!” dedi Halyard.

Khashdrahr omuz silkti. “Şah’ın ülkesinde sadece Seçkinler ve *Takaru* vardır.”

Halyard’ın midesine bir ülser sancısı saplandı; medeniyetin dümen suyundan gelen taşralı ve cahil şahsiyetlere Amerika’yı tercüme etmek olan kariyeriyle beraber, yıllardır hem boyutu hem şiddeti büyüyen bir ülserdi bu.

Limuzin tekrar durdu, şoför Yeniden İnşa ve Islah Kurumu’ndan bir grup işçiye korna çaldı. Tekerlekli el arabalarını yolu tıkayacak şekilde bırakmışlar, üç metre yukarıda, bir dalın üstündeki bir sincaba taş atıyorlardı.

Halyard penceresinin camını indirdi. “Şu lanet el arabalarını çekin yoldan!” diye bağırdı.

“Yurt-taş!” diye şakıdı Şah, yabancı dilde bir şey öğrenmiş olmanın mütevazı gülümsemesiyle.

“Aman ya,” diye seslendi taş atarlardan biri. İstemeye istemeye, ters ters geldi ve bir taraftan otomobili ve içindekileri süzerek iki el arabasını yavaş yavaş yolun ortasından çekti. Sonra kenara çekildi.

“Sağ ol! Çok şükür becerebildin!” dedi Halyard, limuzin adamın yanından geçerken.

“Bir şey değil, Doktor,” dedi adam ve Halyard’ın yüzüne tükürdü.

Halyard öylece kalakaldı ama sonra kendine geldi ve erkekçe yüzünü sildi. “Münferit olay,” dedi ters bir sesle.

“*Takaruyamu brouha, pu dinka bu,*” dedi Şah anlayışlı bir vurguyla.

“Şah,” dedi Khashdrahr ciddiyetle, “savaştan bu yana *Takaru*-nun her yerde aynı olduğunu söylüyor.”

“*Takaru* değil,” dedi Halyard bezgince. Ama lafı uzatmadı.

“*Sumklish,*” diye içini çekti Şah. Khashdrahr kutsal içki şişesini Şah’a uzattı.

3

Doktor Paul Proteus, Ilium'daki en yüksek gelirli kişi, ucuz, eski Plymouth'ını köprüden Yuva'ya doğru sürdü. Arabası isyanlar öncesinden kalmaydı ve torpido gözündeki ıvır zıvırın arasında (kibritler, ruhsat, el feneri, kâğıt mendil) o zaman verilmiş bir de paslı tabanca duruyordu. Yetki sahibi olmayan birinin erişebileceğı bir yerde tabanca bulundurmak kanuna aykırıydı. Dev ordunun üyeleri bile denizaşırı bir işgal görevine gitmedikleri sürece ateşli silah taşımazlardı. Sadece polis ve fabrika muhafızları silahlıydı. Paul tabancayı istemiyordu ama geri vermeyi sürekli unutuyordu. Yılların etkisiyle üzerinde bir pas tabakası oluşan tabancaya zararsız bir antika gözüyle bakıyordu. Torpido gözü kilitlenmediğı için tabancayı kâğıt mendillerle örtüyordu.

Motoru iyi çalışmazdı arabanın; ara sıra duraklar, tekrar başlar, aniden yavaşlar, tekrar çalışırdı. Öteki arabaları (yeni bir steysin vagon ve çok pahalı bir sedan) Anita'nın emrine amade, evde bekliyordu. İyi arabaların ikisi de tıpkı Anita'nın yıllardır gitmediğı gibi, Yuva'ya hiç gitmemişti. Anita, eski arabaya düşkünlüğünden dolayı Paul'ü hiç iğnelemezdi ama başkalarına bir tür açıklama yapma gereğı duyar gibiydi. Bir defasında misafirlere Paul'ün arabayı, Detroit'teki otomatik montaj fabrikalarından çıkanlardan mekanik olarak kat kat üstün olacak şekilde yeniden yaptırdığını anlatırken duymuştu. Tabii ki doğru değildi. Bu kadar özel bir arabası olan birinin kırık sol ön farı tamir ettirmeyi devamlı ertelemesinin mantıklı olmadığı gibi. Paul, bagajda deri bir ceket bulundurduğunu

ve Iroquois'nin karşı yakasına geçmeden önce ceketini ve kravatını çıkartıp bunu giydiğini bilse nasıl bir açıklama getirirdi acaba diye merak ederdi hep. Sadece mecbur olduğu zaman yaptığı bir yolculuktu bu. Hayatta kendini yakın hissettiği nadir kişilerden birine bir şişe İrlanda viskisi almak için mesela.

Köprünün Yuva'daki ucunda durdu. Manivelalara, kazma ve küreklere yaslanmış duran yaklaşık kırk adam yolu tıkamış, sigara içiyor, laflıyor, kaldırımın ortasındaki bir şeyin başında oyalanıyorlardı. Başlarını kaldırıp bön bön Paul'e baktılar ve sanki dünyada zamandan bol bir şey yokmuş gibi, ağır ağır köprünün kenarlarına çekilerek, arabanın ancak sığacağı genişlikte bir şerit açtılar. Adamlar kenara çekilirken Paul başında durdukları şeyin ne olduğunu gördü. Ufak tefek bir adam, altmış santim çapında bir çamur çukurunun yanına diz çökmüş, küreğinin düz kısmıyla taze doldurulmuş katran ve çakıl tabakasını düzlüyordu.

Adam, çok önemli bir iş yapar pozlarda, Paul'e bu noktanın üstünden değil, yanından geçmesi için işaret etti. Ötekiler sustular ve Paul'ün adamın dediği yerden geçmesini garantilemek için gözlerini ona diktiler.

"Hey, arkadaş, ön farın kırılmış," diye bağırdı içlerinden biri. Ötekiler de hep bir ağızdan hararetle aynı şeyi söylemeye başladılar.

Paul başıyla teşekkür etti. Cildi sanki aniden kirlenmiş gibi kaşınmaya başlamıştı. Bunlar Yeniden İnşa ve Islah Kurumu'nun adamlarıydı. Kendi tabirleriyle "Haşat ve Iskartalar." Makinelerle ekonomik olarak rekabet edemeyenler, başka bir gelir kaynakları yoksa ya Ordu'yu ya da Yeniden İnşa ve Islah Kurumu'nu seçmek durumundaydılar. Askerlerin, parıltılı düğmeler ve tokalar, tertemiz, kolalı kumaşlar ve gıcır gıcır derilerin arkasına saklanmış boş gösterişleri Paul'ün ruhunu Haşat ve Iskartalar kadar daraltmıyordu.

İşçilerin arasından yavaş yavaş ilerledi ve hükümete ait siyah bir limuzinin yanından geçerek Yuva'ya girdi.

Köprünün ayağına yakın bir bar vardı. Paul arabasını yarım blok öteye park etmek zorunda kaldı çünkü bir başka işçi grubu bir yangın musluğunu açmış, lağım oluklarını temizliyordu. Çok gözde bir uğraştı anlaşılan çünkü sıcaklık donma noktasının üstünde olduğunda ne zaman Yuva'ya gelse hep bir yangın musluğunu açık görürdü.

İriyari bir adam, mal sahibi edasıyla, ellerini suyu kontrol eden İngiliz anahtarının üstünde tutuyordu. Bir başkası, suyun ikinci kumandanı olarak, onun yanında duruyordu. Çevrelerinde ve lağımın ağzına kadar uzanan su akıntısı boyunca bir kalabalık toplanmış onları seyrediyordu. Pis, küçük bir çocuk kaldırımında uçuşan bir kâğıt parçasını yakaladı, kaba bir kayık yaptı ve akıntıya bıraktı. Bütün gözler ilgiyle, şans diler gibi kayığı izledi: tehlikeli çavlanlardan geçişini, bir dala takılıp kurtuluşunu, hızlı, derin ana akıntıya kapılışını, zafer dolu bir an yamaca tutunur gibi yapıp sonra lağıma dökülüşünü.

Paul'ün yanında duran bir adam, sanki kayığın içindeymiş gibi, "Ah!" diye inledi.

Paul kalabalığın arasından kendine yol açtı, barın müşterileri de dışarıdakinin bir devamıydı, barın bir sıra gerisine erişti. Sırtı eski bir otomatik piyanoya dayanmıştı. Kimse onu tanımişsa benzemiyordu. Zaten tanıyan çıksa şaşardı çünkü örgüt siyasetine uyarak nehrin kendine ait olan yakasından pek ayrılmaz ve ne adının ne de resminin *Ilium Star Tribune* gazetesinde çıkmasına izin verirdi.

Barın etrafına yaşlı adamlar oturmuştu, Ordu veya Yeniden İnşa ve Islah Kurumu için çok yaşlı olan emekliler. Her birinin önünde, ağızları saatlerdir devam eden yavaş, düşünceli yudumlardan donuklaşmış birer bardak bira duruyordu. Bu yaşlılar erken gelip geç giderlerdi; diğer müşteriler içkilerini onların üzerinden ısmarlamak zorundaydılar. Barın arkasındaki sesi kısık televizyonun ekranında iri yarı, tabiat ana gibi bir kadın, dudaklarını heyecanla kıpırdatarak bir kâseye yumurta kırıyordu. Bardaki yaşlılar ara sıra takma dişlerini tıkırdatarak veya dudaklarını yalayarak onu seyrediyorlardı.

“Pardon,” dedi Paul çekine çekine.

Kimse bara erişebilmesi için bir harekette bulunmadı.

Paul’ün yolunu tıkayan yaşlı bir adamın taburesinin altında kıvrılmış yatan şişman, ihtiyar bir çoban köpeği dişsiz çenelerini gösterip belli belirsiz hırladı.

Paul barmenin dikkatini çekmek için boşuna el sallıyordu. Ayakta bir o yana bir bu yana sabırsızca sallanırken, Finnerty ve Shepherd ile birlikte, genç, havai birer mühendisten tasarladıkları tamamen mekanize barı hatırladı. Bir restoran zincirinin sahibi, bu fikirleriyle ilgilenip denemek isteyince çok şaşırmışlardı. Deneysel üni-teyi Paul’ün şu anda durduğu yerden beş kapı ileriye kurmuşlardı. Bozuk parayla çalışan makineler ve sonsuz bantlarla yapılan içki servisi, havayı temizleyen mikrop öldürücü lambalar, her yeri eşit derecede aydınlatan sağlıklı bir ışık, teypten yayılan sürekli, hafif bir müzik, sıradan adamı en rahat ettirecek şekilde bir antropolog tarafından bilimsel olarak tasarlanmış sandalyeler...

İlk gün müthiş bir başarıydı, kuyruk kilometrelerce uzamıştı. Ama açılıştan bir hafta sonra, insanların merakı sönmüş, içeri beş müşteri girerse dua eder olmuşlardı. Sonra, toz ve mikrop yuvası Viktoryen bir tezgâhı, kötü bir ışıklandırması, zayıf bir havalandırması ve sağlıksız, beceriksiz ve büyük ihtimalle sahtekâr bir barmeni olan ve neredeyse kapı komşusu bu bar açılmıştı ve derhal, tartışmasız başarıya ulaşmıştı.

Sonunda barmenle göz göze geldi. Barmen Paul’ü görünce, herkese ahlak dersi veren ve tartışmalara hakemlik eden kişi rolünü anında bırakıp Şehir Kulübü’ndeki barmen gibi, yağcı bir ev sahibi havasına büründü. Paul bir an için tanındığını sanıp korktu ama barmen ona ismiyle hitap etmeyince sadece sınıfının tanındığını anladı.

Yuva’da bu barmen gibi, polis, itfaiyeciler, profesyonel sporcular, taksi şoförleri, özel beceri sahibi zanaatkârlar gibi makineler tarafından yerlerinden edilmemiş birkaç adam vardı. Yerlerinden

edilmişler arasında yaşarlardı ama halka tepeden bakan, kaba ve küstah bir tavırları vardı. Nehrin karşısındaki mühendisler ve müdürlere karşı dostane hisler beslerlerdi fakat bu hislerin karşılıklı olduğu pek söylenemezdi. Nehrin karşısındaki genel kanıysa bu insanların yerlerini makineler alamayacak kadar zeki oldukları değil, makinelerin ekonomik olmadığı iş sahalarında çalıştıklarıydı, o kadar. Kısacası, üstünlük duygularının dayanağı yoktu.

Barmen, Paul'ün önemli bir şahsiyet olduğunu hissetmiş ve Paul'e servis yaparken başka herkesin canı cehenneme gibisinden bir tavır takınmıştı. Bu da ötekilerin dikkatini çekti, dönüp ayrıcalıklı misafire bakmaya başladılar.

Paul kısık bir sesle bir şişe İrlanda viskisi ısmarladı ve eğilip ihtiyar köpeği okşayarak göze batmamaya çalıştı. Köpek havlayınca sahibi taburesinde döndü ve Paul ile yüz yüze geldi. Yaşlı adam da köpek kadar dişsizdi. Paul'ün ilk izlenimi kırmızı dişetleri ve kocaman eller oldu: sanki adamın diğer her şeyinin rengi ve kuvveti kaçmış gibiydi.

“Zararsızdır,” dedi yaşlı adam özür dilercesine. “Yaşlı ve kör olduğu için biraz huzursuz, neler olup bittiğini pek anlayamıyor, o kadar.” Koca ellerini köpeğin şişman böğründe gezdirdi, “İyi, yaşlı bir köpektir.” Düşünceli düşünceli Paul'e baktı. “Seni bir yerden gözüm ısırtıyor.”

Paul viskiyi çıkarmak için mahzene inen barmenin arkasından endişeyle baktı. “Sahi mi? Buraya daha önce bir iki kere gelmişliğim var.”

“Yok, buradan değil,” dedi yaşlı adam yüksek sesle. “Fabrikadan, fabrikadan. Sen genç Doktor Proteus'sun.”

Cümleyi pek çok kişi duydu ve iki adama en yakın olanlar Paul'ü rahatsız edici bir merakla süzmeye başlayıp konuşulanları duymak için sustular.

Yaşlı adam belli ki iyice sağırdı çünkü sesi bir yüksek çıkıyordu, bir alçak. “Yüzümü hatırlamadın mı Doktor?” Alay etmiyordu,

hayranlığı ve bu seçkin adamla çene çalacak konumda olduğu için gurur duyduğu açıktı.

Paul kızardı. “Hatırladığımı söyleyemem. Eski kaynak atölyesi miydi?”

Yaşlı adam hayıflanırcasına elini yüzüne sürdü. “Ah, ah, en iyi dostumun tanıyacağı pek bir şey kalmamış o eski yüzden,” dedi şakayla. Ellerini, avuçları yukarı bakacak şekilde ileri uzattı. “Bir de bunlara bak, Doktor. Hiç eskimediler, bunlar gibi iki el hiçbir yerde yoktur. Bizzat sen söylemistin.”

“Hertz,” dedi Paul. “Sen Rudy Hertz’sin.”

Rudy güldü ve bir zafer edasıyla, “Gördünüz mü, Rudy Hertz Doktor Proteus’u sahiden tanıyor! Doktor Proteus da Rudy Hertz’i! İçinizden kaç tanesi bunu söyleyebilir?” dercesine etrafına bakındı.

“Bu da bana bahsettiğin köpek mi, hani on on beş sene önceki?”

“Oğlu, Doktor.” Güldü. “Ben de dünkü çocuk değildim o zaman ama değil mi?”

“Fevkalade bir makinisttin, Rudy.”

“Ben de öyle diyorum kendime. Bunu bilmek, senin gibi akıllı insanların Rudy hakkında böyle dediğini bilmek çok güzel bir şey. Başka bir şeyim de yok zaten, Doktor. Bir bu, bir de köpeğim.” Rudy yanındaki adamın kolunu dürttü, kısa boylu, tıknaz, uysal görünüşlü, orta yaşlı, çirkin ve yuvarlak yüzlü bir adamdı bu. Son derece kalın camlı gözlükleri gözlerini büyütüyor, buğulandırıyordu. “Doktor Proteus’un benim hakkımda söylediklerini duydun mu?” Rudy, Paul’ü işaret etti. “Ilium’un en akıllı adamı, Rudy hakkında bunları söylüyor. Belki de memleketin en akıllı adamı.”

Paul barmen bir an önce gelsin diye dua ediyordu. Rudy’nin dürttüğü adam asık bir yüzle Paul’ü süzmeye başlamıştı. Paul şöyle bir etrafına bakınca her yerde düşmanlık gördü.

Şaşkın Rudy Hertz, Paul’ü tanıdığı için kalabalığa gösteriş yaparak matah bir şey yaptığını sanıyordu. Bunamıştı, sadece en verimli

çağını hatırlıyordu; emekliliğinden sonra neler olduğunu hatırlayacak veya kavrayacak halde değildi.

Ama ötekiler, bu otuz, kırk, elli yaşlarındaki adamlar, *onlar* biliyordu. Locadaki gençler, iki asker ve üç genç kız, Katharine Finch gibiydiler. Her şeyin farklı olduğu bir devri hatırlayamazlardı ve şimdiyi sevmeseler bile eski onlar için bir anlam ifade etmiyordu. Ama dik dik bakan ötekiler, onlar hatırlıyordu. İsyan-cılar, makineleri kıranlar onlardı. Şu anda bakışlarında bir şiddet tehdidi yoktu ama kızgınlık, sevilmediği bir yere davetsiz geldiğini bildirme isteği vardı.

Ve barmen hâlâ geri gelmiyordu. Paul bakış alanını Rudy'yle kısıtlayıp diğerleri yokmuş gibi davrandı. Rudy'nin, Paul'e hayranlık duymaya davet ettiği kalın gözlüklü adam dik dik bakmaya devam ediyordu.

Paul boş boş köpekten ve Rudy'nin hiç bozulmadığından bahsetmeye başladı. Abartılı bir rol yaptığığın ve bunun da eğer şüphesi olan varsa ne kadar yalancı bir budala olduğunu herkese kanıtladığının farkındaydı ama elinde değildi.

“Eski günlere içelim,” dedi Rudy bardağını kaldırarak. Bu önerisinin sessizlikle karşılandığını ve yalnız başına içtiğini fark etmedi. Diliyle lıkır lıkır sesler çıkardı, tatlı anılara göz kırptı ve son damlasına kadar içip bardağı küt diye bara vurdu.

Paul, ifadesiz bir tebessümle daha fazla bir şey söylememeye karar verdi çünkü ağzından yanlış bir laf çıkabilirdi. Kollarını kavuşturdu ve otomatik piyanonun tuşlarına yaslandı. Barın sessizliğinde piyanodan akortsuz bir ses çıktı, boşlukta mırıldandı.

“Oğullarımıza içelim,” dedi kalın gözlüklü adam aniden. Sesi, görünüşüne göre şaşırtıcı derecede tizdi. Bu kez birkaç bardak kalktı. Şerefe içildikten sonra adam son derece dostane bir tebessümle Paul'e döndü ve “Oğlum on sekizine yeni bastı, Doktor,” dedi.

“Ne hoş.”

“Önünde upuzun bir hayat var. Harika bir yaş on sekiz.” Cümlelerine cevap gelmesi gerekiyormuş gibi sustu, bekledi.

“Tekrar on sekizimde olmayı isterdim doğrusu,” dedi Paul, inandırıcılıktan yoksun.

“İyi çocuktur, Doktor. Çok zeki sayılmaz. Babası gibi kalbi zengin ve elindekileri en iyi şekilde değerlendirmek istiyor.” Yine cevap bekleyen bir duraklama.

“Hepimizin tek yapabileceği o zaten.”

“Senin gibi akıllı bir adam bulmuşken, belki oğlan için bir iki nasihat verebilirsin diyorum. Ulusal Genel Sınıflandırma Sınavlarını yeni bitirdi. Sınavlara hazırlanmak için kendini paraladı ama işe yaramadı. Üniversiteye girecek kadar iyi puan alamadı. Sadece yirmi yedi kişilik bir kontenjan vardı, sınava giren çocuk sayısı ise altı yüzdü.” Omuz silkti. “Onu özel okula yollayacak gücüm yok, onun için şimdi hayatına ne yön vereceğine karar vermesi lazım, Doktor, nereye girecek, Ordu’ya mı, Yeniden İnşa ve Islah Kurumu’na mı?”

“İkisinin de kendine göre iyi tarafları vardır muhakkak,” dedi Paul huzursuzca, “İkisi hakkında da fazla bilgim yok. Başka biri bilir belki, mesela Matheson...” Cümlesi havada kaldı. Matheson, Ilium’un sınav ve yerleştirmeden sorumlu müdürüydü. Paul onu çok az tanır ve pek sevmezdi. Matheson işini yüksek bir rahip havasıyla yapan güçlü bir bürokrattı. “Matheson’ı ararım istersen. Sorar, cevabını sana bildiririm.”

“Doktor,” dedi adam, çaresizce, eziyet etmeye çalışmadan, “oğlanın Fabrika’da yapabileceği bir şey yok mu? Elleri çok beceriklidir. Makinelerden çok iyi anlar. Daha önce hiç görmediği bir makine ver, on dakikada söküp tekrar birleştirir. Bu tür işlere bayılır. Atölyede bir yer yok mu?”

“Master diploması olması lazım,” dedi Paul. Kıpırmızı oldu. “Örgüt siyaseti böyle, kuralları ben koymadım. Bazen Yeniden İnşa ve Islah Kurumu’ndan adamlar gelip büyük makineleri yerleştirmeye

yardım eder veya ağır tamir işleri yaparlar ama pek sık değil. Belki bir tamirci dükkânı açabilir.”

Adam bir nefes verdi, çaresizlik içinde omuzları çöktü. “Tamirci dükkânı,” diye iç çekti. “Tamirci dükkânı diyor. Ilium’da kaç tane tamirci dükkânı açılabilir acaba? Tamirci dükkânı, tabii! Beni işten çıkardıklarında ben de açacaktım. Joe da, Sam de, Alf de. Hepimizin de elinden iş gelir, öyleyse hepimiz tamirci dükkânı açalım. Ilium’daki her bozuk parça başına bir tamirci. Bu arada karılarımız da terzilik yapsın. Şehirdeki her kadına bir terzi.”

Rudy Hertz belli ki bütün bu konuşmaları kaçırmıştı; hâlâ kafasında önemli ve iyi dostu Doktor Paul Proteus ile tekrar buluşmasını kutluyordu. “Müzik,” dedi Rudy çalımla. “Müzik çalsın!” Paul’un omzunun üzerinden uzanıp otomatik piyanoya bir beşlik attı.

Paul piyanodan uzaklaştı. Makine birkaç saniye hırıldadı, sonra piyano, çatlak çanlar gibi *Alexander’s Ragtime Band*’i çalmaya başladı. Neyse ki o patırtıda konuşmak imkânsızdı. Neyse ki barmen mahzenden çıkıp yaşlı kafaların üstünden Paul’e tozlu bir şişe uzattı.

Paul çıkmak üzere döndü ama kuvvetli bir el koluna yapıştı. Coşkulu ev sahibi Rudy.

“Bu şarkıyı senin şerefine çaldım, Doktor,” diye bağırdı Rudy gürültüyü bastırarak. “Bitene kadar bekle.” Rudy, antika çalgı aleti sanki en son teknoloji harikasıymış gibi davranıyor, inip kalan tuşların ardından seçilebilen müzik kalıplarını, titremeleri, bütün tuşların akordeon gibi hareket etmesini ve bas tuşlarının ağır ağır, düzenli inip kalkışlarını heyecanla gösteriyordu. “Bak şu ikisinin inip kalktığını gördün mü Doktor? Tıpkı bir adam çalışırmış gibi. Şunlara bak!”

Müzik, tam beş sentlik bir eğlence sunmuş havasıyla birden sustu. Rudy hâlâ bağıırıyordu, “İnsan şu tuşların inip kalktığını seyrederken bir tuhaf oluyor, değil mi, Doktor? Sanki bir hayalet oturmuş yüreğini döküyor gibi.”

Paul kolunu kurtarıp dışarı çıktı ve alelacele arabasına yöneldi.

“Sevgilim, hayalet görmüş gibi bir halin var,” dedi Anita. Şehir Kulübü’ndeki parti için çoktan giyinmiş, henüz katılmadığı seçkin bir gruba şimdiden hükmetmeye başlamıştı.

Paul, karısının uzattığı kokteyli alırken, onun kendinden emin güzelliği karşısında kendini biraz yetersiz, acemi hissetti. Aklına sadece onu hoşnut edecek veya ilgisini çekecek şeyler geliyordu; diğer her şey su altına gömülmüştü. Bu, bilinçli olarak yaptığı bir eylemden çok, bir refleks, onun varlığına gösterilen doğal bir tepkiydi. Bu duygunun otomatik olmasına kıızıyordu çünkü kendini hep babasının yerine koyardı ve babasının böyle bir durumda olaya tamamen hâkim olacağını biliyordu. İlk ve son sözü o söyler, kendisi için en hayırlı şekilde hareket ederdi.

Kadehinin üstünden ona bakarken “tepeden tırnağa silahlı” deyi mi geldi aklına. Güneşten bronzlaşmış omuzlarını ve boynunu açıkta bırakan sade, koyu renk elbisesi, parmağında tek yüzüğü ve çok hafif bir makyajıyla Anita cinsellik silahlarını, zevki ve erkeksi bir iktidar havasını başarıyla birleştirmişti.

Anita suskunlaştı ve Paul’ün bakışlarından kaçtı. Paul, farkında olmadan avantajı eline geçirmişti. Düşünceleri arasından beklenmedik şekilde baş gösteren bir düşünceyi, Anita’nın güç ve hâkimiyetinin, kendi öneminin, Ilium Fabrikası’nın müdürünün, eğer isterse sahip olabileceği gücün ve kendinden memnun olma halinin yansımasından başka bir şey olmadığını, her nasılsa iletmeyi başarmıştı.

Anita bir anlığına çaresiz, blöf yapan küçük bir kıza dönüşüverdi Paul'ün gözünde; ona karşı gerçek bir şefkat duygusuyla doldu.

“İçki çok güzel, hayatım,” dedi. “Finnerty yukarıda mı?”

“Kulübe yolladım. Kroner ve Baer erken gelmişler; sen giyinirken onlara eşlik etsin diye.”

“Nasıl görünüyor?”

“Finnerty hep nasıl görünür? Berbat. Yemin ederim, yedi sene önce bize veda ederken giydiği aynı partial elbise vardı üzerinde. O zamandan beri de temizlik yüzü görmemiştir garanti. Senin eski smokinini giydirmeye çalıştım ama dinlemedi. Üstünü değiştirmeden öylece gitti. Gerçi kolalı bir gömlek giyse daha kötü olurdu bir bakıma. Boynunun ne kadar kirli olduğu meydana çıkardı.”

Elbisesinin yakasını aşağı çekti, aynada kendine baktı, sonra birazcık yukarı çekti. Hassas bir denge. “Samimi söylüyorum,” dedi, Paul'ün aynadaki yansısına hitap ederek, “o adama bayılıyorum, biliyorsun. Ama üstü başı her zaman dökülür. Düşünsene, o konumda bir adam, banyo yüzü bile görmüyor.”

Paul gülümsedi ve kafasını salladı. Doğruydı. Finnerty kendine özen gösterme konusunda her zaman şaşırtıcı ölçüde gevşek davranırdı ve eski günlerde bazı titiz amirleri, bir insanın hem inanılmaz ölçüde işinin ehli olup hem o derece sağlıklı görünebilmesine bir türlü akıl erdirememişlerdi. Bu uzun boylu, sıska İrlandalı arada bir (genellikle uzun süreli işler arasında) yanakları elma gibi pespembe, yeni ayakkabı ve çoraplar, gömlek, kravat, takım elbise ve tahminen iç çamaşırı giyinmiş halde çıkagelir ve herkesi şaşırtırdı. Böyle zamanlarda mühendis ve müdür eşleri, kendine özen göstermenin önemli ve çabaya değer bir şey olduğunu kanıtlamak istercesine onu göklere çıkartıp pohpohlarlar, Ilium sanayi çevresindeki en yakışıklı kişi olduğunu ilan ederlerdi. Muhtemelen öyleydi de; kaba, çok güngörmüş bir tarzda: Abe Lincoln gibi garip bir yakışıklılığı ama gözlerinde Lincoln'ın gözlerindeki kederden çok yırtıcı, meydan okuyan bir bakış vardı. Finnerty'nin

ara sıra vuku bulan temizlik ve bakım nöbetlerinden sonra, o övgü alan kıyafeti her bir kat yeri, her bir gözeneği toz, is ve yağ dolana kadar her gün, her gün giydiğini gördükçe kadınlar yine hayal kırıklığına uğrarlardı.

Finnerty'nin başka nahoş yanları da vardı. Tek eşlilikte karar kılmış mühendis ve müdürler topluluğuna, yarım saat önce Yuva'da ayarladığı kadınları getirirdi. Yemekten sonra, oynama vakti geldiğinde kız ve Finnerty ellerine birer kadeh viski alır, hava sıcaksa çalılarla çevrili golf sahasına, soğuksa otomobiline doğru şöyle bir uzanırlardı.

Otomobili, en azından eski günlerde, Paul'ün arabasının bugün olduğundan çok daha itibarsızdı. Paul bu bakımdan (ki toplumsal açıdan en zararsızıydı) arkadaşının izinden gitmişti. Finnerty, kitap, plak ve iyi viski aşkı yüzünden toplumsal konumuna uygun bir otomobil ve giysiler satın alamayacak kadar meteliksiz kaldığını iddia ederdi. Paul, Finnerty'nin plak, kitap ve şişe koleksiyonlarının değerini şöyle bir hesap etmiş ve İrlandalı'nın bir değil, iki yeni otomobil almaya yetecek kadar parası olduğu sonucuna varmıştı. İşte o zaman Finnerty'nin hayat tarzının görüldüğü kadar mantıksız olmadığından, daha doğrusu, Ilium'un mühendis ve müdürlerine ve sofu eşlerine karşı incelikle hesaplanmış bir hakaret olduğundan kuşkulanmaya başlamıştı.

Finnerty'nin neden bu nazik insanları kırmayı reva gördüğünü Paul asla tam anlayamamıştı; saldırganlığının, çoğu saldırganlık gibi çocukluk yıllarına dayanan kimi olaylardan kaynaklandığını tahmin ediyordu. Bu çocukluğun neye benzediğine dair tek ima Finnerty'den değil, mühendislerinin zürriyetlerine bir safkan at sahibinin atlarına duyduğu ilginin bir benzerini duyan Kroner'den gelmişti. Kroner bir keresinde, bir sır verircesine ve acıma hisleriyle, Finnerty'nin fakir ve aptal bir ana babadan doğmuş olduğundan bahsetmişti. Finnerty'ninse bu konunun iç yüzüyle ilgili olarak Paul'e belirttiği tek şey, içki sersemi olduğu derin bir depresyon anında bir of çekerek, kendini hiçbir yere ait hissetmediğini söylemesiydi.

Paul, Finnerty'nin toplumsal açıdan yıkıcı, disiplinsiz tuhaflıklarını hatırlarken ne kadar keyif aldığını fark edince kendi gizli güdülerini düşündü. Özlemle, kendini duygularına kaptırdı; Paul'ün, hoşnut olabilmesi için ancak... Düşünceyi, gerisinde neler yattığını az çok bilirmiş gibi oracıkta kesti. Ama bilmiyordu.

Finnerty'nin aklına gıpta ediyordu çünkü Finnerty olmak istediği her şeyi, hem de başarıyla olabilirdi. Finnerty durum neyi gerektiriyorsa onu en iyi şekilde yapanların arasında olurdu. Çağ müzik çağı olsa Finnerty üstün bir piyanist olurdu. (Öyleydi de.) Veya mimar ya da doktor yahut yazar. Finnerty insanüstü bir önseziyle sadece mühendisliğin değil, insana ait hemen her işin ana ilkelelerini ve sebeplerini kavrayabilirdi.

Ben sadece şu anda neysem o olabilirim, diye düşündü Paul. Kadehini tekrar doldururken bu anda, bu oturma odasında ve Anita'nın huzurunda bulunmasının alın yazısı olduğunu düşündü.

Toplumun ve tarihin mekanizmasıyla sadece tek bir düzlemde ve tek bir çizgide hareket edebilecek şekilde sıkı sıkıya bütünleşmiş olmak dehşet verici bir düşünceydi aslında. Finnerty'nin gelişti tedirgin ediciydi çünkü hayatın böyle olması gerektiğine duyulan kuşkuyu su yüzüne çıkarıyordu. Paul kendini uysal, kaderine razı, herkese karşı iyi bir insan yapması için bir psikiyatr tutmayı düşünüyordu. Ama şimdi Finnerty gelmiş, onu öbür yöne itiyordu. Finnerty, Paul'de başkalarında görmediği bir şey görür gibiydi, hoşuna giden bir şey. Muhtemelen, Paul'ün yeni yeni kuşkulananmaya başladığı bir isyankârlık. Bir nedenle Finnerty, Paul'ü tek dostu olarak görüyordu.

“Finnerty başka bir gün gelseydi daha iyi olurdu bence,” dedi Anita. “Şimdi bir sürü problem çıkacak. Baer'in solumda, Kroner'in sağımda oturması lazım; ama şimdi, bir Ulusal Sanayi Planlama Kurulu üyesinin beklenmedik gelişiyile kimin nerede oturacağından emin değilim. Ed Finnerty, Kroner ve Baer'den rütbece daha mı yüksek yani?” diye sordu inanmaya inanmaya.

“Örgüt Listesine bak istiyorsan,” dedi Paul. “U.S.P.K.’nin yöresel işaşelerden daha önde geldiğini sanıyorum. Ama rütbeden çok beyin gücü bakımından. Finnerty aldırılmaz zaten. Garsonlarla bile yer o.”

“Mutfağa ayak basarsa Sağlık Kurulu onu hapse atar.” Tedirginlikle güldü. Finnerty konusunda mülayim olmaya çalışmanın, yaptığı acayıplikler eğlendiriciymiş gibi davranmanın ona ne kadar zor geldiği belliydi. Konuyu değıştirdi.

“Günün nasıl geçti?”

“Özel bir şey yok. Her günkü gibi bir gün daha.”

“Viskiyi aldın mı?”

“Evet. Almak için nehrin karşı yakasına geçmek zorunda kaldım.”

“O kadar kötü bir tecrübe miydi?” diye söylendi Anita. Yuva’ya gidip gelmekten neden nefret ettiğini anlamaz, takılır dururdu. “O kadar kötü müydü?” dedi yine, neredeyse bir çocukla konuşur gibi; annesinin ufak bir ricasını yerine getirmek için kandırılması gereken küçük, tembel bir oğlanmış gibi.

“Bayağı kötüydü.”

“Sahi mi?” Şaşırmıştı. “Kavga filan çıkmadı umarım.”

“Hayır. Aslına bakarsan herkes çok kibardı. Emeklilerden biri beni hatırladı ve oracıkta şerefime bir parti verdi.”

“Bayağı eğlenceliye benziyor.”

“Benziyor, değil mi? Adı Rudy Hertz’di.” Kendi tepkilerini bir yana bırakarak olanları anlattı. Karısını yakından inceler buldu kendini, deney yapar gibi.

“Bu da seni rahatsız mı etti?” Güldü Anita. “Çok hassassın, sevgilim. Bir kâbus yaşadığını söylüyorsun, hâlbuki hiçbir şey olmamış.”

“Benden nefret ediyorlar.”

“Seni sevdiklerini ve sana hayran olduklarını kanıtlamışlar. Öyle de olması gerekir.”

“Kalın gözlüklü adam, oğlumun hayatı senin yüzünden yaşamaya değmez hale geldi, demeye getirdi.”

“Bunu sen söylüyorsun. O öyle dememiş. Seni böyle gülünç şeyler söylemekten men ederim. Kendi kendini suçlu hissettirecek şeyler uydurmaktan zevk mi alıyorsun? Oğlu Ordu veya Haşat ve Iskartalar’dan oluşan başka bir yere giremeyecek kadar geri zekâlıysa senin suçun mu?”

“Değil ama benim gibi adamlar olmasaydı atölyede bir makinenin başında olabilirdi—”

“Açlıktan ölüyor mu?”

“Tabii ki hayır. Kimse açlıktan ölmüyor.”

“Başını sokacak bir evi, giyecekleri de var. Aptal bir makinenin başında durup küfrederek, hatalar yaparak, her sene greve giderek, ustabaşıyla kavga ederek, akşamdan kalma halde işe gelerek elde edeceği şeylere şu anda da sahip.”

“Haklısın, haklısın.” Ellerini havaya kaldırdı. “Tabii ki haklısın. Çok berbat bir dönemde yaşıyoruz, hepsi bu. İnsanlar yeni fiıklere alışmakta zorlanıyor. Keşke yüz sene sonrada yaşasaydık ve herkes değişikliğe alışmış olsaydı.”

“Yoruldun sen. Kroner’e bir ay tatile ihtiyacın olduğunu söyleyeceğim.”

“İstersem kendim söylerim.”

“Niyetim hayatını idare etmek değildi, sevgilim. Ama hiçbir istekte bulunmuyorsun.”

“Sakıncası yoksa bırak ben bulunayım.”

“Yok. Emin ol, hiç sakıncası yok.”

“Kıyafetimi çıkardın mı?”

“Yatağının üstünde,” dedi resmiyetle. Kırılmıştı Anita. “Smo-kin, gömlek, çorap, yaka düğmesi, kol düğmesi ve yeni bir kravat.”

“Yeni kravat mı?”

“Bordo.”

“Bordo mu? Bırak Allah aşkına”

“Kroner ve Baer de bordo kravat takıyor.”

“Donum da onlarınkine benziyor mu?”

“Dikkat ettim diyemem.”

“Siyah kravat takacağım.”

“Pittsburgh, sevgilim, unuttun mu? Oraya gitmek istediğini söylemiştin.”

“Bordo olsun bakalım.” Yatak odasına çıkan merdiveni tırmanırken, bir taraftan da ceketini ve gömleğini çıkarıyordu.

“Ed!” Finnerty, Anita’nın yatağına uzanmıştı.

“Nihayet geldin,” dedi Finnerty. Paul’ün yatağına serilmiş smokine işaret etti. “Bunu sen sanmıştım. Yarım saattir onunla konuşuyorum.”

“Anita kulübe gittiğini söylemişti.”

“Anita beni ön kapıdan kovdu, ben de arka kapıdan girip buraya çıktım.”

“İyi yapmışsın. Ne var ne yok?”

“Pek bir şey yok. Ama umut var.”

“Güzel,” dedi Paul, kararsızca gülerek. “Evlendin mi?”

“Asla. Kapıyı kapa.”

Paul kapıyı kapattı. “Washington işi nasıl?”

“Bıraktım.”

“Sahi mi? Daha iyi bir iş mi var?”

“Öyle sanıyorum yoksa bırakmazdım.”

“Nerede?”

“Hiçbir yerde. İşim gücüm yok artık.”

“Parası mı azdı yoksa yoruldu mu, sebep ne?”

“Gına geldi,” dedi yavaşça. “Parası fevkalade iyiydi, komik de-
recede iyi. Koca memeli bir TV kraliçesi gibi para alıyordum. Ama
bu yılki Çayırılar’a davetiye gelince bir anda bana da geldiler, Paul.
Orada bir sezona daha katlanamayacağımı anladım. Sonra etrafıma
baktım ve bu sistemin hiçbir şeyine artık katlanamayacağımı fark
ettim. Bıraktım, çıktım ve işte buradayım.”

Paul’ün Çayırılar’a davetiyesi Anita tarafından, kimsenin gö-
zünden kaçmayacak şekilde, antredeki aynaya iliştirilmişti. Çayır-
lar, Chippewa Körfezi’ndeki St. Lawrence’da dümdüz, çimenlik bir
adaydı. Burada her yaz Doğu ve Ortabatı bölgelerinin en önemli
ve en umut vaat eden kişileri (El Kitabı’nın deyişiyle “Örgüt için-
deki gelişmeleri henüz tamamlanmamış kişiler”) takım sporları,
grup şarkıları, açık hava ateşleri ve havai fişekler, geyik muhab-
betleri, bedava viski ve puolarla ve ayrıca, profesyonel aktörlerce
sahnelenen, sistem içinde iyi tavırların neler olması gerektiğine ve
mücadelelerle dolu gelecek yıl için verilecek kesin kararların şek-
line hoş ama tartışmasız bir biçimde açıklık getiren piyeslerle dolu
bir moral kazanma humması içinde bir hafta geçirirlerdi.

Finnerty cebinden yamru yumru bir sigara paketi çıkarttı, ne-
redeyse ortadan eğilmiş bir tanesini Paul’e uzattı. Paul parmak-
ları titreyerek sigarayı düzeltti. “Heyecanlı mısın?” dedi Finnerty.

“Bu gecenin ana konuşmacısı benim.”

“Ya?” Hayal kırıklığına uğramış gibiydi. “Öyleyse elin her za-
man böyle titremiyor? Olay ne?”

“Ilium Fabrikası on üç yıl önce bugün Ulusal Üretim Konse-
yi’nin sorumluluğu altına girdi.”

“Ülkedeki diğer her fabrika gibi.”

“Ilium diğerlerinden biraz daha erken davranmış.” Ülkedeki
üretim merkezlerinin tek bir konsey altında birleştirilmesi Finnerty,
Paul ve Shepherd Ilium’da çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra
gerçekleşmişti. Savaş yüzünden yapılmıştı böyle. Ulaşım, hammadde,
gıda ve iletişim sanayileri için de benzer konseyler oluşturulmuştu

ve hepsinin başında Paul'ün babası vardı. Sistem, israfı ve mükerrer işleri o derece azaltmıştı ki savaştan sonra da devam ettirilmiş ve savaşın pek az somut faydalarından biri olarak anılagelmişti.

“Bütün bunların on üç yıldır devam ediyor olması seni mutlu ediyor mu?”

“Nereden baksan yorum istiyor. Gerçeklerden uzaklaşmayacağım zaten. Kroner'in vaazları gibi olmayacak.”

Finnerty sustu, bu konuda daha fazla konuşmaya meraklı olmadığı belliydi. “Ne tuhaf,” dedi sonunda, “uçurumun kenarına artık epey yaklaşmışsındır sanıyordum. Buraya onun için geldim.”

Paul yaka düğmesini iliklemeye uğraşırken yüzünü buruşturdu. “Pek yanıldın denemez. Bir psikiyatra görünmem konusu konuşuluyor.”

“Yani *hakikaten* kötü durumdasın. Güzel! Gle, gidelim; boş ver partiyi. Konuşmamız lazım.”

Yatak odasının kapısı açıldı ve Anita koridordan içeri baktı. “A, Ed? Baer ve Kroner'le kim ilgileniyor?”

“Kroner, Baer'le, Baer de Kroner'le,” dedi Finnerty. “Kapıyı kapa lütfen, Anita.”

“Kulübe gitme vakti geldi.”

“*Senin* kulübe gitme vaktin geldi,” dedi Finnerty. “Biz sonra geleceğiz.”

“Hep beraber gideceğiz, Ed, hem de şimdi. Zaten on dakika geç kaldık bile. Boşuna uğraşma, bana söz geçiremezsin.” İnandırıcılıktan yoksun gülümsedi.

“Gidelim,” dedi Paul.

“Anita,” dedi Finnerty, “erkeklerin mahremiyetine daha fazla saygı göstermezsen tıpkı sana benzeyen, üstelik saygı gösteren bir makine tasarlarım.”

Anita kızardı. “Seni hiç de komik bulduğumu söyleyemem.”

“Paslanmaz elikten,” dedi Finnerty. “Paslanmaz elik, üzeri süngersi kauçukla kaplı ve elektrikle 36 dereceye ısıtılmış.”

“Bak şimdi—” dedi Paul.

“Canı isteyince de kızaran,” dedi Finnerty.

“Ben de çamurla dolu bir kenevir çuvalından senin gibi bir adam yapabilirim,” dedi Anita. “Sana dokunmaya çalışan herkesin eli kirlenir!” Kapıyı arptı. Paul topuklarının merdivenden inerken çıkardığı tıkırtıyı dinledi.

“Niye böyle yaptın?” dedi Paul. “Söyler misin?”

Finnerty gözlerini tavana dikmiş kıpırdamadan yatıyordu. “Bilmiyorum,” dedi ağır ağır, “ama pişman değilim. Onunla git.”

“Sen ne yapacaksın?”

“Git hadi!” Bunu, tam önemli, zor bir fikre şekil verirken Paul aniden düşüncelerini bölmüş gibi söyledi.

“Antrede kesekâğıdının içinde İrlanda viskisi var senin için,” dedi Paul ve Finnerty’yi öylece yatar halde bırakarak ıktı.

Paul garajda steysin vagonu çalıştırmakla meşgul Anita'ya yetişti. Anita, Paul'ün yüzüne bakmadan, yan koltuğa oturmasını bekledi. Konuşmadan yola koyuldular. Finnerty'nin kabalığı ve münasebet-sizliği Paul' hayal kırıklığına uğratmıştı. Yıllardır hayalinde bilge ve sıcakkanlı bir Finnerty yarattığını düşündü acı acı, oysa o görüntünün gerçek adamlarla uzaktan yakından alakası yoktu.

Kulübün kapısında Anita, Paul'n kravatını düzeltti, çıplak omuzlarına pelerinini attı, gülümsedi ve ışıl ışıl fuayeye girdi.

Fuayenin arka ucu bara açılıyordu. Barda Ilium Fabrikası'ndan kısa sa kesimleri ve smokinlerinin biçimi birbirine benzeyen iki düzine zeki genç, elli-elli beş yaşlarında iki adamın etrafına toplanmıştı. Yaşlı adamlardan biri, Kroner, uzun boylu, iri yarı ve oturaklıydı. Düşünceli bir sevecenlikle gençleri dinliyordu. Öteki, Baer ise zayıf ve sinirliydi; gürültülü ve inandırıcı olmayan bir dışa dnklkle gülüyor, dirsek atıyor, omuz sıvazlıyor ve konuşulanlar üzerinde ardı arkası kesilmeyen bir yorum tutturmuş gidiyordu: "Güzel, güzel, doğru, tabii, tabii, harika, evet, evet, kesinlikle, güzel, fevkalade."

Ilium yeni mezunların sanayiye alışmak, sonra da daha büyük işlere atılmak üzere yollandıkları bir talim sahasıydı. Elemanlar gençti ve devamlı yenileniyorlardı. İçlerinde en yaşlıları Paul ve ikinci kumandanı Lawson Shepherd'dı. Bekr olan Shepherd barın yanında, ötekilerden biraz uzakta duruyordu ve bazı gençlerin sözlerinin saflığıyla hafifçe eğlenir gibiydi.

Kadınlar iki bitişik locada toplanmış sessiz ve huzursuz sohbet ediyorlardı; sesler belli bir noktanın üzerine çıktığı zaman veya Kroner'in gür sesi önemsiz konuşma ağının içinden yükselip üç dört kısa, bilge, fevkalade anlam yüklü söz sarf ettiği zaman dönüp bakıyorlardı.

Gençler dönüp coşkuyla Paul ve Anita'yı selamladılar; tavırlarında neşeli bir yağcılık vardı ve sanki iyi vakit geçirmek sırf onların tekelindeymiş gibi kendilerinden yaşlıları cömertçe buna katılmaya davet eder havasındaydılar.

Baer el salladı ve tiz sesiyle onlara seslendi. Kroner belli belirsiz başını salladı ve hiç kıpırdamadan durdu, doğrudan onlara bakmadan, selamlaşmalar sessizce ve vakarla yapılabilsin diye yanına gelmelerini bekledi.

Kroner'in kocaman, kıllı eli Paul'ünü kavradı ve Paul istemeye istemeye de olsa kendini uysal, sevecen ve çocuk gibi hissetti. Sanki babasının huzurundaymış gibi dizlerinin bağı çözüldü, erkekliği uçup gitti. Babasının en yakın arkadaşı olan Kroner hep böyle hissetmesine sebep olurdu; görünüşe bakılırsa böyle hissetmesini de istiyordu. Paul, Kroner'i bir dahaki görüşünde kendine hâkim olacağına dair binlerce yemin etmişti. Ama kontrolü dışında bir olaydı ve her karşılaşmalarında, şimdi olduğu gibi, bütün güç ve kararlılık yaşlı adamın büyük ellerine geçiverirdi.

Paul, iri kıyım adamdaki babacan havanın özellikle farkındaydı ama Kroner bu duyguyu herkese yaymaya çalışırdı. Sorumluluğu altındaki her adamın ve çok bariz olmayan bir biçimde karılarının babası olarak bahsederdi kendinden; rol yapmazdı üstelik. Doğu Bölgesi'ni yönetişi duygusal bir hava taşıyordu ve Bölge'yi başka bir şekilde yönetmesi imkânsız gibiydi. Her doğum ve önemli hastalıktan haberi olurdu; adamlarından biri nadiren yanlış yola sapsa kendini suçlardı. Aynı zamanda sert de olabilirdi. Yine bir baba tavrıyla.

“Nasılsın Paul?” dedi samimiyetle. Kalın kaşlarının kalkış biçimi, bunun bir selam değil, bir soru olduğunu gösteriyordu. Soruyu,

zatürre veya daha kötü bir hastalıktan yeni kalkmış birinin durumunu sormak için kullandığı tonda sormuştu.

“Hiç bu kadar iyi olmamıştı,” diye atıldı Anita.

“Bunu duyduğuma sevindim. Çok iyi, Paul.” Kroner elini tutmaya ve gözlerinin içine bakmaya devam etti.

“İyisin yani, öyle mi? İyisin ha? İyi, iyi. Harika!” dedi Baer omzunu birkaç kere patpatlayarak. “Harika!” Doğu Bölgesi’nin başmühendisi, Anita’ya döndü. “Ya sen... Ooo! Müthiş görünüyorsun. Aman Tanrı’m! Ne diyeyim, bilemedim!” Sırıttı.

Baer toplum içinde bir geri zekâlıydı ve hoşsohbet biri olmadığının farkında değildi. Bir keresinde birisi, konuşulurken devamlı yorumda bulunduğunu söylemişti ama adamın neden bahsettiğini anlamamıştı bile. Teknik açıdan Doğu’da, Finnerty dâhil, ondan daha iyi bir mühendis yoktu. Bölge’de hemen hemen her projenin altında Baer’in imzası vardı. Bir Teriyer bir St. Bernard’a nasıl görünürse o da Kroner’e öyle görünürdü. Paul, Kroner ve Baer’in tuhaf birliği üstüne zaman zaman kafa yorar ve onlar gittiği zaman, üst yönetimin bir daha böyle bir çift bulup bulamayacağını merak ederdi. Baer sanayinin bilgisini ve tekniğini, Kroner ise bu karmaşık atılımın inancını, kutsallığını ve ruhunu simgeliyordu. Aslında Kroner’in mühendislik mazisi pek parlak değildi. Hatta teknik konulardaki cahilliği ve yanlış anlamalarıyla Paul’ü zaman zaman şaşkınlığa uğrattığı da olmuştu fakat sisteme inanmak, başkalarını da inandırmak ve söylenenleri yapmalarını sağlamak gibi paha biçilmez bir özelliği vardı.

Kısacası bu iki adam, kişiliklerinde tek bir ortak nokta olmadığı halde, ayrılmaz bir bütündü. Beraberce hemen hemen eksiksiz bir insan oluşturunurlardı.

“Paul’ün hasta olduğunu mu söylediler?” dedi Anita gülerek.

“Sinirlerinin bozulduğunu duymuştum,” dedi Kroner.

“Doğru değil,” dedi Paul.

Kroner gülümsedi. “Sevindim, Paul. Sen en iyi adamlarımızdan birisin.” Şefkatle baktı. “Babanın izindesin, Paul.”

“Paul’ün sinirlerinin bozulduğunu nereden duydunuz?” dedi Anita.

“Hiç hatırlamıyorum,” dedi Kroner.

“Doktor Shepherd söyledi,” diye atıldı Baer. “Bu sabah ben de oradaydım. Unuttun mu? Shepherd’dı.”

“Shepherd başka bir şeyden bahsediyordu,” dedi Kroner alışılmadık bir hızla. “İyi düşün, hatırladın mı?”

“Tabii ya, doğru, doğru; başka bir şeydi, başka bir şey,” dedi Baer şaşkın şaşkın. Yine Paul’ün omzunu sıvazladı. “Demek kendini iyi hissediyorsun ha? Önemli olan da bu işte. Harika, harika!”

Boynu kolalı yakasının içinden kıpkırmızı uzanan Doktor Shepherd sessizce bardan uzaklaşıp golf sahasına açılan yekpare cam kapıya yöneldi.

“Aklıma gelmişken,” dedi Kroner içtenlikle, “arkadaşın Finnerty nerede? Ed ne halde? Washington’daki hayatı buradakinden biraz daha az”—uygun bir kelime aradı—”resmi bulmuştur herhalde.”

“Yıkıyor mu demek istiyorsanız, cevap hâlâ hayır,” dedi Anita.

“Onu demek istemiştım,” dedi Kroner. “Eh, hiçbirimiz kusursuz değiliz ve çok azımız Ulusal Sanayi Planlama Kurulu’nda yer alacak kadar kusursuzuz. Nerede şimdi?”

“Daha sonra gelir belki,” dedi Paul. “Seyahat yormuş biraz.”

“Anne nerede Allah aşkına” dedi Anita, Finnerty konusunu değiştirerek. Anne, Kroner’in karısıydı. Cemiyet toplantılarına her zaman getirir, diğer eşlerin yanına bırakıp seksen kiloluk cüssesini geri alıp sevgiyle eve taşıma vakti gelene kadar unutturdu.

“Etrafta dolaşan şu bağırsak yığını o işte,” diye mırıldandı Kroner.

Bunu duyan herkes sevecenlikle başını salladı.

“Akşam yemeği hazır,” dedi Filipinli bir garson. Bir zamanlar, servisin makineler tarafından yapılmasını sağlamak isteyen bir

hareket olmuştu ama bunu öneren aşırı uçlar ezici bir oy çoğunluğuyla saf dışı edilmişlerdi.

Paul, Kroner, Baer ve Anita, arkalarında diğer konuklarla, mumlarla donatılmış yemek salonuna yürürken topluluğa daha yeni katılan genç mühendislerden dördü yanlarından geçip yollarını kestiler.

Liderleri kısa boylu, tıknaz, kısık gözlü, sarışın bir delikanlı olan Fred Berringer'dı. Minneapolis'li iyi bir mühendis ve müdür ailesinden gelme, zengin, dışa dönük ve kafasız bir oğlandı. Üniversiteyi zar zor bitirmişti ve personel makineleri onu güçlkle kabul ediyordu. Normalde kimse onu işe almazdı. Ama şeceresini bilen Kroner ona kanat germiş ve iş öğrensin diye Ilium'a yollamıştı. Oğlansa mütevazı olmayı öğrenmek şöyle dursun bunu, parasının ve isminin sistemi her zaman yenebileceği yolunda kanıt kabul etmiş ve o şekilde davranmıştı. İşin garip tarafı, bu tavrı, işlerini zor yoldan elde etmiş diğer mühendis arkadaşlarının haset dolu hayranlıklarını kazanmıştı. Paul, geleneksel kişilerin sistemi yenenlere her zaman hayranlık duyduğunu düşündü sıkıntıyla. Her halükârda Kroner oğlana hâlâ inanıyordu, dolayısıyla Paul'ün onu alıkoymaktan ve ona yardım etmesi için yanına daha zeki bir çalışma ortağı vermekten başka çaresi yoktu.

“Ne oluyor, Fred, soygun mu var?” dedi Paul.

“Dama şampiyonu,” dedi Fred, “yemekten hemen sonraki şampiyonluk için sana meydan okuyorum.”

Kroner ve Baer'in pek hoşuna gitmiş gibiydi. Doğu Bölgesi ailesi içinde bir moral yaratma yöntemi olarak takımlar kurulması ve oyunlar oynanmasını önerirlerdi sürekli.

“Sırf sen mi, yoksa dördünüz de mi?” dedi Paul. Gerçekten de kulübün dama şampiyonuydu, gerçi resmi bir yabancı saha maçı hiç yapılmamıştı. Kimse onu yenemiyordu ve çoğu zaman bıkkınlıkla her yeni mühendis grubuna (bu dördü gibi) yenilmezliğini kanıtlamak zorunda kalmıştı. Bu bir gelenektir ve nehrin kuzey yakasındaki küçük, kapalı toplumdakiler kendilerini kendi gözlerinde

toplumun geri kalanından ayırmak için geleneklere, özel şakalara ve toplumsal özellikler oluşturmaya ihtiyaç duyar gibiydiler. Yeni mühendislerin Paul ile dama oynaması ise bu geleneklerin en eskisiydi, yedinci yılını sürüyordu.

“Çoğunlukla ben,” dedi Berringer. “Ama bir bakıma hepimiz.” Ötekiler suikastçi gibi güldüler. Belli ki özel bir şey hazırlanmıştı ve daha yaşlı mühendislerden bir veya ikisi de bu beklentiyi paylaşıyor gibiydiler.

“Pekâlâ,” dedi Paul iyi niyetle. “Karşımda on kişi de olsanız ve her biriniz suratıma puro dumanı da üfleseniz, yine kazanırım.”

Dört genç kenara çekilerek, Paul, Anita ve iki şeref misafirine yol açtılar.

“Ah,” dedi Anita masanın başındaki yer kartlarını inceleyerek, “bir yanlışlık yapmışlar.” Solundaki kartı aldı, katladı ve Paul’e verdi. Boş kalan yere başka bir kart koydu ve bir yanında Kroner, öbür yanında Baer olmak üzere oturdu. Fazlalık servisi götürmesi için bir garson çağırdı. Paul karta bakınca üstünde Finnerty’nin adının yazılı olduğunu gördü.

Masanın etrafındakiler pratik ve dünyevi kişilerdi; karides kokteyl, konsome, kremalı tavuk, bezelye ve patates püresinden oluşan yemekten zevk alınmasının sebebi, sadece yemeklerin lezzetli oluşuydu. Pek konuşma olmadı ve her yemeğin tadının mükemmel olduğunu ev sahibine belirtmek için sözlerden çok, yüz ifadelerinden ve gülümsemelerden oluşan bir tür pantomim kullanıldı.

Kroner ara sıra şu veya bu yemek üzerine bir yorum yapıyor, yorumu önce Baer tarafından, sonra da masanın etrafında sallanan başlar tarafından onaylanıyordu. Bir ara masanın öbür ucunda, Paul’e damada meydan okuyan dört genç arasında yüksek sesle fısıldaşmalı bir tartışma oldu. Bütün gözler o yana dönünce seslerini kestiler. Berringer kaşlarını çattı, bir peçetenin üstüne bir çeşit diyagram çiziktirdi, sonra bunu diğer üçüne uzattı. Onlardan biri de ufak bir düzeltme yaparak kâğıdı geri verdi. Önce anlayış, sonra

hayranlık belirdi Berringer'ın yüzünde. Hızlı hızlı başını salladı ve tekrar yemek yemeye koyuldu.

Paul masadakileri saydı: yirmi yedi müdür ve mühendis; akşam vardiyası hariç Ilium Fabrikası'nın elemanları ve eşleri. İki boş yer vardı: biri, Finnerty'ye ayrılmış olan ve şu anda sadece örtüsü duran yer, ötekiyse golf sahasına yaptığı alelacele koşudan dönmemiş olan Shepherd'ın dokunulmamış yemek servisiydi.

Finnerty muhtemelen hâlâ gözlerini tavana dikmiş yatıyor, belki de kendi kendine konuşuyordu. Belki de onlar gittikten sonra çıkmış ve Yuva'da bir içki âlemine veya fahişe kovalamaya gitmişti. Paul, onu birkaç yıl bir daha görmeyiz inşallah, diyordu içinden. Gençliğinde hayranlık beslediği zeki, liberal, gelenek düşmanı, serbest fikirli kişi şimdi hasta ve itici görünüyordu gözüne, işinden ayrılması, durduk yerde Anita'ya saldırması, sinir hastalığını yüceltmesi, hepsi de korkutucu bir yan taşıyordu. Ciddi hayal kırıklığına uğramıştı. Paul, Finnerty'nin ona bir şey, Shepherd'ın Kroner'e söylediği gibi, onu neredeyse çılgınlık raddesine iten isimsiz, acı dolu bir ihtiyacı hafifletecek bir şey verebileceğini ummuştum. (Ne olduğunu bilmiyordu.)

Shepherd'a gelince, Paul o konuda kendini cömert hatta muhabirliğinin ortaya çıkmasına o kadar bozulmasından dolayı mahcup bile hissediyordu. Ayağa kalktı.

“Nereye gidiyorsun, hayatım?” dedi Anita.

“Shepherd'ı bulmaya.”

“Sinir krizi geçirdiğini o söylemedi ki,” dedi Baer.

Kroner, Baer'e kaşlarını çattı. “Hayır, gerçekten de söylemedi, Paul. İstersen ben gideyim peşinden. Benim hatamdı, konuyu ben açtım. Shepherd açmadı, zavallı çocuk—”

“Ben Shepherd söyledi sandım,” dedi Baer.

“Benim gitmem daha doğru olur,” dedi Paul.

“Ben de geliyorum,” dedi Anita. Sesinde intikam vaadi vardı.

“Bence gelmesen daha iyi olur.”

Paul hızla barın önünden geçerken Anita’nın arkasından geldiğini duydu.

“Bunu dünyada kaçırmam.”

“Kaçırarak bir şey olmayacak,” dedi Paul. “Ona sadece her şeyin yolunda olduğunu söyleyeceğim, anladığımı söyleyeceğim. Anlıyorum da.”

“O da Pittsburgh işini istiyor, Paul. Onun için Kroner’e senin bunalım geçirdiğini söyledi. Şimdi de işini kaybedecek diye ödü kopuyor. Oh olsun!”

“Onu kovduracak değilim.”

“Ama onu bir süre merakta bırakabilirsin. Hak etti.”

“Lütfen, Anita. Shepherd ile benim aramda olan bir şey bu.”

Golf sahasına gelmişlerdi; yeni ayın solgun ışığı altında, lacivert ve siyahtan oluşan sessiz bir dünyada duruyor gibiydiler. Shepherd ilk vuruş deliğinin yanındaki bir bankın üstüne oturmuş, bacaklarını açmış ve öne doğru uzatmıştı, yanında da üç kokteyl kadehi vardı.

“Shep,” diye seslendi Paul usulca.

“Buradayım.” Dümdüz, tonsuz bir cevap.

“Kaybol,” diye fısıldadı Paul, Anita’ya. Ama Anita gitmedi, yumruklarını kapatıp açıyordu.

“Çorban soğuyacak,” dedi Paul, olabildiğince kibarca. Üç kadeh aralarında olmak üzere oturdu. “Onlara sinir krizleri geçirdiğimi söyleyip söylemediğin umurumda değil.” Anita on metre ötede, yekpare camlı kapının önünde duruyordu.

“Çok bozulmuş olmanı tercih ederdim,” dedi Shepherd. “Evet, onlara ben söyledim. Haydi, kov beni.”

“Tanrı aşkına, Shep, seni kovan filan yok.”

Paul, Shepherd’ı hiçbir zaman tam olarak çözememişti ve bir insan nasıl olur da Shepherd gibi düşünebilir, hiç anlayamamıştı.

Shepherd Ilium’a ilk geldiğinde, kendileri de yeni gelmiş olan Paul ve Finnerty’ye onlarla rekabet edeceğini ilan etmişti. Açık açık, gü-lünç bir şekilde rekabetten bahseder, önüne gelen herkese, kendi-nin ve başka birinin yetenekleri arasında bir mukayese gerektirmiş olan, oysa diğer katılanların olağan, önemsiz, işin bir parçası ola-rak değerlendirdikleri çeşitli kritik olayları tekrar tekrar anlatırdı. Shepherd için hayat bir golf sahası gibi düzenlenmişti; başlangıç-lar, tehlikeler ve sonuçlardan ve her delikten sonra (başkalarının puanlarıyla mukayese için) kesin bir hesaplaşmadan oluşuyordu. Başka hiç kimsenin üstünde durmadığı zafer veya fiyaskolar yü-zünden bir gün üzgün, bir gün neşeli olurdu ama oyunun kuralla-rını kayıtsız şartsız kabullenmişti. Ne ister ne verirdi ve Paul, Fin-nerty veya diğer iş arkadaşları tarafından pek kaale alınmazdı. İyi bir mühendis, sıkıcı bir arkadaştı; kaderini inatla kendi elinde tu-tar ve başkalarına metelik vermezdi.

Paul, bankın üstünde sessizce kıpırdanarak, kendini Shep-herd’ın yerine koymaya çalıştı. Shepherd bir raunt kaybetmişti ve şimdi, rekabetçi sistemin mekanizmasına beslediği gaddarca say-gıyla, kaybetmenin cezasını ödeyip hemen bir sonraki raunda baş-lamak istiyordu; bunu da kazanmaya her zamanki gibi kararlıydı. Zalim bir dünyada yaşıyordu ama başka türlüünü de istemezdi. Niyesini Tanrı bilirdi.

“Beni Pittsburgh işinden etmek istedin ha?” dedi Paul.

“Bence bu işe ben daha uygunum,” dedi Shepherd. “Ama ar-tık ne fark eder? Kaçtı elimden.”

“Kaybettin.”

“*Denedim* ve kaybettim,” dedi Shepherd. Bu hayati bir ayrımdı. “Haydi, kov beni.”

Shepherd’ı sinir etmenin en emin yolu rekabet etmeyi reddet-mekti. “Bilmiyorum,” dedi Paul, “Pittsburgh işi için bence de sen daha uygun olurdun, istersen bir tavsiye mektubu yazayım.”

“Paul!” dedi Anita.

“İçeri gir, Anita,” dedi Paul. “Birazdan biz de geliyoruz.” Anita, Shepherd’a tam istediğini vermeye, yani Shepherd’ın yeni bir oyun çemberinin başlangıç noktası olarak kullanabileceği bir kavga çıkarmaya can atıyor gibiydi.

“Seni affediyorum,” dedi Paul. “Benim için çalışmaya devam etmeni istiyorum, eğer sen istiyorsan tabii. Bu iş için dünyada senden iyisi yok.”

“Beni parmağının altında tutup ezmek hoşuna gidiyor, değil mi?”

Paul sıkıntıyla güldü. “Hayır. Tıpkı eskisi gibi olacak. Parmağımın altında mı? Bunu nasıl—”

“Eğer beni kovmuyorsan, transfer olmak istiyorum.”

“Pekâlâ. Biliyorsun o benim elimde değil. Haydi, içeri girelim artık.” Ayağa kalkan Shepherd’a elini uzattı. Shepherd reddetti ve sırtını dönüp yürüdü.

Onu Anita durdurdu. “Kocamın sağlığı konusunda fikirlerin varsa önce kendisine veya doktoruna söylesen daha iyi edersin,” dedi kısık bir sesle.

“Kocan ve doktoru, benim Kroner ve Baer’e söylediklerimi aylardır biliyor. Bırak Pittsburgh’u, kocan ayaklı bir dikiş makinesinin bile başında duracak halde değil.” Yine ısınmaya ve belki sesleri yemek odasına ulaşır ümidiyle, moral kazanmaya başlamıştı.

Paul ikisini de kollarından tutup misafirlerin gözünün önünde bara doğru iteledi. Herkes merakla onlara bakıyordu. Paul, Anita ve Shepherd gülümsediler ve kol kola bardan geçip yemek salonuna girdiler.

“Keyifsizsin ha?” dedi Kroner Shepherd’a şefkatle.

“Evet, efendim. Öğle yemeğinde yediğim istiridyeler dokundu galiba.”

Kroner anlayışla başını salladı ve garsona döndü. “Şu çocuğa sütlü papara getirebilir misiniz?” Kroner, ailesi içindeki uyumu korumak için her yola başvurmaya, zor durumdaki birine çıkış yolunu

göstermeye hazırdı. Kroner artık bütün gece (şu papara gibi bahanelerle) Shepherd'ın hasta olduğu masalını koyup kaldırır diye düşündü Paul.

Kahve ve likörden sonra, Paul Ilium Fabrikası'nın on dört yıl önce Ulusal Üretim Konseyi altındaki diğer sanayilerle birleşmesi hakkında kısa bir konuşma yaptı. Ardından İkinci Sanayi Devrimi olarak adlandırdığı daha genel konuya girdi. Düzenli aralarla zar zor başını yazıdan kaldırarak konuşmayı okudu demek daha doğru olurdu. O akşamüstü ofiste Katharine Finch'e söylediği gibi, bayat bir konuydu. Kaydedilen ilerlemeler hakkında bir rapor, sanayi için yaptıkları ve yapmakta oldukları şeylere duyulan inancın bir teyidiydi. Makineler Amerika'nın işini Amerikalılar'ın şimdiye kadar yaptığından çok daha iyi yapıyorlardı. Daha çok insana, daha az fiyatla daha iyi mallar sunuluyordu; bunun fevkalade ve son derece tatmin edici bir şey olduğunu kim inkâr edebilirdi? Kısacası, konuşma yapmak zorunda kalınca herkesin söylediği aynı şeyleri söylüyordu.

Bir ara Kroner koca elini kaldırıp bir yorumda bulunmak istedi. "Söylediklerinin altını çizmek kabilinden, gayet enteresan bulduğum bir noktayı belirtmek istiyorum, Paul. Bir beygir gücü yaklaşık yirmi iki insan gücüne eşittir. Çelik imalathanelerindeki büyük motorlardan birinin beygir gücünü insan gücüne çevirirsen motorun, Amerika'nın İç Savaş sırasındaki bütün köle nüfusunun yapabildiğinden daha çok iş yaptığını görürsün. Üstelik yirmi dört saat hiç durmadan." Mutlulukla gülümsedi. Kroner, Doğu Bölgesi'ndeki herkesin kale gibi sağlam inanç ve gurur kaynağıydı.

"Bu gerçekten de enteresan bir sayı," dedi Paul yazıda kaldığı yeri arayarak. "Ve tabii bu sadece Birinci Sanayi Devrimi, yani makinelerin kas gücünü değersiz hale getirdiği bir zaman için geçerli. Bizim şu anda tamamlamakta olduğumuz ikinci devrimi, tasarruf edilen iş bakımından ifade etmek biraz daha zor. İnsanların her gün, her gün aynı işi yapmaktan duyduğu can sıkıntısını ve

rahatsızlığı ölçecek beygir gücü gibi bir kıstas olsaydı belki ifade edilebilirdi; ama yok.”

“Fireleri ölçebilirsin ama” dedi Baer “ve akla hayale gelmez, en aptalca, en lanet hataları. İsrafı, stopajları, beceriksizlikleri! Bunları bal gibi de dolarlarla ifade edebilirsin, kötü işçiliğe harcanan dolarlarla.”

“Evet,” dedi Paul “ama bunu ben işçinin bakış açısından düşünüyordum. İki sanayi devrimi de iki çeşit ağır ve sıkıcı işi ortadan kaldırdı ve ben şu anda ikinci devrimin insanları bunun ne kadarından kurtardığını hesap edecek bir yol arıyordum.”

“Ben çalışıyorum,” dedi Baer. Herkes güldü.

“Diğerlerini, nehrin karşısındakileri,” dedi Paul.

“Onlar hiç çalışmazdı ki,” dedi Kroner ve herkes yine güldü.

“Tavşan gibi de çoğalırlar,” dedi Anita.

“Çoğalan tavşanlarla ilgili açık fıkralar mı anlatılıyor?” dedi Finnerty kapıda durarak. Hafifçe sallanıyor, ağır ağır nefes alıyordu. Viskiye bulduğu belliydi. “Hangisiydi? Küçük tavşan kız, tavşan nalburiyesine gitmiş, satıcı da—”

Kroner hemen ayağa kalkıp yanına gitti. “Finnerty! Nasılsın bakayım evlat?” Garsonu çağırdı. “Tam kahvenin üstüne geldin evlat. Koca bir fincan sade kahve.” Dev kolunu Finnerty’ye doladı ve onu Anita’nın iptal etmiş olduğu yere doğru sürükledi. Finnerty yanındaki mühendisin yer kartını aldı, gözünü kırpıştırarak önce karta baktı, sonra adama. “*Benim* kartım nerede?”

“Yer kartını ver şuna,” dedi Anita.

Paul kartı cebinden çıkarttı, düzeltti ve Finnerty’nin önüne koydu. Finnerty başını salladı ve somurtkan bir suskunluğa gömüldü.

“Biz de İkinci Sanayi Devrimi’nden bahsediyorduk,” dedi Kroner, hiçbir şey olmamış gibi. “Paul bunun ortadan kaldırdığı ağır ve sıkıcı işleri ölçmek için tam bir kıstas olmadığını söylüyordu.

Bence bu hikâyeyi de çoğu hikâye gibi bir diyagram vasıtasıyla açıklığa kavuşturabiliriz.”

“Tavşan nalburiyesindeki küçük tavşan kızın hikâyesini değil ama” dedi Finnerty.

Herkes, Kroner’i örnek alarak onu duymamış gibi yaptı. “Çalışan insan saatlerini kullanılan elektron tüplerinin sayısına karşı işaretlersek insan saati düştükçe tüplerin çoğaldığını görürüz.”

“Tavşanlar gibi,” dedi Finnerty.

Kroner gülümsedi. “Evet, tavşanlar gibi. Bir de Paul, babanın muhtemelen sana bahsetmiş olduğu başka bir enteresan nokta daha var, o da insanların, senin deyişinle İkinci Sanayi Devrimi’ne uzun bir süre aldırış etmemeleri. Atom enerjisi manşetlerden inmiyordu ve herkes atom enerjisinin barış zamanında kullanımı sanki dünyayı yeniden yaratacakmış gibi konuşuyordu. Atom Çağı... Merakla gözlenen şey işte buydu. Hatırlıyor musun, Baer? Bu arada, tüpler tavşan gibi çoğaldı.”

“Bu arada, uyuşturucu bağımlılığı, alkolizm ve intihar da,” dedi Finnerty.

“Ed!” dedi Anita.

“O savaş dönemiymiş,” dedi Kroner temkinle. “Her savaştan sonra olur.”

“Organize suç, boşanma, çocuk suçları, hepsi de elektron tüplerinin kullanımına paralel arttı,” dedi Finnerty.

“Yapma, Ed,” dedi Paul, “bu faktörler arasında mantıki bir bağlantı olduğunu kanıtlayamazsın.”

“Çok cüzi bir bağlantı da olsa düşünmeye değer,” dedi Finnerty.

“Eminim bizi şu anda ilgilendirmeye yetecek kadar bağlantı yoktur,” dedi Kroner sertçe.

“Yeterince hayal gücü ya da dürüstlük olmadığı gibi,” dedi Finnerty.

“Tanrı aşkına! Ne diyorsunuz siz?” dedi Anita sinirli sinirli peçetesini kıvrarak. “Haydi, bu kasvetli yerden çıkıp dama şampiyonasına başlayalım artık.”

Masadaki herkes cevaben bir oh çekti ve minnetle başını salladı. Paul de hiç pişmanlık duymadan konuşmasının geri kalanını bir yana itti. Misafirler, Finnerty hariç, kulübün oyun odasına do-luştular. Dama tahtası, yer lambalarıyla çevrelenmiş pırıl pırıl bir masanın üzerinde çoktan kurulmuş bekliyordu.

Paul’e meydan okuyan dört genç öne çıktı, acele acele bir şeyler konuştular, sonra üçü vestiyere gitti. Dördüncüsü, Fred Berringer, masaya oturup gizemle sııttı.

Paul karşısındaki sandalyeye oturdu. “Çok oynar mısın?” dedi. “Biraz, biraz.”

“Fred, sen Minnesotalı’yдын, değil mi? Minnesota şampiyonluğu tehlikede mi acaba, Fred?”

“Kusura bakmayın ama kulüp şampiyonasını kazanmaya niyetliyim ve kaybedecek hiçbir şeyim yok.”

“Kaybedeceksin, kaybedeceksin,” dedi Baer. “Hepsi kaybeder, hepsi, hepsi kaybeder, değil mi, Paul? Hepsini yenersin.”

“Tevazu buna cevap vermeme engel oluyor,” dedi Paul. “Sicilim yeterli kanıttır herhalde.” Yenilmezliği hususunda birazcık coşku duymaya izin verdi kendi kendine. Vestiyerdeki faaliyete bakılırsa bu geceki oyunda bir tuhaflık olacak gibiydi ama kaygılanmıyordu.

“Damacı Charley’ye yol açın! Damacı Charley’ye yol açın!” diye bağırdı Berringer’in yardımcıları fuayeden.

Oyun odasındaki kalabalık kenara çekildi ve üç genç bir çarşafa sarılmış, tekerlekler üzerinde tangırdayan, insan boyunda bir kutu sürdüler içeri.

“İçinde adam mı var?” dedi Kroner.

“Bir beyin, bir beyin,” dedi Berringer zafer edasıyla. “Damacı Charley, dünya şampiyonu dama oyuncusu, fethedecek yeni

gezegenler arıyor.” Çarşafı bir kenarından tutup çekti ve Charley’yi ortaya çıkardı. Ön paneline bir dama tahtası boyanmış, gri, çelik bir kutuydu. Bir dama taşının durabileceği her karede arkasında birer lamba olan kırmızı ve yeşil bir cevher vardı.

“Tanıştığımıza memnun oldum, Charley,” dedi Paul gülümsemeye çalışarak. Neler olup bittiğini anlayınca kızardığını ve biraz da kızdığını hissetti. İlk tepkisi çekip gitmekti.

Baer kutunun arkasını açtı. “Vay, vay, sahiden de,” dedi. “Bakın, bakın, o da oraya, şu da...Vay canına! Hafızası bile var. Kaset onun için değil mi, çocuklar, ha? Hafıza için? Kasetli hafıza?”

“Evet, efendim,” dedi Berringer kararsızca. “Galiba öyle.”

“Bunu sen mi yaptın?” dedi Kroner inanmazlıkla.

“Hayır, efendim,” dedi Berringer, “babam yaptı. Hobisidir.”

“Berringer, Berringer, Berringer,” dedi Baer kaşlarını çatarak.

“*Dave Berringer*’ı tanırsın ya; bu *Dave*’in oğlu,” dedi Kroner.

“Ya!” Baer, Damacı Charley’ye yeni bir hayranlıkla baktı. “Tevekkeli değil, tevekkeli değil.” Ülkedeki en iyi bilgisayarlılardan olan Fred’in babası yapmıştı bu makineyi.

Paul teslim olurcasına sandalyesinde kaykıldı ve komedinin başlamasını bekledi. Genç Berringer’ın aptal, rahat suratına bakınca, oğlanın bu makine hakkında dış düğmelerden ve sinyallerden başka hiçbir şey bilmediğine kanaat getirdi.

Finnerty yemek odasından salına salına içeri girdi, çene hizasında tuttuğu bir tabaktan yemek yiyordu. Tabağı kutunun üstüne koydu ve başını Baer’inkinin yanına, makinenin arkasına soktu. “Para koyan var mı?” dedi.

“Çıldırдың mı?” dedi Paul.

“Bana uyar ahbap, bana uyar,” dedi Berringer. Şişman cüzdanını masanın üstüne koydu.

Diğer üç genç Charley'den uzanan bir fişi süpürgeliğin üstündeki bir prize takmışlardı; onlar düğmeleri açıp kapadıkça kutu homurdanıp çıtırdıyor, ön paneldeki ışıklar yanıp sönüyordu.

Paul ayağa kalktı. “Teslim oluyorum,” dedi. Kutuyu patpatladı. “Tebrikler, Charles, benden daha iyisin. Bayanlar, baylar, size yeni kulüp şampiyonunu takdim ederim.” Dışarı, bara doğru yöneldi.

“Sevgilim,” dedi Anita, kolundan yakalayarak. “Haydi ama sen böyle yapmazdın.”

“Makineye karşı kazanamam. Hata yapması imkânsız.”

“Ama hiç değilse ona karşı oynayabilirsin.”

“Ne ispat etmek için?”

“Haydi, Paul,” dedi Finnerty, “Charley’yi inceledim, bana o kadar da parlak zekâlı görünmedi. Sana elli dolar koyuyorum, Damacı Charley’nin şansı olduğunu düşünen herkesle de bahse girerim.”

Shepherd üç yirmilik koydu hevesle. Finnerty bunu karşıladı.

“Yarın güneş doğmayacak diye de bahse girebilirsin,” dedi Paul.

“Oyna,” dedi Finnerty.

Paul yine sandalyesine yerleşti. İsteksizce bir taşı ileri sürdü. Gençlerden biri bir düğmeyi kapattı ve Damacı Charley’nin göğsünde Paul’ün hamlesini belirten bir lamba yandı, sonra da, Berringer için en iyi karşı hamleyi belirten bir lamba daha.

Berringer gülümsedi ve makine ne yapmasını söylüyorsa yaptı. Bir sigara yaktı ve yanındaki para yığınına okşadı.

Paul yine hamle yaptı. Bir düğme kapandı ve ışıklar pırıldadı. Ve bu birkaç hamle boyunca böyle devam etti.

Paul, Berringer’ın taşlarından birini, görebildiği kadarıyla kendini tehlikeye maruz bırakmadan alınca hayret etti. Sonra bir taş daha aldı, bir taş daha. Başını şaşkınlık ve saygıyla salladı. Makine belli ki oyunu uzun vadeli bir şekilde algılıyor, henüz anlaşılmayan genel bir strateji uyguluyordu. Damacı Charley de sanki

düşüncelerini doğrular gibi, meşum bir hırıltı çıkarıyor, bu ses oyun ilerledikçe yükseliyordu.

“Şu andan itibaren, Damacı Charley’ye karşı bire üç bahis öneriyorum,” dedi Finnerty. Berringer da, Shephard da, birer yirmilik daha koyarak bu bahsi karşıladılar.

Paul bir taşla üç taşı aldı.

“Dur bakayım bir dakika,” dedi Berringer.

“Niçin?” dedi Finnerty.

“Bu işte bir gariplik var.”

“Sen ve Damacı Charley yeniliyorsunuz, o kadar. Bir taraf kazanır, bir taraf kaybeder,” dedi Finnerty. “Oyunun kuralı böyle.”

“Tamam da Damacı Charley doğru çalışırsa kaybedemez.” Berringer kararsızca ayağa kalktı. “Dinleyin, tersliği bulana kadar oyuna ara versek iyi olur.” Deneme yapar gibi ön panele dokundu. “Aman allahım, fırın gibi yanıyor!”

“Oyunu bitir ufaklık. Şampiyon kim bilmek istiyorum,” dedi Finnerty.

“Anlamıyor musun?” dedi Berringer öfkeyle. “Doğru dürüst çalışmıyor.” Yalvarırcasına oradakilere baktı.

“Hamle sırası sende,” dedi Paul.

Berringer çaresizce ışıklara baktı, bir taş öne sürdü.

Paul, Berringer’in iki taşını daha alıp kendi taşını dama yaptı. “Bu gelmiş geçmiş en acayip bubi tuzağı olmalı,” diye güldü. Oyundan son derece keyif alıyordu.

“Bir iki dakikaya kalmaz Damacı Charley çıkış yolunu bulacak, ondan sonra güle güle şampiyonluk diyeceksin,” dedi Finnerty. “Hop, hop, hop, hoppa ve perde, Paul.”

“Hesap harika bir şey,” dedi Paul. Burnunu çekti. Hava yanan boya gibi bir kokuyla doluyordu ve gözleri sulanmaya başlamıştı.

Berringer'in yardımcılarında biri kutunun arkasını açınca makinenin içinden gelen yeşil ışıkla zehirli bir renge bürünen bir du-man doldurdu odayı.

"Yangın!" diye bağırdı Baer.

Bir garson elinde bir yangın söndürücüyle koşarak geldi ve sı-vıyı Damacı Charley'nin bağırsaklarına fışkırttı. Sıvı yanan parça-lara değip cızırdadıkça buhar çıkıyordu.

Charley'nin çelik göğsündeki ışıklar deli gibi yanıp sönmeye başlamıştı, sadece makinenin anlayabileceği kurallara uygun olarak şeytani ve hızlı bir oyun oynuyorlardı. Bütün ışıklar birden yandı, hırıltı giderek yükseldi, gök gürültümsü bir org notasına dönüştü ve aniden sustu. Küçük lambalar, ışıklarını söndürüp yatan bir köy gibi birer birer söndü.

"Vay canına, vay canına!" diye mırıldandı Baer.

"Fred, çok üzgünüm," dedi Anita. Azarlarcasına Paul'e baktı.

Mühendisler Damacı Charley'nin başına üşüştüler ve ön safta-kiler küller, erimiş tüpler ve kararmış teller arasında bir şeyler ara-dılar. Her yüzde trajedi okunuyordu. Güzel bir şey ölmüştü.

"Ne kadar da güzel bir şeydi!" dedi Kroner üzgün üzgün, elini Berringer'in omzuna koyarak. "Olanları babana ben anlatırsam belki daha kolay olur, eğer istersen tabii."

"Laboratuvar dışındayken neredeyse bütün hayatı buydu," dedi Berringer. Afallamış ve korkmuştu. "Yıllarını verdi. Neden böyle oldu?" İnsanlığın binlerce yıldır sorduğu sorunun bir başka boş yan-kısıydı bu. İnsanlar bu soruyu sormak için doğmuştu sanki.

"Tanrı verir ve Tanrı geri alır," dedi Finnerty.

Berringer dudağını ısırdı ve başını salladı, kimin konuşmuş ol-duğu sonradan kafasına dank etti. Yuvarlak, aptal suratı, hain, teh-ditkâr bir ifadeye büründü. "Aha," dedi, dudaklarını yalayarak, "bay ukala. Seni neredeyse unutmuştum."

"Unutmasan iyi edersin. Kazanacak olana bir sürü para yatırdım."

“Bak şimdi, Finnerty,” dedi Kroner durumu yatıştırmak için, “berabere diyelim, olsun bitsin? Ne de olsa çocuğun üzölmeye hakkı var yani, sonra—”

“Neden berabereymiş?” dedi Finnerty. “Paul Damacı Charley’yi bileğinin gücüyle yendi.”

“Şimdi anlıyorum,” dedi Berringer tehditkârca. Finnerty’yi iki yakasından yakaladı. “Damacı Charley’ye ne yaptın, ukala herif?”

“Baer’e sor. Onun da başı benimkinin yanındaydı. Baer, ben Charley’ye bir şey yaptım mı?”

“Ha, ne? Ne yaptın, bir şey mi yaptın? Hasar mı yani? Yok, yok, ne münasebet, hayır,” dedi Baer.

“Hadi otur da oyunu bitir, şişko,” dedi Finnerty. “Veya yenilgiyi kabul et. Öyle veya böyle ben paramı isterim.”

“Charley’ye bir şey yapmadınsa kaybedeceğinden neden o kadar emindin?”

“Çünkü ben bir makineye karşı gelen her insanın tarafını tutarım, hele Paul gibi bir adama karşı senin gibi bir taş kafayı destekleyen bir makineye. Hem, Charley’nin bir bağlantısı gevşekti.”

“Öyleyse neden söylemedin?” dedi Berringer. Makinenin kalıntılarına işaret etti. “Bak! Şuna bir bak! Bağlantıdan bahsetmemekle ne yaptığına bak. Burayı senin pis suratınla paspaslamam lazım.”

“Durun, durun bakayım, yavaş olun,” dedi Kroner, ikisinin arasına girerek. “Şu bağlantıdan bahsetmen gerekirdi, Ed. Buna ayıp derler, hem de büyük ayıp.”

“Damacı Charley insanları budala durumuna düşürmeyi biliyorsa kendi bağlantılarını tamir etmesini de bilseydi. Paul kendi devrelerine nasıl bakıyor, Charley de öyle yapsaydı. Elektronikte yaşayanlar elektronikte öölürler. *Sic semper tyrannis.*”³ Masadaki banknotları topladı. “İyi geceler.”

3 Zorbalara ölüm (Lat.) (y.h.n)

Anita tırnaklarını Paul'ün koluna geçirdi. "Oh, Paul, Paul, bütün geceyi mahvetti."

Dışarı çıkarken Finnerty, Paul ve Anita'nın yanında durdu. "Tebrikler, şampiyon."

"Lütfen paralarını geri ver," dedi Anita. "Makine tam olarak çalışmıyordu. Adil ol. Doğru değil mi, Paul?"

Ciddi ciddi duran misafirlerin şaşkın bakışları arasında Paul kontrolünü kaybetti ve kahkahalarla gülmeye başladı.

"Ha şöyle şampiyon," dedi Finnerty. "Bu sportmen beyler bir ip bulmadan önce eve gitsem iyi olur."

"Eve mi? Washington'a mı?" dedi Anita.

"Sizin evinize canım. Washington'da bir evim yok artık."

Anita gözlerini kapattı. "Ha, anladım."

6

“Bunu söylediğinde yüzündeki ifade nasıldı?” dedi Anita.

Paul yorganı yüzüne çekmiş, her gece karanlık, sessiz bir rahim haline getirdiği yatağında tortop olmuş uyumaya çalışıyordu. “Üzgün görünüyordu,” diye mırıldandı. “Ama hep üzgün görünür. Çok tatlı ve üzgün.”

Üç saattir kulüpteki akşam yemeğinde olanları konuşuyorlar ve döne döne Kroner’in veda ederken ne söylediğine geliyorlardı.

“Bir iki şey söylemek için seni bir kenara hiç çekmedi, öyle mi?” Anita’nın uyumaya hiç niyeti yoktu.

“Yemin ederim Anita, bütün söylediği, son söyledikleriydi.”

Anita, Kroner’in sözlerini tarta tarta tekrar etti: “Gelecek hafta bir gün beni ve Anne’i ziyarete gelmeni istiyorum, Paul.”

“Hepsi bu.”

“Pittsburgh hakkında hiçbir şey söylemedi mi?”

“Hiçbir şey,” dedi Paul sabırla. “Hiçbir şey dedim ya.” Yorganı kafasına iyice çekti ve dizlerini daha da kıvırdı. “Hiçbir şey.”

“İlgilenmeye hakkım yok mu?” dedi Anita. Belli ki kalbi kırılmıştı. “Bana bunu mu demek istiyorsun, umursama hakkım yok mu yani?”

“Umursadığına sevindim,” dedi kısık bir sesle. “Güzel, harika, teşekkürler!” Yarı uykulu yarı uyanık olmanın yarattığı kâbusumsu

halde, karı ve kocanın tek beden olma kavramını gözünde canlandırdı: acınası, acayip ve çaresiz siyam ikizleri gibi fiziksel bir ucube.

“Kadınlar erkeklerin hissetmediği şeyleri içgüdüyle hissederler,” diyordu Anita. “Erkeklerin aldırış etmediği önemli şeyler bizim dikkatimizi çeker. Kroner Pittsburgh konusunu bu gece *senin* açmanı istedi sen ise—”

“Kroner’in kafasından neler geçtiğini evine gittiğimiz zaman öğreniriz. Şimdi uyuyalım ne olur!”

“Finnerty! İş bozan o oldu. Ne kadar kalacak bizde?”

“Bir iki güne kalmaz her şeyden bıktığı gibi bizden de bıkar.”

“U.S.P.K. memlekette başıboş dolaşıp eski dostlara hakaret etsin diye mi onu serbest bırakıyor?”

“Ayrılmış, işi yok artık.”

Yatakta dikilip oturdu. “Kovmuşlardır! İyi etmişler!”

“Kovmamışlar, ayrılmış. Kalması için zam teklif etmişler. Ayrılmayı kendi istemiş.” Kendisini ilgilendiren bir konudan bahsetmenin onu uyandırdığını fark etti. Anita’nın Pittsburgh meselesini eşeleyip durması onu iyice tortop olmaya yöneltmişti. Şimdiyse biraz gevşediğini, bir erkek gibi toparlandığını hissediyordu. Finnerty yine büyümlü bir isim halini almıştı; Paul’ün ona karşı duyguları eskiye dönüvermişti. Damacı Charley’nin coşku verici yenilgisi sırasında aralarında Paul’ün hiçbir iş konusunda yıllardır hissetmediği bir moral ve birlik duygusu oluşmuştu. Üstelik Paul’ün düşünceleri serin bir rüzgârla ferahlamış gibi canlanıyordu. Finnerty’nin yaptığı şeyde bir büyü vardı, intihar kadar anlaşılmaz ve basit olduğu kadar güzel bir şey: işinden ayrılmıştı.

“Paul...”

“Hı?”

“Baban senin bir gün Pittsburgh’un müdürü olacağını düşünüyordu. Yaşasaydı hiçbir şey onu bu işi aldığını duymak kadar mutlu etmezdi.”

“Hı-hı.” Anita’ nın, evlendikten hemen sonra, bir sandıkta babasının bir resmini bulduğunu ve ona ilk doğum günü hediyesi olarak büyüttürüp çerçevelettirdiğini hatırladı. Resim şu anda masasının üzerindeydi, Anita oraya koymuştu; sabah kalkınca ilk ve akşam yatarken son olarak görebileceği bir yere. Paul’ün babasını hiç tanımamıştı Anita, Paul de ondan fazla bahsetmiş değildi; yine de onu tanırmış gibi saatlerce adamdan bahsedebilecek kadar bir tür mit yaratmıştı. Mite göre, Paul’ün babası gençliğinde Paul kadar uysal tabiatlıydı ve onu ekonominin en yüksek mevkisine götüren güç, hayatının orta yıllarında gelmişti. Tam Paul’ün girmeye başladığı yaşlarda.

Paul’ün babasının izinden gidebileceği fantezisini canlı tutanlardan biri de Kroner’di. Paul’ün Ilium’un müdürlüğüne gelmesinde Kroner’in bu inancının payı çok büyüktü; bu inanç şimdi de onu Pittsburgh’un müdürlüğüne getirebilirdi. Paul hiyerarşi içindeki bu çabasız yükselişini düşündüğü zaman bazen, şimdi olduğu gibi, kendini aptal gibi, bir şarlatan gibi hissedirdi. Kendisine verilen görevleri yapabildiği doğrudu ama babasının, Kroner’in, Shepherd’ın ve daha pek çok kişinin sahip olduğu şey onda yoktu: yaptıkları şeylerdeki ruhsal önem duygusu. Her şeyi bilen ve her yerde bulunan büyük hayalet, yani örgüt kişiliği tarafından duygusal olarak, neredeyse bir âşık gibi etkilenme yetisi. Kısacası, babasını saldırgan ve azametli kılan şey Paul’de eksikti: gerçekten umursayabilmek.

“Shepherd konusunda ne yapacaksın?” dedi Anita.

Paul yine kıvrılmaya başladı. “Ne mi yapacağım? Yaptım bile. Hiçbir şey.”

“Biri ona haddini bildirmezse herkesi çiğneyip geçecek bir gün.”

“Zararı yok.”

“Ciddi olamazsın.”

“Uyumak istediğim konusunda ciddiylim.”

Anita tekrar yatınca yatağının yayları gıcırdadı. Birkaç dakika kıpır kıpır bir oraya, bir buraya döndü. “Biliyor musun, çok tuhaf,” dedi.

“Hı?”

“Shepherd yüzünü belli bir açıya çevirirse tıpatıp başka birine benzediği dikkatimi çekerdi hep. Kime benzediğini bu geceye kadar çıkaramamıştım.”

“Hı-hı.”

“Ona tam belirli bir açıdan bakarsan, sanki hık demiş babanın burnundan düşmüş.”

Birinci Sınıf Er Elmo C. Hacketts, Jr. Bratpuhr Şahı'na Dışişleri Bakanlığı'ndan Doktor Ewing J. Halyard'a, tercümanları Khashd-
rahr Miasma'ya, Orgeneral Milford S. Bromley'ye, ordugâh ku-
mandanı General William K. Corbett'e, tümen kumandanı Tuğge-
neral Earl Pruitt ve yaverlerine yaklaştı.

Birinci Sınıf Er Hacketts, On ikinci Ordu'nun Dokuzuncu Kolor-
dusu'nun 107. Piyade Alayı'nın 427. Tümeni'nin Birinci Kıtası'nın
B Bölüğü'nün İkinci Takımı'nın Birinci Müfrezesi'nin ortasındaydı
ve orada öylece durup trampetçi büyük davula her vurduğunda sol
ayağını yere basıyordu.

“A-laaaay!” diye bağırdı Alay Kumandanı bir megafondan.

“Tü-meeen!” diye böğürdü dört tümen kumandanı.

“Kı-taaaa!” diye bağırdı on iki kıta kumandanı.

“Bö-lüüüük!” diye bağırdı otuz altı bölük kumandanı.

“Ba-tar-yaaa!” diye haykırdı on iki batarya kumandanı.

“Taa-kım!” diye mırıldandı yüz doksan iki takım kumandanı.

“Hacketts,” dedi Birinci Sınıf Er Hacketts kendi kendine.

“Dur!”

Ve Hacketts durdu, bir-ki.

“Sağaaaa—” dedi megafon.

“Sağ, sağ, sağ, sağ, sağ...” diye yankılandı iki yüz elli ses.

“Sağ,” dedi Birinci Sınıf Er Hacketts kendi kendine.

“Döööönn!”

Hacketts sağa döndü, bir-ki. Ve başka bir yerlerdeki altı milyon insanın ruhani lideri Bratpuhr Şahı’nın küçük, parlak gözleriyle karşılaştı.

Şah hafifçe öne eğildi.

Hacketts eğilmedi çünkü eğilmek zorunda değildi ve yapmak zorunda olmadığı bir şeyi ne diye yapacaktı? Sadece yirmi üç yıl askerliği kalmıştı, ondan sonra Ordu’yla işi bitiyordu ve Ordu’nun cehenneme kadar yolu vardı ve yirmi üç yıl sonra orospu çocuğu bir albay veya teğmen veya generalin biri yanına gelip ona ‘Bana selam çak’ veya ‘Şu izmariti yerden al’ veya ‘Ayakkabılarımı parlat’ veya öyle bir şey derse ‘Kıçımı yala’ diyerek terhis kâğıdını çıkartıp sallayacak ve yüzüne tükürecek ve kahkahalarla çekip gidecekti çünkü yirmi beş senesi bitmiş olacaktı ve yapacağı tek şey, Evansville’de Hooker’ın Barı’nda eski grubuyla takılmak ve emeklilik çekini beklemek olacaktı ve canın cehenneme arkadaş diyecekti çünkü artık kimse bana hot zot edemez, çünkü ben artık paçayı kurtardım ve—

Şah neşeyle ellerini çırttı ve dev gibi, sağlıklı bir adam olan Birinci Sınıf Er Hacketts’a bakmaya devam etti. “*Niki Takam!*” diye bağırdı, kuvvetli bir *Sumklish* aroması yayarak.”

“*Takaru* değil,” dedi Doktor Halyard. “As—ker.”

“*Takaru* değil mi?” dedi Şah şaşkın şaşkın.

“Ne diyor?” dedi Ordular Generali Bromley.

“Ne güzel köleler, diyor,” dedi Halyard. Tekrar Şah’a döndü ve ufak tefek, esmer adama parmağını salladı. “*Takaru* değil. Hayır, hayır, hayır.”

Khashdrahr da şaşırmış gibiydi ve konuyu aydınlatmakta Halyard’a hiç yardımcı olmadı.

“*Sim koula Takaru, akka sahn salet?*” dedi Şah Khashdrahr’a. Khashdrahr omuz silkti ve soru sorarcasına Halyard’a baktı. “Şah diyor ki bunlar köle değilse yaptıkları şeyleri onlara nasıl yaptırıyorsunuz?”

“Yurtseverlik,” dedi Orgeneral Bromley sertçe. “Yurtseverlik denen bir şey var.”

“Vatan sevgisi,” dedi Halyard.

Khashdrahr Şah’a tercüme etti, Şah da hafifçe başını salladı ama bakışları hâlâ şaşkındı. “*Sidi ba—*” dedi muvakkaten.

“Ha?” dedi Corbett.

“Öyle de olsa—” diye tercüme etti Khashdrahr ve o da Şah gibi adamlara şüpheli şüpheli baktı.

“So—laaa—” diye bağırdı megafon.

“Sol, sol, sol...”

“Sol,” dedi Hacketts kendi kendine.

Ve Hacketts o sabah teftişte olanlar yüzünden diğer herkes izindeyken bu hafta kışlada nasıl yalnız kalacağını düşündü. Yeri paspaslayıp kuruladıktan ve ranzasının yanındaki pencereleri sildikten ve battaniyelerini sıkıca örttükten ve diş macunu tüpünü, tıraş köpüğü tüpünün *soluna* koyduktan ve iki tüpün de kapağını kordordan *öbür* yana çevirdikten ve sandıktaki çoraplarını ağızları *yukarı* doğru yerleştirdikten ve sefertasını ve bardağını ve kaşığını ve çatalını ve bıçağını ve matarasını parlattıktan ve tahta tüfeğini cilaladıktan ve taklit madeni kısmını kararttıktan ve ayakkabılarını parlattıktan ve ranzasının altındaki yedek ayakkabısının bağcıklarını bağladıktan ve askılarındaki giysilerini (iki zeytuni gömlek; iki zeytuni pantolon; üç haki gömlek; üç haki pantolon; çapraz dokumalı kumaştan iki gömlek; çapraz dokumalı kumaştan iki pantolon; saha ceket; zeytuni merasim gömleği; zeytuni yağmurluk) sırasıyla astıktan ve bütün ceplerini boşaltıp ilikledikten sonra denetleme subayı gelip de, “Hey, asker, fermuarın açık, sana izin yok,” demesin mi ve—

“Dööön.”

“Bir-ki,” dedi Hacketts.

“İleri—”

“İleri, ileri, ileri...”

“İleri,” dedi Hacketts kendi kendine.

Ve Hacketts gelecek yirmi üç yıl içinde hangi cehenneme gideceğini düşündü. Bir süre Amerika’dan uzaklaşmak ve başka bir yeri istila etmek iyi bir değişiklik olurdu ve kolayca yatacağı birini arayan ve bunu kendi memleketinde bulamayan veya yatacak iyi birini bulamayan ki bu hiç bulamamaktan iyidir, parasız bir serseri olmaktansa bu ülkelerden birinde belki önemli bir kişi olmak daha iyi olurdu. Ama hayat yatmaktan ibaret değildi zaten ve biraz şan ve şöhret hiç fena olmazdı ve yurt dışında *hem* kadın *hem* şan şöhret bulunabilirdi ve çarpışma filan olmasa da ve uzun süre olacağı da benzemiyordu ama yine de sana gerçek bir silah ve mermi veriyorlardı ve bunda hiç değilse biraz şan vardı ve tahta bir tüfekle bir ileri bir geri yürümekten çok daha iyiydi gerçi biraz mevkii de olsa fena olmazdı ama IQ’sunu biliyordu ve bunu herkes de biliyordu hele makineler ve onun için yirmi üç yıl daha bu böyleydi; şu makinelerden birinin tüpü yanarak kartını yanlış okuyup onu Subay Adayı Okulu’na göndermedikçe ve bu arada bir olurdu mesela Mulcahy kartını ele geçirmiş ve makineler büyük bir terfi hak ettiğini sansınlar diye bir buz kırıcısıyla üzerinde tahrifat yapmıştı ama onun yerine belsoğukluğu var diye yirmi altı kere kışlaya hapsolmuştu sonra da tromboncu olarak bandoya transfer olmuştu hâlbuki ıslık bile çalamazdı ama her neyse bu lanet olası Haşat ve Iskartalar’dan iyiydi fazla derdi yoktu güzel bir üniforma da vermişlerdi yalnız pantolonların fermuarı olması gerekirdi ve sadece yirmi üç sene sonra orospu çocuğu generalin veya albayın veya öyle birinin yanına gidip diyebilirdi ki, “kışımı—”

“Marş!”

Büyük davul gümledi ve Hacketts'in sol ayağı güm diye yere bastı ve bu engin, uysal insan çığının arasında yürüdü gitti.

"Takaru," dedi Şah, Khashdrahr'a gürültüyü bastırarak.

Khashdrahr başını salladı ve gülümseyerek buna katıldığını belirtti. *"Takaru."*

"Ben ne yapayım söylesenize?" dedi Halyard Orgeneral Bromley'ye dertli dertli. "Adam her gördüğü şeyi kendi ülkesindeki şeylere benzetiyor, kendi ülkesi de kim bilir ne boktan yerdir."

"Amerikka vagga bouna, ni houri manko Salim da vagga dinko," dedi Şah.

"Kafayı şimdi neye taktı?" dedi Halyard sabırsızca.

"Diyor ki Amerikalılar yeryüzündeki hemen her şeyi değiştirdiler," dedi Khashdrahr "ama Himalayalar'ı yerinden oynatmak, Ordu'yu değiştirmekten daha kolaydır."

Şah uzaklaşmakta olan askerlere el sallıyordu.

"Dibo, Takaru, dibo."

Anita ve Finnerty yoğun bir geceden sonra birbirinden çok uzak yataklarda hâlâ uyurlarken Paul yalnız başına kahvaltı etti.

Plymouth'ını çalıştırmakta güçlük çekmişti, sonunda benzininin bittiğini anladı. Evvelki akşamüstü yarım depo kadar vardı hâlbuki. Demek ki Finnerty, onu yatağın üzerinde bırakıp spor kulübüne gittikleri zaman arabayı almış, uzun bir süre kullanmıştı.

Paul torpido gözünü altüst edip bir emme hortumu aradı ve sonunda buldu. Bir an durakladı, bir şey eksikmiş hissine kapılmıştı. Elini tekrar torpido gözüne sokup yokladı. Eski tabanca yok olmuştu. Yere baktı, koltuğun altına baktı ama bulamadı. Belki de o Yuva'da viski peşindeyken veledin biri almıştı silahı. Derhal polise bildirmesi, onun için de bir sürü form doldurması gerekirdi. Onu ihmal suçlamalarından kurtaracak, başka birinin de başını belaya sokmayacak bir yalan bulmaya çalıştı.

Emme hortumunu steysin vagonun deposuna daldırdı, emdi, tükürdü, öteki ucunu da Plymouth'ın boş deposuna soktu. Benzinin yavaş yavaş bir depodan öbürüne geçmesini beklerken garajdan çıkıp güneş vuran sıcak bir yer aradı.

Yukarıdaki banyo penceresi gürültüyle açılınca başını kaldırdı ve Finnerty'nin ecza dolabının aynasında kendine baktığını gördü. Paul'ü görmemişti. Ağzında yamuk bir sigara vardı, yüzüne üstünkörü bir şekilde su çarparken sigara da öylece duruyordu. Sigaranın külü uzadıkça uzadı, ateşi neredeyse dudaklarına değecekti.

Sigarayı ağzından çıkardı ve uzun kül düştü. Finnerty izmariti tuvaletin içine doğru fırlattı; bir yenisini yaktı ve tıraş olmaya başladı. Kül yine uzadıkça uzadı. Aynaya doğru eğilince kül aynaya çarpıp düştü. Baş ve işaret parmaklarıyla bir sivilceyi sıktı ama belli ki patlatamamıştı. Gözü hâlâ kızaran noktada, bir eliyle bir havlu arandı, bakmadan bir tane buldu ve bu arada Anita'nın çoraplarını da raftan banyo küvetine düşürdü. Finnerty, tuvaleti tamamlanmış olarak aynadaki yansısına bir şey söyledi, sırtıttı ve banyodan çıktı.

Paul garaja döndü, emme hortumunu kıvrıp torpido gözüne geri tıktı ve arabaya binip gitti. Araba yine tekliyordu; bir çalışıyor, bir yavaşlıyor, bir çalışıyor, bir yavaşlıyordu. Hiç değilse kayıp tabanca konusu bir an için de olsa aklından silinmişti. Golf sahasının ilerisindeki uzun rampada motor sanki sadece üç silindirle çalışıyor gibi gidiyordu. Kulüp binasının kuzeyine ladin ağaçlarından bir rüzgâr çiti çeken Yeniden İnşa ve Islah Kurumu'ndan bir grup dönüp arabanın yerçekimiyle boğuşmasını seyrettiler.

“Hey! Ön farın kırılmış,” diye bağırdı içlerinden biri.

Paul gülümseyerek başıyla teşekkür etti. Araba durakladı ve tam tepeye varacakken stop etti. Paul el frenini çekip dışarı çıktı. Motor kapağını kaldırdı ve çeşitli bağlantıları yokladı. Arabanın yanına yığıldığı aletlerden çıkan sesler yarım düzine Haşat ve Iskarta'nın dikkatini çekti, onlar da başlarını kapağın altına uzattılar.

“Bujilerden,” dedi ufak tefek, parlak gözlü, İtalyana benzeyen bir adam.

“Ne bujisi be?” dedi uzun boylu, kırmızı suratlı bir adam. Grubun en yaşlısıydı. “Şu İngiliz anahtarını ver de asıl mesele nerede göstereyim.” Yakıt pompasının üstünde çalışmaya koyuldu ve çok geçmeden tepesini çıkardı. Kapağın altındaki contaya işaret etti. “İşte,” dedi ciddi ciddi, ameliyat dersi veren bir doktor gibi, “işte mesele bu. Hava alıyor. Daha bir kilometre uzaktan sebebin bu olduğunu anlamıştım.”

“Eh,” dedi Paul, “birini çağırayım, gelip arabayı götürsünler. Yeni bir conta sipariş etmek en az bir hafta alır.”

“Beş dakika,” dedi uzun boylu adam. Şapkasını çıkardı ve bir memnuniyet ifadesiyle iç kısmındaki deri şeridi söktü. Cebinden bir çakı çıkardı, yakıt pompasının kapağını bu şeridin üstüne koydu ve aynı boyda deri bir daire kesti. Sonra dairenin ortasını da kesip çıkardı, yeni contayı yerine taktı ve pompayı geri yerleştirdi. Diğerleri heyecanla onu seyrediyor, ona aletler uzatıyor veya uzatmak istiyor ve bu operasyona olabildiğince katılmaya çalışıyorlardı. Bir adam bir akü bağlantısının üstündeki yeşil, beyaz kristalleri kazıdı. Bir başkası lastiklerin supap kapaklarını sıkılamaya girişti.

“Şimdi dene bakalım,” dedi uzun boylu adam.

Paul marşa bastı, motor çalıştı, ayağını gaz pedalına basıp çektikçe teklemekten gürlledi, yavaşladı. Başını kaldırıncaya, Haşat ve Iskartaların yüzlerindeki derin tatmin duygusunu, yaratıcılığın verdiği coşkuyu gördü.

Paul cüzdanını çıkartıp uzun boylu adama iki beşlik uzattı.

“Bir tane yeter,” dedi adam. Parayı dikkatle katladı ve mavi iş gömleğinin cebine yerleştirdi. Alaylı bir ifadeyle gülümsedi. “Beş yıldır kazandığım ilk para. Bunu çerçeveletmem lazım, değil mi?” Dikkatle Paul’e baktı, arabanın sahibini yeni fark ediyordu. “Seni bir yerden gözüm ısıyor. Ne işte çalışırsın?”

Paul başka biri olmak istedi bir an için. “Küçük bir bakkal dükânım var,” dedi.

“Eli usta birine ihtiyacın var mı?”

“Şu anda yok. İşler kesat.”

Adam bir kâğıt parçasına bir şeyler karalıyordu. Kâğıdı motor kapağının üstüne koydu, kalem bir çentiğin üzerine gelince kâğıt iki yerinden delindi. “Al, ismimi yazdım. Eğer makinelerin varsa çalıştıracak adam benim. Savaştan önce değirmen ustası olarak fabrikada sekiz yıl çalıştım, bilmediklerimi de çabucak öğrenirim.” Kâğıdı Paul’e uzattı. “Nereye koyacaksın?”

Paul kâğıdı cüzdanının içindeki şeffaf göze, ehliyetinin üstüne yerleştirdi. “İşte buraya, en üste.” Adamın elini sıktı, ötekilere de başıyla selam verdi. “Teşekkürler.”

Motor güvenle çalıştı ve Paul’ü tepeye, oradan da Ilium Fabrikası’nın kapısına götürdü. Bir muhafız kulübesinden el salladı, bir zil çaldı ve yüksek demir kapı iki yana açıldı. Paul yekpare iç kapıya geldi, kornaya bastı ve arkasında başka bir muhafızın oturduğu duvardaki dar yarığa baktı. Kapı yukarı doğru açıldı ve Paul arabasını ofis binasına doğru sürdü.

Basamakları ikişer ikişer tırmandı (yaptığı tek egzersiz buydu) ve önce Katharine’in ofisinin, oradan da kendi ofisine giden iki dış kapının kilidini açtı.

İçeri girdiğinde Katharine başını bile kaldırmadı. Melankoliye gark olmuş gibiydi ve odanın öteki tarafında, neredeyse sahiplendiği kanepede, Bud Calhoun gözlerini yere dikmiş bakıyordu.

“Yardımcı olabilir miyim?” dedi Paul.

Katharine içini çekti. “Bud bir iş istiyor.”

“Bud iş mi istiyor? Şu anda Ilium’daki dördüncü en yüksek maaşlı işe sahip. Depoyu idare ettiği için aldığı maaşı ben veremem doğrusu. Bud, sen delisin. Ben senin yaşındayken, senin aldığıının yarısını—”

“İş istiyorum,” dedi Bud. “Ne olursa.”

“Ulusal Petrol Konseyi’ni sana zam versinler diye korkutmaya mı çalışıyorsun? Tabii, Bud, sana şu anda kazandığından daha yüksek bir maaş teklif ederim ama sonradan beni sorumlu tutmayacağına söz vermen lazım.”

“Artık işim yok,” dedi Bud. “Atıldım.”

Paul afallamıştı. “Sahi mi? Sebep ne? Ahlaksızlık mı? Şu icat ettiğin zımbırtıya—”

“Zaten onun yüzünden,” dedi Bud gurur ve pişmanlıkla karışık bir tonda. “Çok güzel çalışıyor.” Aval aval gülümsedi. “İşimi benden çok daha iyi yapıyor.”

“Bütün operasyonu o mu idare ediyor?”

“Evet. Zımbırtı.”

“Böylece işsiz kaldın.”

“Yetmiş iki kişi işsiz kaldı,” dedi Bud. Koltuğa iyice gömüldü. “İş sahamız ortadan kalktı. Püf diye.” Parmaklarını şıklattı.

Paul, personel müdürünün Bud’ın iş kod numarasını bir klavyede tuşladığını ve birkaç saniye sonra makinenin, Bud’ın icat ettiği alet aynı işi daha iyi yaptığı için Bud ile aynı geçim kaynağını paylaşan yetmiş iki kişinin adını taşıyan kartları teker teker çıkarttığını gözünde canlandırabiliyordu. Artık ülkedeki bütün personel makineleri bunu insanlara uygun bir iş olarak kabul etmeyecek şekilde yeniden programlanacaktı. Personel makinelerinin gözünde Bud’ı simgeleyen delik ve çentikler artık tanınmayacaktı. Kart bir makineye sokulsa olduğu gibi geri çıkacaktı.

“P-128’lere ihtiyaçları yok artık,” dedi Bud kös kös “ve bunun ne üst ne alt kademesinde açıklık var. Daha az maaşla geri P-129’a, hatta P-130’a seve seve dönerim ama ne fayda? Bütün pozisyonlar dolu.”

“Başka numaran var mı Bud?” dedi Paul. “Bizim yetkili olduğumuz tek P’li numaralar—”

Katharine *El Kitabı*’nı önüne açmış ve numaralara çoktan bakmıştı bile. “P-225 ve P-226 yağlama mühendisleri,” dedi. “Ve ikisi de Doktor Rosenau’da.”

“Evet, doğru,” dedi Paul. Bud berbat bir durumdaydı ve Paul ona nasıl yardım edebileceğini bilmiyordu. Makineler, Ilium Fabrikası’na tahsis edilmiş tek bir yağlama mühendisi olduğunu biliyorlardı ve ikinci bir mühendise hak tanımazlardı. Bud bir yağlama mühendisi olarak kaydedilse ve makineye verilse bile, kartını olduğu gibi dışarı atarlardı.

Kroner'in sık sık söylediği gibi, randımanın bedeli ebedi dik-katti. Makineler dosyalarını bıkmadan usanmadan tarar, ayak bağı olanları, beleşçileri ve uyumsuzları bulup çıkarırlardı.

“Benim elimde olan bir şey yok biliyorsun, Bud,” dedi Paul. “Kimin işe alınacağı konusunda söz hakkına sahip değilim.”

“Biliyor,” dedi Katharine. “Ama bir yerden başlamak zorunda; onun için belki açık bir pozisyon veya bu konuda kime başvurmak gerektiğini biliyorsunuzdur, diye düşünmüştük.”

“Çok yazık!” dedi Paul. “Sana Petrol Sanayii'nde bir iş vermek akıllarına nereden geldi ki? Tasarım kısmında olman gerekir.”

“Ona yeteneğim yok,” dedi Bud. “Sınavlar öyle söylüyor.”

Uğursuz kartında muhakkak bu da yazılıydı. Bütün yetenek sınavı puanları geri dönülmez, silinmez bir şekilde karta işlenirdi ve kart, en doğrusunu bilirdi. “Ama tasarımda başarılısın,” dedi Paul. “Üstelik bunu Laboratuvar'daki burnu büyüklerden çok daha fazla hayal gücüyle yapıyorsun.” Laboratuvar, Ulusal Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarı'ydı; ülkedeki bütün araştırma ve geliştirme kurumlarını tek bir çatı altında toplamış olan bir savaş mahsulüydü. “Maaşını tasarımla kazanmıyorsun bile ama yine de onlardan çok daha iyi yapıyorsun bu işi. Boru hattı için şu teleölçüm tasarısı, araban, şimdi de depoyu idare eden şu canavar—”

“Ama sınavlar hayır diyor,” dedi Bud.

“Onun için makineler de hayır diyor,” dedi Katharine.

“İşte bu kadar,” dedi Bud. “Herhalde.”

“Kroner'e başvurabilirsin,” dedi Paul.

“Denedim ama sekreterini aşamadım. Kıza iş aradığımı söyledim, o da Personel'e telefon etti. Kız telefonda beklerken kartımı makineden geçirdiler, sonra telefonu kapattı ve üzgün bir tavırla Kroner'in bütün ay toplantıları olduğunu söyledi.”

“Belki üniversiten yardımcı olabilir,” dedi Paul. “Belki senin yetenek sınavını değerlendirdiğinde puanlandırma makinesinin tüpleri

zayıflamıştı.” Dediğine kendi de inanmayarak konuşuyordu. Bud’a yardım etmek imkânsızdı. Bayat bir fıkranın dediği gibi, bütün kozlar makinelerin elindeydi.

“Yazdım, puanlarımı tekrar kontrol etmelerini istedim. Ne dersem diyeyim aynı şeyi yolluyorlar.” Katharine’in masasına bir grafik kâğıdı fırlattı. “İşte, üç mektup yazdım ve cevap olarak üç tane bundan yolladılar.”

“Hı-hı,” dedi Paul tanıdık grafiği ekşi bir suratla inceleyerek. Buna Başarı ve Yetenek Profili deniyordu ve her üniversite mezununa, diplomasının yanı sıra bir de bu verilirdi. Diploma hiçbir şey ifade etmez, bu grafik ederdi. Mezuniyet vakti geldiğinde, bir makine öğrencinin notlarını ve diğer performanslarını alır ve bir grafik haline getirirdi: profil. Bud’ın grafiğinde teori yüksekti, idare yeteneği alçaktı, yaratıcılık alçaktı, vesaire, vesaire. Sayfa, son özelliğe kadar inişli çıkışlı çizgilerle doluydu: *kişilik*. Gizemli, isimsiz ölçü birimleri vasıtasıyla her mezuna yüksek, orta ve düşük bir kişilik değeri verilirdi. Paul kâğıda bakınca Bud’ın kişilik bakımından güçlü-orta olduğunu gördü. Mezun kişi ekonomiye katıldığında bütün bu tepe ve vadiler, personel kartının üzerinde deliklere dönüştürülürdü.

“Yine de teşekkürler,” dedi Bud problemiyle başkalarını sıkacak kadar zayıf karakterli olmaktan utanmış gibi aniden kâğıtlarını toparlayarak.

“Bir şey çıkar mutlaka,” dedi Paul. Ofisinin kapısında durdu. “Para durumun nasıl?”

“Birkaç ay daha tutacaklar beni, bütün yeni donanım kurulana kadar. Önerme sisteminden kazandığım ödül de var.”

“Hiç değilse bir şey koparmışsın. Ne kadar?”

“Beş yüz. Bu yılki en büyük ödül.”

“Tebrikler. Bu da kartında mı?”

Bud dikdörtgen karton parçasını ışığa doğru tuttu ve gözünü kısararak çentik ve deliklere baktı. “Galiba tam şuradaki küçük şeytan.”

“O çiçek aşın için,” dedi Katharine, omzunun üstünden bakarak. “Ondan bende de var.”

“Yok, onun yanındaki ufak üçgeni diyorum.”

Katharine’in telefonu çaldı. “Evet?” Paul’e döndü. “Kapıda Doktor Finnerty adlı biri var ve içeri girmek istiyor.”

“Sırf vakit öldürmek içinse akşamüstüne kadar beklemesini söyle.”

“Fabrikayı görmek istediğini söylüyor, sizi değil.”

“Pekâlâ, içeri alın.”

“Kapıda adam eksik,” dedi Katharine. “Muhafızlardan biri grip olmuş. Yanına rehber olarak kimi verecekler?”

Ilium Fabrikası’na kabul edilen birkaç ziyaretçi buranın harikalarını üstünkörü gösteren rehberler tarafından gezdirilirdi. Rehberler silahlıydı ve asıl işleri kimseyi hayati kumandalara, devre dışı bırakabilecekleri kadar yaklaştırmamaktı. Sistem savaştan ve savaş sonrası ayaklanma döneminden kalmaydı ama hâlâ geçerliliğini koruyordu. Arada bir, anti-sabotaj yasalarına rağmen biri, bir şeyi bozmaya kalkıştı. Ilium’da yıllardır olmamıştı öyle bir şey ama Paul başka fabrikalardan bu yolda raporlar duymuştu. Syracuse’da evrak çantasının içinde ilkel bir bombayla içeri giren bir ziyaretçi, Buffalo’da bir grup turistin arasından fırlayıp şemsiyesini hayati bir makineye saplamaya kalkan yaşlı bir kadın... Böyle şeyler hâlâ oluyordu ve Kroner fabrikaya giren ziyaretçilerin her an gözaltında tutulmasını şart koşmuştu. Sabotajcılar, örtbas edilmiş en az bir olaydaki gibi, kodamanlar dâhil her sınıftan insanlardı. Kroner’in dediği gibi, bir dahaki sefere kimin deneyeceği hiç belli olmazdı.

“Aman, neyse. Finnerty de rehbersiz giriversin,” dedi Paul. “O özel biri; eski bir Ilium’lu.”

“Direktif istisna yok diyordu,” dedi Katharine. Bütün direktifleri ezbere bilirdi ve onlardan binlerce vardı.

“Bırakın dolaşsın.”

“Başüstüne.”

Bud Calhoun aralarında geçen bu konuşmayı normalden fazla bir ilgiyle dinledi gibi gelmişti Paul’e. Sanki büyüleyici bir oyun sahneliyorlardı. Katharine telefonu kapatınca üzerine dikilmiş bakışları yanlışlıkla hayranlığa yordu ve sıcacık bakışlarla karşılık verdi.

“Altı dakika,” dedi Bud.

“Ne için altı dakika?” dedi Katharine.

“Haybeye altı dakika,” dedi Bud. “Bir adamı kapıdan içeri sokmak tam o kadar sürdü.”

“E?”

“Üçünüz de altı dakika harcadınız. Siz ikiniz ve muhafız. Toplam on sekiz insan dakikası. Adamı içeri almak iki teklikten fazlasına patladı. Yılda kapıya kaç insan geliyor?”

“Günde on kişi filan,” dedi Paul.

“Yılda iki bin yedi yüz elli sekiz kişi,” dedi Katharine.

“Ve hepsini sen mi geçiriyorsun?”

“O işi genellikle Katharine yapar,” dedi Paul. “Görevinin en büyük kısmı budur.”

“Adam başına bir dolardan, yılda iki bin yedi yüz dolar eder,” dedi Bud azarlıcasına. Katharine’i gösterdi. “Saçmalığa bak! Şirket politikası kesinse neden kararları bir makine vermiyor? Politika düşünmek için değildir, bir refleksten ibarettir. Finnerty için ayrıcalık tanıyan bir alet yapsan yüz dolardan aza mal olur.”

“Vermek zorunda olduğum birçok özel karar var,” dedi Katharine savunmaya geçerek. “Yani, alışılmış düşünceden daha fazlasını gerektiren birçok şey ortaya çıkıyor. Köhne bir makinenin yapabileceğinden çok daha fazla şey.”

Bud dinlemiyordu. Avuçlarını karşılıklı tuttu, hayalinde doğmakta olan kutunun boyutunu saptıyordu. “Bir ziyaretçi ya hiç kimsedir, arkadaş, işçi, ya alt kademe falandır ya da üst kademedir.

Muhafız kutunun üst sırasındaki beş düğmeden birine basar. Anladın mı? Bir ziyaretçinin amacı ya gezidir ya denetim veya şahsi bir konu ya da iş görüşmesidir. Muhafız bu sıradaki bu dört düğmeden birine basar. Makinenin iki ışığı vardır, hayır için kırmızı, evet için yeşil. Kurallar neyse ona göre, tombala! Işıklar ne yapması gerektiğini ona söyler.”

“Muhafız kulübesinin duvarına kurallarla ilgili bir yazı da asılabilir,” dedi Paul.

Bud şaşırmıştı. “Evet,” dedi ağır ağır, “öyle de yapılabilir.” Böyle bir çözümün ancak çok renksiz bir insanın aklına gelebileceğini düşündüğü belliydi.

“Çok kızdım sana,” dedi Katharine, sesi kısılarak. “Bir makinenin benim yaptıklarımı yapabileceğini herkese ilan etmeye hiç hakkın yok.”

“Ama tatlım, şahsi bir şey değildi ki.”

Kız ağlamaya başlamıştı, Paul ofisine girip kapıyı kapattı.

“Karınız telefonda,” dedi Katharine dâhilî telefonda kesik kesik.

“Pekâlâ. Evet, Anita?”

“Kroner seni aradı mı?”

“Hayır. Ararsa söylerim.”

“Umarım dün gece iyi vakit geçirmiştir.”

“Geçirdi. Daha doğrusu geçirdiğine inanıyordur.”

“Finnerty orada mı?”

“Fabrikada bir yerde.”

“Banyonun halini bir görsen.”

“O hale gelirken seyrettim.”

“Dört sigara yakmış, dördünü de bitirmeden unutmuş. Biri ecza dolabının üstünde, biri pencere pervazında, biri tuvaletin üstünde, biri de diş fırçası kutusunda. Kahvaltı edemedim. Gitmesi lazım.”

“Söylerim.”

“Kroner’e ne söyleyeceksin?”

“Henüz bilmiyorum. Çünkü onun ne söyleyeceğini bilmiyorum.”

“Farzet ki ben Kroner’im ve gelişigüzel, ‘Paul, Pittsburgh pozisyonu hâlâ boş,’ dedim. O zaman ne dersin?”

Anita’nın hiç bıkmadığı, Paul’ün sabrının her damlasını kullanmasını gerektiren oyun buydu. Kendini durmadan nüfuzlu bir kişinin yerine koyar ve Paul’ün onunla konuşur gibi yapmasını isterdi. Sonra da bu oyunun eleştirisini yapar, Paul’ün cevaplarını analiz eder, düzeltir ve süslerdi. Gerçek diyaloglar hayal ettiklerine uzaktan yakından benzemezdi hiçbir zaman; Anita’nın işadamları ve işin nasıl yürütüldüğü hakkında ne kadar ilkel bir fikri olduğunu kanıtlamaktan başka bir şeye yaramazdı.

“Haydi,” diye üsteledi.

“Pittsburgh ha?” dedi Paul. “Vay canına! Aman allahım!”

“Yo, yo, ben ciddiylim,” dedi kararlılıkla. “Ne dersin?”

“Sevgilim, şimdi meşgulüm.”

“Peki, iyice düşün ve beni ara. Bence ne söylemen gerekir biliyor musun?”

“Seni ararım.”

“Peki. Hoşça kal. Seni seviyorum.”

“Ben de *seni*, Anita. Hoşça kal.”

“Doktor Shepherd telefonda,” dedi Katharine.

Paul ıslanmış aleti tekrar aldı. “Hayrola, Shep?”

“Bina 57’de yetkisiz biri var! Muhafızları aşağı yolla.”

“Finnerty mi?”

“Yetkisiz biri,” dedi Shepherd inatla.

“Pekâlâ. Bu yetkisiz biri Finnerty mi?”

“Evet ama mesele o değil. Adının ne olduğu hiç fark etmez. Yanında bir rehber olmaksızın ortalıkta dolaşıyor ve Kroner’in bu konuda ne düşündüğünü biliyorsun.”

“Ona ben izin verdim. Aşağıda olduğunu biliyorum.”

“Ama beni güç durumda bırakıyorsun.”

“Nasıl yani?”

“Yani bu binalardan ben sorumluyum ve sen bana Kroner’in kesin emirlerini kulak ardı etmemi söylüyorsun. Bu iş duyulursa kabak benim başıma mı patlasın?”

“Uzatma işte. Önemli değil; sorumluluğu ben alırım.”

“Başka bir deyişle, Finnerty’yi rehbersiz bırakmamı sen emrediyorsun.”

“Evet, öyle. Emrediyorum.”

“Tamam, bunu kesin olarak öğrenmek istemiştim. Berringer da merak etmişti, onun için konuşmamızı ona da dinlettim.”

“Berringer mı?” dedi Paul.

“Evet!” dedi Berringer.

“Bildiklerini kendine sakla yeter, tamam mı?”

“Patron sensin,” dedi Berringer ifadesizce.

“Her şey halloldu mu şimdi Shepherd?”

“Galiba. Bu durumda ona çizme yetkisi de verdiğini mi anlamalıyım?”

“Çizme mi?”

“Şema.”

Paul duygusal konuların muhakemesini arka plana ittiğini o an fark etti ama bu durumdan usulüyle sıyrılmak için çok geç olduğuna karar verdi. “İstedliğini yapsın. Faydalı fikirler gelebilir aklına. Tamam mı?”

“Patron sensin,” dedi Shepherd. “Öyle değil mi, Berringer”

“Patron o,” dedi Berringer.

“Evet, patron benim,” dedi Paul ve telefonu çat diye kapattı.

Yan ofiste Bud Calhoun hâlâ Katharine’in gönlünü almaya uğraşıyordu. Sesi yaltaklanan ve insanın içine işleyen bir tona bürünmüştü. Paul söylediklerini kısım kısım duyuyordu.

“İş oraya varacak olursa,” diyordu Bud, “*onun* yerini alacak bir zımbırtı icat etmek de zor olmaz.” Paul, Bud’ın kalın işaretparmağıyla nereyi gösterdiğini gayet iyi tahmin edebiliyordu.

Finnerty, Ilium Fabrikası'nda kendini eğlendirecek epeyce şey bulmuştu anlaşılan. Paul'ün ofisine akşamüstü geç saate kadar gelmedi. Geldiğinde, Katharine Finch şaşkınlıktan ufak bir çığlık attı. Finnerty, yıllar önce Washington'a gitmek üzere fabrikadan ayrıldığı zaman teslim etmeyi herhalde unutmuş olduğu anahtarlarla iki kilitli kapıyı açıp içeri girmişti.

Paul'ün kapısı aralıktı, aralarında geçen konuşmayı duydu.

“Silahına davranma küçükhanım, adım Finnerty.”

Hakikaten de Katharine'in masasının çekmecelerinden birinde bir tabanca vardı ama mermisi yoktu. Sekreterlerin silahlı olması gerektiği de eski günlerden kalma bir kuraldı; Kroner'in bir direktifle yeniden canlandıracak kadar hoşuna giden bir kural.

“Bu anahtarları taşımaya yetkili değilsiniz,” dedi kız buz gibi bir sesle.

“Ağlamış gibi bir halin var,” dedi Finnerty.

“Doktor Proteus sizi kabul edebilir mi, sorayım.”

“Ağlayacak ne var? Bak, kırmızı ışıklar yanmıyor, zil filan çalmıyor, her şey yolunda.”

“Bırak içeri girsin Katharine,” diye seslendi Paul.

Finnerty içeri girdi ve Paul'ün masasının ucuna oturdu. “Dışarıdaki Bayan Kural'ın nesi var?”

“Nişanı bozuldu. Ne vardı?”

“Bir iki tek atarız diye düşünmüştüm. Canın dinlemek istiyorsa.”

“Olur. Anita’yı arayayım, yemeğe gecikeceğimizi söyleyeyim.”

Katharine, Anita’yı bağladı ve Paul karısına ne yapacaklarını söyledi.

“Pittsburgh’un hâlâ boş olduğunu söylerse Kroner’e ne diyeceğini düşündün mü?”

“Hayır. Berbat bir gündü.”

“Ama ben düşündüm ve—”

“Anita, gitmem lazım.”

“Peki. Seni seviyorum.”

“Ben de *seni*, Anita. Hoşça kal.” Finnerty’ye baktı. “Tamam, gidebiliriz.” Gizli bir iş çeviriyormuş gibi bir duyguya kapıldı ve bu duygu onu biraz heyecanlandırdı. Finnerty ile beraber olmak genellikle bu etkiyi yarattı. Finnerty’de gizemli bir hava vardı, başka hiç kimsenin bilmediği dünyaları tanıyormuş hissi verirdi. Açıklanamaz kayboluşların ve karanlık dostların adamıydı. Aslında Finnerty’nin Paul’ü ortak ettiği şeyler pek de şaşırtıcı şeyler değildi; tek yaptığı, bir sır paylaşıyormuş havası yaratmaktı. Gerçekte ortada bir sır varsa tabii. Ama bu hava da yeterliydi. Paul’ün hayatında bir boşluğu dolduruyordu ve bu tuhaf adamla içki içmeye seve seve gitti.

“Sizi bulabileceğim bir yer var mı?” dedi Katharine.

“Maalesef,” dedi Paul. Şehir Kulübü’ne gitmeyi planlıyordu, onu orada bulmak da çok kolaydı. Ama bir içgüdüye uyarak gizlilik sevdasına kapılmıştı.

Finnerty, Paul’ün steysin vagonuyla gelmişti. Onu Fabrika’da bırakıp Paul’ün eski arabasını aldılar.

“Köprüyü geçelim,” dedi Finnerty.

“Kulübe gideriz diye düşünmüştüm.”

“Bugün perşembe, değil mi? Belediye müdürleri büyük yemeklerini her perşembe orada yemiyor mu hâlâ?”

Belediye müdürleri, şehri yöneten meslek amirleriydi. Ilium Fabrikası’nın müdür ve mühendisleriyle nehrin aynı yakasında oturlardı ama iki grup arasındaki ilişki formaliteden öteye gitmezdi ve geleneksel olarak birbirlerine şüpheyile bakarlardı. Bu bölünme, diğer pek çok şey gibi, ekonominin randıman uğruna yekpare hale geldiği savaş öncesi zamanlarına dayanıyordu. Şu soru ortaya çıkmıştı: ekonomiyi kim idare edecek, bürokratlar mı, iş ve sanayi liderleri mi, askerler mi? İş dünyası ve bürokrasi, askerleri alt etmeye yetecek kadar uzun süre el ele vermiş ve o zamandan beri yan yana çalışmışlardı. Birbirlerini yiyerek, karşılıklı şüphe besleyerek ama Kroner ve Baer gibi, biri olmadan öteki iş yapamayacak şekilde.

“Ilium’da değişen pek bir şey yok,” dedi Paul. “Belediye müdürleri orada yemek yiyecekler, doğru. Ama böyle erken saatte gidersek barda bir loca bulabiliriz.”

“Bir cüzamlıyla aynı yatağı paylaşırım daha iyi.”

“Pekâlâ; köprüyü geçelim bakalım. Daha rahat bir şey giyineyim.” Paul tam köprüye varacakken arabayı durdurdu ve ceketini çıkartıp bagajdaki deriyi giydi.

“Bunu hâlâ yapıyor musun diye merak ediyordum. Hatta hâlâ aynı ceket, değil mi?”

“Huy işte.”

“Bir psikiyatr buna ne derdi acaba?”

“Fötr şapkası ve kruvaze ceketini olmadan hiçbir yere gitmeyen babamı hedef alan bir darbe derdi.”

“Piç miydi dersin?”

“Babamın ne olduğunu nereden bileyim? Kim Kimdir’in editörü de benden fazla bilmiyor. Adam hiç evde durmazdı.”

Yuva'ya girmiş, ilerliyorlardı. Paul aniden bir şey hatırlayarak parmaklarını şıklattı ve bir yan sokağa saptı. "Bir dakika karakola uğramam lazım. Bekler misin?"

"Mesele nedir?"

"Neredeyse unutuyordum. Biri torpido gözünden tabancayı yürütmüş. Veya bir yere filan düştü."

"Sürmeye devam et."

"Bir dakika bile sürmez herhalde."

"Ben aldım."

"Sen mi? Niye?"

"Kendimi vurmak isteyebileceğimi düşündüm." Bunu hiç önemsemeden söylemişti. "Hatta namluyu bir süre ağzımda horoz açık öylece tuttum. On dakika kadar."

"Şimdi nerede?"

"Iroquois'nın dibinde bir yerde." Dudaklarını yaladı. "Bütün yemek boyunca yağ ve maden tadı vardı ağzımda. Sola dön."

Paul marazi anlarından bahsederken Finnerty'yi görünüşte sükûnetle dinlemeyi öğrenmişti. Beraberlerken sanki kendi nisbi sakinliğinden hiç hoşnut değilmiş gibi Finnerty'nin fantastik ve bir parlak, bir karamsar olan düşüncelerini paylaşmış gibi görünmekten hoşlanırdı. Finnerty sık sık kayıtsızca bahsederdi intihardan ama görünüşe bakılırsa bu fikri evirip çevirmekten zevk aldığı için yapıyordu bunu. Kendini öldürme raddesine gelmiş olsa şimdiye çoktan ölmüş olurdu.

"Sence ruh hastası mıyım?" dedi Finnerty. Belli ki Paul'ün gösterdiğinden daha fazla bir tepki beklemişti.

"Gerçekle temasını henüz kaybetmiş değilsin. Sınavı da bu herhalde."

"Koptu kopacak."

"Bir psikiyatr yardımcı olabilir. Albany'de iyi bir adam var."

Finnerty başını salladı. “O beni merkeze geri çeker, bense uçurumdan aşağı yuvarlanmadan mümkün olduğunca kenarda kalmak istiyorum. Kenarda ortadan göremediğin bir sürü şey görüyorsun.” Başıyla onayladı kendini. “Muhteşem, akla hayale gelmeyen şeyler. Bunları önce kenardakiler görür.” Elini Paul’ün omzuna koydu; Paul, ani bir refleksle ondan olabildiğince uzaklaşmak isteğini bastırmaya çalıştı. “İşte geldik,” dedi Finnerty. “Buraya park et.”

Birkaç blokun etrafından dolaşmış ve tekrar köprüünün başına, Paul’ün viski almak için geldiği bara gelmişlerdi. Paul buraya ait tatsız anıları yüzünden başka bir yere gitmek isteyecekti ama Finnerty çoktan arabadan inmiş, içeri girmek üzereydi.

Paul sokağın ve barın neredeyse boş olduğunu minnetle gördü; dün düştüğü acayip durumu gören insanların hiçbiri ile karşılaşmaması mümkündü. Açık bir yangın musluğu yoktu bugün ama uzaktan, Edison Parkı tarafından, hafif bir bando müziği duyuluyordu. Bir ihtimal, herkes oraya gitmişti.

“Hey, ön farın kırılmış,” dedi barın kapısından dışarıyı gözetleyen bir adam.

Paul adamın yanından hızla geçtiği için yüzünü iyice göremedi. “Teşekkürler.”

İçerinin nemli loşluğunda Finnerty’ye yetişince dönüp tekrar adama, kısa, geniş sırtına baktı. Adamın ensesi kalın ve kırmızıydı, kulaklarının arkasında metal gözlüklerinin uçları parlıyordu. Rudy Hertz’in yanında oturan adam, diye düşündü Paul. Oğlu on sekiz yaşına basan adam. O günkü panikle, bu adama yerleştirme müdürü Matheson’la oğlu için konuşmaya söz verdiğini hatırladı. Belki adam Paul’ü tanımamıştı. Paul, Finnerty ile barın en karanlık köşesinde bir masaya geçti.

Adam döndü ve gülümsedi, gözleri, gözlüğünün kalın, buğulu camları arkasında kaybolmuştu. “Rica ederim, Doktor Proteus,” diye seslendi. “Sizin konumunuzda birine iyilik yapma fırsatı insanın eline sık sık geçmez.”

Paul duymamış gibi yaptı ve dikkatini, bir kaşıkla şekerliği karıştırıp duran Finnerty'ye çevirdi. Beyaz taneciklerin bir kısmı dö-küldü ve Finnerty parmağının ucuyla şeker kırıntılarının içine ma-tematiksel sonsuzluk işaretini çizdi dalgın dalgın.

“Ne tuhaf, bir araya gelişimizden neler beklemiştim... Dost-ların yeniden buluşmasından herkesin beklediği şey de odur her-halde. Seni görmenin bütün sorunları nedense halledeceğini, tekrar doğru dürüst düşünmemi sağlayacağını sanmıştım,” dedi Finnerty. Az sayıdaki duygusal bağlılıkları konusundaki samimiyeti Paul'ü rahatsız ederdi. Duygularını tarif ederken, Paul'ün bir arkadaş için asla kullanamayacağı kelimeler kullanırdı. Sevgi, şefkat ve genelde genç ve toy âşıklara mahsus başka kelimeler. Bu eşcinsellikten kay-naklanmıyordu; çoğu erkeğin kendilerine bir an için bile homo gö-züyle bakılmasından müthiş korktuğu bir çağda, disiplinsiz bir ada-mın ilkel dostluk ifadeleri idi bunlar.

“Ben de bir tür yeniden doğuş bekliyordum galiba,” dedi Paul.

“Ama çok geçmeden eski dostların eski dostlardan başka veya daha fazla bir şey olmadığını anlıyorsun. Daha bilge değiller, baş-kalarından daha fazla yardımcı değiller. Ama neyse ne; bu, seni tek-rar gördüğüme çok memnun olmadığım anlamına gelmez.”

“Saat sekize kadar loca servisi yok,” diye seslendi barmen.

“Ben alırım,” dedi Finnerty. “Ne içiyorsun?”

“Sulu burbon. Hafif olsun. Anita bizi bir saate kadar bekliyor.”

Finnerty iki kadeh sek burbonla döndü.

“İçinde su var mı?” dedi Paul.

“İçine yeterince su katılmış zaten.” Finnerty avucuyla şekerliği bir kenara itti. “Yalnızlık,” dedi, kesilen bir konuşmayı ucundan yakalar gibi. “Yalnızlık, hiçbir yere ait olmama duygusu. Eskiden burada yalnızlıktan neredeyse deliriyordum. Washington'da her şe-yin daha iyi olacağını, hayranlık duyduğum ve kendimi onlara ait hissedeceğim bir sürü insan bulacağımı sanmıştım. Washington daha betermiş, Paul. Ilium'dan on kat beter. Aptal, küstah, kendini

beğenmiş, hayal gücü sıfır, espriden yoksun adamlar. Hele karıları, Paul, kocalarının güç ve şanıyla beslenen o kafasız kadınlar...”

“Öyle diyorsun da, Ed,” dedi Paul gülümseyerek, “hepsi de iyi kalpli insanlar.”

“Kim değil ki? Galiba ben değilim. Üstünlük taslamaları, insanları makinelerle kıyaslayan bu lanet hiyerarşi sinirime dokunuyor. Üst tabakaya çıkanlar gayet şahsiyetsiz tipler.”

“Bir grup daha geliyor!” diye seslendi kalın gözlüklü adam kapıdan. Uzaktan yürüyüş sesleri ve büyük bir davulun gümbürtüsü geliyordu. Gürültü yaklaştı, bir ıslık çaldı ve mızıka bandosu parçaya girdi.

Paul ve Finnerty kapıya koştular.

“Bunlar kim?” diye bağırdı Finnerty kalın gözlüklü adama. Adam gülümsedi. “Kimsenin bilmesini istemiyorlar galiba. Sır.”

Alayın başında, Arap gibi giyinmiş dört trampetçinin ortasında, kırmızı suratlı, ciddi, yaşlı bir adam vardı. Başına bir türban takmış, bol bir pantolon giymişti; kollarında, üstünde gizemli semboller yazılı bir fildişi taşıyordu dikkatle.

Onun arkasından dev, dörtköşe bir sancak geliyordu; sancağı, sendeleyerek yürüyen bir dev taşıyor, bir düzine Arap da renkli ip-ler çekmek suretiyle rüzgârda düzgün durmasını sağlıyordu. Uzaktan her şeyi açıklayacak gibi görünen sancak, yaklaşıncaya, üzerinde dört satırlık, çoktan unutulmuş veya yeni icat edilmiş bir dilde bir yazı ve kayısı rengi fonun üstünde dört yeşil baykuş nakışı olduğu ortaya çıktı. Bunun arkasından da yine Arap temasını taşıyan bando geliyordu. Enstrümanlardan baykuşlu bayrakçıklar sarkıyordu ve sancağın üzerindeki mesaj, gözden kaçabilir düşüncesiyle, bir el arabasının içindeki belki üç buçuk metre çapında büyük bir davulun üstünde tekrarlanmıştı.

“Hurra,” dedi kalın gözlüklü adam hafifçe.

“Niye tezahürat yapıyorsun?” dedi Finnerty.

“Bir şey yapmak lazım değil mi sence? Daha çok Luke Lubbo-ck’a tezahürat yapıyorum. Şu elinde fildişini tutan adama.”

“Harika bir iş yapıyor,” dedi Finnerty. “Neyi simgeliyor?”

“Sır. Söylerse o kılıktan çıkar.”

“Çok önemli biriymiş gibi davranıyor.”

“Fildişinden sonra en önemli kişi o.”

Alay bir köşeyi döndü, ıslık tekrar çaldı ve müzik durdu. Sokağın aşağısından bir başka ıslık öttü, bu sefer de İskoç etekleri giymiş gayda çalarak gelen bir başka grup göründü uzaktan.

“Parkta geçit alayı yarışı var,” dedi gözlüklü adam. “Saatlerce geçerler artık, içeri girip bir içki içelim.”

“Bizden mi?”

“Ya kimden?”

“Durun,” dedi Paul, “şu ilginç olacağı benzer.”

Nehrin kuzey yakasından bir otomobil gelmişti; sürücüsü yolunu tıkayan yürüyüşçülere sinirle korna çalıyordu. Korna ve gaydalar son yürüyüşçüler yan sokağa sapana kadar birbirlerine bağrıştırlar. Paul sürücüyü tanıdı ama görünmemek için çok geç kalmıştı. Shepherd şaşkınlık ve hafif bir kınamayla ona baktı, belli belirsiz el salladı ve uzaklaştı. Arka camdan onu seyreden küçük gözler ise Fred Berringer’a aitti.

Paul’ün bu olayı ciddiye almaya hiç niyeti yoktu. Finnerty içkileri getirmeye gidince kısa boylu, tıknaz adamla beraber locada oturdu.

“Oğlun nasıl?” dedi Paul.

“Oğlum mu, Doktor? Ha, tabii, oğlum. Onun için Matheson’la görüşeceğini söylemiştin, değil mi? Saygıdeğer Matheson ne dedi?”

“Henüz görüşmedim. Aklımdaydı ama fırsat olmadı.”

Adam başını salladı. “Matheson, Matheson... O soğuk dış görünüşün altında buzdan bir kalp çarpıyor. Neyse, mühim değil. Artık konuşmana gerek kalmadı. Oğlumun işi halloldu.”

“Sahi mi? Bunu duyduğuma sevindim.”

“Evet, bu sabah mutfakta kendini astı.”

“Aman Tanrı’m!”

“Evet, dün söylediklerini ona anlattım, öyle cesaret kırıcıydı ki oğlan pes etti. En iyisi de bu. Bizim gibilerin sayısı çok fazla zaten. Hop! İçkini döküyorsun!”

“Neler oluyor?” dedi Finnerty.

“Doktor’a oğlumun hayatta kalmak için iyi bir sebep bulamadığını anlatıyordum, onun için bu sabah pes etti. Bir ütü kordonuyla.”

Paul gözlerini kapattı. “Tanrı’m, Tanrı’m, çok üzüldüm.”

Adam şaşkınlık ve kızgınlıkla karışık bir ifade ile Finnerty’ye baktı. “Hay dilim tutulaydı, neden söyledim? Bir içki iç de kendini toparla Doktor. Oğlum filan yok, hiç olmadı.” Paul’ün kolunu sarstı. “Duydun mu? Hepsi yalan.”

“O kalın kafanı patlatmam lazım,” dedi Paul ayağa kalkmaya davranarak.

“Otur oturduğun yerde,” dedi Finnerty onu geri oturtarak. İçkileri önlerine koydu.

“Kusura bakma,” dedi adam Paul’e. “Şu süper beyinlerin nasıl çalıştığını görmek istemiştım. IQ’un kaç, Doktor?”

“Kayıtlıdır, merak ediyorsan aç, bak.” Kayıtlıydı. Ulusal Standart Genel Sınıflandırma Sınavı’nca ölçülen herkesin IQ’su halka açık olarak kayıtlıydı. Ilium’daki karakolda. “Haydi,” dedi ters ters, “üstümde biraz daha deneme yap. Çok hoşuma gitti.”

“Niyetin şehrin karşı tarafındakilerin neye benzediklerini öğrenmekse kötü bir örnek seçtin,” dedi Finnerty. “Bu adam tuhaf biridir.”

“Sen de mühendissin.”

“İşimden ayrılana kadar öyleydim.”

Adam şaşırmış göründü. “Bu sahiden çok aydınlatıcı, benimle dalga geçmiyorsan tabii. Durumundan hoşnut olmayanlar da var demek?”

“Bildiğimiz iki tane,” dedi Finnerty.

“Bir şey diyeyim mi, keşke ikinizle tanışmasaydım. Karşı tarafın homojen, kokuşmuş bir kütle olduğunu düşünmek çok daha uygun. Şimdi istisnalarla düşüncelerimi bulandırmak zorunda kalacağım.”

“Kendini hangi sınıfa sokuyorsun?” dedi Paul, “kuzey New York’lu bir Sokrat mı?”

“Adım, Lasher. Vaiz James J. Lasher, R—127 ve SB—55. Din İşleri, Yeniden İnşa ve İslah Kurumu.”

“İlk sayı Protestan rahipleri için. Peki, SB ne oluyor?” dedi Finnerty.

“Sosyal Bilimci,” dedi Lasher. “55, master yapmış bir antropologu simgeler.”

“Antropologlar ne yapıyor bugünlerde?” dedi Paul.

“Üretim fazlası bir rahip ne yapıyorsa onu. Halka bir külfet, bir baş belası veya belki de bir bürokrat.” Bir Paul’e bir Finnerty’ye baktı. “Seni tanıyorum, Doktor Proteus. Ya sen kimsin?”

“Finnerty, Edward Francis Finnerty. Doktor ve eski bir EC002.”

“Tam koleksiyonluk bu! Çift sıfır ikili bir numara!” dedi Lasher. “Tek sıfırlı pek çok adam tanıdım ama çift sıfırlısını hiç görmemişim. Galiba şimdiye kadar sohbet ettiğim en yüksek rütbeli adam sensin. Papa bu memlekete tezgâh kursa sadece bir çentik yukarıda olabilirdi. R numaralarında tabii. R—001 olurdu. Bu numaranın onun için alıkondüğunu duymuştum bir yerlerde, R—001 numarasını kendileri isteyen Episkopalyen piskoposların itirazlarına rağmen. Hassas işler.”

“Ona negatif bir numara da verebilirler,” dedi Paul.

“Episkopalyenler buna razı olur işte. Bardağım boşaldı.”

“Nehrin karşı tarafındakilerin düşman olması meselesi neydi anlamadım,” dedi Paul. “Şeytan işi yaptıklarını mı düşünüyorsun?”

“O biraz aşırı kaçır. Çoğu etkisiz din adamının ağızlarına terane ettikleri şeyi siz yaptınız. Savaştan önce bir cemaati topladığım zaman, onlara manevi hayatlarının Tanrı ile olan ilişkisinin, hayatlarındaki en önemli şey olduğunu, ekonomide oynadıkları rolün bununla asla kıyaslanamayacağını söyledim. Şimdi de siz mühendisler onları ekonomideki, piyasadaki rollerinden kopardınız ve hepsi veya çoğu geriye hemen hemen hiçbir şey kalmadığını görüyor. Veya onlara yetecek olandan çok çok daha az bir şey kaldığını. Bardağım boşaldı.” İç çekti. “Ne bekliyorsunuz ki? Kuşaklar boyunca rekabet ve piyasanın, üretkenliğin ve ekonomik açıdan faydalı olmanın, çevrelerindeki gıpta ettiği biri olmanın tapınılası bir şey olduğu aşılandı. Sonra da güm! Birdenbire şapa oturdular. Artık katılamıyorlar, faydalı olamıyorlar. Bütün kültürleri alnından vurulmuş gibi oldu. Bardağım boşaldı.”

“Daha şimdi doldurttum,” dedi Finnerty.

“Sahi, doluymuş.” Lasher düşünceli düşünceli içkisini yudumladı. “Bu yerinden edilmiş insanların bir şeye ihtiyaçları var, bunu da din adamları veremez veya din adamlarının sunduklarını kabul etmeleri imkânsız. Din adamları kanaat edin der, İncil de öyle. İnsanlar ise kanaat etmiyorlar ve bence hakları da var.”

“Eski sistemi o kadar seviyor idiyseler işlerine sahip oldukları zaman niçin o kadar kapris yapıyorlardı?” dedi Paul.

“Şu konuştuğumuz mesele çok uzun zamandır olagelmekte, son savaştan sonra başlamış değil. Belki asıl ellerinden alınan şey işin kendisi değil, katılım duygusuydu, önem duygusuydu. Bir ara kütüphaneye gidip İkinci Dünya Savaşı’na kadar uzanan dergilere, gazetelere bakın. Ta o zaman bile üretim savaşını maharetin kazanmakta olduğuna dair bir sürü laf dolaşıyormuş. Maharet. İnsanlar değil, makinelerin çoğunu kullanan sıradan insanlar değil. İşin kötü tarafı da bunun doğru olması. Daha o zaman bile, insanların yarısından fazlası başında çalıştıkları makineleri veya bunların ne

yaptıklarını pek anlamıyordu. Ekonomiye katılıyorlardı, evet ama egolarını tatmin edici şekilde değil. Sonra bir de Noel Baba'yı vur-mayalım reklamı vardı.”

“O neymiş?” dedi Paul.

“Amerika'yı Amerika yapan Amerikan sistemi, yani müdürler ve mühendisler hakkındaki şu reklamlar işte. Birini seyrettikten sonra, müdürlerin ve mühendislerin Amerika'ya her şeyi verdiklerini sanırdınız: ormanları, nehirleri, madenleri, dağları, petrolü... Her şeyi. Tuhaf iş. Müdür ve mühendislerin bu haçlı seferi ruhu, tasarım, üretim ve dağıtımın bir tür kutsal savaş olduğu fikri... Bütün bu masallar, müdür ve mühendislerin tuttuğu halkla ilişkiler uzmanı ve reklamcılar tarafından, başlangıçta hiç de popüler olmayan büyük işleri popüler kılmak için uyduruluyordu. Şimdiyse mühendis ve müdürler, haleflerinin reklam etmek için adam tuttukları bu şanlı şeylere bütün kalpleriyle inanıyorlar. Dünün martavalı bugünün vaazı oluyor.”

“Savaş sırasında harika şeyler yaptıklarını kabul etmek zorundasın ama” dedi Paul.

“Elbette!” dedi Lasher. “Savaş için gösterdikleri çaba sahiden de haçlı seferi gibi bir şeydi; ama”—omuz silktili—“herkesin savaş için gösterdiği çaba da öyleydi. Herkes harika davrandı. Ben bile.”

“Müdür ve mühendisleri karalayıp duruyorsun,” dedi Paul. “Ya bilim insanları? Bana öyle geliyor ki—”

“Bu tartışma dışı,” dedi Lasher sabırsızca. “Onlar sadece bilgiye katkıda bulunuyorlar. Sorunu yaratan bilgi değil, kullanım şekilleri.”

Finnerty hayran hayran başını salladı. “Peki, cevap ne şimdi?”

“Korkutucu bir soru,” dedi Lasher, “aynı zamanda içki içmemin en gözde bahanesi. Bu son içkim bu arada. Sarhoş olmayı sevmem; içiyorum çünkü korkuyorum. Çok korkmuyorum, onun için çok içmek zorunda değilim. İşler, beyler, sahte bir Mesih'in gelişi için tam tavında ve geldiği zaman kan çıkacak. Kesin.”

“Mesih mi?”

“Önünde sonunda biri yeni bir sihirle bu insanların hayal gücünü çeलेcek. Bu sihrin altında da katılım duygusunu, dünyada kendilerine ihtiyaç olduğu duygusunu, yani onuru tekrar kazanma vaadi yatacak. Polis böyle insanları arayıp bulacak ve anti-sabotaj yasaları çerçevesinde içeri atacak kadar akıllı. Ama önünde sonunda biri, arkasına bir güruh takıp örgütleyecek kadar polisin gözünden uzak durmayı başaracak.”

Paul adamın yüz ifadesini yakından inceliyordu ve Lasher’ın böyle bir muhtemel isyan fikrinden, dehşete düşmek yerine bayağı hoşlandığına karar verdi. “Sonra ne olacak?” dedi. Bardağını ağzına götürüp buz parçacıklarını dişlerine değıdirdi. İkinci içkisini bitirmiş, bir tane daha istiyordu.

Lasher omuz silkti. “Kehanet nankör şeydir; tarih, bugünden geriye bakıldığında feci kördüğümelerin gayet mantıklı çözümleri olduğunu bize göstermiştir hep.”

“Yine de bir kehanette bulun,” dedi Finnerty.

“Pekâlâ. Bence herkesin IQ’sunu halka açık bir şekilde kayda geçirmek vahim bir hata. Bence devrimcilerin yapmak isteyecekleri ilk şey, IQ’ları diyelim 110’un üstündeki herkesi devirmek olacak. Ben nehrin size ait tarafında olsam IQ defterlerini kapattırır, köprüleri mayınlattırdım.”

“O zaman 110’luların arkasından 100’lüler, 100’lülerin arkasından 90’lılar gider, vesaire,” dedi Finnerty.

“Olabilir. Onun gibi bir şey. Diyeceğim, uygun bir şekilde saptanmış sınır çizgilerine dayalı bir sınıf savaşı için her şey hazır. Varolan düzenin temel varsayımı da şiddeti körüklemek için birebir: yani, ne kadar akıllıysan o kadar iyisin. Eskiden, ne kadar zenginsen o kadar iyisin, derlerdi. Takdir edersiniz ki ikisi de bunlara sahip olmayanların kolay kolay kabullenemeyeceğı şeyler. Beyin kıstası para kıstasından daha iyi ama”—baş ve işaretparmaklarını bir milim ayrı tuttu—“işte bu kadar daha iyi.”

“Üstelik gayet katı bir hiyerarşi,” dedi Finnerty. “İnsanlar IQ’larını nasıl yükseltebilirler ki?”

“Tam üstüne bastın,” dedi Lasher. “Hem de bu sadece beyin gücüyle ölçülmüyor. Özel türde beyin güçleriyle ölçülüyor. Bir insanın zeki olması yetmiyor, belli bazı onaylanmış, faydalı yönlerde zeki olması gerek: amirlik ve mühendislik gibi.”

“Veya zeki biriyle evlenmesi,” dedi Finnerty.

“Seks hâlâ birçok toplumsal yapıyı alt edebilecek güçte, haklısın,” diye onayladı Lasher.

“Koca memeler her kapıyı açar,” dedi Finnerty.

“Bir şeyin yüzyıllardır değişmediğini görmek insanı rahatlatıyor, değil mi?” diye gülümsedi Lasher.

Barda hafif bir kargaşa vardı, Lasher neler olup bittiğini görmek için locadan dışarı eğildi. “Hey,” diye seslendi, “Luke Lubbock! Buraya gel.”

Alayın başında fildişini taşıyan ciddi, yaşlı adam, birasını yudumlayarak ve sinirli sinirli saate bakarak geldi. Koşu yapmış gibi terliyordu ve nefes nefeseydi. Kolunun altında kesekâğıdına sarılı koca bir paket vardı.

Paul, Luke’un muhteşem kıyafetini yakından inceleme fırsatını hiç kaçırmadı. Bir sahne seti gibi, göze ancak uzaktan hitap eden bir şeydi. Yakından bakılınca bu şaşaa, ucuz bir kumaş, renkli camlar ve radyatör boyasından ibaret bir sahtekârlıktı. Belindeki, sapında bir baykuş bulunan üstü mücevherli kama aslında formikaydı. Eflatun rengi bluzunun önünden, altın rengi güneşlerin üstüne monte edilmiş kuş yumurtası kadar iri sahte yakutlar rastgele sallanıyordu. Bluzunun kol ağızlarında ve yeşim taşı rengi pantolonunun üstünde minik çanlar vardı ve altın rengi pabuçlarının kıvrık uçlarına yine bir çift minyatür baykuş konmuştu.

“Luke, harika görünüyorsun!” dedi Lasher.

Luke gözleri parıldayarak onayladı ama o önemli bir adamdı, yağcılığa cevap veremeyecek kadar acelesi vardı.

“Bu kadarı da fazla,” dedi. “Şimdi üstümü değiştirmem lazım ki Parmalılarla yürüyeyim. Dışarıda bekliyorlar, üstümü değiştirmem lazım ama salağın biri tuvalete düştü herhalde, onun için değişecek yerim yok.” Şöyle bir etrafına bakındı. “Locada değiştirmeme izin verir misiniz, beni biraz da perdelemiş olursunuz, ha?”

“Ayıp ettin,” dedi Finnerty.

Luke locanın karanlığına daldı, Paul kadınlar gözetlemesin diye kendini nöbet tutar buldu; oyun gibi bir şeydi bu.

Luke söylene söylene soyunmaya başladı. Kemerini ve kamasını masaya atınca küt diye bir ses çıktı. Parıltılı yığın büyüdüğü büyüdü, öyle ki uzaktan bakınca bir gökkuşağı gibi görünüyordu.

Paul bir an için nöbetine ara verip Luke’a bakınca, adamın başkalaşımına şaşıtı kaldı. Adam iç çamaşırlarıyla kalmıştı; bunlar da eski püsküydü ve pek de temiz sayılmazlardı. Luke nedense küçülmüş gibiydi; kederlenmiş, yamru yumru, yaralı bereli, kara kuru bir şeydi. Sesi çıkmıyordu, tek kelime etmiyor ve kimsenin gözüne bakmıyordu. Neredeyse canhıraş ve aç bir şekilde kesekâğıdını yırtıp açtı ve içinden açık mavi bir üniforma çıkardı. Altın işlemeli ve kırmızı biyeli. Pantolonu ve siyah çizmeleri giydi, sonra salkım salkım apoletli ceket. Luke tekrar büyüyor, rengi yerine geliyordu. Kılıcını kuşandığındaysa tekrar sohbe başlamıştı: önemli ve güçlüydü yine. Öteki kostümünü kâğıda sarmaladı, paketi barmene bıraktı ve çelik kılıcını sallayarak sokağa fırladı.

Bir düdük öttü ve Parmalılar ardına düştüler; kaldırımdakilerin ancak üzerinde fikir yürütebileceği bir düş dünyasındaki şanlı seferlerine atılmak üzere.

“Zararsız sihir: güzel, eski bir moda palavra,” diye güldü Lasher. “Hiyerarşiden bahsediyorduk: IQ’su 80 civarında olan Luke’un, Şarlman’ı aşçı yamağı seviyesine düşürecek kadar çok payesi var. Ama bu tür işler çok geçmeden kabak tadı verir. Luke

Lubbock'lar gibi birkaç kişi hariç." Ayağa kalktı. "Bana artık ısmarlamayın, mersi." Masaya vurdu. "Ama bir gün, beyler, biri onlara dişlerini geçirecekleri bir şey verecek. Bu da belki siz, belki de ben olacağız."

"Onlara dişlerini geçirecekleri bir şey mi vereceğiz?" dedi Paul. Konuşurken dilinin dolaşmaya başladığını fark etti.

"Dişlerini geçirecekleri şey siz olacaksınız." Lasher elini Paul'un omzuna koydu. "Bir şey daha: İnsanların oğullarının ne uğruna yaşayacağı hakkında gerçekten kaygı duyduğunu ve bazı oğulların gerçekten kendilerini astığını anladığına emin olmak istiyorum."

"Bu, dünya kurulumu beri böyledir," dedi Paul.

"Yani?"

"Yani, çok kötü bir şey. Hoşuma gittiğini sanma."

"Yeni Mesih olmayı mı düşünüyorsun?" dedi Finnerty.

"Bazen olmak istediğimi düşünüyorum. Sırf nefsi müdafaa için de olsa. Ayrıca zengin olmak için harika bir yol. Ama ben çok çabuk gaza gelir, çok çabuk vazgeçerim. Birinin fikrimi değiştirmesi hoşuma gider. Bu da bir Mesih için pek sallantılı bir zemin. Hem, kısa boylu, şişman, orta yaşlı, gözü bozuk bir Mesih nerede görülmüş? Bende o şeytan tüyü yok. Açıkçası yığınlar sinirime dokunuyor ve galiba bunu da belli ediyorum." Diliyle cık cık sesler çıkardı. "Kendime bir üniforma bulayım, ne düşünüp neyi temsil ettiğimi bilirim hiç değilse."

"Veya iki üniforma. Luke Lubbock gibi," dedi Paul.

"Pekâlâ, iki tane. Ama kendine saygısı olan bir insan bundan daha fazlasına kesinlikle izin vermez." Paul'un kadehinden bir yudum aldı. "İyi geceler."

"Bir tane daha iç," dedi Finnerty.

"Hayır, sözüm söz. Sarhoş olmaktan hoşlanmam."

"Peki. Seni yine görmek isterim. Seni nerede bulabilirim?"

“Burada, büyük ihtimalle.” Kâğıt bir peçeteye bir adres yazdı. “Veya burayı dene.” Finnerty’yi iyice süzdü. “Biliyor musun, yüzünü yıkarsan Mesih olmaya çok uygunsun.”

Finnerty şaşırmış göründü ve gülmedi.

Lasher bardan bir katı yumurta aldı, otomatik piyanonun tuşlarında boydan boya gezdirerek kabuğunu kırdı ve akşam havasına çıktı.

“Muhteşemdi, değil mi?” dedi Finnerty kendinden geçmişçesine. Bakışlarını istemeye istemeye kapıdan çevirip Paul’e baktı. Paul, Finnerty’nin gözlerine bir sıkıntı, bir hayal kırıklığı çöktüğünü gördü; Finnerty’nin yeni bir arkadaş bulduğunu ve onun yanında kendisinin çok sönük kaldığını anladı.

“Siparişiniz beyler?” dedi kısa boylu, esmer garson kız. Vücudu sağlam ve biçimliydi. Cevap vermelerini beklerken televizyon ekranına bakıyordu. Televizyonun sesi nedense hiç açılmıyordu, sırf görüntü vardı. Uzun bir spor ceket giymiş heyecanlı bir genç, elinde bir saksofon ekranda bir o yana bir bu yana sallanıyordu.

Bar dolmaktaydı, bir şeyler içip soluklanmak için gelmiş ve rengârenk ve gizemli bir şekilde giyinmiş yürüyüşçüler, bara uluslararası bir kargaşa ve entrika havası veriyorlardı.

Normal kıyafetli ufak tefek bir genç, Paul ve Ed’in locasındaki masaya yaslanmış, kocaman ve son derece bilge gözleriyle, aşırı bir ilgiyle televizyona bakıyordu. Selamsız sabahsız Paul’e döndü. “Ne çalışıyor sence?”

“Pardon?”

“Televizyondaki adam. Şarkının adı ne?”

“Sesi duyulmuyor ki.”

“Biliyorum,” dedi sabırsızca, “mesele o zaten. Sırf seyrederek bir tahmin yürüt.”

Paul kaşlarını çatıp bir an ekrana baktı, saksofoncunun sallandığı gibi sallanmaya ve bu ritme bir şarkı uydurmaya çalıştı. Aniden

beyninde bir şey çıt etti ve melodi sanki ses açılmış gibi hayal gücünde tınlamaya başladı. “‘Gül Goncası.’ Şarkının adı ‘Gül Goncası,’” dedi Paul.

Genç adam sessizce gülümsedi. “‘Gül Goncası’ ha? Sırf eğlence olsun diye buna biraz para koymaya ne dersin? Ben de... Dur bakayım... ‘Cennet Mehtabı’ diyorum.”

“Ne kadar?”

Genç adam Paul’ün ceketini inceledi, sonra da hafif bir şaşkınlıkla pahalı pantolon ve ayakkabılarını. “On?”

“On olsun. ‘Gül Goncası.’”

“Ne diyor, Alfı?” diye seslendi barmen.

“O ‘Gül Goncası’ diyor, ben de ‘Cennet Mehtabı’ diyorum. Sesi aç.”

Amfilerden ‘Cennet Mehtabı’nın son notaları yayıldı, saksofoncu sırttı ve ekrandan çekildi. Barmen hayranlıkla Alfı’ye göz kırptı ve sesi tekrar kapattı.

Paul, Alfı’ye onluğu uzattı. “Tebrikler.”

Alfı davet edilmeden girip locaya oturdu. Ekranı baktı, sigaranın dumanını burnundan üfledi ve düşünceyle gözlerini kapattı. “Şimdi ne çalışıyorlar dersin?”

Paul bu sefer işe ciddiyetle sarılıp parasını geri almaya karar verdi. Gözünü ekrana dikti ve acele etmedi. Bütün orkestra görünüyordu, bir melodiyi yakaladığına emin olunca, işi garantiye almak için müzisyenlere teker teker baktı. “Eski, çok eski bir şarkı,” dedi. “‘Yıldıztozu.’”

“On kâğıda ‘Yıldıztozu’ mu?”

“On kâğıda.”

“Sence ne Alfı?” diye seslendi barmen.

Alfı parmağıyla Paul’ü gösterdi. “Bu çocuk boş değil. ‘Yıldıztozu’ diyor ve bunu nereden çıkardığını anlayabiliyorum. Çok

eski bir şarkı olduğunda haklı ama yanlış şarkıyı seçti. Şarkının adı ‘Mavi Ruh.’” Merhametle Paul’e baktı. “Bu zordu doğrusu.” Parmaklarını şıklattı.

Barmen sesi açtı ve havayı “Mavi Ruh” doldurdu.

“Harika!” dedi Paul ve onaylasın diye Finnerty’ye baktı. Finnerty kendi düşünceleri arasında kaybolmuştu. Hayalinde biriyle konuşur gibi hafif hafif dudakları oynuyordu. Alfı’nın gösterisinin yarattığı gürültü ve heyecana rağmen, olanların farkında bile değildi.

“Bir hüner,” dedi Alfı tevazuyla. “Her şey gibi: Uzun süre çalışırsan kendin bile şaşarsın. Bunu nasıl yaptığımı ayrıntılarıyla ifade edemem, anladın mı? Başka bir duyu sanki. Bir şekilde *hissediyorsun*.”

Barmen, garson kız ve birkaç müşteri Alfı’nın sözlerini duymak için susmuşlardı.

“Bazı püf noktaları var tabii,” dedi Alfı. “Adamın vurmali çalgılarla yaptıklarına bakmak yerine büyük davulun titreşimlerini izle. Esas tınıyı bu şekilde kavra. Çoğu insan vurmaliıları seyreder, anladın mı? Ama adam belki de temayı değiştiriyordur. Böyle şeyleri öğrenebilirsin. Ayrıca çalgıları da tanıman, yüksek perdeden nasıl, alçak perdeden nasıl çaldıklarını bilmen lazım. Ama bu da yetmez.” Sesi saygı hatta huşu dolu bir tona büründü. “Başka neler lazım olduğu esrarlı ıştır.”

“Klasik müzikle de yapar,” diye atıldı barmen. “Pazar geceleri Boston Klasikleriyle görmelisin onu.”

Alfı sigarasını sabırsızlıkla söndürdü. “Evet, evet, klasik müzik,” dedi kaşlarını çatıp kendi hakkında beslediği şüpheleri amansızca su yüzüne çıkartarak. “Geçen pazar beni seyrettiğinizde şanslıydım. Ama bunun için repertuvarım yeterli değil. Onları anlaması zor; hem klasik müziğin orta yerinden başlayamazsın. O konuda bir repertuvar oluşturmak için göbeğin çatlar, aynı parçayı iki kere görmek için bir yıl, bazen iki yıl beklemen lazım.” Bir video ekranının önünde konsantre olmakla geçirdiği saatleri hatırlar gibi

gözlerini ovuşturdu. “Onları durmadan, arka arkaya seyretmen la-zım. Ve hep yenileri çıkar; çoğu da eskilerden araklar.”

“Zor iş, ha?” dedi Paul.

Alfy kaşlarını kaldırdı. “Ya, zordur. Her iş gibi. İşin en iyisi olmak zordur.”

“İşi kapmaya çalışan dandikler var ama Alfy’yle boy ölçüş-mezler,” dedi barmen.

“Onlar da kendi uzmanlık dallarında iyiler; genelde işi şipşak bitirirler,” dedi Alfy. “Yeni bir şarkı piyasaya çıkar çıkmaz, anla-dın mı, herkes görmeden önce faydalanmaya bakarlar. Ama hiçbi-rinin geçim yolu bu değil, sana diyeyim. Repertuvarları yok. Ki bu işi devam ettirmek için lazım olan o.”

“Senin geçim yolun bu mu yani?” dedi Paul. Sesindeki kap-risli tonu gizlemeyi başaramamıştı ve herkes kızgınlıkla ona baktı.

“Evet, ya,” dedi Alfy soğuk soğuk, “geçimim bu. Bir kâğıt ora-dan, on kuruş buradan—”

“Yirmi kâğıt benden,” dedi Paul. Bunun üstüne çoğu yüz ifa-desi yumuşar gibi oldu.

Barmen dostane havayı korumak istiyordu. “Alfy bu işlere bi-lardoyla başlamış, değil mi Alfy?” dedi konuyu değiştirerek.

“Evet. Ama o saha kalabalık. Devamlı o işi yapacak olan on, belki yirmi adama ancak yer var. Biz ise bilardo işini yürütmeye çalışan belki iki yüz kişiydik. Ordu ve Haşat ve Iskartalar peşim-deydi, onun için başka bir şey aramaya başladım. Ne tuhaftır, bu işi çocukluğumdan beri yapmaktaydım ama hiç düşünmeden. Bu işe ta baştan atılmalıydım. Haşat ve Iskartalar,” dedi aşağılamayla, belli ki Yeniden inşa ve Islah Kurumu’na yazılmasına ramak kal-dığını hatırlamıştı. “Orduymuş!” Tükürdü.

Bir iki asker ve Haşat ve Iskartalar’dan büyük bir grup işçi kendi kurumlarına hakaret ettiğini duydular ama başlarını sallayıp aşağılamasını paylaşmaktan başka bir şey yapmadılar.

Alfy ekrana baktı. “Sevgilim, canım, benimle eve dön,” dedi. “Yeni çıktı.” Bara seğirtip orkestranın hareketlerini yakından incelemeye koyuldu. Barmen elini ses düğmesine koydu ve heyecanla Alfı’nın işaretlerini bekledi. Alfı kaşını kaldırıncı barmen de sesi yükseltiyordu. Birkaç saniye böyle kalıyor, sonra Alfı başını sallayınca, ses tekrar kesiliyordu.

“Ne içiyorsunuz, çocuklar?” dedi garson kız.

“Hı?” dedi Paul, hâlâ hayran hayran Alfı’ye bakarak. “Ha... Burbon ve su.” Gözleriyle tecrübeler yapıyor, ama pek de iyi beceremediğini anlıyordu.

“İrlanda viskisi ve su,” dedi Finnerty. “Aç mısın?”

“Evet. Bize iki katı yumurta, lütfen.” Paul kendini çok iyi, bardakilerle ve o vesileyle bütün insanlarla ve evrenle tek vücutmuş gibi hissediyordu. Kendini hazırcevap ve her an muhteşem bir keşif yapacakmış gibi hissediyordu. Sonra hatırladı. “Aman! Anita!”

“Nerede?”

“Evde... Bekliyor.” Sendeleyle sendeleyle, yanından geçtiği herkese neşeli selamlar saçı saçı telefon kulübesine vardı; içerisi leş gibi puro kokuyordu. Evi aradı.

“Bak, Anita... Yemeğe gelemeyeceğim. Finnerty ile lafa daldık ve—”

“Önemli değil, hayatım. Shepherd zaten beklemememi söyledi.”

“Shepherd mı?”

“Evet. Seni orada görmüş; eve gider gibi bir halin olmadığını söyledi.”

“Ne zaman gördün onu sen?”

“Şu anda burada. Dün gece için özür dilemeye gelmiş. Her şeyi yoluna koyduk ve hoşça vakit geçiriyoruz.”

“Ya? Özrünü kabul mü ettin?”

“Uzlaşmaya vardık diyelim. Kroner’e kötü bir rapor yazacağından korkuyor, ben de ciddi ciddi düşündüğünü sansın diye elimden geleni yaptım.”

“Onun hakkında kötü rapor falan vereceğim yok ki—”

“O bu şekilde oynuyor. Ateşe karşılık ateş. Hakkında başka masallar uydurmamaya söz verdirdim. Benimle gurur duymuyor musun?”

“Tabii, duyuyorum.”

“Yapacağın tek şey, onu korkutmaya devam etmek.”

“Hı-hı.”

“Haydi, sen keyfine bak. Ara sıra kaçamak yapmak iyi gelir.”

“Peki.”

“Ve lütfen Finnerty’nin evden gitmesini sağlamaya çalış.”

“Peki.”

“Başını ağrıtıyor muyum?”

“Hayır.”

“Paul! Hiç ilgilenmesem daha mı iyiydi?”

“Hayır.”

“Pekâlâ. Haydi, sarhoş ol bakalım, iyi gelir. Bir şeyler ye ama. Seni seviyorum.”

“Ben de seni.” Telefonu kapattı, dönüp telefon kulübesinin buğulu camından dünyaya baktı. Sarhoşluk duygusunun yanı sıra bir yenilik duygusu vardı; içinde büyüyen taze, güçlü bir kimlik duygusu. Genelleşmiş türden bir sevgiydi bu: özellikle de küçük insanlar, sıradan insanlara yönelikti. Tanrı korusun hepsini. Bütün hayatı boyunca fildişi kulesinin duvarları onları gizlemişti. Şimdi, bu gece ise onlara rastlamış, umutlarını ve hayal kırıklıklarını paylaşmış, özlemlerini anlamış, basitliklerinin ve dünyevi değerlerinin güzelliğini keşfetmişti. Bu gerçektir; nehrin bu tarafı gerçektir ve Paul bu sıradan insanları seviyordu. Onlara yardım etmek istiyordu,

sevildiklerini ve anlaşıldıklarını bilmelerini istiyordu, onların da onu sevmesini istiyordu.

Locaya geri döndüğünde Finnerty'nin iki genç kadınla oturduğunu gördü ve onlara hemen kanı kaynadı.

“Paul, seni Detroit'ten kuzenim Agnes'la tanıştırayım,” dedi Finnerty. Elini yanında oturan şişman ve neşeli olmaya kararlı bir kızıl saçlının dizine koydu. “Bu da,” dedi, masanın karşı tarafındaki uzun boylu, sade esmere işaret ederek, “senin kuzenin Agnes.”

“Nasılsınız, Agnes ve Agnes?”

“Sen de onun kadar deli misin?” dedi esmer olanı şüpheyle. “Eğer öyleysen ben eve gidiyorum.”

“İyi, temiz, eğlenceyi seven Amerikan tipidir Paul,” dedi Finnerty.

“Bana kendinizden bahsedin,” dedi Paul coşkuyla.

“Adım Agnes değil, Barbara,” dedi esmer. “Onun adı da Martha.”

“Ne içiyorsunuz?” dedi garson kız.

“Duble skoç ve su,” dedi Martha.

“Aynısı,” dedi Barbara.

“Bayanların içkisi dört dolar tutuyor,” dedi garson kız.

Paul bir beşlik uzattı.

“Vay canına!” dedi Barbara Paul'ün cüzdanındaki kimliğe bakarak. “Bu herif mühendismi!”

“Siz nehrin karşı tarafından mısınız?” dedi Martha, Finnerty'ye.

“Kaçağız.”

İki kız da uzaklaşıp sırtlarını locanın duvarına dayadılar ve şaşkın şaşkın Paul ve Finnerty'ye baktılar. “Ne iş be,” dedi Martha sonunda. “Bizimle ne konuşmak istiyorsunuz? Lisede cebir dersi almıştım.”

“Biz basit insanlarız,” dedi Paul.

“Ne içiyorsunuz?” dedi garson kız.

“Skoç, duble,” dedi Martha.

“Aynısı,” dedi Barbara.

“Buraya gelsene, yahu,” dedi Finnerty, Martha’yı tekrar yanına çekerek.

Barbara hâlâ Paul’dan uzak duruyor ve tatsız tatsız bakıyordu. “Burada ne yapıyorsunuz? Aptal tavşanlara bakıp eğleniyor musunuz?”

“Burayı seviyorum,” dedi Paul samimiyetle.

“Benimle dalga geçiyorsun.”

“Vallahi geçmiyorum. Dalga geçiyormuş gibi bir şey mi söyledim?”

“Aklından geçiriyorsun,” dedi kız.

“Bayanların içkisi dört dolar,” dedi garson kız.

Paul yine ödedi. Barbara’nın yanında ne söyleyeceğini bilmiyordu. Ona asılmak istemiyordu. Kızın sadece arkadaşça ve hoşsohbet davranmasını ve kendisinin kibirli biri olmadığını anlamasını istiyordu.

“Mühendislik diploması verdikleri zaman adamı hadım etmezler,” diyordu Finnerty, Martha’ya.

“Etseler daha iyi,” dedi Martha. “Nehrin karşı tarafından gelen bazı oğlanlar var, öyleymiş sanırsın.”

“Bizim zamanımızdan sonraymış o,” dedi Finnerty. “Eskiden etmezlerdi demek istemiştin.”

Bir samimiyet ve sohbet havası kurmak için Paul, Barbara’nın önündeki içki kadehini gelişigüzel aldı ve bir yudum içti. Yangına su yetiştirirmiş gibi art arda gelen pahalı Skoç kadehlerinde kahverengi sudan başka bir şey olmadığını o zaman fark edebildi. “İyiymiş,” dedi.

“Ne yapayım yani, sinir krizi mi geçireyim?” dedi Barbara. “Bırak gideyim.”

“Hayır, lütfen, önemli değil. Benimle konuş yeter. Anlıyorum.”

“Ne içiyorsunuz?” dedi garson kız.

“Duble skoç, sulu,” dedi Paul.

“Vicdan azabı çektirmeye mi çalışıyorsun?”

“Kendini iyi hissetmeni istiyorum. Paraya ihtiyacın varsa yardım etmek isterim.” Bunu bütün kalbiyle söylemişti.

“Sen bilirsin,” dedi Barbara. Tedirginlikle içeriyi seyretmeye başladı.

Barbara ile aralarındaki buzu eritecek bir cümle düşünmeye çalışırken Paul’ün gözkapakları giderek ağırlaştı, ağırlaştı. Kollarını masanın üstüne kavuşturdu ve bir an dinlenmek için başını kollarına dayadı.

Gözlerini açtığında Finnerty onu sarsıyordu, Barbara ve Martha da gitmişti. Finnerty dışarı çıkıp hava alsın diye koluna girdi.

Dışarısı ışık ve gürültü dolu bir kâbustu, Paul bir tür fener alayının yürümekte olduğunu gördü. Bir tahtirevanın üstünde taşınan Luke Lubbock’ı tanıyınca tezahürata başladı.

Finnerty onu tekrar locaya soktuğunda Paul’ün kafasında, kendi hiç çaba sarf etmeden, bir konuşma, bütün akşamın buğulu izlenimlerinin bir toplamı şekillenmeye başladı, ilhamla gelişti, süslendi. Kendini yeni Mesih, Ilium’u da yeni Cennet kılmak için bu konuşmayı yapması yeterliydi. İlk cümle dudaklarının ucuna gelmişti, azat edilmek için çırpınıyordu.

Paul sıranın üstünde ayakta durmaya çalıştı, oradan da masanın üstüne çıktı. Dikkat çekmek için ellerini başının üstüne kaldırdı.

“Dostlar, dostlarım!” diye bağırdı. “Köprünün ortasında buluşmalıyız!” Çürük masa aniden ayaklarının altında sallandı. Bir tahta çatırdaması, alkışlar duydu. Sonra yine karanlığa gömüldü.

Bu seferki ses barmenindi. “Haydi, kapatıyoruz. Gitme vakti geldi,” dedi usulca.

Paul oturdu ve inledi. Ağzı kupkuruydu ve başı çatlıyordu. Locadaki masa kaybolmuştu, bir zamanlar duvara yapışık olduğu yerde çatlak alçı ve vida başları görünüyordu.

Bar boşalmış gibiydi ama hava acı bir çınlamayla doluydu. Paul locadan dışarı bakınca bir adamın yeri paspasladığını gördü. Finnerty otomatik piyanonun başında oturmuş, cırtlak ve akortsuz antikanın üstünde vahşice doğaçlama yapıyordu.

Paul piyanoya doğru sendeledi ve elini Finnerty'nin omzuna koydu. "Haydi, eve gidelim."

Finnerty tuşlara vurmaya devam etti. "Ben kalıyorum!" diye bağırdı müziğin üstünden. "Sen git!"

"Nerede kalacaksın?"

O zaman Paul, Lasher'ı gördü. Gölgelemin içinde duvara yaslanmış, hiç sesi çıkmadan oturuyordu. Lasher geniş göğsüne vurdu. "Bende," dedi ses çıkarmadan.

Finnerty, Paul'ün elinden kurtuldu ama cevap vermedi.

"Peki," dedi Paul peltek peltek. "Eyvallah."

Tökezleyerek sokağa çıktı ve arabasını buldu. Bir an durup Finnerty'nin uyuyan şehrin duvarlarında çınlayan cehennemi müziğini dinledi. Barmen galeyana gelmiş piyanistten biraz uzakta saygıyla durmuştu, araya girmekten korkuyordu.

Doktor Paul Proteus, Finnerty ve Lasher ile ve küçük, sevimli insanlar Alfı, Luke Lubbock, barmen, Martha ve Barbara ile geçirdiği gecenin üzerine öğleden sonra geç vakte kadar uyudu. Uyandığında, Anita gitmişti; kupkuru bir ağız, yanan gözler ve içine kedi tüyü doldurulmuş gibi bir mideyle Ilium Fabrikası'ndaki görevine gitti.

Sekreteri Doktor Katharine Finch'in gözleri de kıpkırmızıydı ama başka, Pual'ün durumunu pek fark edemeyeceği ölçüde yiyip bitiren bir sebepten.

“Doktor Kroner aradı,” dedi kurulmuş gibi.

“Ya? Onu aramamı mı istiyor?”

“Mesajı Doktor Shepherd aldı.”

“O aldı demek? Başka?”

“Polis.”

“Polis mi? Ne istiyorlarmış?”

“Mesajı Doktor Shepherd aldı.”

“Pekâlâ.” Her şey sıcak, parlak ve uyku getiriciydi. Kızın masasının ucuna oturdu ve dinlendi. “şu Bay Fırsatçı'yı bağla bakalım.”

“Gerek yok. şu anda ofisinizde.”

Shepherd'ın kendisini ne gibi bir şikâyet, riayetsizlik veya kurala aykırılık yüzünden görmek istediğini merak ederek ofisinin kapısını usulca açtı.

Shepherd, Paul'ün masasında oturmuş, bir deste raporu imzalamaya dalmıştı. Başını kaldırmadı. Gözleri hâlâ kâğıtlarda, hızla dâhili hat düğmesine bastı. “Bayan Finch—”

“Evet efendim?”

“Şu aylık güvenlik raporuyla ilgili: Doktor Proteus, Finnerty'nin dün rehbersiz içeri alınışını nasıl açıklamayı düşündüğünü söyledi mi size?”

“Düşük çenemi kapalı tutmayı düşünüyordum,” dedi Paul.

Shepherd sözde bir keyif ve sürprizle başını kaldırıp baktı. “İyi adam lafı üstüne.” Paul'ün koltuğundan kalkmaya yeltenmedi bile. Candan bir ahbaplık havasıyla, “Fena halde akşamdan kalmasın galiba, ha ahbap?” dedi. “Hiç gelmemeliydin. Senin yerini doldurmak için bütün usulleri yeterince biliyorum.”

“Sağ ol.”

“Bir şey değil. Yapacak fazla bir şey yok zaten.”

“Katharine'in işlere göz kulak olup yardıma ihtiyacı olduğunda beni aramasını beklerdim.”

“Kroner'in bu tür konularda ne düşüneceğini bilirsin. İşleri gerektiği gibi yapmak fazla çaba gerektirmiyor, Paul.”

“Kroner'in ne istediğini söyler misin bir zahmet?”

“Ha, evet. Seni perşembe yerine bu gece görmek istiyor. Yarın gece Washington'da olması gerekiyormuş ve bütün hafta kalacakmış.”

“Harika. Peki, polis ne haberler getirdi?”

Shepherd ağdalı ağdalı güldü. “Bir yanlış anlaşma. Nehr'in orada buldukları bir tabanca için ortalığı velveleye veriyorlar. Seri numarasının sana tahsis edilmiş bir tabancaya ait olduğunu iddia etiler. Ben de tekrar kontrol etmelerini, Ilium Fabrikası'nın müdürü olacak kadar akıllı birinin ortalıkta bir tabanca bırakacak kadar aptal olmadığını söyledim.”

“Hoş bir övgü, Shep. Telefonumu kullanmamın sakıncası var mı?”

Shepherd telefonu masanın öbür ucuna itti ve tekrar imzalamaya koyuldu: “P. Proteus’un yokluğunda, Lawson Shepherd.”

“Kroner’e akşamdan kalma olduğumu söyledin mi?”

“Tabii ki hayır, Paul. Bir bahane uydurdum.”

“Bahanem neymiş?”

“Sinirlerin.”

“Harika!” Katharine, Kroner’in ofisini bağlıyordu.

“Ilium’dan Doktor Proteus, Doktor Kroner ile görüşmek ister. Doktor Kroner aramasını istemişti,” dedi Katharine.

Adap ve erkâna uymak için hiç iyi bir gün değildi. Paul, Kroner, Shepherd ve polis meselelerini neredeyse can sıkıntısı denebilecek bir tavırla karşılamayı başarmıştı. Fakat şimdi, resmi telefon kurallarının bu tören havası, mevki hastası randıman taraftarlarının üzerine titrediği, zaman israfı bir tantana ve teferruat onu çileden çıkarmak üzereydi.

“Doktor Proteus hatta mı?” dedi Kroner’in sekreteri. “Doktor Kroner burada.”

“Bir dakika,” dedi Katharine. “Doktor Proteus, Doktor Kroner oradaymış ve sizinle konuşabilirmiş.”

“Peki, hattayım.”

“Doktor Proteus hatta,” dedi Katharine.

“Doktor Kroner, Doktor Proteus hatta.”

“Konuşmasını söyleyin,” dedi Kroner.

“Doktor Proteus’a konuşmasını söyleyin,” dedi Kroner’in sekreteri.

“Doktor Proteus konuşun lütfen,” dedi Katharine.

“Ben Paul Proteus, Doktor Kroner. Beni aramışsınız.” Küçük bir zil tın—tın—tın etti: konuşması teybe alınıyor demektir bu.

“Shepherd sinirlerinin seni rahatsız ettiğini söyledi, evlat.”

“Pek doğru değil. Bir çeşit virüs.”

“Ortada çok virüs var. Bu gece evime gelecek kadar kendini iyi hissediyor musun?”

“Gayet iyiyim. Getirmem gereken bir şey var mı? Tartışmak istediğiniz özel bir şey?”

“Pittsburgh gibi mi?” dedi Shepherd fısıltıyla.

“Hayır, hayır. Sırf sohbet edeceğiz, Paul. Biraz dertleşiriz. Kaç zamandır şöyle güzelce oturup konuşamadık senle. Anne ve ben seni iş haricinde görmek istiyoruz, o kadar.”

Paul hatırlamaya çalıştı. Kroner’in evine bir yıldır iş haricinde davet edilmemişti. En son maaşına zam yapılacağı zamandan beri. “Eğlenceli olacağı benzer. Saat kaçta?”

“Sekiz, sekiz buçuk.”

“Anita da davetli mi?” Hataydı. Düşünmeden kaçırmıştı ağzından.

“Elbette! İş harici toplantılara hiç onsuz gitmezsin, değil mi?”

“Gitmem, efendim.”

“Umarım öyledir.” Formalite icabı güldü. “Şimdilik hoşça kal.”

“Ne dedi?” dedi Shepherd.

“Bu raporları benim yerime imzalamanın sana kalmadığını söyledi. Katharine Finch’in imzanı derhal tipeksle silmesini söyledi.”

“Ne oluyorsun yahu?” dedi Shepherd ayağa kalkarak.

Paul masasının bütün çekmecelerinin aralık olduğunu gördü. En alt çekmecedeki boş viski şişesinin boynu açıkça görünüyordu. Bütün çekmeceleri hızla çat çat kapattı. Alt çekmeceye gelince şişeyi çıkardı ve Shepherd’a uzattı. “Al istersen. Belki ileride faydalı olur. Üstü parmak izlerimle dolu.”

“Beni kovduracak mısın yani?” dedi Shepherd hevesle. “Kroner’in karşısında mı mesele çıkarmak istiyorsun? Haydi, gidelim. Ben hazırım. Bakalım tutturabilecek misin?”

“Ait olduğun yere git. Haydi, kaybol. Bu ofisten defol ve ben gelmeni söylemedikçe gelme. Katharine!”

“Evet?”

“Bu ofise bir daha izinsiz olarak girerse Doktor Shepherd’ı vuracaksın.”

Shepherd kapıyı çarptı, Katharine’e Paul için sövüp saydı ve gitti.

“Doktor Proteus, polis telefonda,” dedi Katharine.

Paul ofisten çıktı ve eve gitti.

Hizmetçinin izin günüydü; Anita’yı, mutfakta buldu: çocuklar hariç, bir evcimenlik manzarasıydı.

Mutfak için Anita’nın kendinden dünyaya bahsettiği bir şey denebilirdi. Burayı planlarken, yaratıcılığın bütün ıstırabını ve cehennem azabını çekmişti; şüpheler içinde kıvranmış, kendi yetersizliklerine lanetler yağdırmış, başkalarının fikirlerine hem muhtaç hem onlardan korkar olmuştu. Şimdiyse yapılmış, bitmiş ve herkes hayran kalmıştı ve cemiyetin kararı şuydu: Anita bir sanatçıydı.

Geniş, ferah bir mutfaktı; çoğu oturma odalarından daha genişti. Antik bir ahırdan alınma kabaca yontulmuş çatı kirişleri, evin çelik iskeletine çakılı gizli somunlarla tavana tutturulmuştu. Duvarlar çam lambriliydi, kum püskürtülerek eski havası verilmiş, sarı, ince bir beziryağı tabakasıyla kaplanmıştı.

Bir duvarı, koca bir şömine ve yontulmamış taştan bir fırın dolduruyordu. Bunların üstünde, uzun, ağızdan dolmalı bir tüfek, barutluk ve kurşun kesesi asılıydı. Şömine rafının üstünde mum kalıpları, bir kahve değirmeni, bir ütü ve altlığı ve paslı bir çaydanlık vardı. Şömineden uzanan uzun bir demirin ucunda, içinde bir misyoner pişirmeye yetecek kadar büyük bir demir kazan sallanıyor, altındaysa bir sürü zenci velet gibi, öbek öbek küçük kaplar

duruyordu. Tahta bir yayık kapıyı açık tutuyor, Kızılderili mısıri desteleri, estetik aralıklarla kornişlerden sarkıyordu. Bir köşede sömürge dönemlerinden kalma bir orak, çaydanlığın hiç kaynamadığı soğuk şöminenin karşındaysa, tığ ile örülmüş bir kilimin üstünde salıncaklı iki Boston sandalyesi duruyordu.

Paul gözlerini kıstı, görüş açısından bu sömürge devri tablosu hariç her şeyi çıkardı; kendisinin ve Anita'nın, en yakın komşuları 30 km uzakta olacak şekilde, kuzeyin vahşi topraklarında yaşadıklarını hayal etti. Anita önlerindeki zorlu kış için sabun, mum ve kalın yünlü giysiler yapıyordu. Kendisiyse açlıktan ölmek istemiyorlarsa kurşun yapmalı ve gidip bir ayı vurmalıydı. Bu hayale kendini iyice kaptıran Paul, Anita'nın varlığından dolayı içten bir minnettarlık duygusuyla doldu; sırf hayatta kalabilmek için yapılması gereken onca işte ona yardım edecek bir kadını olduğu için Tanrı'ya şükretti. Hayalinde eve, Anita'ya, bir ayı getiriyor, Anita da bunu temizleyip tuzlayarak kaldırıyordu. Coşkuyla doldu: ikisi bir, canlarını dişlerine takmış ve düşman bir dünyadan dağ gibi kuvvetli bir kırmızı et koparmışlardı. Sonra, gece geç saatlere kadar o daha çok kurşun, kadın da ayı yağından daha çok sabun ve mum yapacak, ardından köpek gibi yorgun ve ter içinde, köşedeki saman yığınının yuvarlanacak, sevişecek ve buz gibi şafağa kadar uyuyacaklardı...

"Fırdl—fırdl—fırdl," diye çalışıyordu otomatik çamaşır makinesi. *"Fırdl—fırdl!"*

Paul, istemeye istemeye görüş açısını genişleterek odanın öbür tarafına baktı; Anita çamaşır konsolunu gizleyen vişneçürüğü bölmeli dolabın önünde bir sandalyeye oturmuştu. Bölmeli dolabın çekmece ve kapılardan oluşan cephesi büyük, tek bir parçaydı, çamaşır makineleri için bir tür küçük garaj izlenimini veriyordu. Köşedeki bir dolabın açık kanatlarından bir televizyon ekranı görünüyordu. Anita dikkatle bunu seyrediyordu. Bir doktor yaşlı bir kadına torunun hayatı boyunca belden aşağısının tutmayacağını söylüyordu.

“*Fırdl—fırdl—fırdl*,” diye devam etti makineler. Anita’nın dik-kati başka yerdeydi. “*Trik. Zırrr!*” Ziller çaldı. Anita hâlâ umursa-mıyordu. “*Zırrr! Lakkk!*” Aletin tepesi pat diye açıldı, dışarı bü-yük bir kasımpatı demeti gibi bir sepet kuru çamaşır fırladı. Beyaz, hoş kokulu, tertemiz.

“Selam,” dedi Paul.

Anita eliyle susmasını ve program bitene kadar beklemesini işa-ret etti. Reklamlar dâhil. “Pekâlâ,” dedi sonunda ve sesi kıstı. “La-civert takımın yatağın üstünde.”

“Ha? Ne için?”

“Ne demek ne için? Kroner’lere gitmek için.”

“Onu nereden biliyorsun?”

“Lawson Shepherd arayıp söyledi.”

“Ne incelik!”

“Birinin bana neler olup bittiğini söylemesi incelik tabii, sen söylemediğine göre.”

“Başka ne dedi?”

“‘Bugünkü berbat haline bakılırsa Finnerty ile çok iyi zaman geçirmişler herhalde,’ dedi.”

“Bu konuda ben de ondan fazla bir şey bilmiyorum.”

Anita bir sigara yaktı, kibriti şık bir hareketle söndürdü ve bur-nundan çıkardığı dumana baktı.

“Kızlar da var mıydı, Paul?”

“Bir bakıma. Martha ve Barbara. Kimin kiminle olduğunu sorma.”

“Olduğunu mu?”

“Oturduğunu.”

Anita sandalyede iki büklüm oldu, ciddi ciddi pencereden dışarı baktı, sigarasını hızlı hızlı, içine çekmeden içip üflemeye devam

etti, gözleri burnundan çıkan dumandan sulanmıştı. “İstemiyorsan anlatmak zorunda değilsin.”

“Zaten anlatmayacağım çünkü hatırlamıyorum.” Gülmeye başladı. “Birinin adı Barbara’ydı, ötekinin adı da Martha. Ondan sonra, hani ne derler, elektrikler kesildi.”

“Öyleyse ne olduğunu bilmiyorsun? Yani, her şey olmuş olabilir?”

Gülümsemesi soldu. “Yani her şey gerçekten karardığı için hiçbir şey olamazdı. Bir locada kıvrılmış kalmışım.”

“Ve hiçbir şey hatırlamıyorsun?”

“Alfy adında bir adam hatırlıyorum, televizyon kumarbazlığı yaparak hayatını kazanıyor; Luke Lubbock adında bir adam, giydiği kıyafetin kişiliğine bürünüyor; dünyanın batışını oturup zevkle seyreden bir vaiz ve—”

“Ve Barbara ve Martha.”

“Ve Barbara ve Martha. Bir de geçit alayları. Tanrı’m, ne alaylardı.”

“Daha iyi misin şimdi?”

“Hayır. Ama senin sevinmen lazım çünkü Finnerty galiba yeni bir ev ve yeni bir dost buldu.”

“Çok şükür. Bu gece Kroner’e, konukseverliğimizden faydalandığını ve herkes kadar bizim de onun varlığından rahatsız olduğumuzu açıkça belirtmeni istiyorum.”

“Bu doğru sayılmaz.”

“Öyleyse bunu kendine sakla, onu bu kadar çok seviyorsan.”

Yazı masasının kapağını kaldırdı. Burada günlük mönülerini yazar, çek koçanını bankadan gelen hesap raporlarıyla karşılaştırırdı. İçinden üç tane kâğıt çıkardı. “Aptallık ettiğimi düşündüğünü biliyorum ama işleri doğru yapmak için biraz çaba harcamaya değer, Paul.”

Kâğıtlarda bir tür çizelge vardı, ana bölümler Roma rakamlarıyla ayrılmış, bunlar da (a) gibi daha alt—alt—alt—alt kümelere bölünmüştü. Rastgele ve baş ağrısı kendini iyice hissettirir halde, Paul III., A., i., a'yı seçti: “Sigara içme. Kroner sigarayı bırakmaya çalışıyor.”

“Belki yüksek sesle okusan dahi iyi olur,” dedi Anita.

“Belki yalnız başıma okusam daha iyi olur, dikkatimi çeken başka bir şey olmayan bir yerde.”

“Bunu yapmak bütün öğleden sonramı aldı.”

“Almıştır mutlaka. Şimdiye kadar yaptığın en detaylı iş bu. Sağ ol, sevgilim, çok teşekkürler.”

“Seni seviyorum, Paul.”

“Ben de seni, Anita.”

“Sevgilim... Şu Martha ile Barbara—”

“Sana yemin ediyorum onlara dokunmadım.”

“Seni onlarla gören oldu mu diye soracaktım...”

“Herhalde olmuştur ama önemli birileri değil. Hele Shepherd hiç değil.”

“Kroner’in kulağına gidecek olursa ne yaparım bilmem. Sarhoş olmana güler geçer ama kadınlar—”

“Barbara ile yattım,” dedi Paul aniden.

“Ben de öyle düşünmüştüm. Senin sorunun.” Belli ki bu konuşmadan sıkılmaya başlamıştı, sabırsızlanarak televizyon ekranına baktı.

“Shepherd da onunla merdivenlerden indiğimi gördü.”

“Paul!”

“Şaka şaka.”

Elini kalbine koydu. “Ah...Tanrı’ya şükür.”

“‘Yaz Âşıkları’,” dedi Paul, televizyon ekranına bilmiş bilmiş bakarak.

“O da ne?”

“Orkestra ‘Yaz Âşıkları’ nı çalıyor.” Birkaç nota mırıldandı.

“Sesi kapalıyken nasıl anladın?”

“Sesini aç bakayım.”

Anita lakayt bir şekilde sesi açtı ve ballı kek gibi tatlı ve hazmı zor “Yaz Âşıkları” havayı doldurdu.

Paul orkestra ile birlikte mırıldanarak merdivenleri tırmanıp yatak odasına çıktı, bir taraftan okuyordu. “IV., A., i.: Kroner Pittsburgh’u neden istediğini sorarsa daha fazla hizmet verebilmek için de... a. Alttan alta, daha büyük bir ev, zam ve saygınlık konularını hissettir.”

Paul, nehrin iki tarafındakilerin gözünde de kendini enayi durumuna düşürdüğünü anlamaya başlıyordu. Dün geceki çığlığını hatırladı: “Köprünün ortasında buluşmalıyız.” Böyle bir seferle kendinden başka hiç kimsenin ilgilenmediğine, hangi yakada olduğunu pek umursamayan tek kişinin kendi olduğuna karar verdi.

Yeni Mesih olma girişimi başarıyla sonuçlansa ve kuzey ve güney kıyılarının halkı, aralarında Paul olduğu halde, köprünün ortasında buluşsa sonrasında ne yapacağına dair en ufak bir fikri yoktu. İnsanlık durumunun feci bir fiyasko olduğunu bütün kalbiyle biliyordu ama bu öylesine mantıklı, öylesine zekice varılmış bir fiyaskoydu ki tarihin başka bir yöne sapabileceğini düşünemiyordu bile.

Paul aklından karışık bir hesap yaptı (tasarruf hesapları, artı tahvilleri artı evi artı arabaları) ve bunların her şeyi bırakıp gitmesine, insanların hayatını cehenneme çevirecek inançlara veya bir tarih kaprisine alet olmaktan vazgeçmesine yetip yetmeyeceğini düşündü. Bir yolun kenarındaki bir evde yaşamak...

Uçsuz bucaksız mağaranın bir ucunda bir enfiye kutusu gibi minicik ve zarif görünen Bratpuhr Şahı, *Sumklish* şişesini Khashd-
rahr Miasma'ya geri verdi. Yukarıdaki yaz sıcağından bir dakika
önce ayrılmış olmanın etkisiyle aksırdı ve ses, Carlsbad Mağara-
ları'nın duvarlarından yankılanıp derindeki yarasa tünelerinde fı-
sıldayarak boğuldu.

Doktor Ewing J. Halyard'ın içinde bulundukları odayı doldu-
ran çelik, tel ve camdan oluşan yeraltı ormanına ve ilerideki daha
büyük otuz odaya yaptığı otuz yedinci seferdi bu. Halyard'ın çe-
şit çeşit yabancı hükümdarlar için düzenlediği turların her zamanki
duraklarından biriydi; bu hükümdarların ortak noktasıysa ülkeleri-
nin, Amerika'nın müthiş sanayi ürünleri için hiç girilmemiş piya-
salar oluşturmalarıydı.

Lastik tekerlekli bir elektrikli araba, Şah'ın grubunun beklediği
asansörün yanında durdu ve tabancalı bir binbaşı inerek kimlikle-
rini yavaş yavaş, dikkatle inceledi.

“Bu işi biraz hızlandıramaz mıyız, binbaşı?” dedi Halyard. “Tö-
reni kaçırmak istemiyoruz.”

“Olabilir,” dedi Binbaşı. “Ama bugünün görevli subayı olarak,
dokuz milyar dolar değerindeki hükümet malından ben sorumluyum
ve bunlara bir şey olursa birileri bana kızabilir. Tören biraz gecikti
zaten, bir şey kaçırarak değilsiniz. Başkan henüz ortalarda yok.”

Binbaşı sonunda tatmin oldu ve grup, üstü açık arabaya bindi.

“Siki?’ dedi Şah.

“Bu EPICAC XIV,” dedi Halyard. “Elektronik bir hesap makinesi, bir beyin de denebilir. Kullanılan otuz bir odanın en küçüğü olan sırf bu oda bile, buradan Ay’a dört kere gidip gelecek kadar tel içeriyor. Bu aletin tamamında, İkinci Dünya Savaşı’ndan önce New York Eyaleti’nde bulunandan daha çok elektron tüpü var.” Bu rakamları o kadar çok tekrarlamıştı ki ziyaretçilere dağıtılan broşüre hiç ihtiyaç duymuyordu.

Khashdrahr Şah’a tercüme etti.

Şah bunu tarttı, çekine çekine kıkırdadı ve bu sessiz, Doğulu eğlentiye Khashdrahr da katıldı.

“Şah diyor ki,” dedi Khashdrahr, “onun ülkesinde insanlar zeki kadınlarla yatıyor ve böylece iyi beyinler ucuza geliyor. Ay’a bin kere gidip gelmeye yetecek kadar tel tasarruf edilmiş oluyor.”

Halyard, vazife icabı, bunu takdir edercesine güldü, ülserinin sebep olduğu gözyaşlarını sildi ve ucuz ve kolay beyinlerin eskiden beri dünyanın problemi olduğunu, EPICAC XIV’ün bir sorunun yüzlerce hatta binlerce yönünü tamamen tarafsız bir şekilde ve aynı anda düşünebildiğini, mantık bulandıran duygulardan tamamen yoksun olduğunu, hiçbir şeyi unutmadığını, kısacası hiçbir konuda yanılmadığını açıkladı. İçinden de Şah’ın bahsettiği yöntemin trilyonlarca kere denendiğini ve yüz kereden hiç değilse birinde doğru karar verecek bir beynin bu şekilde henüz üretilmediğini ekledi kendi kendine.

Bilgisayarın en eski bölümünün yanından geçiyorlardı; burası eskiden EPICAC I’in tamamıydı, ama şu anda EPICAC XIV’ün ancak apandisiti veya bademciği haline gelmişti. Yine de EPICAC I, akıllara durgunluk veren bir kesinlikle yaklaşmakta olan savaş için yapılacak planlamayı kendisi yapsa çok daha iyi olacağı konusunda insanları ikna edecek kadar zeki, tarafsız ve inatçıydı bir zamanlar. Tahsis komitelerinin önünde şahitlik eden generallerin kullandığı “her nokta göz önüne alındı” ibaresi EPICAC I’in

değerlendirmeleriyle bir ölçüde gerçeklik kazanmış, bu gerçeklik EPICAC II ile daha da artmış ve seriler ilerledikçe böylece sürüp gitmişti. EPICAC taktik desteği için güçlü patlayıcıların faydalarını atom silahlarınıninkiyle karşılaştırabilir, aynı zamanda, atom çekirdeği parçalanabilen maddelere karşı patlayıcıların mevcudiyetinden tutun, düşman sığınakları arasındaki mesafeyi, işleme sanayilerindeki işçi durumunu, düşman uçaksavar teknolojisi karşısında muhtemel uçak kaybını ve dahasını değerlendirebilir ve önemli görüldüğü takdirde, hava kuvvetlerinin moralini yüksek tutmak için gerekli sigaraların, hindistancevizli çikolataların ve beyazperde yıldızlarının sayısına varana kadar her şeyi göz önüne alabilirdi. Savaşın yarattığı EPICAC serileri, insanların sunduğu verileri alarak, mantıklı, doğruyu seven, zeki ve üstün eğitim görmüş Amerikan dehalarının ancak liderlik vasıflarına, sonsuz kaynaklara ve iki bin yıla sahip olsalardı becerebilecekleri bir şekilde rehberlik yapmışlardı.

Savaş ve savaş sonrası yıllar boyunca bugüne kadar EPICAC'ın sinir sistemi Carlsbad Mağaraları'nın içinde dallanarak genişletilmişti. Metre, kilo ve kilovatla satın alınan bir zekâ. Her bir eklemeyle yeni, eşsiz bir birey doğmuştu ve şimdi Halyard, Şah ve Khashdrahr Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Jonathan Lynn'in EPICAC XIV'ü daha mutlu, daha randımanlı yarınlara adayacağı bayrak beziyle kaplı platforma yaklaşıyorlardı.

Üçlü grup portatif sandalyelere oturup seçkin konuklarla birlikte sessizce beklemeye başladılar. Grubun fısıldaşmaları ne zaman kesilse EPICAC'ın vınıltıları ve tiktakları, birbirlerini çoğaltan, engelleyen, bir elektromanyetik kriz labirenti içinde, elektriksel özellik ve miktarlardan, yüksek bir doğruluk mertebesine tercüme edilebilen bir duruma doğru bir oraya bir buraya koşuşturan elektronların akışından kaynaklanan sesler duyuluyordu.

Henüz açılışı yapılmamış olmasına rağmen EPICAC XIV çoktan çalışmaya başlamıştı. Amerika'nın ve müşterilerinin kaç tane buzdolabı, kaç tane lamba, kaç tane türbin-jeneratör, kaç tane jant kapağı, kaç tane yemek tabağı, kaç tane kapı tokmağı, kaç tane

lastik topuk, kaç tane televizyon, kaç tane oyun kâğıdı destesi, yani her şeyden kaç tane edinebileceklerine ve bunların kaç mal olacağına karar veriyordu. Gelecek yıllarda bu malları ortaya çıkarmak için hangi niteliklerde kaç mühendis, müdür, araştırma elemanı ve sivil memur gerekeceğine karar verecek olan da EPICAC XIV'tü. Ayrıca hangi IQ ve yetenek seviyesinin faydalı adamları faydasız adamlardan ayıracağına, kaç tane Yeniden inşa ve Islah Kurumu üyesi ve kaç tane askerin hangi maaş seviyesiyle ve nerede barındırabileceğine karar verecek olan da. Ayrıca...

“Bayanlar, baylar,” dedi televizyon spikeri, “Amerika Birleşik Devletleri Başkanı.”

Elektrikli araba platforma yanaştı ve asıl adı Alfred Planck olan Başkan Jonathan Lynnn, ayağa kalkıp beyaz dişlerini, samimi gri gözlerini gösterdi, geniş omuzlarını dikleştirdi ve güçlü, güneş yanığı ellerini kıvrıcık saçlarında dolaştırdı. TV kameraları koklayan, gözleyen, meraklı, dostane dinozorlar gibi etrafında dönüp dolaşarak çekime başladılar. Lynn çocuksu, uzun boylu, yakışıklı ve güven uyandıran biriydi ve üç saatlik bir TV programının sunuculuğundan doğruca Beyaz Saray'a gitmişti, diye acı acı hayıflandı Halyard.

“Bu adam Amerikan halkının ruhani lideri mi?” diye sordu Khashdrahr.

Halyard Kilise ve Devlet ayrımını açıkladı ve beklediği üzere, Şah'ın her zamanki inanmazlığı ve Halyard'ın soruyu hiç anlamadığı yolundaki imalarıyla karşılaştı.

Başkan, çok sevimli ve çocuksu bir atılganlık ve utangaçlık karışımıyla ve çok hafif bir Batı aksanıyla, birinin EPICAC XIV üzerine yazdığı bir konuşmayı okumaya başlamıştı. Bilim insanı olmadığını, sadece burada, dünyanın bu yeni harikasının önünde tevazu ile duran halktan biri olduğunu ve Amerikan halkının böyle durumlarda onları temsil etsin diye kendini seçtiği için burada bulunduğunu, bu modern mucizeye bakarken, derin bir saygı, tevazu ve minnet duygusuyla dolup taşığını anlattı.

Halyard esnedi ve “kaostan düzen”i “kastan düzen” diye okuyan Lynn’in kendinden üç kat fazla para kazandığını düşündükçe sinir oldu. Lynn veya Halyard’ın adlandırmayı tercih ettiği şekilde Planck, liseyi bile bitirmemişti ve Halyard ondan daha akıllı av köpekleri tanıyordu. Ama yine de orospu çocuğu, yılda yüz bin palden fazla kazandığı bir göreve seçilmişti!

“Yani bu adam halkın ruhani kaderine aldırmaksızın mı hükmediyor demek istiyorsunuz?” diye fısıldadı Khashdrahr.

“Dinsel hiçbir görevi yok, çok genel, sembolik olanlar hariç,” dedi Halyard, sonra da Lynn’in ne halt ettiğini düşünmeye başladı. Bütün planlamayı, bütün düşünme işini EPICAC XIV ve Ulusal Sanayi, Ticaret, İletişim, Gıda ve Kaynaklar Kurulu yapıyordu. Personel makineleri de bütün önemli hükümet işlerinde üst düzey sivil memurların çalışmasını sağlıyordu. Halyard, Lynn’in okkalı maaş çekini düşündükçe iyice çileden çıkıyordu çünkü muhteşem kuklanın yapması gereken tek şey, resmi davetlerde eline verileni okumaktı. Kendi dediği gibi, onu seçen bütün sıradan, aptal insanlar namına münasip bir şekilde saygı ve hürmet duymak, başkasının kelimelerini şu tınılı ses kutusunun içinden ve şu düzgün, inci gibi dişlerin arasından çıkarmaktı.

Ve Halyard aniden, tıpkı din ve hükümet işlerinin yüzyıllar önce birbirinden ayrılması gibi, şimdi de makineler sayesinde politika ve hükümetin yan yana yaşadığını ama birbirine hiç ilişmediğini anladı. Başkan Jonathan Lynn’e baktı ve dehşetle herhangi bir aptal, küçük Amerikalı oğlanın, bugün olduğu gibi, bir gün büyüüp Başkan olabileceğini ama Başkan’ın ülkeyi ciddi ciddi yönetmek zorunda olduğu günlerde ülkenin kim bilir ne durumda olduğunu düşündü.

Başkan Lynn EPICAC XIV’ün milyonlarca sıradan insan için neler yapacağını anlatıyor, Khashdrahr da Şah’a tercüme ediyordu. Lynn EPICAC XIV’ün gerçekte tarihteki en büyük şahsiyet

olduğunu, gelmiş geçmiş en akıllı adamın bile EPICAC için, bir solucan böyle bir adam için neyse o olduğunu söyledi.

Bratpuhr Şahı ilk kez gerçekten etkilenmiş hatta şaşırmış görünüyordu. EPICAC XIV'ün fiziki boyutlarını pek kaale almamıştı ama solucan ve akıllı adam benzetmesi kafasına dank eder gibi oldu. Her yandaki tüpler ve sayaçlar her hareketini seyrediyormuş gibi kaygıyla etrafına bakındı.

Konuşma bitmiş, alkış dinmek üzereydi; Doktor Halyard, Şah'ı tanıştırmak üzere Başkan'ın yanına götürdü, televizyon kameraları etraflarında dönmeye başladılar.

“Başkan şu anda Bratpuhr Şahı ile el sıkışıyor,” dedi spiker. “Belki Şah dünyanın başka bir yerinden, bambaşka bir hayat tarzından gelen bir ziyaretçinin taze izlenimlerini anlatmak ister bize.”

“*Allasan Khaboupillan,*” dedi Şah kararsızca.

“Bir soru sorabilir miyim diyor,” dedi Khashdrahr.

“Tabii, ne demek,” dedi Başkan bütün cazibesıyla. “Cevapları ben bilmesem de size temin edebilirim.”

Şah, beklenmedik bir şekilde, Başkan'a sırtını dönüp yalnız başına, yavaş yavaş platformun boş bir kısmına doğru yürümeye başladı.

“Ne pot kırdım ben şimdi?” dedi Lynn.

“Şşt!” dedi Khashdrahr sertçe ve şaşkın kalabalıkla Şah'ın arasına bir muhafız gibi girdi.

Şah platformda diz çöküp ellerini başının üstüne kaldırdı. Ufak tefek, esmer adam aniden bütün mağarayı gizemli, ısıltılı asaletiyle doldurur gibi oldu. Platformda tek başına, başka hiç kimsenin hissedemediği bir varlıkla irtibata geçiyordu sanki.

“Bir tür dini ayine tanık oluyoruz sanırım,” dedi spiker.

“Şu çeneni beş saniye kapatamaz mısın?” dedi Halyard.

“Susun!” dedi Khashdrahr.

Şah EPICAC XIVün parıldayan tüp dizilerine döndü ve tiz, monoton bir sesle haykırdı:

*“Allakahi baku billa,
Moumi afella nam;
Serani assu tilla,
Touri serin a sam.”*

“Deli herif makineyle konuşuyor,” diye fısıldadı Lynn.

“Şşş!” dedi Halyard. Sahneden tuhaf bir şekilde etkilenmişti.

“Siki?” diye bağırdı Şah. Başını eğdi, dinledi. “Siki?” *Kelime yankılandı ve kaybolarak yapayalnız öldü.*

“Mmmm,” dedi EPICAC XIV usulca. “Dit, dit. Mmmm. Dit.”

Şah içini çekti ve ayağa kalktı, kederle başını salladı; hayal kırıklığına uğramıştı. “Nibo,” diye mırıldandı. “Nibo.”

“Ne diyor?” dedi Başkan.

“‘Nibo. Hiçbir şey. Makineye bir soru sordu ve makine cevap vermedi,” dedi Halyard. “Nibo.”

“Böyle saçma şey duymadım,” dedi Başkan. “Soruyu bu zımbırtıya tuşlaman lazım ki cevaplar da şu zımbırtılardan kaset olarak çıksın. Aletle konuşamazsın ki.” Yakışıklı yüzünden bir kuşku bulutu geçti. “Konuşamazsın, değil mi?”

“Hayır, efendim,” dedi projenin başmühendisi. “Dediğiniz gibi, zımbırtılar olmadan bu iş olmaz.”

“Ne dedi?” dedi Lynn, Khashdrahr’ı kolundan yakalayarak.

“Eski bir bilmece,” dedi Khashdrahr; devam etmek istemediği, işin içinde kutsal bir şeyin olduğu belliydi. Ama aynı zamanda ki-bar bir insandı ve kalabalığın soru dolu gözleri daha geniş bir açıklama gerektiriyordu.

“Halkımızın inanışlarına göre,” dedi çekinerek, “bir gün aramıza büyük, her şeyi bilen bir tanrı katılacak ve biz de onu tanıyacağız

Çünkü bilmeceyi cevaplayabilecek. Ama EPICAC cevaplayamadı. O geldiği zaman,” dedi Khashdrahr kısaca, “dünyada acı kalmayacak.”

“Her Şeyi bilen tanrı ha?” dedi Lynn. Dudaklarını yaladı ve asi bir l leyi gözünden çekti. “Bilmece nasılmış?”

Khashdrahr bilmeceyi okumaya başladı:

*“Gümüş anlar yolumu aydınlatacak ve
Dokuz kere dokuz bakire günümü dolduracak,
Ve dağ g lleri göze görünmez olacak,
Ve geceyi kaplan dişleri dolduracak.”*

Başkan Lynn düşünceli düşünceli mağara tavanına baktı. “Hım. Gümüş anlar, ha?” Başını salladı. “ok zormuş, yahu. Hakikaten zor. Ben vazgeçtim.”

“şaşırmadım,” dedi Khashdrahr. “şaşırmadım. Vazgemeniz normaldir.”

Halyard, sarf ettiği duygusal gayretten bitkin düşmüş ve yaşlanmış gibi görünen şah’ın elektrikli arabaya binmesine yardım etti.

Asansörün ayağına doğru giderlerken şah biraz canlanır gibi oldu ve çevrelerindeki elektronik takımlara dudak büktü. “*Baku?*” dedi.

“Bunu yeni duyuyorum,” dedi Halyard, Khashdrahr’a. Jonathan Lynn’e ağzının payını güzelce veren ufak tefek tercümana kanı kaynamıştı. “*Baku nedir?*”

“şah’ın memleketinde yaşayan küçük, k fir bir kabile olan Surrasi’lerin çamur ve çerçöpten yaptđđ heykelcikler.”

“Bunu amur ve er pe mi benzetiyor?”

“Kelimeyi daha geniş bir anlamda kullandı sanıyorum, sahte tanrı anlamında.”

“Hım,” dedi Halyard. “Peki, Surrasi’ler ne  lemde?”

“Geçen bahar hepsi koleradan öldü.” Bir an sonra da ekledi. “Normal.” Omuz silkti, böyle insanlardan başka ne beklenebileceğini sorar gibi. “*Baku.*”

Kroner'lerin evi, Albany'nin hemen dışında Viktorya stili bir malikâneydi; çatı saçaklarındaki oymalı süslemelerden tutun, çatının tepesindeki demir çubuklara kadar kusursuz restore edilmiş ve korunmuştu. Randıman baş peygamberi Kroner burayı, hemen hemen bütün mühendis ve müdürlerin yaşadığı entipüften, nemli-bir-bezle-siliniz tarzı çelik ve cam makinelere tercih ediyordu. Kroner çok odalı evlerden hoşlanması dışında burayı neden aldığına dair hiçbir açıklamada bulunmuş değilse de karakterine öyle uygundu ki hiç kimse bu çağ dışılığın üstünde durmazdı.

Bir portre ressamı, elinde Kroner'in yüzünden başka ipucu olmadan bu fonun adama uygunluğunu sezinlemişti. Ressam, bütün bölge müdürlerinin portrelerini yapmak üzere görevlendirilmişti. Müdürler poz veremeyecek kadar meşgul oldukları (veya öyle söylendiği) için portreleri fotoğraflarına bakarak yapmıştı. Ressam, sanki içine doğmuş gibi, Kroner'i kırmızı kadife bir koltukta otururken, elinde hemen göze çarpan devasa bir alyansla, ağır kadife perdelerden oluşan bir fon önünde çizmişti.

Malikâne, Kroner'in kıymetli hiçbir şeyin değişmediği, bir zamanlar doğru olanın her zaman doğru, doğruların az sayıda ve basit olduğu ve bir insanın herhangi bir problemle akıllıca başa çıkabilmesi için bu doğrulardan başka bilgiye ihtiyacı olmadığı yolundaki inancının bir başka teyidiydi.

“Buyurun, buyurun,” diye gürledi Kroner nazikçe. Kapıyı kendi açmıştı. Aceleci olmayan kuvveti ve ulaşılmaz sakinliğiyle bütün

evi doldurur gibiydi. Resmîyeti ancak çift düğmeli kostüm ceketinin yerine tek düğmeli, rengi biraz daha açık ve dirsekleri süet yamalı bir ceket giyecek kadar elden bırakmıştı. Bu ceket, konuklarına açıkladığı üzere, karısı ona yıllar önce vermişti ama onu giyecek cesareti, ancak son zamanlarda toplayabilmişti.

“Evinizi her görüşümde daha çok hoşuma gidiyor,” dedi Anita.

“Bunu Janice’e söylemeyi unutma.” Janice, oturma odasından tatlı tatlı gülümseyen Bayan Kroner’in adıydı. Beylik laflarla, vezizelerle ve nutuklarla dolu şişman bir depoydu; genç mühendis ve müdürler ona genelde, “Anne,” diye hitap ederlerdi.

Paul, Anne’nin, ona hiçbir zaman Anne demeyen ve sırlarını anlatmayan Finnerty adlı oğlandan hiç hoşlanmadığını hatırladı. Bir keresinde, içini boşaltıp rahatlaması için üsteleyince Finnerty hırçınlıkla zaten bir anneden kaçtığını söylemişti. Paul’ü severdi çünkü Paul gençken arada sırada ona sırlarını anlatmıştı. Artık asla yapmıyordu ama kadına karşı sergilediği tavır, sırlarını artık anlatmamasının sebebinin fikrini değiştirmesinden değil, hiç problemi olmayışından kaynaklandığı yolundaydı.

“Selam, Anne,” dedi Paul.

“Selam, Anne,” dedi Anita.

“E, çocuklar, anlatın bakalım neler oluyor,” dedi Anne.

“Mutfağı yeniledik,” dedi Anita.

Anne pek heyecanlanmıştı, ayrıntıları bekledi.

Kroner koca kafasını yana eğdi, bu önemsiz konuşmayı dikkatle dinler gibiydi veya Paul’e kalırsa evin âdeti uyarınca erkeklerle kadınları birbirinden kibarca ayırmak için kaç saniye daha bekleyebileceğini hesaplıyordu.

Anita’nın nefesi tükenip bir an duraklayınca Kroner ayağa kalktı, sırtıttı ve Paul’ün silahlara bakmak için çalışma odasına gelmesini önerdi. Her seferinde aynı numaraydı. Erkekler silahlara bakacaklardı. Yıllar önce Anita silahlara kendisinin de meraklı olduğunu

söyleme gafletinde bulunmuştu. Kroner kibarca ondaki silahların kadınların hoşuna giden cinsten olmadığını belirtmişti.

Anne'nin cevabı da hep aynıydı: “Aman, silahlardan nefret ederim. Erkekler niye minik, tatlı hayvancıkları vurmak ister, anlamıyorum.”

Aslında Kroner silahlarını hiç ateşlemezdi. Onun zevki, silahlara sahip olmak ve elinin altında bulundurmaktı. Onları aynı zamanda, erkek erkeğe konuşmalarına gayri resmi bir hava vermek için birer sahne unsuru olarak da kullanırdı. Bir namluyu temizlerken gelişigüzel sarf edilmiş bir söz havasıyla zam ve terfileri müjdeler, rütbe indirme ve işten çıkarmaları haber verir, över veya uyarırdı.

Paul adamın peşinden koyu lambrili çalışma odasına girdi ve bir duvarı kaplayan silah dolabından silahını seçmesini bekledi. Kroner işaret parmağını, bir tahta parmaklığın üstünde bir çubuğu gezdirir gibi koleksiyonun üzerinde gezdirdi. Kroner'in belli bir konuşma için seçtiği silahların daha derin bir anlamı olup olmadığı astları arasında bir tartışma konusuydu. Bir ara çıkan söylentiye göre, çifteler kötü haber, tüfekler iyi haber demekti. Ama bu söylenti tecrübeyle sabitleşmemiştir. Kroner sonunda on kalibrelik bir çifte seçti, namluyu kırdı ve içinden dışarıdaki bir sokak lambasına baktı.

“Buna modern mühimmat koyup ateş etmeye cesaret edemem,” dedi Kroner. “Yivli namlu... Silah paramparça olur. Ama şu kakma işçiliğine bir bak, Paul.”

“Çok güzel. Eşsiz.”

“Adamın biri buna belki iki yıl emek vermiş. O zamanlar vak-
tin kıymeti yokmuş. Sanayinin karanlık çağları, Paul.”

“Evet, efendim.”

Bir temizleme çubuğu seçti ve çalışma masasının üstüne bir te-
neke gaz, bir kavanoz gres yağı ve birkaç paçavra koydu. “Nam-
luları temiz tutmak gerekir yoksa geri teper.” Parmaklarını şıklattı.

Bir paçavrayı yağladı, temizleme çubuğunun ucuna doladı. “Hele bu iklimde.”

“Anlıyorum.” Paul bir sigara yakmaya davrandı, sonra Anita’nın çizelgesindeki uyarıyı hatırladı.

Kroner temizleme çubuğunu namluya daldırdı. “Ed Finnerty nerelerde?”

“Bilmiyorum, efendim.”

“Polis onu arıyor.”

“Sahi mi?”

Kroner paçavrayı ileri geri kaydırıyor ve Paul’e bakmıyordu. “Sahi. Şu anda işsiz olduğu için polise kaydolmak zorunda ama olmamış.”

“Dün gece Yuva’da bıraktım en son.”

“Biliyorum. Nereye gittiğinden belki haberin vardır diye düşünmüştüm.”

Kroner’in daha yeni duyduğu bir şeyi bildiğini söyleme huyu vardı. Paul yaşlı adamın dün gece hakkında aslında hiçbir şey bilmediğinden emindi. “Hiçbir fikrim yok.” Kimsenin başını derde sokmak istemiyordu. Finnerty’nin Lasher’la beraber olduğunu bırak polis bulsun. Bulabilirlerse.

“Hı-hı. Şuradaki deliği görüyor musun?” Tüfeğin ağzını Paul’ün yüzüne iyice yaklaştırdı ve minicik bir kusura işaret etti. “Namluyu bir ay temizleme, işte böyle olur. Hiç dinlemez.”

“Anlıyorum.”

“Ona artık güvenilmez, Paul. Kafası yerinde değil, onun için boş bulunmaya gelmez, haksız mıyım?”

“Haklısınız.”

Kroner paçavranın ucuyla deliği ovaladı. “Ben de öyle düşüneceğinden emindim. Bu yüzden, yanında rehber olmadan fabrikada dolaşmasına neden izin verdiğini anlamak bana biraz güç geliyor.”

Paul kızardı. Ağzından hiçbir şey çıkmadı.

“Veya neden tabancanı ona verdiğini. Ateşli silah taşımaya artık yetkisi yok biliyorsun. Ama senin tabancanın onun parmak izleriyle dolu olduğunu söylediler.”

Paul düşüncelerini toparlayamadan Kroner dizine vurdu ve Noel Baba gibi güldü. “İyi bir açıklaman olduğuna öyle eminim ki duymak bile istemiyorum. Sana sonsuz güvenim var, evlat. Başın derde girsin istemiyorum. Artık baban olmadığına göre sana göz kulak olmak bana düşer gibime geliyor.”

“Çok iyisiniz.”

Kroner, Paul’e sırtını döndü, çifte elinde hazır ol vaziyete geçti ve masanın arkasından havalanan hayali bir kuşa nişan aldı. “Dan!” Hayali bir kurşun sıktı. “Tehlikeli zamanlarda yaşıyoruz. Dışarıdan tahmin edemeyeceğin kadar tehlikeli. Dan! Ama aynı zamanda Altın Çağ, değil mi, Paul?”

Paul başını salladı.

Kroner dönüp ona baktı. “Altın Çağ’da değil miyiz dedim?”

“Evet, efendim. Başımı sallamıştım.”

“Fırlat!” dedi Kroner, belli ki sahte hedeflere ateş ettiğini hayal ediyordu şimdi de. “Bum! Şüpheciler, kıyamet tellalları, ilerlemeyi durdurmak isteyenler her zaman olmuştur.”

“Evet, efendim. Finnerty ve tabanca konusuna gelince, ben—”

“Çoktan unutuldu gitti,” dedi Kroner sabırsızca. “Sayfa temiz. Diyordum ki şu anda bulunduğumuz yere bak. Neden? Çünkü insanlar cesur yüreklerle ileri atıldılar; atılmamaları söylendiği halde.”

“Evet, efendim.”

“Dan! Bazı insanlar bizim yaptıklarımızı, baban gibi insanların yaptıklarını hafife alıyorlar; mucitlik diyorlar, kör tamircilik diyorlar. Ama iş bu kadarla kalmıyor, Paul.”

Paul öne eğildi, bu ekstra özelliğın ne olduğunu merak ediyordu. Uzun zamandır, sistemdeki herkesin onun göremediğı bir şey gördüğü hissine kapılmıştı. Belki de bu oydu, belki babasınınki gibi ezici bir şevkin başlangıcıydı.

“Bu, mucitlikten çok daha fazla bir şey, Paul, emin ol.”

“Evet efendim.”

“Kuvvet, inanç, kararlılık. Bizim işimiz medeniyet alayının başında yeni kapılar açmak. Mühendisın, müdürün yaptığı işte budur. Bundan daha yüce görev ne olabilir?”

Paul hüsrarla arkasına yaslandı.

Kroner temizleme çubuğuna yeni bir paçavra doladı ve tekrar namluyu temizlemeye koyuldu. “Paul... Pittsburgh hâlâ boş. Seçenekler iki kişiye kadar düştü.”

Bunu böyle söylemesi biraz şaşırtıcıydı, Anita da tıpkı böyle söyleyeceğini tahmin etmişti. Anita’nın, cevap olarak ne söylemesi gerektiğini düşündüğünü merak etti. Ne Anita’nın söylemesine fırsat vermiş ne de çizelgeyi okumuştı. “Gerçekten hizmet verebilmek çok güzel bir fırsat,” dedi. Anita’nın da böyle bir şeyler yazmış olduğunu tahmin etti.

Paul, kendi hiçbir şevk duymadığı için Anita’nın düşüncelerini ödünç almış olmaktan kendini sersem gibi hissediyordu. Pittsburgh işi ona teklif ediliyordu, bir sürü para demekti bu. Ayrıca, hayatının büyük bölümü henüz önündeyken bu kadar yükselecek olması, kesinlikle zirveye kadar çıkacağı garantisini taşıyordu. Fakat talih kuşunun başına konduğu şu an nedense pek heyecansızdı. Uzun süredir bu anın geleceğini biliyordu. Kroner bu iş onun olsun istiyordu ve bunu sık sık vaat etme raddesine gelmişti. Terfiler, şimdi olduğu gibi, gerçekleştiğı zaman bir sürpriz ve tebrik ayinini de beraberinde getirirdi. Sanki Paul onları, ataları gibi, kurnazlığı, vazgeçmemesi ve Tanrı’nın isteğı veya Şeytanın gevşekliğı sayesinde elde etmiş gibi.

“Seninle Fred Garth arasında zor bir seçim yapmamız gerekecek, Paul.” Garth çok daha yaşlı bir adamdı, neredeyse Kroner’in yaşındaydı ve Buffalo Fabrikası’nın müdürüydü. “Açık konuşmak gerekirse sendeki teknik hayal gücü Garth’da yok, Paul. Bir müdür olarak mükemmel ama bizim itelemesek Buffalo Fabrikası o beş yıl önce işe başladığı zaman neyse aynı kalırdı. Fakat istikrarlı ve güvenilir, Paul ve bizden biri olduğu, ilerlemeyi ve sistemi kendi çıkarlarından hep üstün tuttuğu su götürmez.”

“Garth iyi bir insan,” dedi Paul. Öyleydi de: dobraydı, memnun etmeye can atardı ve kurumsal kimlik sahici bir insanmış gibi davranırdı. Garth’ın bu kimlikle olan ilişkisi bir âşıkinki gibiydi; Paul, sıkça rastlanan bu tip ilişkinin cinsel bilimciler tarafından hak ettiği ilgiyi görüp görmediğini düşündü. Biraz daha düşününce, bu görünmeyen bir varlığa âşık olma genel olgusunun rahibelerin İsa’yla sembolik evliliklerini konu alan araştırmalar aracılığıyla bu ilgiyi gördüğüne karar verdi. Paul, Garth’ı bu aşk ilişkisinin değişik aşamalarında izlemişti: kaygıdan yemek yiyemez oluşunu, aşırı coşkusunu, ilişkinin tatlı başlangıçlarını hatırlayınca aşırı duygulanıp neredeyse ağlayacak hale gelişini... Kısacası, Garth daimi bir seviyor/sevmiyor oyununun bütün duygusal risklerini yaşamıştı. Yukarıdan gelen talimatları uygulamak (Paul için sinir bozucu bir işti) Garth’a göre bir hanımefendiyi memnun etmek için yapılan bir jest gibiydi. “İşi onun aldığını görmek isterim doğrusu.”

“Ben işi senin aldığını görmek istiyorum, Paul.” Kroner’in yüz ifadesi, Garth’dan bahsetmesinin sadece göstermelik olduğunu belirtiyordu. “Hayal gücü, ruh ve yeteneğe sahipsin—”

“Sağolun, efendim.”

“Bırak bitireyim. Hayal gücü, ruh ve yetenek; bildiğim kadarıyla, sadakatini söz konusu etmem bile yanlış olur.”

“Sadakat mi?”

Kroner çiftiyi bir kenara koydu ve Paul’ün karşısına bir sandalye çekti. Koca ellerini Paul’ün dizlerine koydu ve kalın kaşlarını

çattı. Sahne bir seans, Kroner de medyum havasına bürünmüştü. Paul yine, Kroner Şehir Kulübü'nde elini sıktağı zaman hissettiğı gibi, gücünün ve iradesinin yaşlı adamın yanında hiçe indirgendiğini hissetti. “Paul, bana kafandan geçenleri anlatmanı istiyorum.”

Dizlerindeki eller iyice kenetlendi. Paul bu merhametli, bilge ve şefkatli babaya içini dökme isteğine karşı koydu ama sonunda inadı kırıldı. Konuşmaya başladı.

Bir hafta öncesinin şekilsiz kuruntuları ve huzursuzluğunun şu anda şekil aldığını fark etti. Hoşnutsuzluğunun hammaddesi başka bir adamın kalıplarına dökülmüştü. Lasher'ın bir gece önce söylediklerini söylüyordu; nehrin karşı tarafındaki ruhsal felaketten, bir devrim tehdidinden, çoğu kişiye bir kâbus gibi görünen hiyerarşiden bahsediyordu. Bu olguları ifade şekli bir suçlama değil, bir yalanlama arayışydı.

Kroner, elleri hâlâ Paul'ün dizlerinde, başını eğdikçe eğiyordu.

Paul sözlerini bitirdi, Kroner ayağa kalktı ve sırtını dönüp pencereden dışarı bakmaya başladı. Büyü hâlâ etkisini sürdürüyordu ve Paul umutla adamın geniş sırtına bakarak bir bilgelik bekledi.

Kroner aniden döndü. “Yani bize karşısın.”

“Ben öyle demek istemedim. Cevap gerektiren sorular bunlar.”

“Nehrin sana ait tarafında kal, Paul! Senin işin idare ve mühendislik. Lasher'ın sorularının cevabı nedir bilmiyorum. Ama soru sormak, cevap vermekten çok daha kolaydır, onu biliyorum. Soruların her zaman mevcut olduğunu ve Lasher gibi adamların onları sorarak bela çıkartmaya hazır olduklarını da biliyorum.”

“Lasher'ın kim olduğunu biliyor musunuz?” Paul onun adından söz etmemişti.

“Evet, epeydir. Ve bu öğleden beri, sen, Lasher ve Finnerty'nin dün gece neler yaptığınızı da.” Üzgün gibiydi. “Bölge sanayi güvenlik sorumlusu olarak bilmediğim pek bir şey yok, Paul. Ve bazen, şu an olduğu gibi, keşke o kadar çok şey bilmesem diyorum.”

“Ya Pittsburgh?”

“Hâlâ bu iş için en uygun adamın sen olduğun kanısındayım. Dün gece yaptıklarını yapmamışsın, demin söylediklerini söylememişsin gibi davranacağım; içinden gelerek söylediğine inanmıyorum.”

Paul afallamıştı. Garip bir şekilde de olsa işi garantilemişti anlaşılan. Bilinçsizce, işi hak etmediğine inandırmak amacıyla gelmiş olduğu halde.

“Anayola çıktın, Paul. Artık her şey sana bağlı.”

“İçkiyi bırakabilirim sanırım.”

“Maalesef durum bundan biraz daha karmaşık. Çok kısa bir süre zarfında, gayet kabarık bir polis dosyası edinmeyi basardın: tabanca, Finnerty’yi fabrikaya sokmak, dün geceki densizlikler... Bütün bunlara Merkez Büro’yu tatmin edici bir açıklama getirebilmem lazım. Hapse girebilirsin, biliyor musun?”

Paul sinirli sinirli güldü.

“Benim için özel bir güvenlik işi yaptığını söyleyebilmek istiyorum, Paul ve bunu kanıtlamak.”

“Anlıyorum.” Anlamamıştı.

“Hem Lasher hem Finnerty’nin tehlikeli insanlar, zarar vermeyecekleri bir yere tıklılması gereken potansiyel sabotajcılar olduğunda mutabıksın herhalde.” Çifteyi tekrar dolaptan indirdi ve ejektörün etrafını bir kürdanla temizlerken yüzünü buruşturdu. “Onun için,” dedi birkaç dakikalık bir sessizlikten sonra, “Ilium Fabrikası’nı sabote etmek için kurdukları bir plana seni de dâhil etmeye çalıştıkları yolunda şahitlik yapmanı isteyeceğim.”

Kapı birden açılıverdi ve Baer sırtarak içeri girdi. “Tebrikler, evlat. Tebrikler. Harika, harika, harika!”

“Tebrikler mi?” dedi Paul.

“Pittsburgh, evlat, Pittsburgh!”

“Tam kesinleşmedi,” dedi Kroner.

“Ama dün dedin ki—”

“Bu arada ufak bir pürüz çıktı.” Kroner, Paul’e göz kırptı. “Pek ciddi bir şey değil gerçi, ha, Paul? Ufak bir engel.”

“Ha, anladım, hı-hı, bir engel, bir engel. Anladım. Hım.”

Paul başına gelenlerden sarsılmış, şaşırılmıştı; şaşkınlığını boş bir tebessümle kapatmaya çalıştı. Baer’in gelişinin önceden planlanmış olup olmadığını merak etti.

“Paul’ün bazı soruları vardı,” dedi Kroner.

“Soru mu? Ne sorusu, evlat?”

“İlerleme adına acaba kötü bir şey mi yaptığımızı bilmek istiyordu.”

Baer masaya oturdu ve telefonun kordonunu tiftiklemeye başladı. Ciddi ciddi düşünüyordu ve Paul, adamın yüz ifadesinden bu sorunun daha önce aklına hiç gelmemiş olduğu sonucuna vardı. Ancak şu anda önüne sürülen soruya bütün dikkatini toplamıştı. “İlerleme kötü müdür? Hı-hı, iyi bir soru.” Kordondan başını kaldırdı. “Bilmiyorum, bilmiyorum. Belki ilerleme kötüdür, ha?”

Kroner şaşkınlıkla Baer’e baktı. “Tarihin bu soruyu binlerce kere cevapladığını pekâlâ biliyorsun.”

“Cevapladı, öyle mi? Haberim yoktu. Binlerce kere cevapladı, öyle mi? Çok iyi, iyi. Bütün bildiğim, cevaplamış gibi davranacaksın, yoksa pes etsen daha iyi. Bilmiyorum, evlat. Bilmem gerekir herhalde ama bilmiyorum. Sadece işimi yapıyorum. Belki bu da yanlıştır.”

Umutsuzluğa kapılma sırası Kroner’deydi. “Birer içkiye ne dersiniz?” dedi hemen.

“İçkiye evet derim,” dedi Paul minnetle.

Kroner kıkırdadı. “Haydi, haydi; o kadar da kötü değildi ama değil mi?”

“Yok.”

“Ha şöyle evlat. Dik dur bakayım.”

Baer, Paul ve Kroner tek sıra halinde oturma odasına girerken Anne, Anita’ya dünyada çeşit çeşit insanlar olduğunu söylüyordu üzgün üzgün.

“Kendi kendini davet ettiğini herkesin anlamasını istiyorum,” dedi Anita. “Bizim yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu, Anne.”

Kroner ellerini ovuşturdu. “E, birer canlandırıcıya ne dersiniz?”

“Harika, harika, harika!” dedi Baer.

“Şu pis silahlarla nasıl vakit geçirdiniz?” dedi Anne burnunu buruşturarak.

“Çok iyi, Anne.”

Anita, Paul’ün bakışlarını çeldi ve soru sorarcasına kaşlarını kaldırdı.

Paul hafifçe başını salladı.

Anita gülümsedi ve tatmin yüklü derin bir nefes vererek koltuğa yaslandı.

Anne küçük porto şarabı kadehlerini dağıtırken Kroner de pikapla uğraşıyordu. “Nerede?” dedi.

“Aman, her zamanki yerinde, döner tablanın üstünde,” dedi Anne.

“Sahi, buradaymış. Belki benden sonra başka biri bir şey çalmıştır dedim.”

“Hayır. Dün gecedan beri hiç kimse o pikaba dokunmadı.”

Kroner kolu dönen plağın üzerine getirdi. “Bu, senin için Paul. Canlandırıcı derken şaraptan çok aklımdan bu geçiyordu. Ruhun gıdası. Hiçbir şey beni bunun kadar kendime getiremez.”

“Bunu ona geçen ay verdim, hiçbir şey onu bu kadar memnun etmemişti,” dedi Anne.

Kroner pikabın iğnesini yerleştirdi ve hemen bir koltuğa oturup müzik başlamadan gözlerini yumdu.

Ses sonuna kadar açılmıştı, amfi bangırdadı:

“Ooooo, bana birkaç adam ver, sağlam yürekli adamlar, tap-tıkları doğrular için savaşıyor...”

Paul şöyle bir etrafına baktı. Kroner ayağını yere vurup duruyor, başını bir o yana bir bu yana sallıyordu. Anne de başını sallıyordu, Baer ve Anita da. Hele Anita, hepsinden hızlı.

Paul içini çekti, o da başını sallamaya başladı.

“Omuz omuza, cesur, daha cesur, ileriye atılırlar! Ooooo...”

Kroner'in evinde geçirdiği "sağlam yürekli adamlar" akşamının sonunda, başarılı bir adamın oğlu ve kendisini daha da zengin bir gelecek bekleyen zengin bir adam olan Doktor Proteus yatağında yatarken maddi durumunu hesaplıyordu. Maddi durumunun, şerefli bir tavır takınması için son derece elverişli olduğuna karar verdi. Hayatı boyunca bir gün daha çalışmasa bile, serveti bir milyon dolara yakındı.

Hayatından duyduğu hoşnutsuzluğun bu kez somut bir nedeni vardı. Tepki gösterdiği rezalet, tarihin hangi döneminde ve her kim tarafından olursa olsun aynen bu şekilde değerlendirilecek bir şeydi. Dostu Ed Finnerty'ye karşı muhbirlik yapması söylenmişti. Bu, şerefe vurulabilecek belki de en kötü darbeydi ve Paul bunu, son savaşın ilk kurşunları yıllarca süren gerginlikten sonra nihayet sıkıldığı zaman hissedilen rahatlamaya benzer bir şekilde karşılamıştı.

İşte şimdi tamamen çileden çıkıp işten ayrılabilirdi.

Anita, tamamen tatmin olmuş vaziyette uyuyordu. Paul sayesinde değil, sistemin yıllarca süren aşk oyunlarından sonra Pittsburgh teklifinin yarattığı toplumsal orgazm sayesinde.

Albany'den eve gelene kadar konuşmuştu. Shepherd'ın atabileceği türden bir nutuktu. Evlendiklerinden bu yana Paul'ün kariyerini gözden geçirmiş ve Paul, yolunun cesetlerle, onunla boy ölçüşmeye kalkan ve hayal kırıklığına ve bozguna uğrayan adamların cesetleriyle dolu olduğunu öğrenince çok şaşırmıştı .

Anita bu kıyımı öyle canlı anlatıyordu ki Paul bir an için kendi düşüncelerine ara verip söylediklerinde acaba doğruluk payı var mı diye onu dinlemek zorunda hissetmişti kendini. Anita'nın teker teker saydığı kafa derilerini düşününce (şu veya bu iş için onunla rekabete giren adamların kafa derileri) hepsinin de gayet başarılı olduklarını, mali açıdan veya ruhen hiç de çökmemiş olduklarını gördü. Ama Anita için onlar ölüydü, kaşlarının arasından vurulmuşlardı ve bir pislik daha ortadan kalkmıştı.

Paul Anita'ya Pittsburgh'a sahip olması için yerine getirmesi gereken şartlardan bahsetmemişti. İş gururla, sevinçle kabul etmekten başka bir şey yapacağına dair bir imada da bulunmamıştı.

Şimdi, yanında yatarken, bu soğukkanlılığından ve hayatında ilk defa kurnazlık yapmış olmasından ötürü kendini kutluyordu. İşten ayrılacağını Anita'ya uzun bir süre, o hazır oluncaya kadar söylemeyecekti. Alttan alta onu yeni değerlere alıştırarak, ondan sonra ayrılacaktı. Yoksa bir hiçin karısı olmanın yaratacağı şok, vahim sonuçlara yol açabilirdi. Dünyayla karşı karşıya geldiği tek zemin, kocasının mevkii üzerindendi. O bu mevkii kaybederse, korkunç bir ihtimal ama Anita'nın da dünyayla ilişkisi kesilebilir veya Paul için daha kötüsü, onu terk edebilirdi.

Paul bu iki şıkkı da istemiyordu. Anita, kaderin ona sevmesi için verdiği biriydi ve onu sevmek için elinden geleni yapıyordu. Karısını kibrine kızmayacak, hatta acıyacak kadar iyi tanıyordu.

Aynı zamanda, kabul etmek istemese de onun için bir cesaret kaynağıydı.

Ayrıca, karısının cinsel dehası, Paul'ün hayatındaki kayıtsız şartsız tek şevkti.

Ve Anita, ayrıntılara karşı gösterdiği inatçı ilgi sayesinde Paul'ün hayata tarafsız, bazen keyifli, bazen alaycı olan bakışını mümkün kılıyordu.

Hem sahip olduğu tek şey de oydu.

Göğsünde soğuk, belli belirsiz bir panik kabardı, uykuya en çok kucak açacağı anda uykusunu kaçırdı. Kendinin de şok geçireceğini anlamaya başladı. Tuhaf bir şekilde, kendini bedeninden çıkmış gibi hissetti; zayıf bir mahlûk, bir hiç, varolmayı reddeden biri gibi. Kendinin de, Anita gibi, hayattaki mevkii olmasa bir hiç olduğunu aniden anlayarak, uyuyan karısına sarıldı ve başını müstakbel hayalet arkadaşının göğsüne yasladı.

“Hı?” dedi Anita. “Hımmm?”

“Anita—”

“Hımmm?”

“Anita, seni seviyorum.” Ona her şeyi anlatmak, bilincini onun-kiyle birleştirmek istedi birden. Ama başını bir an için koynunun o uyuşturucu sıcaklığından, kokusundan kaldırıncâ, Adirondacks’den esen serin, taze bir rüzgâr yüzünü yaladı ve aklı başına geldi. Başka bir şey söylemedi.

“Bende seni seviyorum, Paul,” diye mırıldandı Anita.

Doktor Paul Proteus sır sahibi bir adamdı. Bu, çoğu zaman coşku verici bir sırdı ve işi gereği diğer sistem üyeleri ile muhatap olurken müthiş keyifli anlar yaşıyordu. Her bir işin başlangıç ve bitiminde kendi kendine, “Canınız cehenneme!” diye düşünüyordu.

Onların da canı cehennemeydi, her şeyin de canı cehennemeydi. Bu gizli uzaklık duygusu ona dünyanın bir sahne olduğu hissini veriyordu. O ve Anita’nın her şeyden vazgeçip daha iyi bir hayata başlayacak zihin aşamasına gelmesini beklerken, Ilium Fabrikası’nın müdürü rolünü oynamaya devam ediyordu. Dıştan bakıldığında, müdür olarak, neyse oydu; ama içten içe, işi ciddiye alan daha küçük, daha az özgür ruhlarla alay ediyordu.

Kitap okuyan bir insan değildi ama şimdi şimdi, başkahramanın dışarıda gayretli bir hayat sürdüğü, doğrudan doğayla muhatap olduğu, hayatta kalabilmek için kurnazlığa ve fiziki güce ihtiyaç duyduğu romanlara karşı bir merak geliştirmeye başlamıştı. Oduncular, denizciler, sığırtmaçlar gibi...

Bu kahramanların maceralarını dudaklarında hafif bir gülümsemeyle okuyordu. Onlardan aldığı keyfin bir bakıma çocuksu olduğunu biliyor ve hayatın bu kitaplardaki gibi temiz, sıhhatli ve tatmin edici olabileceğini hiç zannetmiyordu. Yine de bu masalların altında temel bir gerçek, gaye edinebileceği ilkel bir ideal yatıyordu. Toplumla değil, Tanrı’nın insana verdiği şekliyle Dünya’yla muhatap olmak istiyordu.

“Okuduğunuz kitap güzel mi, Doktor Proteus?” diye sordu sekreteri Doktor Katharine Finch. Elinde büyük, gri bir mukavva kutu ile ofisine girmişti.

“A, selam, Katharine.” Gülümseyerek kitabı bıraktı. “Pek edebi sayılmaz, o kadarını söyleyebilirim. Hoş bir dinlence kitabı. Eski Erie Gemi Kanalı’ndaki mavnacılar hakkında.” Parmaklarıyla kitabın kapağındaki kahramanın geniş, çıplak göğsüne vurdu. “Bunun gibi adamlar yapmıyorlar artık. E, ne var o kutuda? Bana mı?”

“Gömlekleriniz. Postadan şimdi çıktı.”

“Gömlek mi?”

“Çayırırlar için.”

“Ha, şu zımbırtılar. Aç bakalım. Ne renk?”

“Mavi. Bu yıl Mavi Takım’dasınız.” Gömlekleri masaya koydu.

“Olamaz!” Paul ayağa kalktı ve koyu mavi tişörtlerden birini havaya kaldırdı. “Ulu tanrım, olamaz!” Her gömleğin göğsünde, parlak altın harflerle “Kaptan” yazıyordu. “Katharine, bunu bana yapamazlar.”

“Bu bir şeref, değil mi?”

“Şeref mi!” Soluğunu seslice bıraktı ve başını salladı. “Katharine, on dört gün boyunca ben, Mayıs Kraliçesi ve Mavi Takım’ın kaptanı olarak, grup şarkılarında, yürüyüşlerde, yağlı kazık tırmanmada, voleybolda, nal oyununda, beyzbolda, golf topu sürmede, badmintonda, kuş vurma talimlerinde, bayrak yakalamada, Kızılderili güreşinde, şafilbordda⁴ ve diğer kaptanları göle atmada adamlarıma liderlik etmek zorunda kalacağım. Of!”

“Doktor Shepherd çok memnun oldu.”

“Beni hep sevmiştir.”

“Hayır, kendi de kaptan olmaktan memnun oldu demek istedim.”

4 Tahta diskleri itip belirli bir boşluğa düşürmek suretiyle oynanan bir çeşit salon veya güverte oyunu.

“Ya? Shepherd da mı kaptan?” Paul’ün havaya kalkan kaşları eski bir refleksin parçası, sistemde pek çok yıl yaşamış birinin ihtiyatlı tepkisiydi. Dört takımdan birinin kaptanlığına seçilmek, umursayan için tabii, gerçekten de bir şerefti. Yüksek kademedekilerin bir teveccüh gösterme yöntemiydi ve politik olarak, Shepherd’ın kaptanlığa seçilmiş olması çok çarpıcı bir olaydı. Shepherd her zaman Çayırılar’da bir hiç olmuştu; tek ünü, iyi bir beyzbol atıcısı olmasıydı. Şimdi aniden kaptan yapılmıştı. “Hangi takımın?”

“Yeşil. Onun gömlekleri de masamda. Turuncu harfli yeşil. Çok canlı.”

“Yeşil, ha?” Eh, böyle şeylere önem veren biri için, Yeşil, resmi olmayan takım hiyerarşisinde en düşük takımdı. Kimsenin bir şey söylemesine gerek kalmadan anlaşılan şeylerden biriydi. Paul bu önemsiz olaya bakınca, Mavi Takım’ın kaptanı seçildiği için kendini tebrik etti; bu takım, herkesin bildiği gibi, en hatırı sayılır takımdı. Gerçi bütün bunların artık önemi kalmamıştı. Hem de hiç. Aptalca şeylerdi. Canı cehenneme.

“Ne çok gömlek veriyorlar,” dedi Katharine sayarak. “Dokuz, on, on bir, on iki.”

“O kadar da çok değil. İki hafta boyunca, iç, terle, iç, terle, iç, terle, sonunda kuyu tulumbası gibi hissediyorsun kendini. Bu dışarıda geçirdiğin bir güne ancak yeter.”

“Anladım. Ama maalesef kutuda bu kadar var, bir de şu kitap.” İlahi kitabına benzeyen kitabı havaya kaldırdı.

“Vay vay — *Çayırılar Şarkı Kitabı*,” dedi Paul bıkkın bıkkın. Geriye yaslanıp gözlerini kapattı. “Bir şarkı seç, Katharine, herhangi bir şarkı ve yüksek sesle oku.”

“Yeşil Takım’ın, Doktor Shepherd’ın takımının şarkısı. *Giyom Tel* uvertürünün müziğiyle söyleniyor.”

“Bütün uvertürün mü?”

“Öyle yazıyor.”

“Hadi, bir dene bakalım.”

Kız boğazını temizledi, şarkıyı mırıldanmaya başladı, sonra vazgeçti ve sırf okumaya geçti:

*“Yeşil, oo Yeşil oo Yeşil takım!
Dünyanın en güçlü takımı!
Kırmızı, Mavi ve Beyaz
Korkudan çığlık atacak
Görünce müthiş Yeşil Takımı!”*

“İnsana cesaret veriyor, Katharine.”

“Ama gırgır olacak! Oraya gidince siz de havaya gireceğinizi biliyorsunuz.”

Paul gözlerini açınca Katharine’in bir şarkı daha okuduğunu gördü, gözleri heyecanla parlıyor, başını bir o yana bir bu yana sallıyordu. “Şimdi ne okuyorsun?”

“Keşke erkek olsaydım! Sizin şarkınızı okuyordum.”

“Benim mi?”

“Mavi Takım’ın şarkısını.”

“Ha, benim şarkım. Ee, nasılmış bakalım?”

Islıkla “Indiana”nın birkaç notasını çaldı, sonra, bu kez şarkıyı gönülden söylemeye başladı.

*“Oo, Mavi Takım, en büyük! En büyük!
Senin kadar iyi takım yoktur dünyada!
Yeşili ezip geçer, Kırmızıyı da, Beyaz Takımı da siler sahadan.
Öfkenden sakınsın bütün takımlar,
Bir an önce kaçıp gitsinler sahadan,
Çünkü Mavi Takım en büyük! En büyük!
Onun kadar iyi takım yoktur dünyada!”*

“Hımm.”

“Kazanacaksınız. Eminim kazanacaksınız,” dedi Katharine.

“Sen Anakara’da mı olacaksın?” Anakara, kadın ve çocuklar için ve gelişmeleri henüz tamamlanmamış kadın çalışanlar için bir kamptı; buradan da erkeklerin gittiği adaya, Çayırılar’a geçiliyordu.

“Esas gösterilere ancak o kadar yaklaşabileceğim,” dedi Katharine özlemle.

“O yakınlık yeter de artar bile, inan bana. Söyle bakayım, Bud Calhoun da orada olacak mı?”

Kız kızardı ve Paul sorduğuna hemen pişman oldu. “Bir davetiye aldığını biliyorum,” dedi kız “ama bu şeyden önceydi—” Mutsuzca omuz silkti. “*El Kitabı*’nın ne dediğini biliyorsunuz.”

“Makineler artık ona tahammül edemiyor,” dedi Paul sıkıntıyla. “Giyotini yemeden önce insana bedava bir içki verecek bir zımbırtıyı niye icat edip programlamıyorlar ki? Şu anda ne yaptığını biliyor musun?”

“Onu ne gördüm ne de konuştum ama ona ne yapacaklarını öğrenmek için Matheson’ın ofisini aradım. Bir proje amiri olacağını söylediler”—sesi titreyerek kesildi—“Haşat ve Iskartalar’da.” Fena uygulanmıştı, aceleyle Paul’ün ofisinden çıktı.

“Eminim işleri yoluna girer,” diye seslendi Paul kızın arkasından. “Bahse girerim bir yıl içinde şehrimizi tanınmaz hale getirir; Haşat ve Iskartalar için ne işler icat eder kim bilir...”

Telefon çaldı ve Katharine, Paul’e Doktor Edward Finnerty’nin kapıda olduğu ve içeri girmek istediği mesajını ilettili.

“Ellerini, ayaklarını bağlayın, kafasına bir torba geçirin ve dört kişi yukarı çıkarsın. Süngülü tüfekte tabii. Shepherd görsün diye bir de resmini çekin.”

On dakika sonra Finnerty silahlı bir muhafız eşliğinde Paul’ün ofisine çıkartıldı.

“Vay canına, şu haline bak,” dedi Paul. Finnerty’nin saçları kesilmiş ve taranmıştı, yüzü pembe pembe parlıyordu ve tıraş

olmuştı, gofre kumaş takım elbisesiyse eski ve bol dursa da temiz görünüyordu.

Finnerty ne için tantana ettiğini anlamamış gibi boş boş baktı. “Arabanı ödünç almak istiyordum.”

“İşin bitiğinde parmak izlerini sileceğine söz ver.”

“Ha, şu tabanca meselesine bozuldun herhalde. Affedersin, niyetim nehre atmaktı.”

“Öyleyse haberin var.”

“Tabii. Shepherd’ın seni nasıl rapor ettiğini de biliyorum, rehbersiz olarak fabrikaya girmeme izin verdiğini yazmış. Siktir et.” Finnerty Yuva’da kalmaya başlayalı daha bir hafta bile olmadan kabadayılık taslamaya başlamıştı. Tavırları son derece sahteydi. Ayrıca, saygın herkese bir arkadaş olarak külfet olmaktan zevk alıyormuş gibiydi.

Paul, Kroner’lerde olduğu gibi, başkalarının kendi meseleleri hakkında ne kadar çok şey bildiğine yine şaşırmıştı. “Bu kadar şeyi nereden biliyorsun?”

“Kimin ne bildiğini ve nasıl öğrendiğini duysan şaşarsın. Bu dünyada neler olup bittiğini bilsen nutkun tutulur. Benim gözlerim yeni açılıyor.” Samimiyetle öne eğildi. “Paul, kendimi buluyorum. Nihayet kendimi buluyorum.

“Peki, neye benziyorsun, Ed?”

“Nehrin karşısındaki şu salak herifler... Onlar tam bana göre işte, Paul. Onlar gerçek, gerçek!”

Paul onların gerçek olduklarından hiç şüphe etmediğinden Finnerty’nin bu önemli haberi karşısında herhangi bir yorum veya duygusal tepkide bulunmadı. “Bunca yıldan sonra kendini bulduğuna sevindim,” dedi. Finnerty, tanıdığından beri kendini bulup dururdu. Ve haftalar sonra öfkeyle bu benliğini bir sahtekâr olarak ilan edip terk eder ve bir başkasını bulurdu. “Bu harika, Ed!”

“Arabanın anahtarları nerede?”

“Ne için istediğini sorabilir miyim?”

“Tehlikesiz bir uçuş. Giysilerimi ve eşyalarımı senin evinden alıp Lasher’inkine taşımak istiyorum.”

“Lasher’la mı kalıyorsun?”

Finnerty başını salladı. “Daha ilk baştan ne iyi anlaştık, ben de hayret ediyorum.” Tonunda, Paul’ün sığ hayat tarzına karşı duyduğu bir küçümseme seziliyordu. “Anahtarlar?”

Paul anahtarları attı. “Hayatının geri kalanını nasıl değerlendirmeyi düşünüyorsun, Ed?”

“İnsanlarla beraber. Benim yerim orası.”

“Kayıt olmadığın için polisin peşinde olduğunu biliyorsun, değil mi?”

“Hayatın tuzu biberi.”

“Hapse girebilirsin.”

“Sen yaşamaktan korkuyorsun, Paul. Senin sorunun bu işte. Thoreau ve Emerson’ı bilir misin?”

“Biraz. Lasher sana ders vermeden önce senin de bildiğin kadarını.”

“Önemli değil. Thoreau Meksika savaşı için alınan bir vergiyi ödemediği için hapisteydi. Savaşa inanmıyordu. Emerson hapse onu ziyarete geldi. ‘Henry,’ dedi, ‘niye buradasın?’ Thoreau da ona sordu, ‘Ralph, sen neden burada değilsin?’”

“Hapse girmeyi mi istemeliyim yani?” dedi Paul, bu hikâyeden kendine bir ders çıkarmaya çalışarak.

“Hapis korkusunun seni inandıklarını yapmaktan alıkoymasına izin vermemelisin.”

“Alıkoymuyor.” Paul asıl sorunun inanacak bir şey bulmak olduğunu düşündü.

“Öyle olsun bakalım.” Finnerty’nin sesinde bıkkın bir inanmazlık vardı. Belli ki nehrin kuzey tarafındaki gelenek düşkününü eski arkadaşından bıkmaya başlıyordu. “Araba için teşekkürler.”

“Bir şey değil.” Paul, kapı bu yeni (bu haftalık) Finnerty’nin arkasından kapanınca rahat bir iç çekti.

Katharine yine kapıyı açtı. “Bu adam beni korkutuyor,” dedi.

“Korkmana gerek yok. Bütün enerjisini kendisiyle oyun oynamaya harcar. Telefonun çalışıyor.”

“Doktor Kroner arıyor,” dedi Katharine. “Evet,” dedi telefona, “Doktor Proteus burada.”

“Lütfen bağlar mısınız,” dedi Kroner’in sekreteri.

“Ben Doktor Proteus.”

“Doktor Proteus hatta,” dedi Katharine.

“Bir dakika. Doktor Kroner görüşmek ister. Doktor Kroner Ilium’dan Doktor Proteus hatta.”

“Selam, Paul.”

“Nasılsınız, efendim?”

“Paul, şu Finnerty ve Lasher meselesi var ya...” Şakayla karışık gizlilik tonu bu iki adama karşı muhbirlik davasının bir tür eşek şakası olduğunu belirtiyordu. “Diyeceğim, Washington’ı aradım ve yapacaklarımızı anlattım, onlar da bir süre beklememizi söylediler. Konunun en üst düzeyde çok iyi planlanması gerektiğini söylüyorlar. Yani sandığımdan daha ciddi bir olaya benziyor.” Sesi fısıltıya dönüştü. “Sırf Ilium’u değil, bütün ülkeyi ilgilendiren bir meseleye benziyor.”

Paul işin ertelenmesinden memnun olmuştu ama gösterilen sebebe şaşırılmıştı. “Finnerty nasıl olur da bütün ülkeyi veya Ilium’u ilgilendiren bir mesele haline gelir anlamıyorum. Buraya geleli daha birkaç gün oldu.”

“Boş eller Şeytan’a çalışır, Paul. Herhalde kötü arkadaşlar edindi ve bizim de asıl peşinde olduğumuz bu kötü arkadaşları. Neyse, üst kademedekiler bizim her yaptığımızdan haberdar olmak ve bu konuda Çayırlar’da bir toplantı yapmak istiyorlar. Dur bakayım... On altı gün sonra.”

“Tamam,” dedi Paul ve kafasında bugünlerde resmi konulara bastığı hayali damgayı ekledi: “Canınız cehenneme!”

Hiç kimseye karşı muhbirlik etmeye niyeti yoktu. Anita yüksek sesle, “Canınız cehenneme, her şeyin canı cehenneme!” demeye tamamen hazır olana kadar bekleyecekti, o kadar.

“Burada sana çok değer veriyoruz, Paul.”

“Sağ olun, efendim.”

Kroner bir an sustu. Sonra birden telefona bağırdı, Paul’ün kulak zarını patlatıyordu neredeyse.

“Anlayamadım, efendim?” Bu gürültülü mesaj anlaşılmamakla kalmamış, acı da vermişti.

Kroner kıkırdadı ve sesini biraz alçalttı. “Kim kazanacak dedim, Paul?”

“Neyi kazanacak?”

“Çayırlar’da, Çayırlar’da! Kim kazanacak?”

“Ha... Çayırlar,” dedi Paul. Kâbus gibi bir konuşmaydı bu; Kroner ateşli ve neşeli, Paul ise neler konuşulduğundan tamamen bihaberdi.

“Hangi takım?” dedi Kroner, biraz kaprisle.

“Ha... Ha! Mavi Takım kazanacak!” Ciğerlerini doldurdu. “Mavi!” diye bağırdı.

“Bizden başka kim kazanabilir?” diye bağırdı Kroner de. “Maviler arkanda, Kaptan!” Demek Kroner de Mavi Takım’daydı. Gürültülü bas sesiyle şarkıyı söylemeye başladı:

*“Oo, Mavi Takım, en büyük! En büyük!
Senin kadar iyi takım yoktur dünyada!
Yeşili ezip geçer, Kırmızıyı da,
Beyaz Takımı siler sahadan.”*

Şarkı bir çığlıkla bölündü: “Beyaz kazanacak! Beyazlar, ileri!” Bu da Baer’di, arkadan bağıırıyordu. “Maviler kazanacak sanıyorsunuz, ha, öyle mi, ha, öyle mi? Kazanmak ha, Maviler kazanacak sanıyorsunuz ha, ha? Beyaz Takım sizi dümdüz edecek, dümdüz, Mavi Takım’a gün yüzü göstermeyecek.”

Kahkaha, şakalaşma ve itişme sesleri geldi, sonra Kroner Mavi Takım’ın şarkısına bıraktığı yerden devam etti:

*“Öfkenden sakınsın bütün takımlar,
Bir an önce kaçıp gitsinler sahadan,
Çünkü—”*

Baer’in tiz sesi Kroner’in bas sesini Beyaz Takım’ın şarkısıyla deldi; bunun müziği de “Tramp, tramp, tramp”tı:

*“Beyaz, Beyaz, Beyaz’a bakın.
Mavi, Yeşil, Kırmızı avucunu yalasın
Beyaz’ın öfkesi karşısında
Darmadağın olacak—”*

İtişme daha da arttı ve şarkılar nefes nefese gülme halini aldı. Paul’ün ahizesinde bir takırtı oldu, bir çığlık, bir klik sesi, sonra da hat düştü.

Paul ahizeyi gönülsüzce yerine koydu. Çayırılar’dan önce işten ayrılmayı unut diye düşündü dertli dertli. Şu kalan birkaç günde Anita’yı yeniden eğitmeyi de unut. Çayırılar’a tahammül etmesi gerekiyordu; hem de Mavi Takım’ın kaptanı olarak.

Gözleri, kitap kapağındaki adamın kıllı, güneş yanığı göğsüne, samimi gözlerine ve kabarık kaslarına ilişkince yine, minnetle, onu bekleyen yeni, güzel hayatın hayaline daldı. Bir yerlerde, toplumun

dışında, bir adam için bir yer vardı mutlaka (bir adam ve bir kadın için) elleri ve aklıyla dolu dolu, masum, doğayla birlikte yaşamak için bir yer.

Paul uzun, yumuşak ellerini inceledi. Tek nasırı sağ elinin ortaparmağındaydı. Burada, yıllar geçtikçe sigara katranından kirli sarı bir renk almış, sert bir çıkıntı büyümüştü. Parmağını kurşun ve dolmakalemlerin sürtünmesinden koruyan bir çıkıntı. Beceri... Romanlardaki kahramanların ellerinin sahip olduğu şey işte buydu. Paul'ün elleri bugüne kadar kurşunkalem, dolmakalem, diş fırçası, saç fırçası, jilet, bıçak, çatal, kaşık, bardak, kadeh, musluk, kapı tokmağı, elektrik düğmesi, mendil, havlu, fermuar, düğme, çıtçıt, sabun, kitap, tarak, kadın veya direksiyon tutmaktan başka hiçbir şey öğrenmemişlerdi.

Üniversite günlerini hatırladı, orada bir tür el becerisi öğrendiğinden emindi. Mekanik çizimler yapmayı öğrenmişti. Parmağındaki çıkıntı da o zaman büyümeye başlamıştı. Başka? Bir topu beceriyle ve squash oyunundaki çoğu rakibinin hayranlığını kazanarak çeşitli duvarlardan zıplatmayı öğrenmişti, iki sene üst üste Bölgesel Üniversite Squash Turnuvası'nın çeyrek finallerine yükselecek kadar iyi oynardı. Elleriyle hiç değilse bunu yapabiliyordu eskiden.

Başka?

Üstüne yine bir huzursuzluk çöktü. Sistemin dışında bir yerde, tatminkâr bir hayat sürecektir durumda olmadığı korkusu. Küçük bir iş kurabilirdi. Tanınmak istemediği zaman yaptığını söylediği toptan bakkaliye işi gibi. Ama yine de ekonominin ağına ve beraberinde gelen hiyerarşiye takılmış olacaktı. Makineler o işe girmesine izin vermezlerdi zaten; verseler bile saçmalıkların ve rol yapmaların yine sonu gelmezdi. Üstelik Paul bütün sistemin canı cehenneme demesine rağmen, pek beceri gerektirmeyen ve monoton bir iş olan alım satımla uğraşmasının pek yakışık almayacağını farkındaydı. Onun da canı cehenneme. Bundan daha kötü tek

şey, tamamen boşta gezmek olurdu; Paul'ün durumu buna elverişirdi ama bunun da bıraktığı iş kadar ahlak dışı olduğuna emindi.

Çiftçilik: bu sihirli bir kelimeydi işte. Az da olsa hâlâ geçmişin sihri taşıyan kelimeler arasında “çiftçilik” kelimesi, şimdiki kuşağın ne dayanıklı bir soydan geldiğinin ve insanın gerekirse ne kadar dirayetli olabileceğinin kanıtıydı. Bu kelime artık pek anlam taşımıyordu. Artık çiftçi denen bir şey yoktu; sadece tarım mühendisleri vardı. Ilium yöresinin bereketli Iroquois Vadisi'nde yerleşen binlerce insan bir zamanlar hayatlarını topraktan kazanmışlardı. Şimdiyse Doktor Ormand van Curler yüz adam ve birkaç milyon dolar değerindeki makinelerle bütün yörenin tarımını idare ediyordu.

Çiftçilik. Paul'ün nabızı hızlandı ve bir yüzyıl önce yaşamış olma hayallerine daldı. Vadide artık yıkılmakta olan sürüyle çiftlik evinden birinde yaşadığını hayal etti. Hayali için belli bir çiftlik evi seçti; şehrin hemen dışındaki hep hayranlık duyduğu bir evdi bu. Sonra aniden o çiftliğin, geçmişten kalan o küçük arazi parçasının, van Curler'in sistemine dâhil olmadığı dank etti kafasına. Dâhil olmadığına yüzde doksan emindi.

“Katharine,” diye seslendi heyecanla, “bana Ilium Emlak Müdürü'nü bağla.”

“Ilium Emlak Ofisi, ben Doktor Pond.” Pond'un konuşması kadınsı ve peltekti.

“Doktor Pond, ben Fabrika'dan Doktor Proteus.”

“Oo! Sizin için ne yapabilirim, Doktor Proteus?”

“King Caddesi'ndeki, şehir sınırlarının hemen dışındaki çiftlik evini biliyor musun?”

“Hım. Bir dakika.” Paul bir makinenin kart karıştırdığını duydu, sonra bir zil çalarak kartın bulunduğunu belirtti. “Evet, Gottwald Çiftliği. Kartı elimde duruyor.”

“Şu anda orada ne yapılıyor?”

“İyi soru! Orada ne yapılabilir? Bir bilebilsem. Gottwald’ın hobisiydi, eski tip bir çiftlik gibi muhafaza etmek istiyordu. Öldüğü zaman vârisleri van Curler’ın devralmasını istediler ama o uğraşmaya değmez, dedi. Seksen dönüm kadar, üstelik doğru dürüst tarım yapabilirsin diye öteki tarlalarla bağlantısını sağlamak için rüzgâr çitini kesmesi gerekiyordu. Sonra vârisler çiftliği Çiftlik Sistemi’ne zaten satamayacaklarını anladılar. Tapuda çiftliğin eski tipte kalması gerektiği yazıyor.” Acı acı güldü. “Yani yaşlı Gottwald’ın vârislerine bıraktığı tek şey koca bir baş ağrısı.”

“Ne kadar?”

“Ciddi misiniz? Orası müzelik bir yer, Doktor. Yani, mekanik hiçbir şey yok. Tapudaki sınırlamaları aşsanız bile, hale yola sokmanız binlerce dolarınıza patlar.”

“Ne kadar?” Çiftlik gözüne giderek daha hoş görünüyordu.

“On sekiz bin diyor kartın üstünde.” Paul işi o anda kapatmadan Pond ekledi “ama eminim on beşe kapatabiliriz. On ikiye ne dersiniz?”

“Gidip bir gözden geçirene kadar beş yüz kaparo bıraksam?”

“Zaten on dört yıldır öylece duruyor. Kendinizi gerçekten bakmak zorunda hissediyorsanız gidin, bir bakın. Oradan vazgeçtikten sonra size göstermek istediğim çok güzel yerler var.” Makine yine kartlarını taradı. “Mesela, Griffin Bulvarı’nda güzel, Georgia tarzı bir ev var. Elektronik kapı açıcılar, termostatik kontrollü pencereler, radarlı ocak, elektrostatik toz çökelticiler, ultrasonik gömme çamaşır makinesi; ana yatak odasında, misafir odasında, oturma odasında, mutfakta ve oyun salonunda yüz yirmi cm’lik televizyonlar, hizmetçi odalarında ve çocuk odalarında altmış cm’lik televizyonlar, sonra—”

“Çiftliğin anahtarını nereden temin edebilirim?”

“Ha, o... Başınıza nasıl bir bela almak istediğinize bir örnek olarak söyleyeyim, kilit filan yok. Kapıda mandal ipi var.”

“Mandal ipi mi?”

“Evet, mandal ipi. Bunun ne olduğunu öğrenmek için ben de gidip bakmak zorunda kalmıştım. Kapının iç tarafında bir mandal var, buna da bir ip bağlı. Birinin içeri girmesini istiyorsanız bu ipi kapıdaki bir deliğe sokuyorsunuz, böylece ip dışarıda sallanıyor; insanların içeri girmesini istemiyorsanız ipi delikten içeri çekiyorsunuz. Rezalet, değil mi?”

“Başımın çaresine bakarım. İp dışarıda mı şu anda?”

“Orada bir bakıcı var, Haşat ve Iskartalar’dan. Onu arar ve ipi dışarı sarkıtmasını söylerim. Laf aramızda, sekiz bine bile tav olurlar.”

Gottvvald çiftliğinin mandal ipi Doktor Paul Proteus için dışarıda bırakılmıştı.

İpi çekti, mandalın açılırken çıkardığı sesi zevkle dinledi ve içeri girdi. Oturma odasına minicik camlı ve tozlu pencerelerden giren pek az ışık, donuk, koyu antika satırların üstünde yansıymadan ölüyordu. Zemin, Paul'ün ayaklarının altında trampelen gibi inip kalkıyordu.

“Ev sizinle beraber nefes alıyor, kaliteli iç çamaşırı gibi,” dedi peltek bir ses gölgelerin içinden. Paul sesin geldiği yöne baktı. Adam sigarasını içine çekti, ay gibi suratı pembe bir ışıkla aydınlandı. “Doktor Proteus?”

“Evet.”

“Ben Doktor Pond. Işıkları açmamı ister misiniz?”

“Lütfen, Doktor.”

“Işık yok ki. Her yerde gaz lambası var. Elinizi filan yıkamak ister misiniz?”

“Ee—”

“Çünkü isterseniz, arka bahçede bir tulumba var. Tuvalet tavuk kümesinin yanında. Beyaz karıncaları, çürük meyveleri, domuz ağılını, gübre serpicisini görmek istiyor musunuz yoksa gidip Griffin Bulvan'ndaki eve mi bakalım?” Birbirlerini görebilecekleri

bir yere doğru yürüdü. Doktor Pond çok genç, şişman, samimi bir adamdı ve şu anda bulunduğu yerden hiç memnun olmadığı açıktı.

“Burayı bana satmaya pek heveslisiniz canım,” dedi Paul gülerek. Evin cazibesi her yeni elverişsizlikle daha da artıyordu. Tecrit olmuş bir koy gibiydi burası; tarihin, toplumun ve ekonominin kaynayan çavlanlarıyla ilgisi tamamen kesilmişti. Zamanın dışındaydı.

“Belli bir sorumluluğum var,” dedi Doktor Pond dikkatle. “*El Kitabı*’nın üstünde ve ötesinde belli bir bilinci olmayan bir yönetici, dümensiz bir gemiye benzer.”

“Öyle mi?” dedi Paul dalgın dalgın. Arka bir pencereden ahıra, oradan da açık bir ahır kapısından, bir ineğin sert, kahverengimsi sarı böğrüne bakıyordu.

“Evet,” dedi Doktor Pond, “dümensiz bir gemiye benzer. Örneğin, *El Kitabı* söylemese bile her insanın hayat merdivenindeki konumuna uygun bir ev almasına özellikle dikkat ederim. Bir insanın yaşama tarzı işinin boyutunu mahvedebilir veya büyütebilir. Bütün sistemin istikrarını ve saygınlığını büyütebilir veya azaltabilir.”

“Bu çiftliğin tamamını sekize alabilir miyim diyorsunuz?”

“Lütfen, Doktor... Beni güç durumda bırakıyorsunuz. İlk aradığınız zaman heyecanlanmıştım çünkü burası uzun süredir fena halde baş ağrıtıyordu. Ama sonra vicdanım araya girdi. Burayı almanıza izin veremem, o kadar.”

“Alıyorum. Hayvanlar da dâhil mi?”

“Her şey dâhil. Gottwald’ın vasiyetnamesinde ve tapuda böyle yazılı. Olduğu gibi korunmak zorunda ve işlenmesi gerekiyor. Ne kadar imkânsız olduğunu şimdi anladınız mı? Haydi, gelin, Griffin Bulvarı’na gidelim; oradaki ev tam Ilium Fabrikası’nın müdürüne göre.” Unvanı söylerken sesi bir Fransız kornosu orkestrası gibi çıkmıştı.

“Ben burayı istiyorum.”

“Beni burayı satmaya zorlarsanız işimi bırakırım.” Doktor Pond kızardı. “Sınıflandırma numaram sizinkinin iki katı olabilir ama benim de bir gururum var.”

Kelimenin Pond’un ağzından çıkması Paul’e çok gülünç geldi ve gülümsemeye başladı. Ama sonra adamın ne kadar gergin olduğunu gördü ve Pond’un bahsettiği şeyin gerçekten de gurur olduğunu anladı. Bu entipüften işte çalışan entipüften adamın entipüften hayatını uğrunda feda etmeye hazır olduğu entipüften standartları vardı. Paul’ün gözünde uygarlığın bir hayali canlandı; Doktor Pond gibi binlerce kişi, ufka kadar uzanan bir dizi halinde, uygarlık denen bu uçsuz bucaksız ama kusurlu setteki çatlakları parmaklarıyla kapatmaya çalışıyorlardı.

“Bu bir hobi olacak tabii. Bir eğlence,” diye yalan söyledi Paul. “Şu anda yaşadığım yerde yaşamaya devam edeceğim.”

Doktor Pond içini çekti ve bir sandalyeye çöktü. “Çok şükür! Nasıl rahatladım, bilemezsiniz.” Sinirli bir kahkaha attı. “Tabii, elbette, tabii. Bay Haycox’ı da alıkoyacaksınız herhalde?”

“Bay Haycox da kim?”

“Buranın bakımından sorumlu Haşat ve Iskarta. Emirlerini Haşat ve Iskartalar’dan alır ama parasını Gottwald’lar öder. Sizin de öyle yapmanız gerekecek.”

“Tanışmak isterim.”

“Antikanın tekidir.” Ellerini başının üstüne doğru kaldırdı. “Tanrım, ne yer! Bence delisiniz, tam bir deli. Ama parayı veren düdüğü çalar demişler.”

“Sistemin yüzünü kara çıkarmadıkça.”

“Ona ne şüphe? Şöminenin üstüne kazınacak kadar iyi bir söz ama vasiyetnamenin izin vermeyeceğinden eminim.”

“Peki, ‘Bizden sonra Tufan’ sözüne ne dersiniz?”

“Hı?” Doktor Pond bu alıntıya bir anlam veremeyince, şiirden anlayanlara göre eski, hoş bir ibare olduğuna karar verdi ve

gölümsedi. “Bu da güzel.” “Tufan” kelimesi belli ki aklına takılmıştı. “Bodruma gelince: toprak bir zemini var ve gayet rutubetli.” Arka kapıdan dışarı eğildi, gün ışığında ısınan gübrenin tatlı, keskin kokusundan burnunu buruşturdu ve “Mr. Haycox! Hey, Mr. Haycox!” diye bağırdı.

Paul büyük sarkaçlı saatin arkasını açmıştı. “Vay canına!” dedi kendi kendine. “Tahta işçiliği.” Anita’nın Noel hediyesi olarak verdiği şoka dayanıklı, su geçirmez, antimanyetik, fosforlu, kendinden kurmalı saatini kontrol etti ve sarkaçlı saatin on iki dakika geri olduğunu gördü. Geçmişini tekrar yaşama hayallerinin dürtüsüne uyarak kendi saatini eski saate göre ayarladı; saat, kuvvetli bir rüzgâra karşı duran bir gemi gibi gacırcı gucur sesler çıkarıyordu.

Ev, vadideki evlerin en eskilerinden biriydi. Kaba çatı kirişleri Paul’ün başına degecek gibiydi, şömine isten kapkaraydı ve hiçbir köşe dik açılı değildi. Ev, bütün parçaları için rahat bir konum bulana kadar temelının üstünde kıvrılmış, gerinmiş gibiydi. Uyumaya hazırlanan bir köpek gibi.

Evin bu gerilimlerden kurtulma yollarından daha da önemli olan şey, Paul’ün özel, hatta tuhaf ihtiyaçlarına cevap vermesiydi. Burası elleriyle çalışabileceği, karısından başka hiçbir insan onu rahatsız etmeden doğadan hayatını kazanabileceği bir yerdi. Sırf o da değil; geçmişe ait bu tamamen otantik mini dünya, sömürge dönemi şeylere olan sevgisi yüzünden Anita’yı da büyüleyecek, hatta afallatacaktı.

“Hah,” dedi Doktor Pond, “Mr. Haycox sonunda geldi. Ona bağıırırsanız, hiç ses vermez. Oyalana oyalana çıkagelir.”

Paul, Mr. Haycox’ın avlunun sert toprağında ağır adımlarla gelişini seyretti. Yaşlı bir adamdı; kısacık beyaz saçları, kaba, güneş yanığı bir cildi ve Rudy Hertz gibi koskocaman elleri vardı. Ama Rudy’nin aksine Mr. Haycox kuru değildi. Eti sıkı, sıhhatli ve rengi yerindeydi. Zamana ödemiş olduğu tek bedel dişleriydi; ağzında birkaç diş kalmıştı. Çiftlik hayatını, bir zamanlar nasılsa aynen öyle sergileyen bir temsilde rol alan biri gibiydi. Eski tip, mavi blucin

bir tulum giymiş, geniş kenarlı hasır bir şapka takmıştı, ayağında da kaba, çamurlu iş ayakkabıları vardı.

Doktor Ormand van Curler'ın adamlarından biri, Mr. Haycox'ın ve Gottwald malikânesinin tarihten bir sayfa olduğunu Paul'e vurgularcasına rüzgâr çitinin öteki tarafında, bir traktörün üstünde belirdi. Üzerinde tertemiz beyaz bir tulum, kırmızı bir beyzbol şapkası, yere hemen hemen hiç değmemiş lastik pabuçlar ve Paul'ün elleri gibi, direksiyon, levye ve düğmelerden başka pek bir şeye dokunmayan beyaz eldivenler vardı.

“Ne istiyorsun?” dedi Mr. Haycox. “Yine ne oldu?” Sesi gürdü. Paul'ün Haşat ve Iskartalar'da gördüğü o mahcubiyet veya yağcılık bu adamda kesinlikle yoktu. Mr. Haycox buranın sahibiymiş gibi davranıyor, konuşmanın kısa kesilmesini ve sadede gelinmesini istiyor, ondan istenen her neyse şu anda yapmakta olduğu işten daha önemli olduğunu hiç sanmıyordu.

“Doktor Proteus, bu, Mr. Haycox.”

“Nasılsınız?” dedi Paul.

“Selam,” dedi Mr. Haycox. “Ne doktoru?”

“Bilim doktoru,” dedi Paul.

Mr. Haycox kızmış ve hayal kırıklığına uğramış gibiydi. “Ben üç çeşit doktor bilirim: dişçi, veteriner ve tabip. Bunlardan biri misin?”

“Maalesef.”

“Öyleyse doktor değilsin.”

“Pekâlâ da doktordur,” dedi Doktor Pond ciddiyetle. “Makine-lerin nasıl sağlıklı tutulacağını biliyor.” Bu hödüğün kafasına doktora diplomalarının önemini aşılamaya çalışıyordu.

“Makinist,” dedi Mr. Haycox.

“Bak,” dedi Doktor Pond, “insanlar üniversiteye gidip insanları ve hayvanları iyileştirmekten başka bir sürü konuda uzman olabilirler. Uygarlığın karmaşık parçalarının düzgün bir şekilde

alışmasını sağlayan yeterince ileri eğitimli insanlar olmasa modern dünya stop eder kalırdı.”

“Hı-hı,” dedi Mr. Haycox kayıtsızca. “Bu kadar düzgün bir şekilde çalıştırdığın nedir bakalım?”

Doktor Pond tevazu ile gülümsedi. “Cornell Emlak Koleji’nde yedi yıl okuyup Emlak Doktoru payesi aldım ve bu işe sahip oldum.”

“Sen de mi kendine doktor diyorsun?” dedi Mr. Haycox.

“Bu unvanı hak ettim ben,” dedi Doktor Pond soğuk soğuk. “Tezim o yıl ülkedeki herhangi bir konuda yazılan en uzun üçüncü tezdi. Çift aralıklı, dar kenarlı 696 sayfa.”

“Emlakı,” dedi Mr. Haycox. Bir Paul’e bir Doktor Pond’a baktı, dikkatini vermeye değecek bir şey söylemelerini bekledi. Yirmi saniye geçip de ikisinden de ses çıkmayınca, döndü ve gitmeye hazırlandı. “Ben de inekboku, domuzboku, tavukboku doktoruyum,” dedi. “Siz doktorlar ne istediğinize karar vererseniz beni ahırda kendi tezimi krerken bulabilirsiniz.”

“Mr. Haycox!” dedi Doktor Pond fkeyle. “Sizinle işimiz bitene kadar burada kalacaksınız!”

“Bitti sanmıştım.” Durdu ve hiç kımıltısız bekledi.

“Doktor Proteus iftliği satın alıyor.”

“Benim iftliğimi mi?” Mr. Haycox yavaş yavaş dönüp yüzlerine baktı, gözlerinde gerçek bir kaygı okunuyordu.

“Bakımını yaptığınız iftliği,” dedi Doktor Pond.

“Benim iftliğim.”

“Gottwald mülkünün iftliği,” dedi Doktor Pond.

“O bir insan mı?”

“Biliyorsunuz, değil.”

“Ama ben insanım. İnsanlar söz konusu olunca da burası başka-
larından çok benim iftliğim sayılır. Ona bakan, onun için didinen

tek kişi benim.” Ciddi ciddi Paul’e döndü. “Vasiyetnamede olduğu gibi kalması gerek diye yazılı, biliyorsun.”

“Benim de niyetim o.”

“Beni de alıkoyman,” dedi Mr. Haycox.

“Ona garanti veremem,” dedi Paul. Bu tahmin etmemiş olduğu bir pürüzdü, işleri kendi yapmayı planlamıştı. Bütün girişimin amacı oydu zaten.

“Vasiyetnamede öyle demiyor,” dedi Doktor Pond, Mr. Haycox’a haddini bildirecek bir şey bulduğuna sevinerek.

“Yine de, beni alıkoyman lazım,” dedi Mr. Haycox. “Bu benim işim.” Hepsi de derli toplu duran avluyu ve binaları işaret etti. “Her zaman da öyle olmuştur.”

“Gottwald burayı Bay Haycox’ın babasından satın almış,” diye açıkladı Doktor Pond. “Galiba Mr. Haycox yaşadığı müddetçe bakıcılık işine sahip olabileceğine dair gayri resmi bir anlaşma yapılmış.”

“Nah gayri resmi!” dedi Mr. Haycox. “Söz verdi, Gottwald. Söz verdi. Burası yüz yıldan fazladır bizim ailemizin. Çok daha uzun zamandır. Ben ailenin sonuncusuyum ve Gottwald söz verdi, Tanrı şahidimdir, gitme zamanım gelene kadar benimmiş gibi olacağına söz verdi.”

“O zaman geldi işte,” dedi Doktor Pond.

“Ölme zamanı! Gottwald ben ölene kadar demek istedi. Arkamda, senin yaşının iki katı kadar yıl var, delikanlı, iki katı kadar da önümde.” Doktor Pond’a yaklaştı ve gözlerini dikti. “Hayatımda öyle çok bok yığını kaldırdım ki senin gibi bir sünepeyi kaldırıp şu ahırın üstünden atamazsam ayıp olur.”

Doktor Pond’ın gözleri irileşti ve geri çekildi. “Görürüz bakalım,” dedi belli belirsiz.

“Bakın,” dedi Paul sabırsızca, “eminim, anlaşmanın bir yolu vardır, anlaşmayı yapar yapmaz, Mr. Haycox, benim için çalışıyor olacaksınız.”

“Her şey tıpkı eskisi gibi mi olacak?”

“Ben ve karım zaman zaman geleceğiz.” Ona veya başka birine, o ve Anita’nın kalıcı olacaklarını söylemenin sırası değildi.

Bu Haycox’ın pek hoşuna gitmemiştir. “Ne zaman?”

“Önceden haber veririz merak etmeyin.”

Ters ters başını salladı. Sonra, beklenmedik ve çok hoş bir şekilde gülümsedi. “Emlak Doktorunu gücendirdim mi yoksa?” Pond kaçmıştı. “Neyse, işimin başına dönmem lazım. Burası senin çiftliğin olacağına göre, tulumbayı tamir etsen iyi edersin. Yeni bir conta istiyor.”

“Maalesef nasıl yapacağımı bilmiyorum,” dedi Paul.

“Belki,” dedi Mr. Haycox uzaklaşırken, “belki üniversiteye bir on veya yirmi yıl daha gitseydin biri sana işi nasıl yapacağını gösterirdi, *Doktor.*”

Anita, Paul'ün sessiz heyecanını, başlamasına sadece iki hafta kalan Çayırılar'da geçireceği mutlu saatlerin hayali zannediyordu.

Çiftçilik öğrenmekte olduğunu ve ona bir çiftçi karısı olmayı öğretmek için zemin hazırladığını bilmiyordu.

Sıcak bir cumartesiydi, Paul kendine bir spor eldiveni alma bahanesiyle çiftliğine gitti. Kendisinin ve Mr. Haycox'ın çiftliğine. Mr. Haycox sabırsızlıkla burayı işletme konusunda yarı doğru, yarı yalan bir şeyler söylemeye tenezzül etti ve bu işlere bir süre sonra alışabileceğine dair Paul'e belli belirsiz bir güven aşıladı. Akşam yemeğinde Paul, saatlerce Mr. Haycox'ın peşi sıra dolaşmaktan bitkin ama hoşnut bir halde karısına gelecek çarşambanın ne olduğunu bilip bilmediğini sordu.

Anita Anakara'ya yapacağı, daha önemlisi Paul'ün Çayırılar'a yapacağı yolculuk için bavuluna koymasına gereken şeylerin listesinden başını kaldırıp baktı. "Hiçbir fikrim yok. Güzel spor ayakkabıların var mı?"

"İdare eder. Bilgin olsun diye söylüyorum, gelecek çarşamba—"

"Shepherd on iki çift çorap götürüyor. Hepsi de yeşil. O da kaptan biliyorsun."

"Biliyorum."

"Ne biçim iş anlamadım. Sürpriz, değil mi? Sen ilk defa kaptan oluyorsun, o da oluyor."

“Kaç çift çorap götürdüğünü nereden biliyorsun kuzum?”

“Planlamada ona yardım edecek bir karısı yok, onun için bu akşamüstü gelip benden yardım istedi. Ben de yanına alması gereken şeylerin bir listesini yaptım. Erkekler çok zavallı yaratıklar.”

“Öylece geçinip gideriz işte. İlginç bir şeyler söyledi mi?”

Listeyi masaya koyup azarlarcasına baktı. “Sadece tabanca hakkındaki polis raporundan, bir de Yuva’daki o berbat gece beraber olduğun yeraltı dünyasından kişilerden bahsetti.” Peçetesini katlayıp huysuzca masaya attı. “Paul, bütün bunları bana neden anlatmazsın? Neden hep başka birinden duymak zorunda kalıyorum!”

“Yeraltı dünyasıymış!” diye güldü Paul. “Daha neler!”

“Shepherd, Lasher ve Finnerty’nin potansiyel sabotajcılar olarak izlendiklerini söyledi.”

“Herkes izleniyor! Şu kocakarı kılıklı adamın laflarını niye dinliyorsun ki?”

“Peki, sen niye olan biteni anlatmıyorsun?”

“Çünkü önemsiz şeylerdi. Çünkü bu şekilde değerlendirmeyip küplere bineceğinden korktum. Öyle de yapıyorsun zaten.”

“Shepherd sırf tabanca meselesi yüzünden bile on yıl hapis yatabileceğini söyledi.”

“Bir daha buraya geldiğinde, uzun burnunu kırarsam ne kadar ceza yerim onu biliyor muymuş, sor.”

Paul’ün kasları alışık olmadığı işler yapmaktan ağrıyordu ve hayvan kokuları ilkel bir güç duygusu vermişti. Shepherd’ın suratını dağıtma fikri (barışçı kavramlarla dolu bir hayatta garip bir spor) gününü beklenmedik bir şekilde tamamlamıştı. “Yeşil Takım’ın kaptanının canı cehenneme! Yine soruyorum, gelecek çarşamba nedir?”

“Bilmiyorum dedim ya.”

“Nişan yıl dönümümüz.”

Her ikisi için de rahatsız edici çağrışımlarla dolu bir yıl dönümüydü. Evlendiklerinden beri ikisinin de hiç bahsetmemiş oldukları bir yıl dönümü. Anita'nın Paul'e hamile olduğunu, kendisinden hamile olduğunu bildirdiği, onun da buna karşılık evlenme teklif ettiği gündü. Paul şimdi, az çok tatminkâr evlilik yıllarından sonra unutulmaya başlanan bu olaya duygusal olarak taşımadığı bir anlam yükleyebileceklerini düşünmüştü. Yıl dönümü, Anita'yı yeniden eğitime programının başlangıcı için ideal bir zamana denk geliyordu.

“Özel bir akşam tasarladım,” dedi. “Beraber geçirdiğimiz hiçbir akşama benzemeyen bir akşam, sevgilim.”

“Ne tuhaf, o günü tamamen unutmuştum. Sahi mi? Gelecek çarşamba mı?” Paul'e sanki nişanlanmalarının hikâyesi aklında şekil değiştirmiş gibi acayip, azarlar gibi bir bakış fırlattı. Şu anda artık önemi kalmayan bir aldatmaca ile bu durumu yaratmış gibi. “Ne hoş,” dedi. “Hatırlaman çok tatlı. Ama Çayırılar bu kadar yaklaşmışken—” Öyle metodik bir karakteri vardı ki işin içinde önemli bir şey oldu mu, hayatın diğer yönlerine hiç önem vermezdi. Ona göre şu anda hayat memmat meselesi olan Çayırılar haricinde bir şeye ilgi göstermek neredeyse terbiyesizlik gibiydi.

“Çayırılardan canı cehenneme.”

“Ciddi olamazsın.”

“Ne olursa olsun gelecek çarşamba çıkıyoruz.”

“Umarım ne yaptığını biliyorsundur. Kaptan sensin.”

“Kaptan benim.”

Yeniden İnşa ve Islah Kurumu, 110. İnşaat ve Zemin Tümeni, 58. Bakım Alayı, 22. Yüzey Koruma Taburu, Birinci Sınıf Otomobil Astar Boyacısı, R&R—131313 Edgar R.B. Hagstrohm’a (37) babasının en sevdiği yazar olan Tarzan’ın yaratıcısı Edgar Rice Burroughs’un adı verilmişti. Hagstrohm’ın doğduğu yer olan Chicago’nun isinden ve dondurucu kışlarından uzakta, aslanlar, filler ve maymunların arasında yaşayan, sarmaşıklarla ağaçtan ağaca atlayan, kare tekerlekli ve jaluzili bir tuvalet kulübesi gibi bir vücuda sahip, uygarlığın güzel kadınlarıyla ağaç evlerde aşna fişne yapan ve uygarlığın geri kalanına hiç ilismeyen Tarzan’ı E.R.B. Hagstrohm da babası gibi sever, ufak tefek bir insan olmaktan ve Chicago’da yaşamaktan nefret ederdi.

Edgar yatak odasında Tarzan hakkında bir kitap okuyordu ki şişko karısı Wanda, Chicago Proteus Parkı’ndaki prefabrik evlerinin ön odasındaki büyük pencerenin önündeki yerinden seslendi. Burası, tahminen aynı hayalleri paylaşan üç bin aile için yapılmış üç bin hayal evinden oluşan savaş sonrası bir siteydi. “Allahım, işte geliyor, Edgar!”

“Anladık, anladık,” dedi Edgar. “Geliyorsa gelsin! Ne yapayım yani, çığlık atarak ayaklarına kapanıp bayılayım mı?” Oyalana oyalana yataktan kalktı, buruşan yatak örtüsünü düzeltmedi. Misafirler kitap meraklısı olduğunu görsünler diye kitabını açık vaziyette komodinin üstüne koydu, sonra da oturma odasına yöneldi. “Neye benziyor, Wan?”

“Bir görsen Ed... Çin malı kuş kafesi falan gibi, her yanı altın, süslü püslü.”

Bratpuhr Şahı, rehberi Doktor Ewing J. Halyard’dan tipik bir *Takaru*’nun, yani bir kültürden ötekine geniş anlamda tercüme edildiğinde, “sıradan adam”ın evini görmeyi rica etmişti. Bu rica, Carlsbad Mağaraları’ndan sonra Chicago’dan geçerken gelmiş, Halyard da yerel personel ofisinde durup bu çevrede yaşayan ve bu tarife uyan bir Amerikalı temsilcinin adını istemişti.

Personel makineleri bu problemi incelemiş ve isim baş harflerinin sayısı dışında istatistik olarak her bakımdan sıradan biri olan Edgar R.B. Hagstrohm’ın kartını fırlatmışlardı: yaşı (37); boyu (1,70), kilosu (67 kg), kaç yıldır evli (11), IQ’su (83), çocuk sayısı (2: 1 e., 9; 1 k. 6), yatak odalarının sayısı (2), arabası (3 yıllık Chev. 2 kap. Sedan), eğitimi (lise mez., 233 kişilik sın. 117.; uzm. işletme; 2. küme futbol, basketbol; kıdemli oy. üniv. değil), mesleği (R&R), hobileri (spor sey., TV, beyzbol, balıkç.) ve savaş sicili (5 yıl, 3 dış., T—4 radyocu; 157. Piy. Al.; savaş niş.: Hjoring, Elbesan, Kabul, Kaifen, Ust. Kyakhta; 4 kez yaral.; Mor Yürek,⁵ 3. sın.; Güm. Niş.; Bronz Niş., 2. sın.; iyi Hal Mad.).

Ayrıca makineler, sıradanlıkta bu kadar ileri gittiğine göre, Hagstrohm’ün muhtemelen bir kere tutuklanmış olduğunu, Wanda ile evlenmeden önce beş kızla, sadece orta derecede tatminkâr cinsel ilişkilerde bulunduğunu, evlendikten sonra da biri geçici ve aptalca, diğeri oldukça uzun ve rahatsız edici iki evlilik dışı macera geçirdiğini ve 76,2 yaşında kalp krizinden öleceğini de tahmin edebilirlerdi.

Makinelerin tahmin edemeyeceği şeyse Edgar’ın ikinci evlilik dışı ilişkisinin, uzun olanının, Marion Frascati adında bir dulla ve hâlâ sürmekte olduğu ve Marion’ın rahmetli kocası birinci sınıf ikinci kat boyacısı Lou Frascati’nin Edgar’ın en iyi dostu olduğuydu. Her ikisinin de derin şaşkınlığına rağmen, Edgar ve

5 Savaş sırasında yaralanan Amerikan askerlerine verilen madalya: George Washington tarafından başlatılmış ve 1932’de şu anki haliyle tekrar canlandırılmıştır. (ç.n.)

Marion, zavallı Lou'nun ölümünün üstünden bir ay bile geçmeden kendilerini birbirlerinin kollarında bulmuşlardı. Tekrar, tekrar, tekrar: Tanrı şahitleriydi, bu işi sona erdirmeye çalışmışlardı. Ama bu ilişki hayatlarının tatsız lapasında kocaman parlak bir kiraz gibiydi. Sonra, özlemle, zayıflıkla, kimse (çocuklar ve tatlı, sadık Wanda) zarar görmediği sürece belki de bunun önemi olmadığını düşünmüşlerdi. Ayrıca artık başka türlü bir rahata kavuşmuş olduğu için Lou'nun, vücutları işe yaradığı sürece zavallı Edgar'ın ve zavallı Marion'ın, hayatın tadını çıkarmalarından başka ne isteyebileceğini de düşünmüşlerdi.

Ama buna inanmamışlardı. Çocuklar acayip bir şeylerin döndüğünü fark etmiş, Wanda da son zamanlarda bir iki kere ağlamış ve sebebini söylemeyi reddetmişti, sonra Lou da, her neredeyse... Neyse, Edgar Marion'ı görmeye devam ediyordu ama Wanda'ya (Tanrı yardımcısı olsun) söyleyecekti, evet söyleyecekti ve... Kapıya kim vuruyordu, allahın cezası Bratpuhr Şahı'ndan başka kim olabilirdi?

“Girin, girin,” dedi Edgar ve alçak sesle ekledi: “Ekselansları, sultanları, evrenin ve denizdeki bütün gemilerin hükümdarı, meraklı orospu çocuğu.”

Halyard bu ziyareti bildirmek için telefon ettiği zaman Hagst-rohm, Şah'ın payesinden veya Halyard'ın rütbesinden hiç de etkilanmemiş olduğunu özellikle belli etmişti. Rütbelere ve bir adamın rütbesi yüzünden adam olmayacağı hakkında ne düşündüğünü gösterme fırsatı kolay kolay ele geçmezdi. Gayet normal davranacaktı, gelenler Haşat ve Iskartalar'dan arkadaşlarıymış gibi. Wanda ise daha farklı düşünüyordu; deli gibi evi tepeden tırnağa temizlemeye başlamış, limonata yapmış, küçük Edgar'ı bisküvi almaya yollamıştı ama büyük Edgar bütün bunlara dur demişti. Çocukları dışarı yollamıştı, bu kadar temizlik yeter de artardı bile.

Kapı açıldı ve içeri Şah girdi, arkasından Khashdrahr, Halyard ve Proteus Parkı'nın yöneticisi Doktor Ned Dodge.

“Aha!” dedi Şah, oturma odasının emaye çelik duvarına hafifçe dokunarak. “Hım.”

Edgar elini uzattı ama katile hiç aldırmadan yanından geçti. “Kıçımın kenarı,” diye söylendi.

“Ha?” dedi Doktor Dodge.

“Ne dediğimi duydun.”

“Meyhanede değilsin, Hagstrohm,” diye fısıldadı Dodge. “Ağzını topla, uluslararası ilişkiler söz konusu.”

“Meyhaneye gideyim öyleyse.”

“Derdin ne senin?”

“Herif evime giriyor ama elimi bile sıkmıyor.”

“Ülkesinde böyle bir âdet yok.”

“Seninkinde de mi yok?”

Dodge sırtını döndü ve misafirperver bir şekilde Şah’a sırtıttı, “İki yatak odası, bir köşesi yemek salonu olan oturma odası, banyo ve mutfak,” dedi. “M-17 evi. Yerden ısıtmalı. Mobilyalar, uzun ve titiz bir ulusal mobilya tercihleri araştırmasından sonra tasarlanmıştır. Ev, mobilyalar ve toprak hepsi bir paket olarak satılır. Her bakımdan basitleştirilmiş bir planlama ve üretim.”

“*Lakki-ti, Takaru?*” diye şakıdı Şah, Edgar’a ilk defa yakından bakarak.

“Ne diyor?”

“Burayı sevip sevmediğinizi öğrenmek istiyor,” dedi Khashdrahr.

“Tabii... Herhalde. İyidir. Galiba. Evet.”

“Güzel bir yer,” dedi Wanda.

“Şimdi, beni mutfağa doğru izlerseniz,” dedi Doktor Dodge, Wanda ve Edgar’ı geride bırakarak, “radarlı ocağı göreceksiniz. Yüksek frekansla pişirir ve pişirdiğinin içini de dışı kadar hızla

pişirir. Her şeyi birkaç saniyede kusursuz bir kontrolle pişirir. Kabuksuz ekmek bile yapar isterseniz.”

“Ekmeğin kabuğunun nesi var?” diye sordu Khashdrahr kibarca.

“Bu da ultrasonik bulaşık ve çamaşır makinesi,” dedi Dodge. “Yüksek frekanslı ses sudan geçerek birkaç saniye içinde her şeyin kirini ve yağını çözer. Batır, çıkar, işte bu!”

“Peki, kadın ondan sonra ne yapar?” diye sordu Khashdrahr.

“Sonra çamaşırları veya bulaşıkları bu kurutucuya koyar, o da birkaç saniye içinde kurutur ve bence işin en hoş tarafı, şuradaki ufak ozon lambası sayesinde, bakın, çamaşırlara sanki açık havada, güneşte kurumuş gibi taze, temiz bir koku siner.”

“Peki, sonra?” diye sordu Khashdrahr.

“Kadın çamaşırları şu ütüye sokar, o da savaştan önce bir saat süren ütü işini üç dakikada bitirir. Ta-ta!”

“Peki, sonra ne yapar?” diye sordu Khashdrahr.

“Sonra işi biter.”

“Peki, sonra?”

Doktor Dodge alenen kızardı. “Şaka mı yapıyorsunuz?”

“Hayır,” dedi Khashdrahr. “Şah bilmek istiyor ki kadın *Takaru*—”

“*Takaru* nedir?” diye sordu Wanda şüpheyle.

“Vatandaş,” dedi Halyard.

“Evet,” dedi Khashdrahr, kadına tuhaf tuhaf gülümseyerek, “vatandaş. Şah, kadının her şeyi niye bu kadar çabuk yapması gerektiğini öğrenmek istiyor. Şu, birkaç saniyede; o, birkaç saniyede. Neye yetişmek için bu kadar acele ediyor? Yapması gereken ne var ki bu işlerle hiç zaman kaybetmemesi gerekiyor?”

“Yaşamak!” dedi Doktor Dodge coşkuyla. “Yaşamak! Haya-tın tadını çıkarmak.” Güldü ve bu sıradan Amerikalı’nın evindeki neşenin birazını da ona hissettirmek istercesine Khashdrahr’ın sırtını sıvazladı.”

Khashdrahr ve Şah pek etkilenmişe benzemiyorlardı. “Anlıyorum,” dedi tercüman soğuk soğuk. Wanda’ya döndü. “Peki, nasıl yaşıyor da hayatın tadını bu kadar çıkarıyorsunuz?”

Wanda kızardı ve yere baktı, ayağının ucuyla halıyı dürtükledi. “Televizyon var,” diye mırıldandı. “Çok seyrederez, değil mi Ed? Çocuklara da bir sürü zaman ayırıyorum, küçük Delores ile Edgar Jr var. İşte böyle.”

“Çocuklar nerede şimdi?” diye sordu Khashdrahr.

“Komşuların evinde, Glock’ların... Televizyon seyrediyorlardır herhalde.”

“Ultrasonik makineyi çalışırken görmek ister misiniz?” dedi Doktor Dodge. “Gözlerinizin önünde, ta-ta! Yumurta lekesi, ruj lekesi, kan lekesi hepsini çıkarır—”

“İletme cihazı yine bozuldu,” dedi Edgar, “onun için çamaşır makinesi devre dışı. Wanda bir aydır çamaşırları leğende yıkıyor, yeni bir cihaz bekliyoruz.”

“Ama önemli değil,” dedi Wanda. “Gerçekten, öyle yıkamak hoşuma gidiyor. Bir tür rahatlama. Vücudun değişikliğe ihtiyacı var. Önemli değil. Bana yapacak bir şey çıkıyor.”

Halyard kadının konuşmasını izleyen sessizliği hemen bozarak bu iyi insanlardan ayrılıp sokağın aşağısındaki merkezi eğlence-dinlence çadırına bir göz atmayı teklif etti.

“Acele edersek,” dedi Doktor Dodge, “deri işçiliği sınıfının dersine yetişebiliriz.”

Şah radarlı ocağı ve çamaşır konsolunu patpatladı ve bir an televizyon ekranına baktı, beş kişi bir konferans masasının etrafına oturmuş, ciddi ciddi bir şeyler tartışıyorlardı. “*Brahouna!*” diye kıkırdadı.

Khashdrahr başını salladı. “*Brahouna/Yaşayın!*”

Grup evden ayrılırken Halyard, evin, içindekilerin ve arabanın ve aynı zamanda birleşik sağlık, hayat ve yaşlılık sigortası primlerinin

Edgar'ın R&RK maaş çekinden düzenli kesilen paralarla ödendiğini ve Edgar (daha doğrusu maaş bordrosu makineleri) eskilerin ödemesini tamamladıkça, mobilya ve ekipmanın zaman zaman yeni modellerle değiştirildiğini açıklıyordu. “Vatandaşın *mükemmel* bir güvenlik paketi var,” dedi Halyard. “Hayat standardı devamlı yükseliyor, ayrıca, hem o hem genel olarak bütün ülke, maaş bordrosu makinelerinin sunduğu muntazam, önceden belirli tüketici alışkanlıkları sayesinde ekonominin mutat iniş çıkışlarından korunmuş oluyorlar. Vatandaş eskiden aklına estiği gibi, mantuksızca alışveriş yapardı, sanayi de acaba şimdi ne alacak diye hesap etmeye çalışırken deliye dönerdi. Hatırlıyorum, ben küçükken, deli bir komşumuz vardı, bütün parasını elektrikli bir orga harcamıştı, hem de mutfağında eski moda bir buzdolabı ve kerosenli ocak varken!”

Edgar kapıyı kapattı ve sırtını kapıya yasladı, M-17 kalesinin kapısına.

Wanda kanepeye çöktü. “Ortalık derli topluydu, inşallah,” dedi. Her misafir gittiğinde (Amy Glock, Gladys Pelrine, Bratpuhr Şahı, kim olursa) böyle söylerdi.

“Evet,” dedi Edgar. İyi, çok iyi kalpli, şimdiye kadar onu kızdıracak hiçbir şey yapmamış, ona sevgisi dış dünya kadar büyük Wanda'ya bakarken kendini şeytan gibi, lanetli biri gibi hissetti. Cebindeki üç adet on dolarlık banknotu elledi. Bu, net maaşıydı: sigara parası, eğlenme parası, makinelerin izin verdiği küçük lüksler parası. Kendi kontrolü altında olan bu minicik ekonomi atomunu kendi, Wanda veya çocuklar için değil, Marion için harcayacaktı. Edgar'ın dertli kalbi, Halyard'ın hikâyesindeki deli adama, kendine elektrikli org alan adama karşı sempatiyle dolmuştu. Pahalı, pratik olmayan, tamamen kişisel, tanrının cezası paketin üstünde ve ötesinde...

Ama aldatmak başka bir şeydi. “Wanda,” dedi Edgar, “ben hayırsızın biriyim.”

Karısı neden bahsettiğini pekâlâ biliyordu. Hiç şaşırmamıştı. “Hayır, Edgar, değilsin. Sen iyi bir insansın,” dedi beceriksizce. “Anlıyorum.”

“Marion meselesini mi?”

“Evet. O çok güzel ve büyüleyici bir kadın. Bense artık genç kız sayılmam, herhalde bayağı can sıkıcıyım.” Zavalılcık ağlamaya başladı ve ağladığını ondan gizlemeye çalıştı. Aceleyle mutfığa gitti, derin dondurucudan dört yemek çıkardı ve radarlı ocağa attı. “Çocukları çağırır mısın lütfen, Edgar?” dedi zayıf, tiz bir sesle. “Yemek yirmi sekiz saniyede hazır olur.”

Edgar alacakaranlığa çıkıp çocuklarına seslendi ve Wanda’nın yanına geri döndü. “Dinle, Wan... Sebep sen değilsin. Allah biliyor ya suç bende değil.” Kadına arkadan sarıldı, o da kollarından sıyrılıp ocaktaki kadranları ayarlar gibi yaptı, hâlbuki ayarlanacak bir şey yoktu. Her şey saat gibi tıkır tıkır işliyordu.

Zil çaldı, saat durdu ve ocağın hırıltısı kesildi. “Yemek soğumadan çocukları çağır,” dedi Wanda.

“Geliyorlar.” Edgar tekrar ona sarılmaya çalıştı, o da bu sefer izin verdi. “Dinle,” dedi Edgar tutkuyla, “mesele dünya, Wan. Ben ve bu dünya. Hiç kimseye hayrım yok, bu dünyada en azından. Haşat ve Iskarta’dan başka bir şey değilim, çocuklarım da öyle olacak; insana bir heves, bir merak lazım, yoksa yaşamının ne anlamı var? Benim gibi kafasız bir hıyar için kalan tek heves, tek merak da kötü olanlar. Hayırsızın biriyim, Wan, işe yaramazın tekiyim!”

“Kimsenin işine yaramayan asıl benim,” dedi Wanda bitkinlikle. “Kimsenin bana ihtiyacı yok. Evi sen hatta küçük Delores bile idare edebilirsiniz, o kadar kolay ki. Şimdi de çocuklar hariç beni hiç kimsenin sevmeyeceği kadar şişmanladım. Annem de şişmanlamıştı, büyükannem de. Herhalde cinsimizde var; ama birilerinin onlara ihtiyacı vardı, az da olsa işe yarıyorlardı. Ama senin bana ihtiyacın yok, Ed; beni artık sevmemeni de engelleyemezsin. Erkekler

böyledir, Tanrı'nın seni yarattığı şekilde olduğun için de elinden bir şey gelmez." Ona sevgiyle, acıyarak baktı. "Zavallı adam!"

Delores ve Edgar Jr içeri daldılar, Edgar ve Wanda da kendilerini toparlayıp çocuklarına Şah'ı anlattılar.

Konu çok geçmeden tükendi ve yemekte sadece çocuklar konuştu ve yemek yedi.

"Biri mi hasta?" dedi küçük Edgar.

"Anneniz iyi değil. Baş ağrıyor," dedi Edgar.

"Önemsiz bir şey," dedi Wanda. "Geçer."

"Ya sen baba?" dedi küçük Edgar. "Bu gece çadırdaki basketbol maçına gidecek kadar iyi misin?"

Edgar gözlerini tabağından ayırmadı, "İsterdim ama" diye geveledi, "Joe'ya bowlinge gideceğime söz verdim."

"Joe Prince mi?"

"Evet. Joe Prince."

"Ama baba," dedi Delores, "Bay Prince'i Glock'ların evinde gördük, basketbol maçına gideceğini söyledi."

"Söylemedi!" dedi küçük Edgar sertçe. "Sen sus. Ne dediğini bilmiyorsun. Hiç de bile öyle demedi."

"Çok da bile dedi!" dedi Delores inatla. "Dedi ki—"

"Delores, tatlım," dedi Wanda, "Bay Prince'i herhalde yanlış anladın."

"Evet," dedi küçük Edgar, "babamla bowlinge gideceğini söylemişti, şimdi hatırladım. Kardeşim hep yanlış anlar, anne." Elleri titriyordu, sakarca süt bardağını devirdi. Hem o hem babası ayağa fırlayıp bardağı yere düşmeden yakalamaya çalıştılar. Genç Edgar yakaladı, yaşlı Edgar'ınla karşılaşan gözleri nefret doluydu. "Ben de maça gidemeyecek kadar yorgunum zaten," dedi. "Evde oturup annemle televizyon seyreydim bari."

“Benim yüzümden eğlenceyi kaçırma,” dedi Wanda. “Ben kendi başıma da kalabilirim.”

Biri büyük pencereye tak tak vuruyordu, Hagstrohm’lar başlarını kaldırıncı Bratpuhr Şahı’nın yüzüklü parmaklarıyla cama vurduğunu gördüler. Çadırdan Hagstrohm’ın M-17 evinin önünde bırakmış oldukları limuzine yeni dönmüştü.

“*Brahouna!*” diye bağırdı Şeh neşeyle. Elini salladı. “*Brahouna, Takaru.*”

“”Yaşayın!”” diye tercüme etti Khashdrahr.

Çarşamba günü geldiğinde, Paul sabah erkenden çiftliğine uğradı ve Mr. Haycox'a talimatlarını verdi. Mr. Haycox da açık açık hizmetçi olmadığını belirtti.

Paul istemeye istemeye Mr. Haycox'a seçeneklerinin ya bu işi yapmak ya da çekip gitmek olduğunu, işi yapacaksa da iyi yapmasını söyledi. Paul'e göre Anita'nın hassas dönüşümü için her şeyin kusursuz olması çok önemliydi.

"Herkesi satın alıp canının istediğini yaptıracağını mı sanıyorsun?" dedi Mr. Haycox. "Ama bu sefer yanıldın, Doktor. Doktorluk diplomanı al da—"

"Seni kovmak istemiyorum."

"Öyleyse kovma!"

"Son kez söylüyorum, bana bir iyilik olarak—"

"Şunu baştan söylesene."

"Neyi?"

"İyilik olarak desene."

"Pekâlâ, iyilik olarak—"

"İyilik olarak, bir seferliğine," dedi Mr. Haycox. "Ben hizmetçi değilim ama iyi bir arkadaş olmaya çalışırım."

"Sağ ol."

"Bir şey değil. Değmez."

Gün içinde Anita, Paul'ü arayıp ne giymesi gerektiğini sordu.

“Eski bir şeyler giy.”

“Çiftlik balosu mu yoksa?”

“Tam değil ama yaklaştın. Öyleymiş gibi giyin.”

“Paul, Çayırlar bu kadar yakinken dışarı çıkıp çılgınca eğlenmemiz doğru olur mu?”

“Çayırlar cenaze değil ya.”

“Ama olabilir, Paul...”

“Bu gecelik, Çayırlar'ı unutamam, olur mu? Bu gece sırf Paul ve Anita olacak, başka herkesin canı cehenneme.”

“Onu söylemesi kolay, Paul. Çok hoş bir fikir ama—”

“Ama ne?” diye sordu Paul sinirli sinirli.

“Bilmiyorum. Başının etini yemek istemiyorum ama Çayırlar ve Mavi Takım konusunda çok gevşek davranıyorsun.”

“Ne yapayım yani?”

“İdman filan yapman gerekmez mi? Ne bileyim, bol bol uyku uyuman, besleyici şeyler yemen, işten sonra biraz yürüyüş yapman filan gerekmez mi? Sigarayı azaltman mesela?”

“Ne?”

“Mavi Takım kazanacaksa formda olman lazım.”

Paul güldü.

“Dinle, Paul, hiç gülme. Shepherd insanların Çayırlar'da takım kaptanı olarak gösterdikleri performansa göre kariyer yaptıklarını veya mahvoldüklerini gördüğünü söylüyor. Shepherd sigarayı tamamen bırakmış.”

“Ona söyle, ben de tepki süremi hızlandırmak için haşhaşa başladım. Hızla attığı topolar bizim sahanın üstünden uçan oyuncak balonlara benzeyecek. Bu gece çıkıyoruz, o kadar.”

“Pekâlâ,” dedi Anita karamsarlıkla. “Tamam.”

“Seni seviyorum, Anita.”

“Ben de seni, Paul.”

Eve geldiğinde hazırды Anita. Ilium Malikânesi’nin Hanımı pozunda değil, dizlerinin üstüne kadar sıvanmış bir blucin giymiş, şık, cilveli küçük bir kız gibiydi. Paul’ün gömleklerinden birini giymiş, uçlarını göğsünün altında düğümlemişti, ayağında beyaz spor ayakkabılar, boynunda kırmızı büyük bir mendil vardı.

“Kıyafetim uygun mu?”

“Mükemmel.”

Paul, Anita’nın sürprizlerden nefret ettiğini ve kontrolün her zaman kendi elinde olmamasına tahammül edemediğini biliyordu.

“Bu gece, özel bir gece,” dedi Paul. “Sırf ikimiz için. Zamanı gelince görürsün.”

“Şimdi bilmek istiyorum.”

“Yıl dönümü martinilerimiz nerede?” Üzerinde sürahi ve kadehlerin her gece onu beklediği masa boştu.

“Çayırlar’a kadar sana içki yasak.”

“Saçmalama! Orada herkes iki hafta süreyle içki içecek.”

“Kaptanlar değil ama. Shepherd onların içmeyi göze alamayacağını söylüyor.”

“Ne kadar bildiği belli oluyor. İçkiler üstelik bedava.”

Paul martinileri hazırladı, her zamankinden daha fazla içti ve üstünü değiştirip o akşamüstü Yuva’dan aldığı sert, gıcır gıcır blucin tulumu giydi. Anita’nın bu belirsizlikten hiç zevk almadığını görmek onu üzüyordu. Hatta mutlu bir beklenti yerine, şüphe belirtileri gösteriyordu.

“Hazır mısın?” dedi neşeyle.

“Evet. Galiba.”

Konuşmadan garaja yürüdüler. Paul abartılı bir hareketle arabanın kapısını açıp bekledi.

“Aman, Paul, eski arabayla mı gideceğiz?”

“Bunun da sebebi var.”

“Beni şu nesneye bindirmek için geçerli hiçbir sebep olamaz.”

“Lütfen, Anita; neden bu arabayı almamız gerektiğini çok geçmeden anlayacaksın.”

Anita bindi ve koltuğun kenarına ilişti, arabayla mümkün olduğunca temas etmemeye çalışıyordu. “Daha neler göreceğiz bakalım?”

İki yabancı gibi yola koyuldular. Golf sahasının yanındaki uzun yokuşa vardıklarında Anita biraz gevşemişti. Farların ışığında yeşil şortlu, yeşil çoraplı ve üzerinde “Kaptan” yazılı yeşil gömlekli, solgun ve kıllı bir adam görünüyordu. Adam yolun kenarında koşar gibi yürüyor, arada bir durup parmak ucuna kalkıp dönüyor veya hayali bir rakiple boks yapıyor, sonra tekrar koşusuna devam ediyordu.

Paul kuvvetle kornaya basıp Shepherd’ı ürküttü ve çekilmek için yol kenarındaki hendeğin diğer tarafına atlayınca pek keyiflendi.

Anita penceresini açıp tezahürat yaptı.

Yeşil Takım’ın kaptanı el salladı, yüzü sarf ettiği enerjiyle buruşmuştu.

Paul gaz pedalını kökleyince yanmış yağ ve karbon monoksitten bir bulut yükseldi.

“Bu adam işine canla başla sarılıyor,” dedi Anita.

“Beni de nedense bir an önce geberip gitme isteğiyle dolduruyor,” dedi Paul.

Ilium Fabrikası’nın mazgallı siperlerinin yanından geçiyorlardı; muhafızlardan biri, kulübesinden Paul’ün arabasını tanıyarak elli kalibrelik makineli tüfeğini dostça salladı.

Huzursuzluğu giderek artan Anita direksiyonu tutacakmış gibi yaptı. “Paul! Nereye gidiyorsun? Delirdin mi?”

Paul, Anita'nın elini itti, gülümsedi ve köprüden Yuva'ya doğru ilerlemeye devam etti.

Köprü, trafik şeritlerini işaretlemek için yola sarı çizgiler çeken Haşat ve Iskartalar tarafından yine tıkanmıştı. Paydos etmeye on dakikaları daha vardı. Paul bu projeyi acaba Bud Calhoun mu tasarladı diye düşündü. Bu da çoğu R&R projesi gibi, en azından Paul'e göre, haybeyeydi. Dört şeritli köprü, savaştan önce, Ilium Fabrikası'na giden ve oradan dönen işçilerin arabalarıyla tıka basa dolu olurdu. Dört şerit yetmezdi bile, sürücüler şeritlerinden biraz dışarı taştilar mı, arabalarının bir yanı göçerdi. Şimdiyse günün hangi saatinde olursa olsun bir sürücü köprünün bir yanından ta öbür yanına canının çektiğı kadar şerit değıştirerek gidebilir çünkü başka bir arabaya çarpma ihtimali on binde bir bile değıldi.

Paul durdu. Üç adam boyama işini yapıyor, on iki adam trafiğı idare ediyor, bir on iki adam da dinleniyordu. Yavaş yavaş bir şerit açtilar.

“Hey, ahbap, farın kırılmış.”

“Teşekkürler,” dedi Paul.

Anita koltukta yana kayıp ona yaklaştı, korkudan kaskatı kesilmişti. “Paul... Bu çok korkunç. Beni eve götür.”

Paul sabırla gülümsedi ve arabayı Yuva'nın içine sürdü. Köprünün ucundaki barın önündeki yangın musluğu yine açıktı, onun için biraz ötede park etmek zorunda kaldı. Aynı pis çocuk, kalabalığı eğlendirmek için kâğıttan kayıklar yapıyordu. Bir binaya yaslanıp sinirli sinirli sigara içen kılıksız, yaşlı bir adam Paul'e tanıdık gibi geldi. Adamın Luke Lubbock olduğunu sonradan fark etti; yorulmak bilmeyen bu çok yönlü adam, sivil elbisesinin içinde kaybolmuş, bir dahaki geçit alayının veya toplantının başlamasını bekliyordu. Karışık duygularla gözleri Lasher ve Finnerty'yi aradı ama ortada yoklardı. Büyük ihtimalle barın karanlık, en dip locasında oturmuş her konuda fikir birliğine varıyorlardı.

“Paul... Böyle şaka mı olur? Beni eve götür, lütfen.”

“Kimse sana zarar verecek değil. Bu insanlar da senin gibi Amerikalı vatandaşlar.”

“Dünyanın benimle aynı kısmında doğdular diye, buraya gelip onlarla aynı çamurda yuvarlanmam gerekmez.”

Paul bu tepkiyi bekliyordu, hiç istifini bozmadı. Nehrin kuzey yakasındaki o kadar insanın içinde, Yuva’dakilere karşı duyduğu küçümsemenin içinde şiddetli bir nefret barındıran tek kişi Anita’ydı. Aynı zamanda kuzey yakasında üniversite mezunu olmayan tek eştı. Şehir Kulübü’nün Yuva’dakilere karşı genel tavrı küçümsemeydi, doğru ama altında sevecen ve hoşgörölü bir hava, çoğu insanın ormanlarda ve kırlarda yaşayan yaratıklara karşı besledikleri duygu yatıyordu. Oysa Anita Yuva’dakilerden nefret ediyordu.

Eğer Paul ona karşı son derece gaddar bir tavır takınmak zorunda kalacak olsaydı yapabileceği en gaddarca şeyin ona, neden bu kadar nefretle dolu olduğunu açıklamak olacağını biliyordu: evlenmemiş olsalar Anita da burada oturacak, bu insanlardan biri olacaktı.

“Hiçbir yere gitmiyoruz,” dedi Paul. “Burada birkaç dakika oturup seyredeceğiz. Sonra da yolumuza devam edeceğiz.”

“Neyi seyredeceğiz?”

“Seyredecek ne varsa onu. Çizgileri boyayanları, yangın musluğunun başında duran adamı, onu seyreden insanları, kayık yapan ufak oğlanı, bardaki yaşlı adamları... Etrafına bir bak. Görecek çok şey var.”

Anita etrafına bakmadı, koltukta iyice kaykıldı ve ellerine bakmaya başladı.

Paul ne düşündüğünü tahmin edebiliyordu: anlayamadığı bir sebepten dolayı, onu küçük düşürmek, alt tabakadan geldiğini hatırlatmak için böyle bir şey yaptığını düşünüyordu Anita. Yapmak istediği gerçekten bu olsaydı tamamen başarılı olmuş olurdu çünkü zehirli nefreti kaybolmuştu. Sessizliğe gömülmüş, varlığını silmeye çalışıyordu.

“Seni buraya neden getirdim biliyor musun?”

Sesi bir fısıltı halinde çıktı. “Hayır. Ama eve gitmek istiyorum, Paul. Lütfen.”

“Anita... Buraya geldik çünkü tamamen yeni bir bakış açısı edinmemizin vakti geldi. Sadece kendimizle olan ilişkimiz açısından değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumla ilişkimiz açısından da.” Kelimeler ağzından dökülürken bile sesleri hoşuna gitmedi, tumturaklı ve abartılıydı. Anita üzerindeki etkileriye sıfırdı.

Tekrar denedi: “Şu anda sahip olduklarımızı elde etmek için bu insanların dünyadaki en önemli şeyini feda ettik; kendilerine ihtiyaç duyulması ve yararlı olma duygusunu, özsaygının temel taşını aldık ellerinden.” Bu da pek işe yaramamıştı. Anita’ya henüz ulaşmış değildi. Hâlâ bir şekilde kendisini cezalandırdığından emin gibi görünüyordu.

Bir kez daha denedi: “Sevgilim, sahip olduklarımızı bilerek bu insanların sahip olduklarına bakınca, kendimi hıyar gibi hissediyorum.”

Bir kavrayış pırıltısı belirdi Anita’nın yüzünde. Temkini elden bırakmadan biraz canlanır gibi oldu. “Öyleyse bana kızgın değilsin.”

“Ne münasebet! Sana neden kızgın olayım?”

“Bilmem. Belki çok dırdır ettiğimi düşündün veya Shepherd’la aramda bir şeyler var zannettin sandım.”

Bu son söylediği (Paul’ün Shepherd’ı umursadığı sanısı) Anita’yı yeniden eğitime istikametinden tamamen sapmasına neden oldu. Yeşil Takım’in kaptanını kıskanabileceği sanısı öyle gülünçtü, öyle bir anlayış kıtlığı sergiliyordu ki buna bütün dikkatini vermesi gerekiyordu. “Sen Katharine Finch’i kıskanırsan ben de Shepherd’ı ancak o zaman kıskanırım,” diye güldü.

Fakat hayrettir, Anita bunu ciddiye aldı. “Ne demek istiyorsun?”

“Nasıl yani?”

“Katharine Finch’i kıskanmam gerektiğini mi söylüyorsun? Şu bodur cenabet—”

“Dur bir dakika!” Konuşma iyice çığrından çıkmıştı. “Benim demek istediğim, benimle Katharine arasında bir şeyler olabileceği ihtimali ancak seninle Shepherd arasında bir şeyler olabileceği ihtimali kadardır.”

Anita hâlâ savunmadaydı ve belli ki bu ters kıyaslamayı kavrayamamıştı. Saldırganlıkla Paul’e çullandı. “Müsaadenle, Shepherd bir erkek olarak Katharine’in bir kadın olarak olduğundan çok daha cazip.”

“Söz konusu olan o değil,” dedi Paul çaresizce. “Meselenin bununla ilgisi yok. Katharine’le benim aramda hiçbir şey yok, Shepherd’la senin aranda da hiçbir şey yok. Sadece, birbirimizden şüphelenmenin ne kadar saçma olduğunu belirtmek istemiştım.”

“Sence ben cazip değil miyim?”

“Bence sen mahvedici derecede cazipsin. Bunu biliyorsun.” Sesi yükselmişti, sokağa bakınca sözde seyredecekleri yerde seyredildiklerini gördü. Lağım suyunun çavlanlarına kapılan kâğıt kayığa kimse bakmıyordu. “Birbirimizi zina ile suçlayalım diye getirmedim seni buraya,” diye fısıldadı boğuk bir sesle.

“Peki, niye getirdin?”

“Söyledim ya: dünyayı nehrin sırf bizim yakamızda olanlarla değil, bir bütün olarak hissedebilmemiz için. Bizim hayat tarzımızın başkalarının hayatına neler yapığını görmemiz için.”

Anita, Paul’e başarıyla saldırıp kafasını karıştırdıktan ve kendine tuzak kurulmadığını veya cezalandırılmadığını öğrendikten sonra hâkimiyeti yine ele geçirmişti. “Hepsinin de karnı tok gibi geliyor bana.”

“Ama babam gibi, Kroner ve Baer ve Shepherd gibi, bizim gibi insanlar onların ruhsal kaynaklarını kuruttu.”

“Ruhsal kaynakları zengin olsaydı zaten burada olmazlardı.”

Paul'ün tepesi attı, Anita'yı incitmesini engelleyen hassas mekanizmanın ampulleri gevşemişti. “Tanrı’nın lütfu olmasa senin de olacağın yer buydu!”

“Paul!” Ağlamaya başladı Anita. “Bu haksızlık,” dedi sesi titreyerek. “Haksızlık. Bunu neden söyledin anlamıyorum.”

“Senin ağlaman da haksızlık.”

“Çok zalimsin, öylesin işte, basbayağı zalim. Beni incitmek istiyorduysan aferin çünkü başardın.” Burnunu sildi. “Bu insanlarda olmayan bir şeye sahip olmasaydım benimle evlenmezdin herhalde.”

“Oligomenorrea,” dedi.

Anita gözlerini kırptırdı. “O da ne?”

“Oligomenorrea... Başkalarında olmayıp sende olan oydu işte. Yani gecikmeli âdet kanaması.”

“Bu kelimeyi nereden öğrendin?”

“Evlendikten bir ay sonra sözlüğe baktım ve kafama kazındı.”

“Ya?” Kıpırmızı kesildi Anita. “Yeterince konuştun, yeterinden de fazla,” dedi acı acı. “Beni eve götürmezsen, ben de yürürüm.”

Paul arabayı çalıştırdı, vahşi bir zevkle debriyaja bastı ve köprüden gerisingeri, nehrin kuzey tarafına doğru sürmeye başladı.

Köprünün ortasına geldikleri zaman, Anita’yla ani kavgasından ötürü hâlâ hararetli ve heyecanlıydı. Ilium Fabrikası’na vardıklarındaysa bunun yerini mantık ve pişmanlık almaya başlamıştı.

Tamamen umulmadık bir kavgaydı. Hiç bu kadar zehir akıtmamışlardı. İşin şaşırtıcı tarafı, hain tarafın Paul oluşuydu. Anita ise kurbandı. Kavgaya zemin oluşturan olayları hatırlamaya çalıştı şaşkın şaşkın. Ama hafızası elvermedi.

Kavga ne kadar nafile ve ne kadar yıkıcı olmuştu! Kötü bir ânın hararetiyle Anita’yı en çok kıracağını, dolayısıyla kendinden nefret ettireceğini bildiği şeyi söylemişti. Oysa öyle yapmak istememişti.

Tanrı biliyor ya, istememişti. Karısıyla yeni bir hayata başlamak yolunda sevinçle, dikkatle kurduğu planlar darmadağın olmuştu işte.

Golf sahasının yanından geçiyorlardı. Birkaç dakika sonra evde olacaklardı.

“Anita...”

Anita cevap olarak arabanın radyosunu açarak sabırsızca tuşlarla oynadı ve onun sesini bastırsın diye yükseltip beklemeye başladı. Oysa radyo yıllardır çalışmamıştı.

“Anita, dinle. Seni dünyadaki herkesten çok seviyorum. Birbirimize söylediklerimiz için de çok pişmanım.”

“Ben sana senin bana söylediğin gibi bir şey söylemedim hiç.”

“Bunları söylediğim için dilimi bile kesebilirim.”

“Mutfağımızdaki keskin bıçaklardan birini kullanma.”

“Çok anormal bir şeydi.”

“Belli ki ben de öyleyim. Garajımızı geçtin.”

“Gececektim zaten. Sana bir sürprizim var. O zaman seni gerçekten ne kadar sevdiğimi ve bu aptalca kavganın ne kadar önemsiz olduğunu anlayacaksın.”

“Bu gece yeterince sürpriz yaşadım, mersi. Geri döner misin lütfen, çok yoruldum.”

“Bu sürpriz sekiz bin dolara patladı, Anita. Hâlâ geri dönmek istiyor musun?”

“Beni satın alabileceğini mi zannediyorsun?” dedi Anita öfkeyle. Ama yüz ifadesi yumuşuyordu, kendi sorusuna kendi cevap verdi: “Ne olabilir ki? Sahi mi? Sekiz bin dolar ha?”

Paul rahatladı, arkasına yaslanıp gezintinin tadını çıkarmaya başladı. “Sen Yuva’ya ait değilsin, hayatım.”

“Belki öyleyimdir.”

“Hayır, hayır. Testlerin ve makinelerin asla ölçemeyecekleri bir şeye sahipsin sen: sende sanatçı ruhu var. Zamanımızın trajedilerinden biri bu işte; bu özelliği tanıyacak, takdir edecek, besleyecek, hoş görecektir hiçbir makine yapılmadı.”

“Doğru,” dedi Anita üzgün üzgün. “Doğru, doğru.”

“Seni seviyorum, Anita.”

“Ben de seni, Paul.”

“Bak! Bir geyik!” Paul hayvanı aydınlatmak için uzun farlarını yakınca Yeşil Takım’ın kaptanını gördü: hâlâ koşuyordu ama artık bitap düştüğü belliydi. Shepherd’ın bacakları birbirine dolaşıyor, zayıf adımlar atıyordu. Bu sefer onları tanımamıştı; hiç aldırmadan, bata çıka yoluna devam etti.

“Her adımıyla tabutuma bir çivi daha çakıyor,” dedi Paul ağzındaki bitmek üzere olan sigarayla bir yenisini yakarak.

On dakika sonra arabayı durdurdu, indi, Anita’nın kapısını açtı ve sevgiyle kolunu uzattı. “Mandal ipi dışarıda, sevgilim, ikimiz için yeni ve daha mutlu bir hayatın başlangıcı için.”

“Mandal ipi de ne demek?”

“Görürsün.” Onu, üstü ve yanları leylaklarla çevrili karanlık, güzel kokulu bir tünelden geçirerek alçak, küçük evin ön kapısına götürdü. Elini tuttu ve mandal ipinin üstüne koydu. “Çek.”

Anita hafifçe çekti. İçerdeki mandal fıkırdayarak yerinden oynadı ve kapı açıldı. “Oh! Oh, Paul!”

“Bizim. Burası Paul ve Anita’ya ait.”

Anita yavaş yavaş içeri yürüdü, kafası geride, burun delikleri açık. “Ağlamak istiyorum, ne ince bir jest.”

Paul önlerindeki kritik saatler için yapılan hazırlıkları hemen kontrol etti ve memnun kaldı. Mr. Haycox, muhtemelen bir mazoşizm nöbeti içinde, her yeri ovmuştu. İş, toz yok olmuş, her şeyin üstünde sadece yılların verdiği temiz, yumuşak, parıltılı bir tabaka kalmıştı. Şömine rafının üstündeki kalay kapların, büyük saatin

kiraz ağacından dolabının, şöminenin içindeki siyah demirlerin, duvardaki uzun tüfeğin ceviz ağacından kabzasının ve gümüş kaskmalarının, şişko kerosen lambalarının tenekelerinin, sıcak, yıpranmış akçaağaç sandalyelerin... Odanın ortasındaki, loş ışıkta antika gibi görünen masanın üstünde iki kadeh, bir sürahi, bir şişe cin, bir şişe vermut ve bir buz kovası vardı. Bunların yanında da iki bardak taze çiftlik sütü, kaynatılmış taze çiftlik yumurtaları, taze çiftlik bezelyesi ve kızarmış taze çiftlik pilici duruyordu.

Paul içkileri hazırlarken Anita sevinçle içini çekerek odayı dolastı, her şeye sevgiyle dokundu. “Burası gerçekten bizim mi?”

“Dünden beri. Son kâğıtları imzaladım. Burada kendini evinde gibi hissediyor musun gerçekten?”

Anita şöminenin önünde bir sandalyeye oturdu ve Paul’ün uzattığı kadehi aldı. “Belli olmuyor mu? Nasıl hissettiğim her yerimden fışkırmıyor mu?” Hafifçe güldü. “Beğenip beğenmediğimi öğrenmek istiyor... Bu paha biçilmez bir şey, akıllı sevgilim ve sen sekiz bin dolara almışsın! Ne zekisin!”

“Mutlu yıl dönümleri Anita.”

“Mutludan daha güçlü bir kelime istiyorum.”

“Harikulade yıl dönümleri, Anita.”

“Sana da harikulade yıl dönümleri, Paul. Seni seviyorum. Seni o kadar çok seviyorum ki!”

“Ben de seni.” Onu hiç bu kadar sevmemişti.

“Farkında mısın, sevgilim, sırf şu saat bile neredeyse bin dolar değerinde?”

Paul kendini son derece akıllı hissediyordu. Her şeyin böyle yoluna girmesi harikaydı. Anita’nın evden memnuniyeti sahibiydi ve onu bir evden, bir hayat tarzından soğutup ötekine alıştıırma işlemi mucizevi birkaç saat içinde neredeyse tamamlanmış gibiydi. “Tam sana göre bir ortam, değil mi?”

“Biliyorsun ki öyle.”

“Saatin tahta işçiliği olduğunu biliyor muydun? Düşünsene. Her bir parçası tahtadan yapılmış.”

“Kafanı yorma. Onun çaresi bulunur.”

“Hı?”

“Elektrikli bir alet koyabiliriz içine.”

“Ama bütün sihri—”

Anita bir yaratıcılık nöbetine tutulmuştu, onu duymadı bile. “Bak... Sarkacı kalkarsa, elektrostatik bir toz çökeltici dolabın alt kısmına tamı tamına sığar.”

“Ya!”

“Bunu da nereye koyarım biliyor musun?”

Odaya bakındı ve şu anda durduğu yerden başka bir yer görmedi. “Oradaki girinti ideal değil mi?”

“Ön hole! Gözünün önüne gelmiyor mu?”

“Ön hol yok ki” dedi Paul şaşkın şaşkın. Ön kapı doğrudan oturma odasına açılıyordu.

“Bizim ön holümüze, aptalcık.”

“Ama Anita—”

“Duvardaki şu baharat dolabına gelince: çekmecelerden birkaç tanesi açık durur da içlerinden yıllanyastıkları sarkarsa ne hoş olur, değil mi? Misafir odasında tam ona göre bir yer var.”

“Harika.”

“Ya şu paha biçilmez çatı kirişleri, Paul! Bu, oturma odamızda da kabaca yontulmuş kirişler koyabiliriz demektir. Sırf mutfakta değil, oturma odasında da! Televizyonumuz şu kuru lavabonun içine sığmazsa sınıflandırma kartını yerim.”

“Kendim yemeyi düşünüyordum,” diye mırıldandı Paul.

“Hele şu geniş parkeli zemin... Oyun salonumuzda çok işimize yarar, değil mi?”

“Oyun salonu bugüne kadar benim neyime yaradı?” dedi Paul sıkıntıyla.

“Ne dedin?”

“Dedim ki oyun salonu bugüne kadar benim neyime yaradı?”

“Ha, anladım.” Düşünmeden güldü ve gözleri parlayarak talan edebileceği başka şeyler aramaya koyuldu.

“Anita—”

“Evet? Oh! Ne hoş bir Cape Cod lambası!”

“Bir dakika beni dinler misin?”

“Tabii, sevgilim.”

“Burayı içinde yaşayalım diye aldım.”

“Yani olduğu gibi mi?”

“Öyle. Değiştiremeyiz.”

“Yani bu eşyaların hiçbirini götüremez miyiz?”

“Hayır. Sadece kendimiz buraya taşınabiliriz.”

“Şakalarından biri bu, değil mi? Benimle dalga geçme, sevgilim. Ne iyi vakit geçiriyordum.”

“Dalga geçmiyorum. İstedğim hayat bu işte. Hayatımı burada yaşamak istiyorum.”

“Çok karanlık, yüzünü göremiyorum ki ciddi misin değil misin anlayayım. Işıkları yaksana.”

“Işık yok.”

“Elektrik yok mu?”

“Sırf saçında var.”

“Kaloriferi nasıl çalıştırıyorlar?”

“Kalorifer de yok.”

“Ya ocağı?”

“Tahta, odun. Buzdolabı da soğuk bir pınar.”

“Ne kadar iğrenç!”

“Ben ciddiym, Anita. Burada yaşayalım istiyorum.”

“Altı aya kalmaz ölürüz.”

“Haycox ailesi burada kuşaklar boyu yaşamış.”

“Bu gece oyuncululuğun üstünde. Öyle sahici oynuyorsun ki şaka olduğu anlaşılmıyor. Yanıma gel de öp beni, tatlı soytarı.”

“Geceyi burada geçireceğiz, yarın da ev işlerini yapacağım. Sen de denemek ister misin?”

“Ben de yaşlı, şişko bir çiftlik anası olurum, tahtayla yanan ocağın üstünde kahvaltıyı hazırlarım. Kahve, çiftlik yumurtası ve kaymak, ev yapımı tereyağı ve reçele batırılmış ev yapımı çörekler...”

“Hazırlar mısın sahi?”

“Tereyağı ve reçele batarım daha iyi.”

“Bu hayatı sevmeyi öğrenebilirsin.”

“Öğrenemem, gayet iyi biliyorsun.”

Uğradığı feci hayal kırıklığı karşısında Paul’ün öfkesi bir saat önce Yuva’da olduğu gibi kabarmaya başlamıştı. Ve yine, karısının suratına bir tokat gibi inip ona biraz tevazu öğretecek bir şey aramaya başlamıştı. Ağzından çıkan cümle uzun zamandır orada hazır beklemekteydi. Söyledi. Tam zamanı olduğu için değil, bir yumruk etkisi yapacağı için.

“Senin ne düşündüğün hiç önemli değil,” dedi ifadesizce. “İşimden ayrılıp burada yaşamaya karar verdim. Anlıyor musun? İşimden ayrılacağım.”

Anita sanki üşümüş gibi kollarıyla kendini sardı ve birkaç saniye sessizce sallandı. “Bunun geleceğini biliyor gibiydim,” dedi sonunda. “Böyle bir şeyler çevirdiğini anlamıştım. Öyle olmasın diye umuyordum, Paul. Öyle olmasın diye dua ediyordum. Ama... Söyledin işte.” Bir sigara yaktı, çabuk çabuk, tatsız tatsız içine çekti ve dumanını burnundan üfledi. “Shepherd da öyle söylemişti.”

“İşimden ayrılmak üzere olduğumu mu?”

“Hayır. Senin bırakıp kaçan tiplerden olduğunu.” Derin derin iç geçirdi. “Anlaşılan seni benden daha iyi tanıyormuş.”

“Tanrı biliyor ya, sistemin içinde kalıp tepeye varana kadar devam etmek çok kolay. Esas cesaret isteyen sistemden çıkmak.”

“Ama kalmak o kadar kolaysa niye ayrılacaksın ki?”

“Yuva’da söylediklerimi hiç duymadın mı? Seni bunun için oraya götürdüm. Neler olup bittiğini anlayasın diye.”

“Şu aptalca Katharine Finch ve Shepherd meselesi mi?”

“Yo, yo... Tanrım, hayır. Bizim gibi insanların başkalarının elinden öz saygılarını nasıl aldıkları meselesi.”

“Kendini hıyar gibi hissettiğini söylemiştin. Onu hatırlıyorum.”

“Bazen sen de öyle hissetmiyor musun?”

“Ne münasebet!”

“Vicdanın, vicdanın seni hiç rahatsız etmiyor mu Tanrı aşkına?”

“Niye etsin? Şerefsiz bir şey yapmadım ki.”

“Başka türlü ifade edeyim: her şeyin arapsaçına döndüğü fikrine katılmıyor musun?”

“Bizim aramızda mı?”

“Her yerde! Dünyada!” Anita’nın körlüğü hayret vericiydi. Her genellemeyi, mümkün olduğunca, kendi ve en yakından tanıdığı kişiler düzeyine indirgemekten hoşlanıyordu. “Yuva’da mesela.”

“İnsanların sahip olmadıkları başka ne var da verelim?”

“Al işte! Lafı ağzımdan aldın. Biz onlara ne verebiliriz dedin, sanki dünyadaki her şey bizimmiş ve verebilir veya alabilir mişiz gibi.”

“Birinin sorumluluğu üzerine alması gerekir, üzerine alınca da durum işte böyle olur.”

“Tamam işte: Durum eskiden böyle değildi ama. Bu yeni bir durum ve bu durumu da bizim gibi insanlar yarattı. Eskiden herkes kişisel bir beceriye veya çalışma isteğine ya da istedikleri karşılığında verebileceği bir şeylere sahipti. Ama şimdi makineler her şeyi ele geçirdi ve kimsenin verecek bir şeyi kalmadı. Çoğu insanın tek umudu, kendilerine bir şeyler verilmesi.”

“Bir insanın akli varsa,” dedi Anita kararlılıkla, “hâlâ tepeye ulaşabilir. Amerikan tarzı budur, Paul ve hiç değişmedi.” Tartarcasına baktı. “Akıl ve cesaret, Paul.”

“Bir de at gözlükleri.” Sesindeki kuvvet kaybolmuştu, kendini uyuşmuş gibi hissediyordu. Biraz fazlaca içmiş olmaktan, duygusal tepeler inip çıkmış olmaktan, mutlak bir hayal kırıklığına uğramış olmaktan kaynaklanan bir uyuşukluk.

Anita tulumunun askılarından tutup öpmek için onu kendine çekti. Paul kaskatı teslim oldu.

“Ay, ay,” diye azarladı Anita, “bazen tam bir oğlan çocuğuna benziyorsun.” Onu tekrar kendine çekti, bu sefer dudaklarından öpmesini sağladı. “Kafanı yormaktan vazgeç, tamam mı?” diye fısıldadı kulağına.

“Girdaba düşüş,” diye düşündü Paul. Bitkinlikle gözlerini kapadı ve kendini, bir başlangıç, bir gelişme ve tatmin edici bir sonuç sağlamaktan asla geri kalmamış bir olaylar dizisine bıraktı.

“Seni seviyorum, Paul,” diye mırıldandı Anita. “Oğlan çocuğumun üzülmesini istemiyorum. İşinden ayrılmayacaksın, hayatım. Çok yorgunsun, o kadar.”

“Hımmm.”

“Bu konuyu artık düşünmeyeceğine söz ver.”

“Hımmm.”

“Pittsburgh’a da gideceğiz, değil mi?”

“Hımmm.”

“Peki, Çayırılar’da hangi takım kazanacak?”

“Hımmmm.”

“Paul...”

“Hı?”

“Hangi takım kazanacak?”

“Mavi,” diye fısıldadı uykulu uykulu. “Mavi Takım, Mavi”

“Ha şöyle. Baban burada olsa seninle gurur duyardı.”

“Evet.”

Anita’yı geniş parkeli zeminin üstünden çam lambrili yatak odasına taşıdı ve benekli akçaağaç yatağın üstündeki kilim desenli yorgana yatırdı. Mr. Haycox’ın anlattığına göre, burada altı özgür insan ölmüş, on dört tanesi de doğmuştu.

Doktor Paul Proteus, şeceresi ve eğitiminin yarattığı şartlar tarafından saptanmış yoldan çıkaracak yeterince sert bir darbe almamış olduğundan, gelişmeleri henüz tamamlanmamış erkeklerin Çayır-lar’a gitme zamanının geldiği güne olaysız vardı.

Ya işinden ayrılacağı ya da muhbir olacağı kritik anın yaklaştığını biliyordu ama bu yaklaşma öyle gerçek dışıydı ki o anla nasıl yüzleşeceğine dair kesin bir planı da olmadığından kendi kendine sahte bir sakinlik, her şeyin, onun için her zaman olduğu gibi, sonunda düzlüğe çıkacağına dair belli belirsiz bir duygu dayatıyordu.

Büyük yolcu uçağı, bir saatlik uçuşun sonunda çam ormanlarının St. Lawrence’ın kaynağındaki sularla karşılaştığı sahilin üzerinde daire çizmeye başladı. Alçaldı, önce ormandaki iniş pisti, sonra da Anakara’nın ağaç kütüğünden yapılma kulübeleri, yemek salonu, şafılboard kortları, tenis kortları, badminton kortları, softbol⁶ sahaları, salıncakları, kaydırakları, bingo salonu ve kadınlar ve çocuklar kampı görüldü. Nehre burnunu uzatmış uzun bir rıhtım ve üç beyaz yat vardı; Çayır-lar denen adaya gidecek erkeklerin yata binecekleri iskele burasıydı.

“Galiba hoşça kal deme vakti geldi,” dedi Paul Anita’ya uçak dururken.

6 Softbol: Beyzboldakinden daha büyük ve daha yumuşak bir topa daha küçük bir sahada oynanan bir çeşit beyzbol.

“Harika görünüyorsun,” dedi Anita, mavi kaptan gömleğini çekiştirip düzelterek. “Hangi takım kazanacak bakayım?”

“Mavi,” dedi Paul. “Got mit uns.”⁷

“Ben de burada Anne’nin kafasını işleyeceğim.”

“Bayanlar bu tarafa!” diye gümbürdedi hoparlörler. “Erkekler rıhtımda toplanacak. Bagajlarınızı olduğu yerde bırakın. Kabinlerinize vardığınız zaman orada bulacaksınız.”

“Hoşça kal, sevgilim,” dedi Anita.

“Hoşça kal, Anita.”

“Seni seviyorum, Paul.”

“Ben de seni, Anita.”

“Haydi,” dedi Shepherd, o da aynı uçakla gelmişti. “Gidelim, bakalım. Şu Mavi Takım ne kadar yamanmış çok merak ediyorum doğrusu.”

“Mavi Takım, ha?” dedi Baer. “Mavi Takım’dan mı korkuyorsun, ha, öyle mi? Ha? Beyaz. Sen asıl Beyaz’dan kork, evlat.” Beyaz gömleğini göğsünü gere gere gösterdi. “Bak. Gördün mü? İşte bu gömlekten kork. Gördün mü? Aha, aha—”

“Doktor Kroner nerede?” dedi Shepherd.

“Dün gitti,” dedi Paul. “Resmi karşılama komitesinde olduğu için şu anda adada.” Anita’ya bir kez daha el salladı. Aralarında Katherine Finch ve Kroner Anne’nin de olduğu bir düzine kadın ve bir avuç çocukla beraber Anakara’daki binalara doğru uzanan çakıl yolda ilerliyordu. Bütün gün boyunca uçaklar daha çok kadın ve çocuk getirecekti.

Anita, Anne’ye sokuldu ve şişman koluna girdi.

Bakir ormandaki gizli hoparlörlerden şarkılar dökülmeye başladı:

“Sana, güzel kadın, döner gözlerim;
Kalbim, güzel kadın, çarpar kalbinle.
Gel, gel, güzel kadın, Cennet’e benimle.”

Şarkı bir tangırtıyla sona erdi, önce bir öksürük, sonra bir emir duyuldu: “Sınıflandırma numaraları sıfırdan yüze kadar olan erkekler lütfen *Çayırlar Kraliçesi*’ne bininiz; numaraları yüzden iki yüz elliye kadar olanlar *Çayır Kuşu*’na, numaralan iki yüz elliden yukarı olanlarsa *Çayırların Ruhı*’na binecekler.”

Paul, Shepherd, Baer ve Albany/Troy/Schenectady/Ilium’dan gelme diğerleri daha önce gelenlerin beklemekte olduğu rıhtıma doğru yürüdüler. Hepsi siyah gözlük takmışlardı ve gelecek iki hafta boyunca güneşin, nehrin, beyaz badanalı binaların, beyaz çakıl yolların, beyaz plajın ve *Çayırlar*’ın beyaz çimento kortlarının amansız parıltısından gözlerini korumak için takmaya devam edeceklerdi.

“Yeşil kazanacak!” diye bağırdı Shepherd.

“Göster şunlara, kaptan!”

Herkes bağılıyor, şarkı söylüyordu; deniz motorları guruldadı, homurdandı ve üç yat, adaya doğru V düzeninde yola koyuldu.

Püsküren köpüklerin arasından bakan Paul, *Çayırlar*’ın gidecek yaklaşmasını seyretti: sıcak, arınık ve tertemiz. Ada boyunca yılan gibi uzanan beyaz çizginin bir dizi beyaz küp olduğu seçilmeye başladı; *Çayırlar* lehçesinde bu yalıtımlı çimento-briket yapılara, daha ilkel zamanlardan kalma bir deyişle “çadır” deniyordu.

Adanın en kuzey ucundaki amfitiyatro bir yemek tabağına benziyordu, etrafındaki spor tesisiyse akla hayale gelecek her türlü saha ve korttan oluşan geometrik bir yamaydı. Beyaz kireçli taşların çerçevelediği yollar ve bah—

Hava keskin, kulakları acıtan bir çatırtıyla titredi. Bir daha. Bir daha. “Baam!”

Adadan atılan havai fişekler havada patlıyordu. Bir dakika sonra üç yat yavaşladı ve iskeledeki yerlerine yanaştı. Bando, Yıldızlarla Bezeli Sancak'ı⁸ çalıyordu.

*“Füzelerin kızıl alevi,
Havada patlayan bombalar...”*

Bando şefi batonunu havaya kaldırdı ve orkestra anlamlı bir duruş yaptı.

“Vızzzz!” diye fırladı bir füze. *“Buummf!”*

*“Geceleyin kanıtladılar,
Bayrağımızın hâlâ orada olduğunu...”*

Marşın ardından neşeli bir potpuri başladı: “Dertlerini Bir Kenara At”, “Bir Kız İstiyorum”, “Beni Maça Götürün”, “Demiryolunda Çalışırken”...

Yeni gelenler güvertede sallana sallana yürüyerek kendilerinden daha yaşlı bir grup adamın iskeleden uzattıkları ellere tutundular; adamların çoğu şişman, ak saçlı ve keldi. Bunlar Büyük Yaşlılar'dı. Bölge müdürleri, mıntıka müdürleri, başkan yardımcısı yaverleri ve Doğu ve Orta Batı bölgelerinin başkan yardımcıları ve onların yardımcıları.

“Adaya hoş geldiniz!” diye selamlıyorlardı; her zaman da öyle selamlamışlardı. *“Adaya hoş geldiniz!”*

Paul, Kroner'in koca elini ve hoş geldinini kendisine sakladığını gördü ve güvertede kendine yol açıp bu ele ulaştı, eli tuttu ve iskeleye çıktı.

“Seni adada görmek ne güzel, Paul.”

“Sağ olun, efendim. Adada olmak çok güzel.” Diğer yaşlılardan birkaçı selamlaşmalarına ara verip müteveffa savaş dönemi liderlerinin zeki, genç oğluna dostça baktılar.

8 ABD ulusal marşı (y.h.n.)

“Kayıt için İdare Binası’na gidiniz, sonra çadırlarınıza giriş yapıp bagajınızı kontrol ediniz,” dedi hoparlörler. “Çadır arkadaşınızla tanışınız, sonra öğle yemeği yiyiniz.”

Yeni gelenler, önlerinde bando, çakıl yoldan ilerleyerek İdare Binası’na gittiler.

Binanın girişine bir pankart gerilmişti: “Mavi Takım Çayırlar’a Hoş Geldiniz Der.”

Bu ne rezalet gibisinden iyi huylu çığlıklar atıldı ve göz açıp kapayıncaya kadar insan piramitleri oluşturulup en tepedekiler bu çileden çıkarıcı pankartı indirmeye başladılar.

Mavi Takım’ın genç bir üyesi Paul’ün sırtına vurdu. “Ne fikir, ama Kaptan!” diye ciyakladı. “Kimin açığöz olduğunu bu gösterdi onlara. Daha da görecekler!”

“Evet,” dedi Paul, “tamı tamına öyle. İşin ruhu bu.” Delikanlının Çayırlar’a ilk kez geldiği belli oluyordu. Pankartın, tek amaçları takım rekabetini kışkırtmak olan özel bir komitenin işi olduğunu henüz bilmiyordu. Her köşe başında karşılarına böyle kışkırtmalar çıkacaktı.

Kapının içinde yeşil bir afiş vardı: “Bütün umudu kesin Ey Yeşil Gömlek Giymeyenler!”

Shepherd keyifli bir çığlık attı, afişi alıp havada salladı ve aradan bir saniye geçmeden Mavi, Beyaz ve Kırmızıdan oluşan bir dalgayla yere yıkıldı.

“Kapalı mekânlarda itişmeyiniz!” dedi hoparlör sertçe. “Kuralları biliyorsunuz, içeride gürültü patırtı yok. Enerjinizi sahalara saklayınız. Kayıttan sonra çadırlarınıza gidiniz, arkadaşlarınızla tanışınız ve on beş dakika sonra öğle yemeği için geri geliniz.”

Paul çadırına henüz kim olduğu belli olmayan takım arkadaşından önce vardı. *Şarkı Kitabı*’ndaki ilk söze göre ikisi, bu kadar güzelliği, heyecanı ve derin duyguyu paylaşmış olmanın sonucunda bir tür kardeşlik bağı kuracaklardı.

Soğutuculu odanın soğuşu başını döndürdü. Kendine gelir gibi olunca gözleri yastığının üzerindeki yemek tabağı boyunda rozete ilişti. “Dr. Paul Proteus, Fabr. Müd., Ilium, New York” diyordu. Altında da, “Ya bana Paul de ya da 5 dolar öde.” Yazının bu ikinci kısmı her rozette vardı. Çayırırlar’da ilk ismiyle hitap edilmeyecek tek kişi İhtiyar’ın bizzat kendisi, Paul’ün babasının selefi Doktor Francis Eldgrin Gelhorne’du. Ulusal Sanayi, Ticaret, İletişim, Gıda ve Kaynaklar Müdürü sıfatıyla ne olursa olsun ve nereye giderse gitsin gece gündüz her saat Doktor Gelhorne ve “efendim”di o.

Paul sonra arkadaşının yastığının üzerindeki yaka kartını gördü: “Dr. Frederick Garth, Fabr. Müd., Buffalo, New York. Ya bana Fred de ya da 5 dolar öde.”

Paul yatağının kenarına oturarak, Garth’ın yaka kartının sebep olduğu huzursuz şaşkınlığı kovmaya çalıştı. Sürekli alametler görüp bunlara kafa yoran (mesela Shepherd gibi) çok insan tanırdı. Bir üstün el sıkışında bir alamet, resmi bir evrakta bir ismin yanlış yazılmasında bir alamet, bir ziyafet masasındaki oturma biçiminde bir alamet, bir üstün sigara isteyişi veya tutuşunda bir alamet, bir ses tonunda... Paul’ün kariyeri, son birkaç haftaya kadar hep gayet hoş, gayet rahat ilerlemişti ve alamet incelemeyi sıkıcı, faydasız bir iş olarak görmüştü. Onun için alametler hep iyi olmuştu. En azından şimdiye kadar. Şimdi o da kendilerini dolaylı yollarla belli eden muhtemelen kötü niyetli hayaletlerin bilincine varmaya başlamıştı.

Garth’la, yani Pittsburgh’un diğer adayıyla, aynı çadıra konmuş olması şans eseri miydi, bilmemezlik mi, yoksa ince bir plan mı? Sonra neden bu şeref gerçekten yükseleceklerle, ilerleyeceklerle ayrılmışken Shepherd kaptan yapılmıştı? Sonra neden... Paul, cesaretini toplayıp, düşüncelerini en azından yüzeysel olarak başka şeylere yöneltti ve artık sistemi hiç kaale almayan bir adam gibi gülmeyi başardı.

Arkadaşı içeri girdi. Şakaklarına kır düşmüş, yorgun, solgun ve nazikti. Fred Garth aşırı derecede başkaları tarafından sevilme

isteyen biriydi ve kendine bir tür toplumsal zindan yaratmıştı; kimseyi öyle ya da böyle pek etkilemezdi. Bu özelliğine rağmen değil, bu özelliği sayesinde yükselmişti. Etkin hizipler tarafından desteklenen iki güçlü kişilik aynı işe göz dikmişti defalarca. Ve en üst kademedekiler, içlerinden birini seçerlerse yaratacakları bölünmeden korkarak zararsız bir uzlaşma adayı olarak Garth'ı seçmişlerdi. Kedinin ulaşamadığı ciğere mundar demesi olarak nitelendirilemeyecek kadar yaygın bir duygu vardı ki o da, bu uzlaşma politikasının sunduğu büyük görevlerin Garth'ın boyunu aştığıydı. Zaten şu anda da, daha elli yaşlarında olmasına rağmen, fena halde yaşlı gösteriyordu. İstekli, iyi kalpli ama hep özür dilercesine zayıf ve tükenmişti.

“Doktor Proteus! Yani... Paul.” Garth elini sıktı, komik bir şey yapmış gibi güldü ve Paul'e bir beşlik uzattı.

“Boş verin, Doktor Garth,” dedi Paul ve parayı adama geri uzattı. “Yani Fred. Nasılsın?”

“İyiyim, iyiyim. Şikâyetim yok. Karın, çocuklar nasıllar?”

“Hepsi iyi, teşekkürler.”

Garth kızardı. “O, affedersin.”

“Niçin?”

“Olmayan çocuklarının hatırını sormakla aptallık ettim.”

“Asıl çocuğumun olmayışı benim aptallığım.”

“Belki, belki. Fakat inan ki çocuklarının büyümesini seyretmek çok zor bir tecrübe. Hayatta lazım olacak özelliklere sahip olup olmadıklarını düşünmek, Genel Sınıflandırma Sınavlarından önce kendilerini neredeyse paralayışlarını görmek, sonra puanları beklemek...” Cümlesini içini çekerek bitirdi. “Şu GSS işini en büyük oğlum Brud'la beraber daha yeni yaşadık, bu kâbusu Alice ve küçük Ewing'le iki kere daha yaşayacağımı düşündükçe—”

“Brud'ın durumu nasıl?”

“Hı? Ha, durumu mu? İyi niyetli. İyi bir sonuç almak istiyor, sınavlara civarındaki çoğu çocuktan daha sıkı hazırlandı. Elinden geleni yapıyor.”

“Anlıyorum.”

“Sınavlara bir kez daha girecek. Farklı sınavlara tabii. İlk girdiği zaman biraz hastaydı. Bir virüs... Kıl payı kaybetti, Yüksek Kurul da özel bir karar verdi. Yarın ikinci kez şansını deneyecek, akşam yemeği sıralarında puanlar elimize geçer.”

“Bu sefer başarır.”

Garth başını salladı. “Sırf denedikleri için bile çocuklara bir şey vermeleri lazım. Zavallı oğlanın nasıl sebatla çalıştığını bir görsen.”

“Güzel bir gün,” dedi Paul, konuyu değiştirerek.

Garth dalgın dalgın pencereden dışarı baktı. “Güzel, değil mi? Tanrı Çayırlar’a gülümsüyor.”

“Biz buraya gelmeden çok önce de gülümsüyordu herhalde.”

“Bunu uyduran ben değilim.”

“Neyi?”

“Tanrı’nın gülümsemesi lafını. Doktor Gelhorne’un sözü, tabii ki. Hatırladın mı? Geçen sene kapanış günü söylemişti.”

“Ha.” Doktor Gelhorne hatırlanmaya değer o kadar çok şey söyledirdi ki hepsini andaç kutusunda saklamak çok zordu.

“Öğle yemeği!” dedi hoparlörler. “Öğle yemeği! Kuralı unutmayın: her yemekte yeni biriyle tanışın. Bir yanınızda arkadaşınız, öbür yanınızda bir yabancı olsun. Öğle yemeği! Öğle yemeği!” Sonra da çok alakasız bir şekilde “Sabah Kalkmaktan Nefret Ederim!” şarkısı bağırmaya başladı. Paul, Garth ve diğer beş yüz çift tören alanından geçip yemek salonuna girdiler.

Kalabalık Paul ve arkadaşını iki tarafa açılır kapanır kapılardan içeri iterken, Kroner Paul’ü kolundan yakaladı ve bir kenara çekti.

Garth, iyi bir arkadaş olma isteğiyle, kuyruktan çıktı ve kibarca bekledi.

“Yarın gece,” dedi Kroner. “Büyük toplantı, yarın gece açılış şarkısı ve şenlik ateşinden sonra.”

“Peki.”

“İhtiyar’ın da şahsen geleceğini söylemişim. Yani o kadar önemli olacak. Sen o kadar önemli olacaksın. Neler döndüğünü tam olarak bilmiyorum ama kariyerindeki en önemli şeymiş gibi bir his var içimde.”

“Vay canına!”

“Merak etme. Bu iş her neyse onu yapmak için gereken şey, damarlarındaki kanda fazlasıyla var.”

“Sağ olun.”

Paul, Garth’la beraber tekrar kuyruğa girdi. “Seni çok seviyor, değil mi?” dedi Garth.

“Babamın eski dostu. Beni burada görmekten memnun olduğunu söyledi.”

“Ya.” Garth biraz utanmışa benziyordu. Paul’ün aşikâr yalanı aralarındaki rekabeti ilk defa olarak açığa çıkarıyordu. Yalanı yemiş gibi yaptı. Shepherd olsa aralarında konuşulan her kelimeyi öğrenene kadar Paul’ün ve daha saman altından da Kroner’in peşini bırakmazdı.

Paul’ün Garth’a kanı kaynamıştı. “Gel, dostum, iki yabancı bulalım.”

“Biraz zor olacak. O kadar uzun zamandır buradayız ki Paul.”

“Okuldan taze çıkmış kırmızı yanaklı bir delikanlı ara.”

“Hah, işte bir tane var.”

“Berringer!” dedi Paul, afallayarak. Makineler, Çayırılar’a katılabilecek nitelikteki Ilium’lu erkeklerin listesini çıkarırken Berringer’ın

kartı yerinde kalmıştı. Bütün Fabrika'da davetiyeyi hak eden en son kişiydi. Gel gör ki buradaydı işte.

Berringer Paul'ün kafasından geçenleri anlamış gibiydi, bakışına küstah bir gülümsemeyle karşılık verdi.

Baer girdi aralarına. "Unuttum, unuttum, sana söyleyecektim," dedi. "Berringer, Berringer konusunu. Kroner sana söylememi istedi ama ben unuttum, unuttum."

"Ne sıfatla geldi buraya?"

"Kroner getirdi. Son dakikada oldu, anladın mı? Ha? Kroner oğlan davet edilmezse babasının yüreği parçalanır, diye düşündü. Damacı Charley'nin başına gelenlerden filan sonra."

"Liyakat sistemi de güme gitti desene," dedi Paul.

Baer başıyla evetledi. "Evet, gitti, güme gitti, çok doğru." Omuz silkti ve soru sorarcasına kaşlarını kaldırdı. "Zıp, zıp, doğru pencereden dışarı."

Paul, Baer'in hayatında tanıdığı en adil, en mantıklı ve samimi kişi olduğunu düşündü; sadece kendine sunulan problemlerle ilgilenmesi ve her problemi özellik ve boyutunu kaale almadan eşit derecede bir gayret ve ilgi ile ele alması bakımından son derece makineye benziyordu.

Paul bir kez daha Berringer'a baktı, yemek arkadaşının Shepherd olduğunu ve gömleğinin yeşil olduğunu gördü ve boş verdi.

O ve Garth sonunda aralarında iki boş sandalye olan çok genç iki yabancı buldular ve oturdular.

Paul'ün yanındaki kızıl saçlı genç yaka kartına baktı. "Oh, Doktor Proteus. Hakkınızda çok şey duydum. Nasılsınız, efendim?"

"Paul, Doktor değil, iyiyim, sen nasılsın"—yanındakinin yaka kartını okudu—"Doktor Edmund L. Harrison, Ithaca Fabrikası'ndan, öyle mi?"

"Yanınızdaki adamla tanışın," dedi hoparlör. "Tanıdıklarınızla konuşmayın."

“Evli misin?” dedi Paul.

“Burada bu sebeple bulunuyorsunuz, yeni insanlar tanımak, uf-kunuzu genişletmek için,” dedi hoparlör.

“Hayır, efendim, ni—”

“Siz Çayırırlar’da ne kadar çok bağlantı kurarsanız,” dedi hopar-lör, “sanayi de işbirliği açısından o kadar rahat işler.”

“Nişanlıyım,” dedi Doktor Harrison.

“İthacalı bir kızla mı?”

“Tam şurada iki sandalye var, beyler. Şurada, köşede. Tam şu-rada. Sandalyelerimize çabuk oturalım çünkü yoğun bir programı-mız var ve herkes herkesle tanışmak ister,” dedi hoparlör.

“Hayır, efendim,” dedi Doktor Harrison. “Atlantalı.” Paul’ün yaka kartına tekrar baktı. “Siz şeyin oğlu—”

“Hepimiz oturduğumuza ve birbirimizle tanışmakta olduğumuza göre, bizi yakınlaştıracak küçük bir şarkıya ne dersiniz?” dedi ho-parlör.

“Evet, oğluyum,” dedi Paul.

“*Şarkı Kitabı*’nın yirmi sekizinci sayfasını açın,” dedi hopar-lör. “Yirmi sekiz, yirmi sekiz!”

“Çok esaslı adammış,” dedi Harrison.

“Öyle,” dedi Paul.

““Güneş Parlayana Kadar Bekle, Nellie!”” diye bağırdı hoparlör. “Buldunuz mu? Yirmi sekiz! Pekâlâ, haydi, başlayalım!”

Salonun dip ucundaki bando, kalk borusu çalar gibi gürültüyle, sanki sessizliğe karşı kutsal bir savaş veriyormuş gibi çalmaya baş-ladı şarkıyı. Bu patırtının içinde insanın kendi sesini bile duyması imkânsızdı. Paul’ün midesine bir yumruk tıkanı ve tat alma duy-gusu köreldi; lezzetli, pahalı yemek boğazından aşağı sanki haş-lanmış at eti ve mısır lapasıymış gibi zar zor indi.

“Paul, Paul, Paul, hey Paul!” diye bağırdı Baer masanın karşı-sından. “Paul!”

“Ne var?”

“Çağırdıkları sensin; seni çağırıyorlar!”

“Mavi Takım’ın kaptanının son dakikada kaçacak kadar korkak olduğunu söylemeyin bana,” diyordu hoparlör alayla. “Haydi! Nerede şu Mavi Kaptan?”

Paul ayağa kalktı ve elini kaldırdı. “Buradayım,” dedi kendisinin bile duymadığı bir sesle.

Lehte ve aleyhte tezahürat başladı. Üçe bir oranında. Tortop edilmiş peçeteler ve salataların üstündeki konserve kirazlar üstüne yağmaya başladı.

“Evet,” dedi hoparlör alay edercesine, “şarkınızı duyalım bakalım.”

Eller Paul’ü yakalayarak havaya kaldırdı ve uçar gibi görünen mavi gömlekliler tarafından bandonun durduğu yere doğru taşındı. Paul’ü platformun üstüne bıraktılar ve etrafında bir kordon oluşturdular. Şişman, kırmızı suratlı, kadınsı göğüsleri ıslak tişörtünün altından görünen yaşlı bir adam olan tören başkanı, eline bir *Şarkı Kitabı* tutuşturdu. Bando Mavi Takım’ın kavga şarkısını bangır bangır çalmaya başladı.

“Ey Mavi Takım, en büyük! En büyük!” dedi Paul. Sesi kendine geri döndüğünde tuhaf ve korkutucuydu, elektronik olarak vahşi bir meydan okuma ve kararlılık derecesine yükseltilmişti. “Senin kadar iyi takım yoktur dünyada!”

Bu noktada, insanların ayaklarını yere vurması, ıslıklar, yuhlamalar ve bardaklara vurulan kaşık sesleri sesini tamamen boğdu. Tören başkanı, Paul’ün yarattığı bu canlı havadan gayet memnun, sallaması için mavi bir bayrak verdi eline. Paul’ün elleri bayrağın sopasına değer değmez, koruyucu saflarının ortadan yarıldığını gördü. Berringer, kafasını eğmiş, kalın bacaklarıyla koşa koşa üstüne geliyordu.

Bu itiş kakışın arasında Paul gayri resmi bu hava başına vurmuş olan Berringer’e bir yumruk salladı, iskaladı ve platformdan düşüp mutfak kapısına kadar yuvarlanarak devre dışı kaldı.

“Lütfen! Lütfen!” diye yalvarıyordu hoparlör. “Çayırırlar’ da çok az kural vardır ama herkes var olan bu kurallara uymak zorundadır! Sen, yeşil gömlekli, sandalyene geri dön. Kapalı mekânlarda kavga gürültü yasaktır. Anlıyor musun?”

Herkes güldü.

“Bunun gibi bir kavga daha patlak verirse adadan ayrılmanız talep edilecektir!”

Nazik eller Paul’ü kaldırdı ve Paul kendini Luke Lubbock’ın ciddi, alık suratına bakar buldu; her kulübün üyesi, şimdi de bir bulaşıkçı önlüğü giymişti. Küçümsemeyle manzarayı seyretmekte olan aşçılardan biri Paul ona bakar bakmaz arkasını döndü ve büyük et dolabına girip gözden kayboldu.

Paul’ün takım arkadaşları onu sandalyesine geri taşıırken, bir an görünüp kaybolan bir kâbus gibi, aşçının, sessiz televizyon ustası Alfı olduğu dank etti kafasına.

“Haydi, beyler,” dedi hoparlör. “Başka patırtı çıkarmayın yoksa bütün eğlenceyi iptal etmek zorunda kalırız. Beyaz Takım’ın kapitanı nerede bakayım?”

Eğlence bittiği zaman, Paul ve Ithacalı Doktor Harrison beraberce dışarı çıktılar.

“Anma törenine kadar on dakika boş vaktiniz var,” dedi hoparlör. “Anma törenine kadar yeni bağlantılar kurmak için on dakikanız var.”

“Tanıştığımıza memnun oldum, efendim,” dedi Doktor Harrison.

“Ben de—”

“Vahşi İrlanda Gülüm,” diye uludu hoparlör, “yeryüzündeki en tatlı çiçek—” Nakarat bir takırtıyla sona erdi. “Dikkat, dikkat!

Program Komitesi yedi dakika geciktiğimizi bildirdi, lütfen derhal Meşe Ağacı'nın orada toplanınız. Anma töreni derhal başlayacaktır.”

Yemek salonunun yanındaki şafılboard kortlarına ve pingpong masalarının çevresine dağılan terli kalabalığın üstüne saygı dolu bir suskunluk sis gibi çöktü. Ulusal örgütün resmi sembolü olan Meşe Ağacı'nın etrafına toplanmaya başladılar. Bu sembol her mektup kâğıdının üzerine basılırdı; şimdi de beyaz ipek bir dikdörtgene işlenmiş olarak rüzgârda, tören alanı direğindeki Amerikan bayrağının hemen altında dalgalanıyordu.

Gençler yaşlıların tekdüze saygı duruşlarını taklit ediyorlardı: gözler, muhteşem yaşlı ağacın alt dallarına kenetlenmiş, eller tenasül uzuvlarının önünde kavuşturulmuş vaziyette.

“Beyaz kazanacak!” diye bağırdı kısa boylu, zayıf, koca dişli bir genç.

Yaşlı adamlar kederle, hüznü bir azarlamayla ona baktılar. Şimdi böyle şakaların sırası değildi. Böyle şakaların yerinin olmadığı tek zaman şu andı belki de. Gencin bu son derece densiz hareketi gelecek iki haftasını, belki de kariyerini zehirleyecekti. Bir anda, “anma töreninde bağırان oğlan” etiketi vurulmuştu üzerine. Onu bu tanımlıyordu artık; hiç kimse daha fazla bilgi edinme lütunda bulunmayacaktı. Çok başarılı bir sporcu olduğu meydana çıkarsa... Hayır. Gevşek fiziği ve solgun cildi bu bağışlanma yolunun da ona kapalı olduğunu gösteriyordu.

Paul ona acıyarak baktı ve geçmişteki benzer olayları hatırladı. Bu insan korkunç derecede yalnız kalacak, kendini içkiye verecek ve bir daha davet edilmeyecekti.

Artık sadece yaprakların hışırtısı, bayrakların dalgalanması ve ara sıra yemek salonundan gelen tabak çanak takırtıları duyuluyordu.

Diken üstünde gibi duran bir fotoğrafçı grubun önüne koştu, bir dizinin üstüne çöküp bir flaş patlattı ve koşarak geri gitti.

“Vızzz!” diye fırladı bir füze. “Buummf!” Bombadan çıkan paraşüte bağlı bir Amerikan bayrağı nehre doğru tembel tembel süzölmeye başladı.

Kroner kalabalığın arasından ayrılıp vakarla ağacın kalın gövdesine doğru yürüdü. Döndü ve düşünceli düşünceli ellerine baktı. İlk kelimeleri öyle yavaş çıktı, öyle duyguyla doluydu ki çok az kişi işitebildi. Derin bir iç çekti, omuzlarını dikleştirdi, gözlerini kaldırdı ve tekrar konuşacak kuvveti topladı.

Kroner tekrar konuşmadan önceki kısa anda Paul etrafına baktı. Gözleri Shepherd ve Berringer’inkilerle karşılaştı ve aralarında tatlı, yumuşak bir elektriklenme oldu. Kalabalık mucizevi bir şekilde tek vücut haline gelmişti. Bir benliğin nerede bitip diğerinin nerede başladığını kestirmek imkânsızdı.

“Âdetimiz üzre” dedi Kroner, “burada, Çayırılar’da âdetimiz üzre, bizim âdetimiz, bizim Çayırılarımız, ağacımızın altında, güçlü kökler, gövde ve dallardan oluşan sembolümüzün, cesaret, dürüstlük, sebat ve güzellik sembolümüzün altında buluşuruz. Âdetimiz üzre, burada, aramızdan ayrılan dostlarımızı ve iş arkadaşlarımızı hatırlamak için buluşuruz.”

Kalabalığı unuttu, mavi gökyüzünde koşuşan şişko, beyaz bulutlarla konuşmaya başladı. “Son buluşmamızdan bu yana Doktor Ernest S. Bassett aramızdan göçtü. Ernie, hepinizin bildiği gibi—”

Fotoğrafçı koştu, Kroner’in yüzünde bir flaş patlattı ve tekrar gözden kayboldu.

“Ernie beş sene Philadelphia Fabrikası’nın, yedi sene de Pittsburgh Fabrikası’nın müdürlüğünü yapmıştı. Dostumdu; bizim dostumuzdu: büyük bir Amerikalı, büyük bir mühendis, büyük bir müdür, uygarlık alayının başında büyük bir öncüydü; daha çok insan için, daha iyi bir yaşam için, daha az maliyetli, daha iyi şeylere, yeni, hayal edilmesi bile imkânsız kapılar açan bir öncü.”

Kroner, sesi ara sıra alçalarak, Ernie Bassett'ın genç bir mühendisten neler yaptığından, bir fabrikadan ötekine atlayan kariyerinden bahsetti.

“Kendini, mühendis olarak, müdür olarak, şahıs olarak, Amerikalı olarak ve”—durup bir etki yaratmak için yüzden yüze baktı, sonra tekrar bulutlara hitap etti—“kalben hiç esirgemedi.”

Bir adam kalabalığın arasından çıkarak Kroner'e uzun beyaz bir kutu uzattı. Kroner kutuyu yavaşça açtı ve içindekileri göstermeden önce düşünceli düşünceli inceledi. Sonunda elini kutuya soktu ve mavi-beyaz bir bayrakçık çıkardı. Bu, Bassett'ın savaş zamanında Philadelphia Fabrikası müdürü olarak kazandığı bir Silahlı Kuvvetler liyakat nişanıydı.

Alçak sesle bir borazan çaldı.

Kroner ağacın dibine diz çökerek Ernest Bassett'ın bayrakçığını buraya yerleştirdi.

Fotoğrafçı öne atıldı, resmi çekti, geri çekildi.

“Vızzz! Buummm!”

Çalıların arkasında gizlenmiş bir erkek korosu çok hafif bir şekilde, “Aşkın Tatlı Şarkısı”nın müziğiyle mırıldanmaya başladı:

“Çayırırlar'daki dostlar,
Kadehlerinizi kaldırın havaya;
Yasayan sembolümüzün şerefine, göğe doğru uzanan.
Bir pelitten büyüdün
Şimdiyse dev gibisin;
Büyü hiç durmadan
Yüksel yıldızlara!
Maağ—ruurseem—bolümüz—süüün.”

“Aramızdan ayrılmış dostlarımıza sessizce dua etmek için bir dakika saygı duruşu,” dedi hoparlör.

Bu dakika boyunca Paul arka planda birinin durmadan burnunu çektiğini duydu. Demek ki birinin metaneti törenin etkisiyle kırılmıştı. Bassett'e son derece yakın biri olmalıydı. Çoğu gözler ıslanmıştı, arada bir de birisi titreyen dudaklarını ısıırıyordu ama Paul hıçkıran kişiyi göremedi. Sonra aniden gözüne ilişti, kalabalığın arasında değil, yemek salonundaydı. Luke Lubbock, kucığında bir yığın bulaşık, tamamen kendinden geçmişti. Yanaklarından, Pittsburgh Fabrikası'nın müdürü için kocaman, samimi gözyaşları süzülüyordu.

Başgarson gayet kaba bir şekilde onu kapıdan uzaklaştırdı.

"Vızz! Buummm!"

Bando ulusal marşı çalmaya başladı ve Kroner, Bassett'ı iyi tanıyan başka yaşlılar tarafından uzaklaştırıldı. Kalabalık dağıldı.

Paul ayrı bir beyaz binada bulunan barın kapısına özlemle baktı. Geçerken kapıları kilitli mi diye kontrol etti, tabii ki kilitliydi. Bar kokteyl saatine kadar, yani oyunlar bitinceye kadar açılmazdı.

"Dikkat, dikkat!" dedi hoparlör. "Dikkat. Günün programı şöyledir:

"On dakika sonra takımlar kaptanlarının çadırında buluşup değişik sporlara atanacaklardır. Resmi yarışma yarın sabaha kadar başlamayacaktır. Görev dağıtımından sonra rahatlayın, arkadaşınızı tanıyın, aynı kişilerle takılmayın.

"Kokteyller 5.30'dadır. Yemek 6.30'da. Dikkatinizi şu değişikliğe çekerim: açılış şarkısı ve şenlik ateşi bu gece yapılmayacaktır. Yapılmayacaktır. Yarın gece yapılacaktır, bu gece onun yerine amfiteatroda grup konseri olacaktır. Yat borusu gece yarısıdır.

"Takım kaptanları, takım kaptanları! Lütfen çadırlarınıza gidiniz."

Paul, belki içerde bir temizlikçi yakalar da bir şeyler koparım düşüncesiyle umutsuzca barın kapılarını tıngırdattı.

"Bana şimdi ulaşan bilgiye göre," dedi hoparlör, "bana şimdi ulaşan bilgiye göre Mavi Takım'ın kaptanı çadırında değildir. Doktor Paul Proteus; Doktor Paul..."

Bratpuhr Şahı'nın altın rengi türbanı, gökten asılı bir havlu rulosu gibi açılmış, Miami Beach'te bir şapkalıktan sarkıyordu.

“Pukupala koko, puku eob koko, nibo akı koko,” dedi Şah.

“Yabancı bey ne istiyor?” diye sordu, berber dükkânının sahibi Homer Bigley.

“Biraz yanlardan, biraz arkadan alın, tepe olduğu gibi kalsın istiyor,” diye geveledi Khashdrahr Miasma, Şah'ın yanındaki berber sandalyesinde, yüzünde buharı tüten bir havluyla oturmuştu.

Doktor Ewing J. Halyard, bekleme sandalyelerinden birinde oturmuş, konukları ilk Amerikan saç tıraşlarını olurken, dişleriyle kendi kendine çarpık çurpuk bir manikür yapıyordu. Söylenen her şeye gülümsüyor ve kafa sallıyordu ama söylenen hiçbir şeyi duymuyordu; duyduğu tek şey, hiçbir sandalyenin veremeyeceği bir rahatlık arayışı içinde sinirle bir oraya bir buraya kımıldanırken, göğüs cebindeki mektubun çıkardığı hafif hışırtıydı. Dışişleri Bakanlığı'nın personel görevlisinden gelen mektup onu New York'tan Utica'ya, oradan Niagara Şelalelerine, oradan Camp Drum'a, oradan Indianapolis'e, oradan St. Louis'e, oradan Fort Riley'ye, oradan Houston'a, oradan Hollywood'a, oradan Büyük Kanyon'a, oradan Carlsbad Mağaraları'na, oradan Hanford'a, oradan Chicago'ya, oradan da Miami Beach'e kadar takip etmiş ve burada yakalamasına fırsat verecek kadar uzun kaldığı için yakalamıştı; hem de bir ciritin yakaladığı gibi, tam ruhunun kürek kemikleri arasına

saplanarak. Plajda geçirdiği günden sonra ıstakoz gibi kızarmıştı ama beden ve ruh sağlığı fışkırtan bu sızılı cılanın altında aslında korkudan kaskatı ve bembeyazdı. “Sevgili Bay Halyard,” diye başlıyordu mektup. “Sevgili Bay...”

Halyard böyle düşünürken Homer Bigley, hayat boyu berberlik yapmanın verdiği reflekslerle makasını seçti, havada, kutsal kafanın üstünde şöyle bir şıklattı ve sanki sağ eli diyaframı ve ses telleriyle aynı sinire bağlıymış gibi aynı anda kesmeye ve konuşkan bir mummyacının bir cesetle sohbet etmesi misali, tek kelime anlamayan Şah’la konuşmaya başladı.

“Evet, beyim, gelmek için iyi zaman seçtiniz. Buna sezon dışı diyorlar ama bence yılın en güzel zamanı. En ucuz zamanı aynı zamanda. Ama ben bunu kastetmedim. Hava burada şu anda New York şehrinde olduğundan on derece daha serin ve bahse girerim kuzeyde hiç kimse bunu bilmiyor. Sırf bu durumun reklam edilmeyişi yüzünden. Her şey reklamdır. Bunu hiç düşündünüz mü? Düşündüğünüz her şeyi düşünüyorsunuz çünkü biri bu fikirleri reklam ediyor. Eğitim reklamdaki başka bir şey değil.

“İyi reklam var, kötü reklam var. Mesela berberler, çizgi filmler ve televizyon komedyenleri yüzünden bir sürü kötü reklama maruz kalıyor. Ne zaman elinize bir dergi alsanız veya televizyonu açsanız bir berberin birini kestiği hakkında bir fıkra görürsünüz muhakkak. Tabii, biraz gülmek için iyi olabilir bu, hem dünyanın biraz gülmeye ihtiyacı da yok değil ama birini güldürmek için başka birine zarar vermek bence yanlış. Yani neye yarıyor ki? Birinden al, ötekine ver, elde var sıfır. Çok merak ediyorum, acaba bu komedyenlerden veya çizgi filmcilerden biri, yıllarca tek bir müşteriyi bile kanatmadan her gün bu işi yapan binlerce berber olduğunu hiç düşünüyorlar mı? Yine de herkese berberlerin damar kesip bıçtiklerini söylemeye devam ediyorlar, insan merak ediyor, bu kadar kan nereye akıyor diye. Artık hiç kimse bir şeyin başkaları için kutsal olabileceğini düşünmüyor.

“İşin aslına bakarsanız berberler eskiden insanları kanatırlarmış tabii, hem de bunun için para alırlarmış. Dünyanın en eski mesleklerinden biri, düşünecek olursanız. Ama kimse düşünmüyor. Eskiden doktor gibi bir şeymiş berberler, insanları kanatır, kemiklerini filan düzeltirlermiş ama sonra doktorlar buna bozulmuş ve işi ele almışlar, berberlere de sadece saç kesme ve tıraş etme işini bırakmışlar. Çok ilginç hikâye. Ama babam derdi ki tabii ölmeden önce, son doktor öldükten çok sonra bile berberler hâlâ burada olacaklar. Dediği de çok doğru. Dinlemeye değer adamdı, babam yani.

“Bugünlerde, Tanrı sizi inandırсын saç kesmek doktorların yaptığından daha çok zaman ve beceri istiyor. Eğer frengi olsanız veya belsoğukluğu ya da kızılhumma yahut sarıhumma veya satlıcan ya da kanser filan, saçınızı şampuanlamak için suyu ayarlarken bile sizi tedavi edebilirim vallahi! Eline ufak bir iğne al, fısılat, batır, al sana mucize! Eline iyi hal kâğıdıyla beraber bir de fatura tutuştur, işte tamam. Doktorların bugünlerde yaptığı işi hangi berber olsa yapar. Ama bana saç kesebilen bir doktor gösterebilirseniz size elli dolar veririm.

“Diyorlar ki berberlik meslek değilmiş ama ortaçağdan beri büyüye büyüye donlarına sığmaz olan diğer mesleklere bir bakın da berberliği sonra hor görün. Tıbbı bakın, hukuka bakın. Hep makine işi!”

“Doktor sizin neyiniz olduğunu anlamak için kafasını ve eğitimi kullanmıyor ki. Sizi muayene eden makineler: onu ölç, bunu ölç. O da tam mucize yaratacak şeyi seçiyor ama bunu seçmesinin tek sebebi, makineler öyle yap dediği için. Ya avukatlar? Tabii, onların başına gelenler çok iyi oldu çünkü onlar için kötü olan, başka herkes için iyi oldu. Bunu ben söylemedim. Babam söylemişti. Bunlar onun kelimeleri. Ama kanun kanundur, birinin sırtmasını, yalan söylemesini, bağırıp çağırmasını, kandırmasını istediği bir konuda sırtlamak, yalan söylemek, bağırıp çağırmak ve kandırmak için para alan bir sürü adam arasında bir yarışma değil. Yalan makineleri kimin yalan söylediğini, kimin doğru söylediğini

biliyor, şu kart makineleri de dava ne hakkındaysa o konuda kanunun ne olduğunu biliyor ve eskiden yargıçların öyle davalarda neye karar verdiğini sen şu, şudur diyene kadar bulup çıkartıveriyorlar. Böylece dava halloluyor. Yani laf cambazlığına artık gerek kalmıyor. Benim de bir yalan makinem, kart makinelerim filan olsa şuracıkta ben de avukatlık bürosu açabilirim; sen şu lostra makinesine ayağını sokup içine bir onluk atarken boşanmanı veya bir milyon dolarlık tazminat almanı sağlarım veya her ne istiyorsan onu yaparım.”

“Eskiden şu doktorlar, avukatlar filan, burunları Kafdağı’nda olurdu, sanki din adamıymışlar gibi ama artık gittikçe tamirciye benziyorlar. Dişçiler hâlâ iyi dayanıyor gerçi. Ama istisnalar kaideyi bozmaz. Berberlik ise dünyadaki en eski mesleklerden biri olarak hepsinden daha iyi dayandı. Makineler bir bakıma çocukları erkeklerden ayırdı.”

“Çocukları erkeklerden ayırmak. Ordu’da böyle derlerdi; Çavuş Elm Wheeler öyle derdi. Memphisliydi. ‘Haydi bakalım, çocuklar,’ derdi. ‘Çocukları erkeklerden ayırdığımız yer burası işte.’ Biz de bir sonraki tepeye saldırırdık, doktorlar da arkamızdan gelip ölüleri yaralılardan ayırırdı. Sonra Wheeler yine, ‘Hadi bakalım çocuklar,’ derdi, ‘çocukları erkeklerden ayırdığımız yer burası işte.’ Bu böyle devam etti, biz taburumuzdan, Wheeler’in de kafası omuzlarından ayrılana kadar.”

“Ama biliyor musunuz, ne kadar korkunç olursa olsun, sırf Wheeler değil, bütün savaş, Amerikalının içindeki büyüklüğü ortaya çıkardı. Savaşta zaten insanın içindeki büyüklüğü ortaya çıkaran bir şey vardır. Bunu söylemekten nefret ediyorum ama doğru. Tabii bu belki de savaşta çok çabuk yüceleştiğin içindir. Bir saniye aptalca bir şey yap, işte büyüksün. Dünyadaki en büyük berber olabilirim, belki de öyleyim ama bunu ancak hayat boyu çok güzel saç keserek ispat edebilirim, onu da zaten kimse fark etmez. Barış zamanında işler böyledir maalesef.”

“Elm Wheeler, karısı ona mektup yazıp bir bebeği olduğunu söylediği zaman onu fark etmemek imkânsızdı, aynı bir deli da-naya dönmüştü çünkü karısını iki senedir görmemişti. Mektubu okudu, gitti doğruca bir makineli tüfek yuvasına saldırdı, içindeki herkesi vurdu veya el bombasıyla halletti, sonra bir yuvaya daha gitti, oradaki herkesi de tüfeğinin kabzasıyla dümdüz etti, sonra da tüfeği parçalandıktan sonra, iki elinde birer taş parçası bir havan topu tabyasına saldırdı ama sonunda bir gülleyle aşağı indirdiler. Bir cerraha bin dolar versen bundan daha temiz bir iş yapamazdı. Elm Wheeler da bunun için Kongre Madalyası’nı aldı ya, madal-yayı tabutuna koyup onunla beraber gömdüler. Madalyayı öylece koydular. Boynuna asamadılar, göğsüne de koysalardı herhalde le-him kullanmaları gerekirdi, içi dışı kurşun ve hurda demirle öyle dolmuştu ki.”

“Ama büyük bir adamdı, kimse inkâr edemezdi ama bugün, bu modern çağ ve zamanda öyle büyük olabilir miydi dersiniz? Wheeler? Elm Wheeler? O bugün ne olurdu biliyor musunuz? Bir Haşat ve Iskarta, işte o kadar. Onu savaş yarattı; bu hayat onu öldürürdü.”

“Savaşın bir başka güzel tarafı, savaşın hiçbir tarafı güzel değildir ya, savaş devam ederken, sen de içindeyken, doğru şeyi yapma endişesinin taşınmaması. Değil mi? Orada, kavga, muharebe filan, bundan daha iyi ne yapabilir insan? Normal hayatta boktan biri olabilir, çok kişiyi mutsuz edebilirsin veya aptal, hain bir hıyar olabilirsin ama orada kralsın; herkese göre kralsın, kendine göre bile. Her şeyden önce, kendine karşı dürüst ol, başkasına karşı da dürüst olursun, işte o kadar. Bir deliliğin içinde, vurulursun, vurursun.”

“Ordudaki şu çocukları ele alın, bu sadece onları sokaklardan ve beladan uzak tutmanın bir yolu çünkü onlarla yapılacak başka bir şey yok. Bir şahsiyet haline gelmek için tek şansları da savaş çıkması. Faydalı bir şey uğruna yaşadıklarını ve öldüklerini mil-lete göstermek için tek şansları.”

“Eskiden hıyarın tekinin büyük olmak için yapabileceği bir sürü aptalca şey vardı ama makineler bunun da çaresine baktı. Mesela

büyük bir sürat gemisiyle veya balıkçı teknesiyle denize açılabilir ve fırtına çıkarsa büyük bir kahraman olabilirdin. Veya öncü olabilir, batıya giderdin, insanlara öncülük eder, yollar açar, Kızılderili-leri filan kovalardın. Veya kovboy olabilirdin veya her türlü tehli-keli işe atılabilirdin, gerçi yine de hıyarın teki olurdun. Şimdi bütün tehlikeli işler makinelerin elinde, hıyarlar da Monopoli oyunun-daki evlere benzeyen koca koca prefabrik ev kümelerine veya kış-lalara tıklıyor ve yapacak hiçbir şeyleri yok, öylece oturup belki büyük bir yangın çıkar da herkesin önünde yanan bir binaya girip ellerinde bir bebekle dışarı çıkarlar diye bekliyorlar. Veya belki de başka bir savaş çıkmasını umuyorlardır. Gerçi bunu yüksek sesle söylemiyorlar çünkü sonuncusu çok korkunç bir savaştı. Tabii, ar-tık savaş filan çıkacağı yok.”

“Makineler işleri epeyce de düzeltti aslında. Düzeltmediler de-sem yalan olur; gerçi düzeltmediğini söyleyen bir sürü insan var, ne demek istediklerini de gayet iyi anlıyorum. Makineler bütün iyi iş-leri almış gibi görünüyor, insanın kendine ve başkalarına karşı dü-rüst olabileceği bütün işleri almış ve geriye sırf aptalca işleri bı-rakmış gibi. Galiba ben de bir neslin sonuncusuyum, burada iki ayağımın üstünde duruyorum.”

“Berberlik bu kadar uzun süre dayanabildiği için şanslıyım. Be-nim işimi görecektense kadar uzun dayandı. Hiç çocuğum olmadığına da memnunum. Böylece her şey hallolmuş oluyor, bu dükkânın onlara kalmayacağına, Ordu veya Haşat ve Iskartalar hariç onlara hiçbir şey kalmayacağına üzülmeme gerek yok. Bir mühendis veya müdür ya da araştırmacı yahut bürokrat karıma el sürer ve çocuk-ları benim beynim yerine onların beynini alırsa o başka tabii. Ama Clara bu hıyarlardan birine, bir kedinin kıcına sıcak bir bezle ya-rım kilo margarin tıkmak ne kadar zaman alırsa o kadar zamanda kucak açar zaten.”

“Her neyse. Umarım şu berber makinelerini iki yıl daha Miami Beach’ten uzak tutarlar. O zaman emekli olmaya hazır olacağım ve canları cehenneme diyebileceğim. Geçen gece lanet olası şeyi

icat eden adamı çıkardılar televizyona; meğer adam da berber değil miymiş? Dedi ki birisi, kendini işinden edecek bir saç kesme makinesi icat edecek diye üzülür dururmuş. Hatta kâbuslar görmeye başlamış, uyandığında da bu işi yapacak bir makineyi neden asla icat edemeyeceklerinin sebeplerini anlatırmış kendi kendine. Yani berberlerin yaptığı bütün karmaşık hareketleri filan. Sonra, bir dahaki kâbusunda, bu hareketlerden birini, mesela taramak gibi, yapacak bir makine görmüş ve makinenin nasıl tıkır tıkır işlediğini görmüş. Ve bu böylece devam etmiş. Rüyayı görüyormuş. Sonra kendi kendine makinenin yapamayacağı bir şey söylüyormuş. Sonra da rüyasında bir makine görüyor ve bu makinenin yapamayacağını söylediği işi nasıl pekâlâ da yapabildiğini görüyormuş. Böyle rüya göre göre, şıp diye saç kesebilen bütün bir makineyi bir araya getirmiş sonunda. Planlarını yüz bin papel artı işletme paylarına satmış, herhalde artık hiçbir şeye kafa yormuyordur.”

“İnsan aklı ne acayip şey hiç düşündünüz mü? İşte tamam, be-yim, nasıl buldunuz?”

“*Sumklish*” dedi Şah ve Khashdrahr’ın uzattığı şişeden koca bir yudum aldı. Bigley’nin tuttuğu aynada ciddi ciddi kendini inceledi: “*Nibo bakula niprovo,*” dedi sonunda.

“Beğendi mi?” diye sordu Bigley.

“Türbanın kapatamayacağı bir şey değil diyor,” dedi Khashdrahr, onun da saç tıraşı bitmişti. Halyard’a seslendi.

“Sıra sizde, Doktor.”

“Hı?” dedi Halyard dalgın dalgın, başını mektuptan kaldırarak. “Ben saçımı kestirmeyeceğim. Otele gidip dinlensek iyi olur, ne dersiniz?” Mektuba bir kez daha baktı:

Sevgili Bay Halyard,

Departmanımıza ait personel kartlarının üzerlerine kodlanmış bilgileri gerçeklerle kıyaslamak suretiyle, denetlemesini tamamlamış bulunuyoruz.

Bu denetleme esnasında, Cornell Üniversitesi'nden bir mezuniyet diploması alabilmek için gerekli beden eğitimi koşullarını karşılamakta başarılı olmadığınız ve bu diplomanın size bu eksikliğin gözden kaçması sonucunda verildiği meydana çıkmıştır. Dolayısıyla teknik olarak bir diplomaya sahip olmadığınızı ve bundan ötürü, yine teknik olarak, sicilinizde görünen Master ve Doktorluk unvanlarınıza layık olmadığınızı üzümlere bildiririz.

Bildiğiniz gibi, personel kartlarına kasten yanlış bilgi kodlama konusunda ağır cezalar olduğu için resmi olarak hiçbir diplomaya sahip olmadığınızı, sekiz hafta müddetle personel statüsünden alınıp deneme statüsüne tabi tutulacağınızı ve bu süreçte de Cornell'e dönüp bu eksikliği gidermek zorunda olduğunuzu bildiririz.

Belki bu küçük mecburi görevi güzergâhınıza sığdırabilir ve Şah'a bir Amerikan yükseköğrenim kurumunu görme fırsatı yaratabilirsiniz.

Bu yanlışlık konusunda Cornell ile temasa geçmiş bulunuyoruz; beden eğitimi sınavlarına ne zaman isterseniz girebileceğiniz hususunda beni temin ettiler; derslere katılmak zorunda değilsiniz, sadece final sınavlarına girmeniz gerekmektedir. Bu sınavlar, anladığımız kadarıyla, gayet basittir: yüzme havuzunu altı kez boydan boya katetmek, yirmi şınav, on beş barfiks çekmek, ip tırmanmak, amuda...

Dolunay Bin Adaların üstünde parlıyordu ve adalardan en azından birinde onu görecektik bin göz vardı. Doğu ve Orta Batı'nın mühendislik ve müdürlük açısından kaymak tabakası, Çayırklar'daki amfitiyatroda toplanmışlardı. İkinci geceydi, açılış oyunu ve şenlik ateşi gecesi. Taş oturma yerlerinin çevrelediği sahne çelik iki çeyrek kürenin altında gizlenmişti, birazdan buğulama bir deniz-tarağı gibi açılacaktı.

Kroner, Paul'ün yanına oturdu ve elini dizine koydu. "Güzel bir gece, evlat."

"Evet, efendim."

"Bu sene takımımız iyi galiba, Paul."

"Evet, efendim. İyiyeye benziyorlar." Yarışmaların birinci günü sonunda Mavi Takım, saflarında çok sayıda üst kademe (dolayısıyla yorgun ve yaşlı) müdür olmasına rağmen gerçekten de iyiyeye benziyordu. O öğleden sonra Maviler, beyzbolda Yeşiller'in kapitanı Shepherd'ı üç devre sonunda yerinden etmişlerdi. Shepherd da kazanma kararlılığı ve kaybetme korkusu içinde işi tamamen mahvetmişti.

Paul ise aksine, bütün maç boyunca hiç çaba sarf etmeden, gülererek, kendinden beklenmeyen şekilde oynamıştı. Kokteyl saati boyunca bu büyümlü havayı analiz ederken ne olduğunu anlamıştı: işinden ayrılmaya karar verdiğinden beri ilk defa sistemi, Çayırklar'ı, sistem politikasını hiç mi hiç umursamamıştı. Daha önce de

umursamamaya çalışmış fakat pek başarılı olmamıştı. Ama şimdi, aniden, öğleden beri, kendi kendinin patronu haline gelmişti.

Paul yarı sarhoştı ve kendinden gayet memnundu. Her şey yoluna girecekti.

“İhtiyar, uçağı iner inmez toplantıya başlamak istiyor,” dedi Kroner, “onun için her ne faaliyet varsa yarıda bırakıp gitmemiz gerekecek.”

“Olur,” dedi Paul. “Fark etmez.” Güzel bir gece, keskin bir hava ve her şey üzerinde uyuşuk bir zararsızlık. Belki ayrılacağını bu akşam bildirirdi, canı isterse. Acelesi yoktu. “Tamam.”

“Herkes yerine otursun lütfen,” dedi hoparlör. “Herkes lütfen yerine geçsin. Program Komitesi sekiz dakika geciktiğimizi bildirdi; herkes yerine geçsin.”

Herkes yerine geçti. Yazlık smokinler giymiş bando üyeleri Çayırılar’ın en gözde parçalarından bir potpuri çalmaya başladı. Sonra müzik giderek yavaşladı. Çeyrek küreler tepeden birazcık açıldı, sigara dumanını delen bir ışık koyu mavi semalara yayıldı. Müzik durdu; yeraltından makineler homurdandı, çeyrek küreler yere gömüldü ve ortaya şu manzara çıktı:

Karnına kadar uzanan beyaz sakallı, uzun beyaz bir cübbe, altın rengi sandaletler giymiş ve altın yaldızlarla bezenmiş mavi, koni şeklinde bir şapka takmış yaşlı bir adam, son derece yüksek bir seyyar merdivenin tepesinde oturmaktaydı. Bilge, adil ve sorumluluktan yorulmuş bir hali vardı. Bir elinde büyük bir toz bezi tutuyordu. Merdivenin yanında, aynı yükseklikte, ince bir direk vardı. Aynısından bir tane de sahnenin karşısında durmaktaydı. İki direğin arasında, çamaşır ipi gibi, direklere sabitlenmiş makaralardan geçen bir tel vardı. Telden altmış santim çapında bir dizi metal yıldız sarkıyordu. Yıldızlar fosforlu boya ile kaplıydı; görünmeyen bir enfraruj ışın önce bir yıldızın, sonra ötekinin üzerinde oynaşarak göz alıcı bir şekilde parlamalarını sağlamaktaydı.

Yaşlı adam, seyirciden bihaber, önünde asılı yıldızlara baktı, en yakınındakini ipten aldı, yüzeyini inceledi, lekeli bir noktayı parlattı, başını kederle salladı ve yıldızı elinden attı. Pişmanlıkla düşen yıldıza, sonra hâlâ telde asılı olanlara, sonra da seyirciye baktı. Konuştu.

YAŞLI ADAM Ben Gökyüzü Müdürüyüm. Gece semalarının pırıl pırıl parlamasını sağlayan benim; bir yıldızın şaşaası tamiri imkânsız derecede lekelenirse gökyüzünden indirmek zorunda olan da benim. Her yüz yılda bir, gökyüzünü parlak tutmak için merdivenime tırmanırım. Bu işin vakti şimdi yine geldi.

(Teli çekerek başka bir yıldızı yaklaştırdı. Yıldızı ipten aldı ve inceledi.)

Bu yıldızın modern semalarda parlaması garip. Fakat yüz yıl önce, en son nöbetimi tuttuğum zaman, mağrur ve yeniydi; bundan daha fazla parlayan, bir an parlayıp sonra kendilerini yok eden birkaç meteor vardı ancak. *(Yıldızı yukarı doğru tuttu, enfraruj ışın pırıl pırıl parlayarak üzerindeki “İşçi Sendikacılığı” yazısını aydınlattı. Yıldızın tozunu söyle bir aldı, omuz silkti ve elinden attı)* Cesur arkadaşlarının yanına. *(Aşağıdaki hurda yığınınına baktı)* Katı Bireycilik, Sosyalizm, Serbest Girişim, Komünizm, Faşizm adlı yıldızların yanına. *(cümlesini yarıda bıraktı ve iç çekti.)*

Kolay bir iş değil bu, her zaman hoş da değil ama benden çok daha bilge, sonsuz iyilikte biri yapılmasını emretti *(iç çekti)* hem de tarafsızca.

(Teli çekti, başka bir yıldızı yaklaştırdı. Bu, içlerinde en büyük olanıydı. Enfraruj ışın yıldıza değince yıldız parıl parıl parladı; üzerinde Meşe Ağacı’nın sembolü, örgütün sembolü vardı.)

Ne yazık, genç bir yıldız. Ama ona bakmaktan bile nefret edenler var şimdiden, semalardan alaşağı edilmesi için feryat edenler var. *(Toz beziyle sildi, omuz silkti, kolunu uzattır, yıldızı atmaya*

hazırlandı. Seyircilerin arasından temiz görünüşlü, yakışıklı bir genç mühendis girdi sahneye.)

GENÇ MÜH. *(Merdivenin ayağını salladı)* Hayır! Hayır, Gök-yüzü Müdürü! Yapma!

YAŞLI ADAM *(Merakla aşağı baktı.)* Ne oluyor? Dünkü çocuğun biri semaların bakıcısına meydan mı okuyor?

(Derbeder bir genç radikal sahnedeki gizli kapıdan girdi.)

RADİKAL *(Küçümsemeyle)* At aşağı.

GENÇ MÜH. Şimdiye kadar bu kadar parlak, bu kadar güzel bir yıldız gelmedi semalara!

RADİKAL Şimdiye kadar daha kanlı, daha kara bir yıldız gelmedi semalara!

YAŞLI ADAM *(Şaşkın şaşkın bir adamlara, bir yıldıza, sonra tekrar onlara baktı.)* Hım. Bu yıldızın kaderini duygu değil de mantıkla belirlemeye hazır mısınız? Görevim duygunun yeminli düşmanı olmamı gerektiriyor.

GENÇ MÜH. Hazırım!

RADİKAL Ben de. *(Gülümsedi.)* Ve çok az vaktinizi alacağıma söz veririm.

Çeyrek küreler kapandı, çeyrek küreler açıldı.

Yaşlı adamın merdiveni yüksek bir yargıç kürsüsü ile çevrilmişti şimdi. Yaşlı adam bir yargıç peruğu takmış, yargıç cübbesi giymişti. Radikal ve Genç Mühendis de İngiliz dava vekilleri gibi cübbeli ve perukluydu.

SAHNE DIŞI SES Dikkat, dikkat, dikkat! Göksel İlişkiler Mahkemesi duruşmasına başlamıştır.

YAŞLI ADAM (*Tokmağını vurdu.*) Lütfen susunuz. Savcı başlayabilir.

RADİKAL (*Rahatsız edici derecede yağcı bir tavırla*) Sayın Yargıç, jüri üyesi bayanlar ve baylar, savcılık söz konusu yıldızın şimdiye kadar semalarda asılı en lekeli, hayır, en kara yıldız olduğunu ispat edecektir. Sadece bir tanık çağıracağım ama bu tanık aslında bir milyon tanık demektir çünkü hepsi de size aynı sefil hikâyeyi anlatabilir, kalpten gelen aynı basit kelimelerle gerçekleri olduğu gibi söyleyebilir. John Sıradanadam'ı kürsüye çağırmak istiyorum.

SAHNE DIŞI SES John Sıradanadam, John Sıradanadam. Kürsüye çıkın lütfen.

(*John Sıradanadam sahnedeki gizli kapıdan girdi. Hafifçe tık naz, utangaç, orta yaşlı, sevimliydi. Giysileri ucuz, neredeyse komik denebilecek nitelikteydi. Mahkemeden korktuğu belliydi ve sinirlerini yatıştırmak için iki tek atmış olabilirdi.*)

RADİKAL (*John'ın koluna dokunarak*) Bana güven, John, hiç merak etme. Cevap verirken acele etme. Aklını karıştırmalarına da izin verme. Bırak, ben düşüneyim; sana hiç zarar gelmez.

SAHNE DIŞI SES Doğruyu, bütün doğruyu ve sadece doğruyu söyleyeceğinize yemin eder misiniz?

JOHN (*Soru sorarcasına radikale baktı.*) Eder miyim?

RADİKAL Edersin.

JOHN Evet, efendim, ederim.

RADİKAL John, mahkemeye savaştan önce ne yaptığını anlatır mısın? Bu yeni yıldız semaları mahvetmek, kirletmek üzere yükselmeden önce.

JOHN Sıradanşehir Üretim Şirketi'nin Sıradanşehir Fabrikası'nda makinisttim.

RADİKAL Ya şimdi?

JOHN Yeniden İnşa ve Islah Kurumu'ndayım, efendim. Birinci Sınıf Kürekçi.

RADİKAL Mahkemenin bilgisi olsun diye, yıldız yükselmeden önce ne kadar, bir de şimdi ne kadar kazandığını söyler misin?

JOHN (*Yukarı bakarak hatırlamaya ve zorlukla hesaplaşmaya çalıştı.*) Efendim, savaştan önce, savunma işleri filan başlamadan haftada, fazla mesai dâhil, yüz dolardan fazla kazanıyordum. En iyi kazandığım hafta, yüz kırk beş dolardı sanırım. Şimdiyse haftada otuz dolar alıyorum.

RADİKAL Hı-hı. Başka bir deyişle, yıldız yükseldikçe, senin gelirin de düştü. Tam olarak söylemek gerekirse John, gelirin yüzde seksen düştü.

GENÇ MÜH. (*Birdenbire, hoş bir şekilde ayağa fırlayarak*) Sayın Yargıç, ben—

YAŞLI ADAM Soru sorma sıranızı bekleyin.

GENÇ MÜH. Tabii efendim. Affedersiniz.

RADİKAL Sanırım, Amerikan hayat standardının yüzde seksen düştüğünü açıkça göstermiş olduk. (*Yüz hatları can sıkıcı derecede dindar bir havaya bürünmüştü.*) Ama sırf maddi düşünceleri bırakalım. Bu yıldızın yükselişi John Sıradanadam'ın ruhu bakımından ne anlam taşıyordu? John, bana söylediklerini mahkemeye de anlat. Hatırladın mı? Mühendisler ve müdürler hakkında...

JOHN Evet efendim. (*Tereddütle Genç Mühendis'e baktı.*) Darılmak yok ama...

RADİKAL (*Bastırdı.*) Gerçek, birinin canını yakmadan söylemez, John. Devam et.

JOHN Efendim, unutulmak insanın çok ağırına gidiyor. Yani amirlerin, mühendis ve müdürlerin, sanki insanı görmüyomuş gibi yüzüne bakması. İnsan, birisinin ona arkaya çıkacak kadar kendisini düşündüğünü bilmek istiyor.

GENÇ MÜH. (*Aceleyle*) Sayın Yargıç!

YAŞLI ADAM (*Sertçe*) BİR daha lafı kestiğinizi görmeyeyim. Konu düşündüğümünden de ciddiymiş. (*Radikale*) Lütfen devam edin.

RADİKAL Devam et, John.

JOHN İşte bu kadar, efendim. Özetle bugünlerde mühendisler, müdürler ve benzerleri her şey, sıradan adam ise artık bir hiç.

RADİKAL (*John'ın şahadetinin trajikliği altında ezilmiş gibi yaptı. Otuz saniye kadar sözde söyleyecek kelime aradıktan ve vurgularıyla mücadele ettikten sonra sonunda konuştu; sesi boğuk ve kızgındı.*) Harika yıldız, güçlü yıldız; harikulade parlak, güzel yıldız. İndirin. (*Yumruğunu sallayarak*) İndirin! (*John'u işaret ederek*) Halkın sesini duyduk! Evet, halkın. “İndirin!” diyorlar. “Yerinde kalsın” diyen kim? Kim? John değil, halk değil. Kim? (*Dramatik bir şekilde, göğüs cebinden bir broşür çıkardı.*) Sayın Yargıç, jüri üyesi bayanlar ve baylar (*broşürü okuyarak*), savaşın başlangıcında, büyük memleketimizde mühendislerin ve müdürlerin ortalama geliri 8,449.27 dolardı. Şimdiyse bu zehirli gecede, kara yıldız zirve noktasına ulaşırken, John Sıradanadam'ın maaş çekinin yüzde sekseni ondan koparılmış bulunmaktadır. Peki, mühendislerin ve müdürlerin ortalama maaş çeki ne kadardır diye soracaksınız. (*Yine broşürü okuyarak, her heceyi sertçe vurgulayarak*) Elli yedi bin sekiz yüz doksan altı dolar, kırk bir sent! (*Patlayarak*) Tanık sizin! (*Radikal dipteki direğin yanına gitti ve küçümsemeyle seyretmek üzere direğe yaslandı.*)

GENÇ MÜH. (*Yumuşak, nazik bir sesle*) John.

JOHN (*Şüpheyle, düşmanca*) Evet, efendim?

GENÇ MÜH. John, söyle bana, bu büyük gelire sahip olduğun zaman, yıldız yükselmeden önce, acaba yetmiş santimlik televizyonun var mıydı?

JOHN (*Şaşırmış*) Hayır efendim.

GENÇ MÜH. Veya bir çamaşır üniten veya radarlı ocağın veya elektronik toz çökelticin?

JOHN Hayır efendim, yoktu. Böyle şeyler zenginler içindi.

GENÇ MÜH. Peki söyle bana John, bütün bu paraya sahip olduğun zaman, *bütün* doktor faturalarını, *bütün* dışçı faturalarını

ödeyen ve yaşlılığında sana gıda, barınak, giyecek ve cep harçlığı sağlayan bir sosyal sigorta paketin var mıydı?

JOHN Hayır, efendim. O zamanlar böyle bir şey yoktu.

GENÇ MÜH. Ama şimdi bunlara sahipsin, (*alayla*) kara yıldız yükseldiğinden beri, değil mi?

JOHN Evet efendim, doğru, sahibim. Ama—

GENÇ MÜH. John, Jül Sezar diye birini duydun mu hiç? Güzel, duymuşsun. John, sanıyor musun ki Sezar, dünya bütün güç ve servetiyle ayaklarının altındayken, sanıyor musun ki senin, Bay Sıradanadam'ın bugün sahip olduklarına sahipti?

JOHN (*Hayretle*) Düşününce... Değildi. Hıh! Şu işe bak.

RADİKAL (*Hiddetle*) İtiraz ediyorum! Sezar'ın bununla ne ilgisi var?

GENÇ MÜH. Sayın Yargıç, belirtmeye çalıştığım nokta şuydu: John, söz konusu yıldız yükseldiğinden beri, Sezar'ın veya Napolyon'un ya da VIII. Henry'nin yahut tarihteki *herhangi* bir imparatorun hayal bile edemeyeceği kadar zenginleşmiştir. Otuz dolar, John. Evet, kazandığın para o kadar. Ama bütün altınları ve ordularıyla Şarlman bile tek bir elektrik lambasına sahip değildi! Senin sahip olduğun sigorta paketine sahip olabilmek için neler vermezdi, John. Ama olabilir miydi? Hayır!

JOHN Allah allah! Ama—

GENÇ MÜH. (*John'ın itirazını sezer.*) Ama mühendisler ve müdürler Mr. Sıradanadam'ı unuttular mı?

JOHN Evet efendim, ben de onu diyecektim.

GENÇ MÜH. John, biliyor musun, sen olmasan hiçbir mühendis ve müdür iş sahibi olamazdı? Hayatımızın her dakikası sana istediklerini vermek için geçerken seni bir dakika bile olsun nasıl unutabiliriz, John? Benim patronum kim biliyor musun, John?

JOHN Beyefendiyle tanıştığımı sanmıyorum.

GENÇ MÜH. (*Gülümseyerek*) Yo, bence tanıştın. O sensin, John! Sana istediklerini veremezsem benim işim bitik demektir. Hepimizin işi bitik demektir ve yıldız söner gider.

JOHN (*Kızarak*) Allah Allah, işin bu tarafını daha önce hiç düşünmemiştim, efendim. (*Tevazu ile güldü.*) Ama herhalde doğru, değil mi? Şu işe bakın. Ama—

GENÇ MÜH. Ama çok mu para kazanıyorum? Elli yedi bin dolar? Düşündüğün o mu?

JOHN Evet. Bu çok para.

GENÇ MÜH. John, yıldız yükselmeden önce, senin, yani patronum Bay Sıradanadam için ürettiklerimi üretmenin maliyeti haftada elli yedi bin doların üstündeydi. Yılda değil, dikkatini çekerim, haftada! Bana öyle geliyor ki John, bu işten en kârlı çıkan sensin, tüketici yani, ben değil.

JOHN (*Hafifçe ıslık çaldı.*) Doğru mu yahu? (*Aniden, yerinde duramayan Radikal'i gösterdi.*) Ama o dedi ki—

GENÇ MÜH. Onun söylediği her şeyin cevabını verdik, John. Ufak bir düşünce daha eklemek istiyorum. O senin iyi yaradılıştından nemalanmak istiyor. Güç istiyor, başka bir şeye de aldıracağı yok. Yarım yamalak gerçeklerini yutmanı istiyor, John, yıldızı alaşağı etmesine, kendini oraya çıkartmaya ve bütün dünyayı Karanlık Çağlara geri götürmesine yardım etmeni istiyor!

JOHN (*Dik dik bakarak*) Öyle istiyor demek?

Radikal kaygılanmış gibiydi. Sonra da korkmuş ve umudu kesilmiş gibi, aniden sahnedeki gizli kapıya yöneldi. John da peşine düştü ve gizli kapı kapandı. Sahne ışıkları söndü, tek bir mavi spot lambası Genç Mühendis'i aydınlattı, o da doğruca sahnenin ortasına yürüdü. Bando usulca, neredeyse duyulmayacak şekilde “Cumhuriyetin Savaş Marşı”nı çalmaya başlamıştı.

GENÇ MÜH. (*Düşünceyle, ciddiyetle, sohbet edercesine*) Evet, yıldızımıza karşı öyle yüksek sesle feryat edenler var ki bazıları yıldızın lekeli olduğuna ikna olmuş durumda. Ve yıldız alaşağı

edilecek olsaydı, bu kısmen bizim yüzümüzden olacaktı. Evet, bizim! Günün her saati, ne kadar güzel olduğunu ve neden güzel olduğunu belirtmemiz gerekir. Çok fazla susuyoruz.

(Yıldızı gösterdi. Enfraruj ışın vurdu, güzelce parlamasını sağladı.)

Onun altında, tarihin hayal bile edemeyeceği kadar zengin olduk. Uygarlık bütün zamanların en baş döndürücü yüksekliğine erişti!

(Müziğin sesi biraz yükseldi)

Dünyadakilerin geri kalanı bir araya getirilse ondan otuz bir nokta yedi kat fazla televizyon!

(Müzik daha da yükseldi)

Bütün dünyadaki elektronik toz çökelticilerin yüzde doksan üçü! Bütün dünyadaki otomobillerin yüzde yetmiş yedisi. Helikopterlerin yüzde doksan sekizi. Buzdolaplarının yüzde seksen bir nokta dokuzu...

(Müzik giderek yükseliyordu)

Dünyanın jeneratör kapasitesinin yüzde yetmiş bir nokta üçü.

Sınai elektron tüplerinin yüzde seksen beşi. Beygirgücü motorlarının yüzde altmış dokuzu...

(Müzik bir kreşendoyla, sesini boğdu. Spot lambası söndü. Sahilden havai fişekler atıldı.)

ÇEYREK KÜRELER KAPANDI.

ÇEYREK KÜRELER AÇILDI.

Genç Mühendis gitmişti, mahkeme demirbaşları da. Yaşlı adam başlangıçta olduğu gibi merdiveninin tepesinde, yıldızlarıyla beraberdi.

Meşe Ağacı'nın sembolünü taşıyan yıldız elindeydi; gülümsedi, tele astı ve yıldız enfraruj ışıktaki parladı.

YAŞLI ADAM Evet, yine gidiyor, hepsinden daha parlak. *(Elini cübbesinin altına soktu, güçlü bir el feneri çıkardı ve fenerin ışığını*

doğruca yukarı tuttu) Yüz yıl sonra, yıldızların lekelerini incelemeye geldiğim zaman şimdiki gibi parlayacak mı? Yoksa? (*Anlamalı anlamalı merdivenin dibine baktı*) Lekeli olup olmadığına karar verecek olan nedir? (*Seyirciye baktı*) Bu (*Aniden el fenerini indirdi, ışığı seyircinin arasında yüz yüz dolaştırarak*) Size bağlı! Size! Size! Vs.

(*Havai fişekler. “Yıldız ve Çizgiler Ebediyen” çalmaya başladı*)

ÇEYREK KÜRELER KAPANDI (*Amfiteyatro projektörleri yandı*)

Kroner’in eli Paul’ün dizinde şakladı. “Vay canına! Şimdiye kadar gördüğüm en iyi açılış piyesi! Paul... Hikâye, bütün hikâye her şeyi özetliyor!”

“İlginizi çekecek bir şey—” dedi hoparlör alkış seslerinin üstünden. “İlginç bir açıklama yapmak istiyorum: Geçmişte, açılış piyesleri bizim gözetimimiz altında profesyonel yazarlar tarafından yazılırdı. Biraz önce seyrettiğiniz oyun ise ister inanın ister inanmayın, örgütün içinden bir mühendis ve müdür tarafından yazılmıştır! Bill Holdermann, ayağa kalk! Ayağa kalk! Ayağa kalk, Bill!”

Seyirci çılgına döndü.

“Biliyordum!” diye bağırdı Kroner. “Öylesine gerçektir ki! İnsanın tam kalbine işliyordu, içeriden birisinin olduğu belliydi!”

Indianapolis Fabrikası’ndan gelme derbeder, yorgun ve önemsiz Bill Holdermann, Paul’dan birkaç sıra önde ayağa kalktı. Kızarmıştı, gülümsüyordu ve gözlerinde yaşlar vardı. Hayatın gün batımına varmıştı. Belki bu alkışların ufak da olsa bir kısmı boşuk bir şekilde, suyun ötesinde, Anakara’daki karısının, başka hiç kimse inanmazken ona inanmış olan kadının kulaklarına gidiyordu.

“Şenlik ateşi beş dakika sonra,” dedi hoparlör. “Yeni bağlantılar kurmak için beş dakikanız var, sonra da şenlik ateşi.”

Shepherd kalabalığın arasından sıyrılıp Kroner’in dikkatini Paul’dan çeldi. ““Bütün altınları ve ordularıyla,” diye alıntılardı Shepherd. ““Bütün altınları ve ordularıyla Şarlman bile bir elektrik

lambasına sahip değildi!” Başını hayret içinde, hayran hayran salladı. “Sanatın öldüğünü söylemeyin bana!”

“Kim ölmüş?” diye mırıldanarak onlardan uzaklaştı, projektör halkalarının kenarındaki alacakaranlığa doğru yürüdü. Kalabalık sürü halinde sahile yöneldi, burada Luke Lubbock, Alfı ve servis personelinden diğerleri çam demetlerinden tümseklerin üzerine gazyağı döküyorlardı.

Piyes, her Çayırılar faslının açılışını yapan hemen hemen aynı piyes gibiydi, savaştan önce, adanın bir çelik şirketine ait olduğu zamanlarda bile böyleydi bu. Yirmi yıl önce Paul’ün babası onu buraya getirdiğinde piyesin mesajı yine aynıydı: sıradan adam, mühendis ve müdürlerin kendisine verdikleri şeyler için olması gerektiği kadar minnettar değildi ve bu nankörlüğün sebebi radikallerdi.

Paul bir yeniyetme olarak bu alegoriyi ilk seyrettiği zaman oldukça etkilenmişti. Yüce açıklığı ve basitliğiyle yumruk yemişe dönmüştü. Gerçekten de her şeyi özetleyen bir hikâyeydi ve nankörlüğe karşı verilen bu kahramanca mücadele genç zihninde öyle capcanlı kalmıştı ki bir kavgacı olarak, modern zamanların bir Aslan Yürekli Rişar’ı olarak babasına, kısa bir süre de olsa tapmıştı.

O ilk piyesten sonra babası, yıllar önce, “E, Paul,” diye sormuştu, “ne düşünüyorsun bakalım?”

“Bilmiyordum... Neler olup bittiğini hiç bilmiyordum...”

“Hikâye bu işte,” demişti babası üzgün üzgün. “Bütün hikâye bu. Olan biten bu işte.”

“Evet, efendim.” Gözleri karşılaşmış ve aralarında, kuşaklarının arasında, tarif edilemeyecek kadar tatlı bir ebedi trajedi havası geçmişti. İnsanlık kadar eski bir Weltschmerz⁹ mirası.

Şimdiyse Paul karanlık bir patikada yalnız başına, Kroner’in deyişiyle uygarlık alayının başındaki adamların, akla hayale gelmeyen yeni dünyaların kapılarını açanların görüntüsünden afallamış

9 Dünya kederi.

bir halde duruyordu. Bu aptalca oyun müsveddesi ne yaptıklarını, neden yaptıklarını, karşılarında kim olduğunu ve bazı insanların neden onlara karşı olduğunu tasvir eden bir resim olarak hepsini tamamen tatmin etmiş gibiydi. Bu alay liderlerinin aklındaki resim, harika derecede basitti. Sanki bir gemi kaptanı, aklındaki kaygıları yok etmek için haritalarındaki bütün kayalıkları silmiş gibiydi.

Birdenbire Paul'ün gözlerinde bir ışık çaktı ama bu, Gökyüzü Müdürü'nün ışığından daha az göz alıcıydı. Floresan lambalarla çevrili bir aynada kendi görüntüsüyle karşı karşıya geldi. Aynanın üstünde şöyle yazılıydı: DÜNYADAKİ EN İYİ İŞ İÇİN DÜNYADAKİ EN İYİ İNSAN. Bütün ada böyle tuzaklarla doluydu. Bu aynanın lambaları eskiydi, yeşil ve mor renklerle karışık dalgalı bir ışık saçıyordu. Cildine aşınmış bakır görüntüsü veriyordu, dudakları ve gözlerinin çevresi de eflatun rengiydi. Kendini ölü olarak görmenin hiç de rahatsız edici bir şey olmadığını keşfetti. Yanında yeni bir bilgelik getirmeyen, yeni uyanan bir bilinç, hayatını öyle yapayalnız kılıyordu ki ölmenin pek o kadar da kötü olmadığına karar verdi. Kokteyl saati de yavaş yavaş bitiyordu.

Gökte, doğu tarafında bir homurtu dikkatini çekti. Büyük ihtimalle Francis Eldgrin Gelhorne'un paha biçilmez yüz on kiloluk vücudunu ve maharetini taşıyan deniz helikopterinin sesiydi bu.

Paul patikadan aşağı bir adım atınca ışıklar kayboldu. Metrelerce yukarı kıvılcım ve alevler saçan ve etrafındaki yüzlere terli bir pembelik veren şenlik ateşine yöneldi.

Bronza boyanmış, başına kartal tüylü bir savaş beresi, önüne boncuklu bir fıtı takmış olan profesyonel bir aktör, elini kaldırdı ve başını gururla arkaya attı. Kalabalık sustu. "Ugh!" Her bir yüzü ciddi ciddi inceledi. "Pek çok mehtap önce, halkım bu adaya yerleşti."

Helikopter adanın etrafında dolaşıyor, alçalıyordu.

"İhtiyar geliyor," diye fısıldadı Kroner Paul'e. "Töreni yarıda bırakıp gitmek olmaz ama. Sonuna kadar kalmamız lazım."

“Halkım cesur bir halktı,” dedi Kızılderili. “Halkım mağrur ve dürüst bir halktı. Halkım çok çalışırdı, çok eğlenirdi, çok savaşırdı; Mutlu Av Toprakları’na gitme vakti gelene kadar.”

Kızılderili’yi oynaması için yıllardır aynı aktör tutulurdu; Paul Çayırlar’a ilk geldiğinden beri. İlk başta gür sesi ve güzel kasları için tutulmuştu. Şimdiyse Paul, göbeğinin fıtanın üstüne sarktığını, sol bacağında varis çıktığını ve savaş boyalarının bile gözlerinin altındaki siyah torbaları saklayamadığını fark etti. Çayırlar’ın müdavimi ve canlı bir sembol haline gelen bu adamın (bu bakımdan sadece Doktor Gelhorne ve Meşe Ağacı ondan üstündü) diğer görevlilerden ayrı bir yeri vardı; kodamanlarla senli benliydi ve bir müdavimin içki ayrıcalıklarına sahipti.

“Şimdi yiğitlerimiz göçtü, güçlü genç erkeklerimiz bu adadan göçtüler, bu kadar mehtap önce halkıma ait olan bu adadan,” dedi Kızılderili. “Şimdi başka genç erkekler geliyor. Ama benim halkımın ruhu yaşıyor, Çayırlar’ın ruhu. Bu ruh her yerde: çamların arasında esen rüzgârda, büyük mavi suyun dalgalarında, bir kartal kanadının hışırtısında, yaz göğünün gürültüsünde. Ruh’u dinlemeyen, Ruh’un Andı’nı içmeyen hiç kimse bu adaya benim diyemez, burada mutlu olamaz.”

Hoparlörün düğmesi yine takırtıyla açıldı. “Çayırlar’a ilk kez gelen genç yiğitler öne çıkın,” dedi debdebeli bir ses. Her zamanki davar tüccarının sesi değildi bu.

“Sağ elinizi kaldırın,” dedi Kızılderili. “Çayırların Ruhu’nun Andı’nı benden sonra tekrar edin. Camlardaki ses üzerine yemin ederim ki—”

“Camlardaki ses üzerine,” dedi acemiler.

“Büyük mavi suların dalgası, kartal kanadının hışırtısı üzerine—”

İhtiyar’ın uçağı suya inmiş ve adanın öbür tarafındaki sahile ilerlemişti, karaya bir rampa indirirken motorları bağırıyordu.

“Yaz göğünün gürültüsü üzerine,” dedi Kızılderili.

“Yaz göğünün gürültüsü üzerine.”

“Çayırkların Ruhı’na sadık kalacağım,” dedi Kızılderili. “Reislerimin bilge buyruklarına halkın iyiliğı için itaat edeceğim. Daha iyi bir dünya için yorulmadan, korkusuzca çalışacağım, savaşacağım. Asla işim bitti demeyeceğim. Mesleğimin şerefine ve temsil ettiklerime daima sadık kalacağım. Halk düşmanlarını, bütün çocuklar için daha iyi bir dünyanın düşmanlarını acımadan bulup çıkaracağım.”

“Acımadan!” dedi kalabalığın içinden biri Paul’ün yakınında ateşli ateşli. Dönüp bakınca, Luke Lubbock’ın yine kendini debdebe ve tantana akıntısına kaptırmış olarak, elini yukarı kaldırmış söylenen her şeye yemin ettiğini gördü. Luke’un sol elinde ateşin yayılma ihtimaline karşı kullanılmak üzere bir yangın söndürücü vardı.

Yemin töreni sona erince Kızılderili baktı ve gördüklerinden memnun kaldı. “Çayırkların Ruhı memnun,” dedi. “Çayırklar bu yürekli yiğitlere ait ve yine o kadar mehtap önce olduğu gibi mağrur, mutlu bir yer olacak.”

Önünde gizlenmiş bir duman bombası aniden bir an için onu perdeledi ve Kızılderili gözden kayboldu.

“Bar açılmıştır,” dedi hoparlör. “Bar açılmıştır ve gece yarısına kadar açık kalacaktır.”

Paul öğle yemeğinde tanıştığı hoş gençle, Ithaca Fabrikası’ndan Doktor Edmund Harrison’la yan yana yürür buldu kendini. Tam arkalarında da Shepherd ve Berringer geliyor, Kroner’i yağcılıklarıyla boğuyorlardı.

“E, nasıl buldun bakalım, Ed?” dedi Paul.

Harrison bir kelime ararcasına ona baktı, gülümseyecek gibi oldu, sonra söylemese daha iyi olacağına karar verdi. “Çok iyi kurulmuş,” dedi dikkatle. “Çok profesyonel.”

“Aman Tanrı’m,” diyordu Berringer, “yani, ne şovdu ama değil mi? Eğlence bir bakıma ama yine de bir şeyler öğreniyorsun. Tanrı’m! İşte bu ikisi bir arada olursa adına sanat denir. Bunu sahneye koymak da hiç ucuz iş değil, bahse girerim.”

Ithacalı Ed Harrison durdu ve eğilip yolun kenarından bir taş aldı eline. “Vay canına!” dedi. “Bir ok başı.”

“Hem de çok güzel,” dedi Paul, kalıntıya hayranlıkla bakarak.

“Demek bu adada gerçekten Kızılderililer yaşamış,” dedi Harrison.

“Yahu sen deli misin arkadaş,” dedi Berringer. “Sağır, dilsiz, kör müsün? Son yarım saattir sana ne anlatmaya çalışıyorlar acaba?”

Doktor Paul Proteus, Anthony Kroner, Ulusal Sanayi Güvenlik Müdürü Lou MacCleary ve Ulusal Sanayi, Ticaret, İletişim, Gıda ve Kaynaklar Müdürü Francis Eldgrin Gelhorne arasındaki toplantı Çayırılar'daki Konsey Binası'nda yapılacaktı. Diğerlerinden uzak, ahşap bir yapı olan Konsey Binası eski, çılgın günlerde aksi sarhoşlar için bir karantina yeri olarak inşa edilmişti. İçki içmek savaştan bu yana Çayırılar'da daha ölçülü (Kroner'in deyişiyle daha olgun) hale gelmişti, o yüzden baş belaları için yapılmış bu bina kullanılmaz olmuş ve sonunda en üst karar mercileri için bir toplantı yerine dönüştürülmüştü.

Doktor Gelhorne hariç herkes uzun bir toplantı masasının etrafına oturmuş, düşünceli düşünceli Gelhorne'un her an dolduracağı boş sandalyeye bakıyorlardı. Sessizlik sırasıydı. Tanışmalar, yeni bağlantı kurmalar bütün adada ve barda gürültüyle devam ediyordu. Burada, Konsey Binası'nda ise neşe yoktu; sadece yazlık evlere has küf ve yeni yeni çürüyen ot kokusu vardı. Bir de üçü için de geçerli olmak üzere, dünyanın yükünün sırtlarında olduğunun vahim bilinci.

Bardan etrafa yayılan çığlık ve şarkıların kulak tırmalayıcı bir havası olduğunu düşündü Paul. Bu kadar sesin arasında gerçekten sarhoş birinin yanılmaya mahal bırakmayan kaba sesi yoktu. Barda, herkesin elinde bir kadeh olduğu şüphesizdi ama çoğunun kadehini iki kereden fazla doldurtmuş olması da imkânsızdı. Bugün Çayırılar'da, Finnerty, Shepherd ve Paul'ün örgüte katıldığı günlerdeki

gibi içilmiyordu artık. Eskiden Çayırılar'a rahatlamak ve savaş üretiminin korkunç derecede zor işlerini biraz olsun unutmak için gelinirdi. Şimdiyse maksat, sarhoş numarası yapmak ama ayık kalmak ve rahatça, güvenle vazgeçilebilecek kişisel sınırlamalar ve motor becerilerden vazgeçmekti.

Paul neler olup bittiğini anlamayan ve ciddi ciddi, diğer herkesin görüldüğü kadar körkütük sarhoş olmaya çalışan birkaç kişi olacağını düşündü. Parti bittiği zaman bu insanlar korkunç derecede yalnız kalacak ve kaybolmuş hissine kapılacaklardı. Bir iki tane de kaybedecek hiçbir şeyi olmayan, öyle ya da böyle zaten gözden düşmüş ve bunun son davetleri olduğunu bilen yalnız sarhoş olacaktı. Boşver, içki bedavaydı nasılsa. *De mortuis nil nisi bonum.*¹⁰

Konsey Binası'nın verandasından bir ses geldi. Doktor Gelhorne kapının öbür yanındaydı, dış dünyaya son bir söz söylemek için durmuştu. Paul İhtiyar'ın, "Şuradaki gençlere bir bak!" dediğini duydu, "işte Tanrı'nın varlığını kanıtlayan bir şey daha."

Kapının tokmağı dönerken Paul önemsiz şeyler düşünmeye, şimdiye kadar bildiği tek hayat tarzının, kolay, rahat, her şüpheye karşı basit bir cevabı olan bir hayatın demirbaşlarını ve geleneklerini atomlarına ayırmaya devam ediyordu. Bu hayattan vazgeçmekte olduğu, bunu yapma vaktinin muhtemelen şu an olduğu (bütün küçük fikirleri gölgeleyen büyük fikir) bilincini meşgul etmiyordu. Bu durum kendini, sadece vücudundan ayrılmış olma veya ara sıra dondurucu bir rüzgârda kalmış olma duygusuyla belli ediyordu. Belki vazgeçme sırası şimdi gelecekti, belki birkaç ay sonra. Acele etmeye gerek yoktu, hem de hiç.

Kapı açıldı.

Bekleyen üç kişi ayağa kalktı.

Ulusal Sanayi, Ticaret, iletişim, Gıda ve Kaynaklar Müdürü Doktor Francis Eldgrin Gelhorne içeri girdi. Küre cüssesi lacivert, kruvaze bir kostümle donanmıştı. Çayırılar'ın resmiyetsizlik geleneğine

10 Ölenin arkasından konuşulmaz (Lat.) (y.h.n.)

verdiği tek taviz iliklenmemiş bir yaka ve kravatının düğümünün, olması gerektiği yerden birkaç milim aşağıda olmasıydı. Yetmiş yaşında olmasına rağmen, saçları yirmi yaşında bir Meksikalınkı kadar gür ve siyahtı. Şişmanlığı, yüzündeki daimi “pislik kokusu alıyorum” ifadesi sayesinde komik olmaktan çok, etkileyiciydi.

Çoğu lider gibi, diye düşündü Paul, o da bir neslin sonuncusuydu. Gelhorne öldüğü zaman, onun gibi harika derecede yaşlı, kurnaz ve korkusuz başka bir adam olacağına inanmak çok güçtü.

Gelhorne boğazını temizledi. “Buradayız çünkü birisi bizi öldürmek istiyor, fabrikalarımızı mahvetmek, ülkeyi ele geçirmek istiyor. Bu kadarı anlaşıldı mı?”

Herkes baş salladı.

“Hayalet Gömlek Derneği,” dedi Doktor Lou MacCleary, Ulusal Sanayi Güvenlik Müdürü.

“Hayalet Gömlek Derneği,” dedi Doktor Gelhorne ekşi bir yüzle. “Bir şeye bir isim takınca ele geçirdim sanıyorsun. Ama ele geçirmiyorsun. Elinde olan tek şey bir isim. Biz de bunun için buradayız. Elimizde sadece bir isim var.”

“Evet, efendim,” dedi Lou. “Hayalet Gömlek Derneği. Ve karargâhlarının Ilium’da olduğunu sanıyoruz.”

“Sanıyoruz,” dedi Doktor Gelhorne. “Bir şey bildiğimiz yok.”

“Evet, efendim,” dedi Lou.

Gelhorne bir an yerinde kıpırdandı ve odaya göz gezdirdi. Gözleri Paul’e ilişti. “Nasılsınız, Doktor Proteus?”

“İyiyim, teşekkür ederim, efendim.”

“Hı-hı. İyi. Çok iyi.” Lou MacCleary’ye döndü. “Hayalet Gömlek Derneği hakkında bilmediğimiz her şeyi anlatan şu raporunu görelim bakalım.”

MacCleary kalın, daktiloyle yazılmış bir rapor uzattı.

Gelhorne dudaklarını kıpırdata kıpırdata sayfaları inceledi, kaşlarını çattı. Kimse konuşmuyor, gülümsemiyor, kimseye bakmıyordu.

Paul Doktor Gelhorne'un bir neslin sonuncusu olduğu fikrini tarttı ve doğru olduğuna karar verdi. Personel makinelerinin asla göz yummayacağı düzensiz bir rota izleyerek tepeye ulaşmıştı. Tepeye tırmanışına başladığı zamanlar her şey makinelerin elinde olsaydı Gelhorne'un kartı, kart dosyalarından dışarı tost makinesinden fırlayan kızarmış ekmek gibi fırlardı.

Hiçbir üniversite diploması yoktu, sadece elli altmış yaşlarında kendisine verilen fahri doktora payeleri vardı.

Hatta tam otuz yaşına kadar sanayiyle uzaktan yakından alakası olmamıştı. Ondan önce, posta siparişi yoluyla yapılan bir doldurulmuş hayvan işini iflastan kurtarmış, buradaki hissesini satmış ve bir treyler almıştı. Filosunu beş kamyonu çıkardığında bir borsa tiyosu almış, işini satmış, yatırım yapmış ve servetini üç katına çıkarmıştı. Bu ganimetle, Indianapolis'teki en büyük fakat başarısız dondurma fabrikasını satın almış ve öğlen saatlerinde Indianapolis üretim atölyelerine servis yapan dondurma servisleri kurarak bir yıl içinde kârlı duruma geçmişti. Bir yıl sonra kamyonları dondurmanın yanı sıra sandviç ve kahve de taşımaya başlamıştı. Bir yıl daha sonra bütün şehirdeki atölye kafeteryalarını işletmeye başlamış ve dondurma işi Gelhorne Girişimleri'nin sadece ufak bir parçası haline gelmişti.

Üretici firmaların çoğunun üçüncü dördüncü kuşak vârislerin elinde olduğunu ve fabrikaları kuranların sahip olduğu cesaret ve şevkin kuşaktan kuşağa azalarak bu vârislerde pek kalmadığını görmüştü. Gelhorne, önce yarı şaka yollu, bu vârislere akıl vermiş ve sorumluluklarından vazgeçmeye hayret verici derecede hazır olduklarını görmüştü. Hisseler satın almış, seyretmiş, öğrenmiş ve cesaretin de özel bilgi kadar değerli olduğunu keşfederek bir düzine küçük fabrikanın müdürü ve kısmi sahibi olmuştu.

Savaş kesinleşip de en büyük şirketler yeni üretim tesisleri aramaya başlayınca Gelhorne başarılı fabrikalar zincirini Genel Çelik'e

devretmiş ve bu şirkette bir görevli haline gelmişti. Devralmış olduğu fabrikaların temsil ettiği çok çeşitli sanayilere karşı edindiği pratik aşinalık, Genel Çelik'in kendi örgütü içinde geliştirdiği bütün amirlerinkinden çok daha fazlaydı; böylelikle Gelhorne çok geçmeden bütün vaktini şirketin savaşzede başkanının yanında geçirmeye başlamıştı.

Orada, Paul'ün Washington'daki babasının dikkatini çekmiş ve Paul'ün babası, bütün ekonomi tek vücut haline getirildiği zaman Gelhorne'u genel idare amiri yapmıştı. Öldüğündeyse işini Gelhorne devralmıştı.

Böyle bir şey bir daha asla olamazdı. Makineler izin vermezdi.

Paul uzun zaman önce, uzun boylu, zayıf, kibar ve utangaç bir delikanlıyken yaşadığı bir hafta sonunu hatırladı. Gelhorne onları ziyarete gelmişti. Paul sandalyesinin yanından geçerken Gelhorne aniden uzanmış ve Paul'ü kolundan yakalamıştı. "Paul, evlat."

"Buyurun?"

"Paul, baban senin pek akıllı olduğunu söylüyor."

Paul huzursuzca baş sallamıştı.

"Bu çok iyi bir şey, Paul ama kâfi değil."

"Hayır, efendim."

"Sakın oyuna gelme."

"Hayır, efendim, gelmem."

"Hiç kimse görüldüğü gibi değil, onun için sakın oyuna gelme."

"Gelmem, efendim."

"Hiç kimse layıkıyla eğitim görmüş değil, öyle ki onların bildiklerinin yüzde doksanını altı haftada öğrenebilirsin. Öteki yüzde onu ise süstür."

"Evet, efendim."

"Uzman dediğin, korkusundan gizlenmek için kendine bir delik arayan biridir, o kadar."

“Evet, efendim.”

“Hemen hemen hiç kimse işinin ehli değil, Paul. Çoğu kişinin işlerini ne kötü yaptığını görsen oturur ağlarsın. İşini yarım yamalak yaparsan körler krallığında tek gözlü birisin demektir.”

“Evet, efendim.”

“Zengin olmak istiyor musun, Paul?”

“Evet, efendim. Herhalde. Evet.”

“Pekâlâ. Ben zengin oldum ve bu konuda bildiklerimin yüzde doksanını sana şimdi anlattım. Gerisi süstür. Anladın mı?”

“Evet, efendim.”

Şimdi, yıllar sonra, Paul ve Doktor Francis Eldgrin Gelhorne Çayırılar’daki Konsey Binası’nın içindeki uzun toplantı masasının üzerinden birbirlerine bakıyorlardı. Yakın dost değillerdi ve Gelhorne’da Kroner’in babacan havasından eser yoktu. Bu, tamamen işti.

“Bu raporda derneğe dair yeni hiçbir şey yok,” dedi Gelhorne.

“Sadece Finnerty hakkındaki kısım,” dedi Lou MacCleary. “İşler yavaş ilerliyor.”

“Ona şüphe yok,” dedi Doktor Gelhorne. “Evet, Doktor Proteus ve Doktor Kroner, bu Hayalet Gömlek saçmalığı oldukça büyük bir şeye dönüşebilir. Ve Lou içlerine bir ajan sızdırıp neler çevirdiklerini veya başlarında kim olduğunu öğrenemedi.”

“Bunlar akıllı insanlar,” dedi Lou. “Aralarına kimleri alacakları konusunda gayet seçici davranıyorlar.”

“Ama içlerine birini nasıl sokacağımızı bildiğimizi sanıyoruz,” dedi Gelhorne. “Hoşnutsuz bir mühendis ve müdür onları epeyce cezbeder sanıyoruz. En az birinin saflarına katılmış olduğunu sanıyoruz.”

“Finnerty,” dedi Kroner sıkıntıyla. “Bu arada, polise kaydoldu sonunda.”

“Ya?” dedi MacCleary. “Zamanını nasıl geçirdiği konusunda ne demiş?”

“Braille¹¹ pornografi nüshaları yayınladığını söylemiş.”

“Çok uyanık geçiniyor,” dedi Gelhorne, “ama önünde sonunda hakkından geleceğiz. Ama konumuz bu değil. Belirtmeye çalıştığımız nokta Paul, gerekli şartlar sağlanırsa seni Hayalet Gömlek Derneği’ne kabul edeceklerini sanıyorum.”

“Şartlar mı?”

“Eğer seni kovarsak. Şu andan itibaren, bu odanın dışındaki herkesin gözünde işin bitmiş vaziyette. Bu söylenti barda dolaşmaya başladı bile, değil mi Lou?”

“Evet, efendim. Yemekte Shepherd’ın önünde ağzımdan kaçırılmış gibi yaptım.”

“Aferin,” dedi Gelhorne. “Ilium’u o devralacak, bu arada.”

“Efendim, Pittsburgh konusu...” dedi Kroner saygıyla. “Paul’e soruşturma sona erince bu iş için onun düşünüldüğüne söz vermiştim.”

“Doğru. Bu arada da oradaki fabrikayı Garth idare edecek.” Gelhorne ayağa kalktı. “Oldu mu, Paul? Her şey anlaşıldı mı? Bu gece adadan ayrılacak ve Ilium’a gideceksin.” Gülümsedi. “Bu senin için tam bir fırsat, Paul. Sicilini temizlemen için sana şans tanıyor.”

“Sicil mi?” Olaylar öyle hızla ilerliyordu ki Paul bu konuşmaya ancak bir kelimeye sarılıp onu bir soru olarak tekrarlayarak ayak uydurabiliyordu.

“Finnerty’nin fabrikada rehbersiz dolaşmasına izin vermen ve tabanca olayı.”

“Tabanca olayı,” dedi Paul. “Karımı arayabilir miyim?”

“Korkarım hayır,” dedi Lou. “Plana göre bu odanın dışındaki hiç kimsenin bilgisi olmayacak.”

11 Körler için alfabe sistemi.

“Zor olacak, biliyorum,” dedi Gelhorne sempatiyle. “Ama şu anda, bana büyüyünce mühendis olmak istemediğini, asker olmak istediğini söyleyen genç bir çocuk hatırlıyorum. Bu çocuk kimdi biliyor musun, Paul?”

“Ben mi?” dedi Paul kasvetle.

“Sen ya. Eh, işte şimdi ön saflardasın ve seninle gurur duyuyoruz.”

“Baban da seninle gurur duyardı, Paul,” dedi Kroner.

“Herhalde duyardı. Duyardı sahi, değil mi?” dedi Paul. Minnetle, öfkenin kör, enerji verici hararetini hissediyordu. “Efendim, Doktor Gelhorne, gitmeden önce bir şey daha söyleyebilir miyim?”

Kroner kapıyı Yaşlı Adam için açık tutuyordu. “Tabii. Söyle.”

“Ben işimden ayrılıyorum.”

Gelhorne, Kroner ve MacCleary gülüştüler. “Harika!” dedi Yaşlı Adam. “İşte böyle. Böyle devam et, herkese yutturursun.”

“Ben ciddiylim! Bütün bu çocuksu, aptalca, kör operasyondan bıktım usandım.”

“Aferin, oğlum,” dedi Kroner, cesaret verici bir gülümsemeyle.

“Gitmeden önce, bara varmamız için bize iki dakika zaman ver,” dedi MacCleary. “Artık beraber görülmemiz doğru olmaz. Eşyalarını da merak etme. Her şeyin şu anda toplanıyor, son gemiye yetiyecek şekilde rıhtımda olur.”

Kapıyı Gelhorne, Kroner ve kendi arkasından kapattı.

Paul lök gibi sandalyeye çöktü. “Ayrılıyorum, ayrılıyorum, ayrılıyorum!” dedi. “Duyuyor musunuz? Ayrılıyorum!”

Lou’nun, “Ne gece!” dediğini duydu verandadan.

“Tanrı Çayırırlar’a gülümsüyor,” dedi Doktor Gelhorne.

“Bakın!” dedi Kroner.

“Mehtap mı?” dedi Lou. “Hakikaten çok güzel!”

“Mehtap, evet ama Meşe Ağacı’na bakın.”

“Oo, bir de adam,” dedi Doktor Gelhorne. “Buna ne demeli?”

“Bir adam Meşe Ağacı ile beraber orada yalnız duruyor, Tanrı ve Meşe ile” dedi Kroner.

“Fotoğrafçı ortalarda mı acaba?” dedi Lou.

“Çok geç, gidiyor,” dedi Kroner.

“Kimdi acaba?” dedi Doktor Gelhorne.

“Hiç öğrenemeyeceğiz,” dedi Lou.

“Öğrenmek de istemiyorum,” dedi Kroner. “Bu manzarayı hatırlamak ve o adamın hepimizden bir parça olduğunu düşünmek istiyorum.”

“Şiir gibi konuşuyorsun,” dedi İhtiyar. “Güzel, güzel.”

Paul, içeride yalnız başına sigarasının dumanını sonuna kadar üfledi ve öksürmeye başladı.

Verandadakiler bir şeyler fısıldaştılar.

“Evet, beyler,” dedi Doktor Gelhorne, “gidelim mi?”

Ilium Fabrikasının eski müdürü Doktor Paul Proteus gerçekleri her bakımdan gayet rahatsız edici buluyor olmasa Anakara’ya giden son vapura binmeden önce barda boy göstermezdi. Çakıl döşeli yoldan barın gürültüsü ve ışıklarına doğru ilerlerken, bilinç alanı bir iğne başı büyüklüğüne indirgenene kadar daraldı ve bu alanı dolduran tek şey, pırıl pırıl bir içki kadehiydi.

İçeri girince kalabalık sustu, sonra da daha aşırı bir mutlu gürültü halinde tekrar patladı. Paul içeriye şöyle bir göz atınca tek bir kişinin bile ona bakmadığını gördü ve heyecanla buğulanan görüş alanında bu eski dostlar arasında tek bir yüz bile tanımadı.

“Burbon ve su,” dedi barmene.

“Üzgünüm, efendim.”

“Ne için?”

“Size servis yapamam.”

“Neden?”

“Artık ayırklar’ın bir konuğu olmadığınız söylendi, efendim.”
Barmenin sesinde resmi bir tatmin vardı.

Aralarında Kroner de olmak üzere birkaç kişi bu olayı seyretti ama hiç kimse barmenin kararını değiştirmek için bir harekette bulunmadı.

Biçimsiz bir andı, bu kokuşmuş atmosfer içinde Paul da barmene biçimsiz bir laf etti ve asaletle gitmek üzere sırtını döndü.

Henüz keşfetmemişti ama rütbesi olmaksızın, konuk ayrıcalıkları olmaksızın, ilkel bir sosyal adalet düzeyinde yaşayacaktı. Barmenin barın üstünden atlayıp onu kendine döndürmesine tamamen hazırlıksızdı.

“Kimse bana öyle diyemez, parlak çocuk,” dedi barmen.

“Sen kendini kim sanıyorsun?” dedi Paul.

“Pis bir sabotajcı değilim hiç değilse,” dedi barmen hararetle. Bunu herkes duydu; dildeki en çirkin sözcüktü bu, bir şeyler mırıldanıp lafı geri almaya, el sıkışıp unutmaya izin vermeyen bir sözcük. “Orospu çocuğu” bir gülümsemeyle yumuşatılabilirdi ama sabotajcı asla.

Makine bozucusu kavramı her nasılsa bu sözcüğün ifade ettiği en önemsiz parça haline gelmişti, buzdağının tepesi gibi. Kütlesinin büyük çoğunluğu, böylesine zehirli duygular cezbeden parçası ise tarifsizdi: sapıklık, pislik, hastalıktan oluşan bir yığın, bir nitelgeler evreni ki bu nitelgelerden herhangi biri, birinin adi biri olarak dışlanması yeterdi. Sabotajcı bir makine bozucusu değil, herkesin *olmamakla* gurur duyduğu bir imgeydi. Sabotajcı ölürse dünya yaşanmayacak bir yer olmaktan çıkardı.

“Tekrar söyleyeyim mi?” dedi barmen. “Sabotajcı. Sen adi bir sabotajcısın.”

Elektrikli bir durumdu, ilkel bir durum. Bir yetişkin başka bir yetişkine, edilebilecek en ağır hakareti etmişti. Hiç kimse bu dramı

sona erdirmeye niyeti görünmüyor veya erdirebileceğini sanmıyordu. Bir harman dövme makinesine kapılmış, kurtarılması imkânsız bir adamı seyretmek gibi bir şeydi bu. Tanrı bu trajediyi reva gördüğüne göre, seyircilere de harman dövme makinesine kapılan bir adamın ne hale geleceğini seyretmek düşerdi.

Paul lise ikinci sınıftan beri hiç kimseye vurmamıştı. Süngü eğitmenlerinin öğrencilerine aşılamaya çalıştıkları şeye, yani düşmanla kapışma isteğine sahip değildi. Bunun hiçbir şey vaat etmeyen bir istek olduğunu düşünürdü. Yine de, irade dışı bir sinir ve salgı sistemine uyarak elleri yumruk halini aldı ve ayakları yaylanmasına sıkı bir destek oluşturacak şekilde aralandı.

1812 Uvertürü'nün ardından ancak “Yıldızlar ve Çizgiler Ebediyen” çalınabileceği gibi, Paul’ün de verebileceği başka bir cevap yoktu. İfadesiz bir sesle, “Sabotajcı sensin,” dedi ve barmenin burnuna bir yumruk salladı.

Barmen, beklenmedik şekilde yere yığıldı, burnunu çekmeye ve homurdanmaya başladı. Paul da geceye doğru yürüdü gitti. Vahşi Bill Hickok gibi, Billy the Kid gibi, kitap kapağındaki gemici gibi... Aniden biri yine onu kendine doğru çevirdi. Bir saniye barmenin kırmızı burnunu, beyaz yüzünü, beyaz gömleğini ve beyaz yumruğunu gördü. Kafatasının içinde parlak bir flaş patladı sonra karanlık çöktü.

“Doktor Proteus... Paul.”

Paul gözlerini açınca kendini Büyükayı’ya bakar buldu. Ağrıyan başında serin bir rüzgâr esti, sesin nereden geldiğini göremiyordu. Biri onu, bando ve giden mektuplarla birlikte Anakara’ya kalkacak son vapura bindirilmek üzere iskele boyunca uzanan çimento banklardan birine yatırmıştı.

“Doktor Proteus...”

Paul kalkıp oturdu. Alt dudağı parçalanmış ve şişmişti, ağzında kan tadı vardı.

“Paul, efendim...”

Ses, rıhtımın altındaki çayırmelikesi çitinin arkasından geliyor gibiydi. “Kim var orada?”

Genç Doktor Edmund Harrison çalıların arasından gizlice çıktı, elinde bir viski kadehi vardı. “Buna ihtiyacınız olur diye düşündüm.”

“Çok hayırsevermişsiniz, Doktor Harrison. Galiba oturup gıda alacak kadar iyi sayılırım.”

“Keşke ben düşünmüş olsaydım. Kroner’in fikriydi.”

“Ya? Mesaj var mı?”

“Evet ama duymak isteyeceğinizi sanmıyorum. Sizin yerinizde olsam ben istemezdim.”

“Yine de söyle.”

“Size şafaktan önce hep kapkaranlık olur ve her gecenin sonunda bir gündüz gelir, dememi söyledi.”

“Hım.”

“Ama barmeni bir görecektiniz,” dedi Harrison neşeyle.

“Ya? Her şeyi anlat.”

“Burnu öyle kanıyor ki durmak bilmiyor çünkü durmadan hapşırıyor. Yani kısır bir döngü gibi, yıllar bile sürebilir.”

“Harika!” Paul kendini daha iyi hissediyordu. “Şansını daha fazla zorlamadan ve biri benimle konuştuğunu görmeden ortadan kaybolsan iyi olur.”

“Bunları hak etmek için ne yaptığınızı söylemeyecek misiniz?”

“Uzun, can sıkıcı bir hikâye.”

“Herhalde. Vay canına! Bir gün kralsın, ertesi gün güm diye poponun üstüne oturuyorsun. Ne yapacaksınız?”

Karanlıkta sessiz sessiz böylece konuşurken Paul ilk gün yanına oturmak için ne harika bir genç seçmiş olduğunu düşündü. Harrison’ın da Paul’e kanı ısınmıştı belli ki. Paul’e sırtını dönmek için hiçbir şahsi sebebi olmadığı için bir arkadaş olarak yanında

bulunuyordu. Buna dürüstlük derlerdi, hem de az bulunur cinsten çünkü çoğunlukla, bu kez de olabileceği gibi, kariyeri açısından intihar anlamına gelebilirdi.

“Ne mi yapacağım? Çiftçilik belki. Küçük, güzel bir çiftliğim var.”

“Çiftlik ha?” Harrison düşünceli düşünceli dilini şıklattı. “Çiftlik. Kulağa harika geliyor. Bunu ben de düşündüm: sabahleyin güneşle beraber kalk; toprağın içinde ellerinle çalış, sırf sen ve tabiat. Bazen düşünüyorum da param olsaydı belki her şeyi bir kenara atıp—”

“Yorgun, yaşlı bir adamdan nasihat ister misin?”

“Hangi yorgun, yaşlı adam olduğuna bağlı. Siz mi?”

“Ben. Bir ayağını işine, ötekini düşlerine sokma, Ed. Ya işinden ayrıl ya da bu hayata razı ol. Sen hangi yola sapacağına karar vermeden seni tam ortadan ikiye bölmek, kader için çok cazip bir iş.”

“Size öyle mi oldu?”

“Onun gibi bir şey.” Boş kadehi Harrison’a uzattı. “Sağ ol, git-sen iyi olur. Doktor Kroner’e söyle, dertler daima üst üste gelir.”

Kamaralı vapur *Çayırkların Ruhu* homurdanarak iskeleye yanaştı, Paul bindi. Birkaç dakika sonra bando üyeleri de çalgılarıyla birlikte bindiler ve hoparlörlerden son çağrı yapıldı. Barın ışıkları teker teker söndü ve cümbüşçüler küme küme, oldukça ayılmış olarak alay meydanından geçip çadırlarına dağıldılar.

Bir düğme tıkırtısı, bir iğne cızırtısı oldu ve hoparlörler o gece son defa şarkı yayını yaptılar:

*“Hoşça kalın çünkü sizden ayrılmalıyım,
Bu ayrılık üzmesin sizi;
Hoşça kalın, elveda deme vaktimiz geldi.
Elveda, elveda, sevgili dostlar, elveda,
Evet, elveda!”*

Ve Paul bitkin, duygusuz el salladı. Bu, şimdiye kadar yaşadığı hayata, babasının bütün hayatına elveda demekti. İşinden ayrıldığını birine söylemiş olmanın, daha doğrusu buna inanmış olmalarının zevkini tadamamıştı; ama ayrılmıştı. Elveda! Bütün bunların onunla bir ilgisi yoktu artık. Uygarlık alayının başında kör bir kapıcı olmaktansa bir hiç olmak daha iyiydi.

Paul bunları kendi kendine söylerken, sözleri sanki kuma yazılmış gibi, bir keder dalgası geçti üstünden. Hiç kimsenin kökleri olmadan yaşayamayacağını şimdi anlıyordu. Bir çöl parçasında, killi bir toprakta, bir dağ yamacında, kayalık bir sahilde, bir şehir caddesinde, herhangi bir yerde kökleri olmalıydı. Kara toprakta, çamurda veya kumda veya kayada veya asfaltta veya halıda, herkesin derin kökleri vardı: evlerinde. Elinde olmadan boğazına bir yumru tıkandı. Doktor Paul Proteus evine ebediyen elveda diyordu.

“Eyvallah,” dedi. Sonra, kendine rağmen: “Elveda, dostlar.”

Sona kalmış, gerçekten sarhoş bir gruba bardan çıkmaları için dil döküyorlardı. “Meşe’nin Şerefine” şarkısının fena halde duygusal bir versiyonunu söylüyorlardı. Kollarını birbirlerinin omzuna atmışlar sallana sallana büyük ağaca doğru gidiyorlardı. Sesleri, düz, yeşil çayırlıklardan Paul’ün kulağına açık seçik geliyordu.

*“Bir kozalaktan büyüdün
Şimdiyse dev gibisin;
Büyü hiç durmadan
Yüksel yıldızlara!
Mağrur sembolümüzsün.”*

Saygılı bir duruş oldu, sonra bir nida. “Tanrı’m!” Berringer’in sesi, Berringer’in sözleriydi.

“N’oldu?”

“Ağaca bakın, dibine!”

“Olacak şey değil!”

“Biri kabuğunu elma gibi soymuş,” dedi Berringer boş boş.

“Kim?”

“Kim olabilir?” dedi Berringer. “Şu adi sabotajcı. Nerede şimdi?”

Çayırların Ruhu motorlarını ateşledi ve açıldı.

“Hey,” diye bağırdı yalnız, korkmuş bir ses gecenin içinden.
“Hey! biri Meşeyi öldürmüş!”

“Meşeyi öldürmüş,” diye yankılandı sahil.

Hoparlörler yine cazırdadı ve kan dondurucu bir savaş çığlığı doldurdu havayı. “Hayalet Gömlek’ten sakının!” diye haykırdı korkunç bir ses.

“Hayalet Gömlek,” dedi sahil, sonra her yer mezar sessizliğine gömüldü.

Miami Beach'ten Cornell Üniversitesi'nin bulunduğu Ithaca, New York'a hava yolu ile gelirken Bratpuhr Şahı fena halde nezle oldu. Yedi *prakhoul Sumklish* (*prakhoul*, Bratpuhr'lu yetişkin, erkek bir dağ sıçanının vücudunda bulunabilecek sıvı miktarı kadar bir sıvı ölçüsüdür) Şah'ın moralini düzeltti ama solunum sistemi için hiçbir fayda vermeyince, Şah dinlenebilsin ve Amerikan tıbbının mucizesini denesin diye uçağın Harrisburg, Pennsylvania'ya iniş yapmasına karar verildi.

Yedi *prakhoul Sumklish* ile dolu vaziyette doktorun ofisine giderken, Şah yolda gördüğü güzel kadın *Takaru*'lara neşeli mesajlar yolluyordu.

“*Pitty fit—fit, sibi Takam? Niki fit—fit. Akka sahn nibo fit—fit, simi Takam?*”

Sumklish'in faydalarından yoksun kalmış olan Khashdrahr utançından mosmor kesilmişti. “Şah, çok güzel bir gün, diyor,” diye açıkladı mutsuzca.

“*Fit—fit, pu sibi bonattza?*” diye seslendi Şah ellerini sokağın köşesindeki bir manikür makinesine sokmuş ufak tefek bir sarışına.

Kadın kızardı, ellerini makineden çıkardı ve salına salına uzaklaştı, makine de havayı törpülemeye devam etti. Sokaktan geçen bir çocuk pis ellerini işlemin geri kalanı için makinenin içine soktu; ellerini çektiğinde tırnakları pırıl pırıl, kırmızı ojeyle kaplanmıştı.

“Havayı sevdiğine sevindim,” dedi Halyard kös kös. Kaç haftadır bu konu bir kere bile gündeme gelmeden seyahat ediyorlardı ve Halyard kendi kendine umutla Şah’ın bu konuda diğer misafirlerinden farklı olduğunu söylüyordu; Fransızlardan, Bolivyalılardan, Çeklerden, Japonlardan, Panamalılarından, Yaplardan¹²... Ama hayır, sonunda Şah da Amerikan tipi kadınlara merak sarmaya başlamıştı. Halyard, asaletinden korkunç bir ödün vererek, kusursuz ev sahibi rolünü yine oynamak zorunda kalacaktı. Pezevenklik yapacaktı.

“*Fit—fit?*” diye seslendi Şah, bir kırmızı ışıktaki durduklarında.

“Bakın,” dedi Halyard Khashdrahr’a azarlarcasına, “ona söyleyin, öyle herhangi bir Amerikalı kızın yanına gidip de onunla yatmasını isteyemez. Elimden geleni yapacağım ama kolay olmayacak.”

Khashdrahr bunu Şah’a söyledi, o da onu elinin tersiyle itti. Kimse dur diyemeden Şah arabadan indi ve kendinden emin bir tavırla göz alıcı güzellikte, esmer tenli bir kızın karşısına dikildi. “*Fit—fit, sibi Takaru?*”

“Lütfen,” dedi Halyard kıza, “lütfen arkadaşımın kusuruna bakmayın. Biraz morali bozuk da.”

Kız, Şah’ın koluna girdi ve beraberce limuzine bindiler.

“Korkarım korkunç bir yanlış anlama oldu, hanımefendi,” dedi Halyard. “Nasıl söyleyeyim bilemiyorum. Ben, yani, o, yani... Demek istiyorum ki size teklif ettiği şey, gittiğiniz yere kadar götürmek değildi.”

“Bir şey istiyordu, değil mi?”

“Evet.” “

“Yanlış anlama filan yok.”

“*Fit—fit,*” dedi Şah.

“Siz öyle diyorsanız,” dedi Halyard.

12 Batı Pasifik’teki Karolin adalarından biri.

Khashdrahr pencereden dışarı yeni bir ilgi, hatta çılgınlıkla bakmaya başlamıştı; Halyard kendine hâkim olmakta güçlük çekiyordu.

“Geldik,” dedi şoför. “Doktor Pepkovitz’in ofisi burası.”

“Evet, şey, Şah nezle tedavisi için doktora görünürken siz de arabada bekleyin, hanımefendi,” dedi Halyard.

Şah sırtıyor, hızlı hızlı nefes alıp veriyordu.

“Nezlesi geçti,” dedi Khashdrahr hayretle.

“Devam et,” dedi Halyard şoföre. Ekvadorlu bir tuğgeneralin ürtikerinin de böyle mucizevi bir şekilde iyileştiğine tanık olmuştu.

Kız huzursuz, mutsuz ve hiç kendinde değilmiş gibi görünüyor diye düşündü Halyard. İnandırıcı olmayan bir şekilde devamlı gü-lümsüyordu ve içinden belli ki ne olacaksa bir an evvel olsa da bitse diyordu. Halyard kızın ne olup biteceğini bildiğine hâlâ inanmıyordu.

“Nereye gidiyoruz?” dedi kız ümitsiz bir neşeyle. “Bir otele herhalde.”

“Evet,” dedi Halyard tereddütle.

“İyi.” Şah’ın omzunu patpatladı ve ağlamaya başladı.

Şah üzülmüştü ve acemice kızı rahatlatmaya çalıştı. “*Oh, nibo souri, sibi Takaru. Akka sahn souri? Ohh, tipi Takaru. Ahhh.*”

“Hadi ama” dedi Halyard. “Niye ağlıyorsunuz?”

“Bu her gün yaptığım bir şey değil,” dedi kız burnunu silerek. “Lütfen beni affedin. Daha iyi olmaya çalışacağım.”

“Elbette. Anlıyoruz,” dedi Halyard. “Her şey büyük bir hataydı. Sizi nerede bırakmamı istersiniz?”

“Yo, hayır. Sonunu getireceğim,” dedi kasvetle.

“Lütfen...” dedi Halyard. “Belki herkes için daha iyi olur eğer—”

“Kocamı mı kaybedeyim? Kendini vursa veya açlıktan ölse daha mı iyi?”

“Ne münasebet! Ama neden bu korkunç şeyler olsun ki eğer şey yapmayı reddederseniz... Yani—”

“Uzun hikâye.” Gözlerini kuruladı. “Kocam... Ed yazardır.”

“Sınıflandırma numarası nedir?” dedi Halyard.

“Mesele de o ya. Numarası yok.”

“Öyleyse nasıl yazar olduğunu söyleyebiliyorsunuz?” dedi Halyard.

“Çünkü yazar,” dedi kız.

“Sevgili kızım,” dedi Halyard babacan bir tavrıyla, “ona bakacak olursan hepimiz yazarız.”

“İki gün önce bir numara aldı. Y-441.”

“Kurgu çırağı,” diye açıkladı Halyard, Khashdrahr’a.

“Evet,” dedi kız, “romanını tamamlayana kadar bu numaraya sahip olacaktı. Ondan sonra da ya Y-440 alacaktı—”

“Kurgu kalfası,” dedi Halyard.

“Ya da Y-255.”

“Halkla ilişkiler,” dedi Halyard.

“Lütfen, halkla ilişkiler nedir?” dedi Khashdrahr.

“Bu meslek,” dedi Halyard, *El Kitabı*’ndan ezbere alıntılarla; “bu meslek, toplu iletişim araçları vasıtasıyla uygulamalı psikoloji kullanarak, önemli hiç kimseyi rencide etmeden ve ekonominin ve toplumun devamlı istikrarını esas hedef alarak, ihtilaflı konu ve kurumlar hakkında umuma ait lehte görüşler oluşturmakta ihtisaslaşmıştır.”

“Peki, peki,” dedi Khashdrahr. “Lütfen hikâyenize devam edin, *sibi Takaru*.”

“İki ay önce, bitmiş müsveddesini eleştirisini yapmaları ve kitap kulüplerinden birine yollamaları için Ulusal Sanat ve Edebiyat Konseyi’ne teslim etti.”

“Bu kulüpler on iki tanedir,” diye lafını kesti Halyard. “Her biri özel bir okur tipi için kitaplar seçer.”

“On iki tip okur mu vardır?” dedi Khashdrahr.

“Şimdilerde bir on üçüncü ve on dördüncüden bahsediliyor,” dedi Halyard. “Sınırı bir yerde çekmek lazım, tabii. Meselenin mali yönü bakımından. Harcamalarını karşılayabilmesi için bir kitap kulübünün en az yarım milyon üyesi olması gerekir yoksa makineleri kurmaya değmez. Elektronik faturacılar, elektronik adresçiler, elektronik paketçiler, elektronik matbaalar ve elektronik hisse kompütörleri.”

“Ve elektronik yazarlar,” dedi kız acı acı.

“O da olacak, o da olacak,” dedi Halyard. “Tanrı biliyor ya, mesele müsvedde bulmak değil. Problemin en önemsiz kısmı bu. Mesele makineler. Mesela, daha küçük kulüplerden biri bile dört blok kaplıyor. AKH Kulübü.”

“AKH?” dedi Khashdrahr.

“Pardon. Ayın Köpek Hikâyesi.”

Khashdrahr ve Şah ağır ağır başlarını sallayıp dillerini şıklattılar. “Dört blok,” diye yankıladı Khashdrahr boş boş.

“Evet, böyle bir tam otomatik kurgu, kültürü gayet ucuzlaştırıyor. Bir kitap yedi paket çıkletten daha ucuza mal oluyor. Resim kulüpleri de var. Duvarlarınız için şaşırtıcı ölçüde ucuz fiyatlı resimler. Aslında, kültür o kadar ucuz ki bir adam kitap ve resim kullanarak evini cam yününden daha ucuza yalıtılabileceğini hesap etmiş. Doğru olduğunu sanmıyorum ama önemli bir hususu belirten hoş bir hikâye.”

“Ressamlar da bu kulüp sistemi altında iyi kazanç sağlıyorlar mı?” diye sordu Khashdrahr.

“Kazanç mı? Herhalde!” dedi Halyard. “ Sanatın Altın Çağı bu; yılda milyonlarca dolar Rembrandtlar, Whistlerlar, Goyalar,

Renoirlar, El Grecolar, Degalar, Da Vinciler, Michelangeloların röprodüksiyonlarına harcanıyor...”

“Bu kulüp üyeleri, herhangi bir kitabı veya resmi mi alıyorlar?” diye sordu Khashdrahr.

“Ne münasebet! Ne basılacağı konusunda bir sürü araştırma yapılır. Kitaplar basılmadan önce genel okur zevkleri, okunabilirlik ve okura hitap etme konuları göz önüne alınır. Ne diyorsunuz, popüler olmayan bir kitabı basmak bir kulübü şıp diye iflas ettirir!” Parmaklarını uğursuzca şıklattı. “Kültürü bu kadar ucuz tutabilmelerinin yolu, halkın neyi, ne kadar istediğini önceden bilmekten geçer. Kitap kapağının rengine varana kadar her şeyi tam yapıyorlar. Gutenberg bile bu işe şaşardı.”

“Gutenberg mi?” dedi Khashdrahr.

“Tabii ya. Matbaayı keşfeden adam. İncil’i ilk defa toplu üreten adam.”

“*Alla sutta takı?*” dedi Şah.

“Ha?” dedi Halyard.

“Şah onun da önce bir araştırma yapıp yapmadığını öğrenmek istiyor.”

“Her neyse,” dedi kız, “kocamın kitabı Konsey tarafından reddedildi.”

“Kötü yazılmıştır,” dedi Halyard ciddi ciddi. “Standartlar yüksektir.”

“Çok güzel yazılmıştı,” dedi kız sabırla. “Ama maksimum uzunluktan yirmi yedi sayfa fazlaydı; okunabilirlik oranı 26,3’müş ve—”

“Hiçbir kulüp O.O’su 17’nin üstünde bir kitaba el sürmez,” diye açıkladı Halyard.

“Ve” diye devam etti kız, “anti-makine bir teması varmış.”

Halyard’ın kaşları havaya kalktı. “E, gayet tabii basmazlar! Ne yaptığını sanıyor ki Allah aşkına? Sabotajı savunmaya teşvik

suçuyla hapse atılmadığına şükredin. Birinin bu kitabı basacağını sanmıyordu herhalde?”

“Umurunda değildi ki. Yazmak zorundaydı ve yazdı.”

“Neden sürat tekneleri veya öyle bir şey hakkında yazmıyor? Erie Kanalı’nın eski günleri hakkındaki şu kitap var ya, onu yazan adam parayı kürekle topluyor. Bu tip hikâyeler için talep çok fazla.”

Kız çaresizce omuz silkti. “Erie Kanalı’ndaki sürat teknelerine hiç kızmadığı için herhalde.”

“Çok uyumsuz birine benziyor,” dedi Halyard nahoş nahoş. “Bana sorarsanız, kızım, işinin ehli bir psikiyatrin yardımına ihtiyacı var. Bugünlerde psikiyatride harika şeyler yapıyorlar. Tamamen umutsuz vakaları ele alıyor, birinci sınıf vatandaşlara çeviriyorlar. Psikiyatriye inancı yok mu?”

“Olmaz mı? Kardeşinin psikiyatri sayesinde aklî huzur bulduğunu gördü. Onun için hiç yanaşmıyor.”

“Anlamadım. Kardeşi mutlu değil mi?”

“Tamamen ve daima mutlu. Kocamsa insanın uyumsuz olmak zorunda olduğunu söylüyor; insanın, insanların nerede olduğunu, nereye gittiklerini, oraya neden gittiklerini merak edecek kadar rahatsız olması gerektiğini söylüyor. Kitabındaki sorun da buydu ya. Bu soruları ortaya atıyordu, onun için reddedildi. Onun için halkla ilişkiler görevine çağrıldı.”

“Eh, iş tatlıya bağlandı öyleyse.”

“Pek sayılmaz. Reddetti.”

“Aman!”

“Evet. Düne kadar halkla ilişkiler görevi için başvurmadığı takdirde geçim parasının, ev kurma izninin, sağlık ve sigorta paketinin, *her şeyin* geri alınacağına dair uyarılmıştı. Yani bugün, siz çıktığınızda, şehirde boş boş dolaşıyor, bir kızın bugünlerde birkaç dolar kazanmak için ne yapabileceğini düşünüyordum. Yapacak pek bir şey yok.”

“Bu kocanız olacak adam, halkla ilişkilere girmektense karısının şey yapmasına”—Halyard boğazını temizledi— “yani, izin mi verecek karısının—”

“Dünyada kendine saygısı kalan çok az kişiden biri olduğunu söylemekten gurur duyarım,” dedi kız.

Khashdrahr bu son cümleyi tercüme etti ve Şah üzgün üzgün başını salladı. Şah elinden yakut bir yüzük çıkardı ve kızın eline sıkıştırdı. “*Ti, sibi Takaru. Dibo. Brahous brahou—na, houna saki. Ippi goura Brahouna ta tippo a mismit.*” Kıza limuzinin kapısını açtı.

“Beyefendi ne dedi?” diye sordu kız.

“Yüzüğü almanızı söyledi, güzel, küçük vatandaş,” dedi Khashdrahr sevecenlikle. “Hoşça kal ve bol şans dedi ve en büyük peygamberlerden bazılarının da deli olduğunu söyledi.”

“Teşekkür ederim, efendim,” dedi kız, arabadan inip tekrar ağlamaya başladı. “Tanrı sizden razı olsun.”

Limuzin uzaklaştı. Şah özlemle el salladı. “*Dibo, sibi Takaru,*” dedi ve bir hapşırma nöbetine tutuldu. Burnunu sildi. “*Sumklish!*”

Khashdrahr kutsal şişeyi uzattı.

Çayırkların Ruhu Anakara'daki iskeleye yanaşırken, sesi kısılmış hoparlörlerden “İyi Geceler Sevgilim” çalıyordu; çamların içindeki sesin, büyük mavi suların, kartal kanadının hışırtısının arasından yayılan tatlı, fısıltılı bir müzik demeti.

Kadın ve çocukların lojmanlarında hiç ışık yoktu. Merkezi idare Binası'nda tek bir ışıklı pencere vardı, o da uyuyan bir memuru aydınlatıyordu.

Paul memura Anita'yı nerede bulabileceğini sormak için buraya yönelince geceye alışmış gözlerinde ışıklar parladı. Gözbebekleri parıltıya uyum sağlayınca, kendini yine DÜNYADAKİ EN İYİ İŞ İÇİN DÜNYADAKİ EN İYİ ADAM yazısının altındaki bir aynada, yansısına bakar buldu.

Aceleyle aynadan uzaklaştı; Anita'nın bu yazıyı ve kendi yansısını acaba kaç kere seyrettiğini, artık En İyi Adam'ın, işsiz güçsüz, sıradan bir adam haline geldiği haberini nasıl karşılayacağını merak ediyordu.

Memuru uyandırdı, o da Anita'nın kaldığı lojmandaki görevli kadına telefon etti.

“Oradaki parti kötü mü gidiyor?” dedi memur uykulu uykulu, kadının cevap vermesini beklerken. “Bu gece buraya gelen belki onuncu adamsınız. Genellikle dördüncü güne kadar buraya gelmezler. Şu kadına ne oldu ki? Telefon yatağının başucunda.” Saate baktı.

“Saat kaç biliyor musunuz? Şuradan şuraya bile gitmeye vaktiniz yok. Adaya son vapur üç dakika sonra kalkıyor.”

“Çaldırmaya devam et. Geri dönmüyorum.”

“Geceyi burada geçirecekseniz bana söylemeyin bile. Buna izin vermeyen hemen hemen yirmi yedi kural var.”

Paul on dolarlık bir banknot uzattı adama. “Çaldırmaya devam et.”

“Bu durumda bir hafta bile görünmez olabilirsiniz. Neden hoşlanırsınız? Sarışın, esmer, kızıl? Aha! Cevap verdi. Ne cehennem-deydin?” diye sordu kadına. “Orada bir Bayan Paul Proteus var mı?” Başını salladı. “Hı-hı. Hı-hı. Tamam. Yatağına bir not koy, olur mu?” Paul’e döndü. “Dışarı çıkmış, Doktor.”

“Dışarı mı?”

“Ay ışığında yürüyordur muhakkak. Görevli kadın yürümeye pek meraklı olduğunu söyledi.”

Anita’nın yürümeye pek meraklı olduğunu ilk defa duyuyordu Paul. Evlerinin karşısındaki eve arabayla gittiğini bilirdi; bir çiftlik kâhyası gibi yediği halde genç ve zarif kalarak ve kuvvetini bir prenses gibi saklayarak bütün fiziki kültür ilkelerine karşı geldiğine tanık olmuştu. Bağlı ayaklar ve on beş santimlik tırnaklar bile hareketlerini hiçbir şekilde kısıtlamazdı.

İdare Binası’nın verandasının serin, mavi gölgesinde hasır bir sandalyeye oturdu ve ayaklarını tahta parmaklıkların soyulan kabuklarına dayayıp beklemeye koyuldu.

Yürüyüş yollarının kenarlarındaki ışıklar yanıp söndü. Adaya kalkan son vapurun hareket etmekte olduğuna dair sessiz bir uyarıydı bu.

Bir kahkaha sesi duyuldu, çakılları çiğneyen ayak sesleri ve bir çift ağaçların arasından iskeleye doğru koşmaya başladı. Kollarını birbirlerinin beline dolamaktaki ısrarları hareketlerini bir çuval yarışındaki gibi sakil kılıyordu. Bu Paul’ü bir eleştirmen olarak

kızdırdı. Becerikli Anita ile uzun tecrübeleri sayesinde, layıkıyla yapıldığında nasıl bir dansa benzeyebileceğini bile bile, beceriksizce yürütülen bir çiftleşme ayinini seyretmek çok üzücüydü.

Hah, kadın adamı yavaşlatıyordu şimdi, ağaçların arasından mehtaba karşı yürüyüşleri biraz düzene girmişti. Paul veda öpücüğünün çok biçimsiz olacağından emindi ama kadın sayesinde durdular ve doğru dürüst öpüşmek için gerekli zamanı kendilerine tanıdılar. Güzel.

Paul, gittikçe kendini adamın yerine koyarak seyretti. Her zaman başkalarının değerli anlarının gözlemcisi olmuştu ve bu tip anlara karşı açlığı şu anda çok fazlaydı. Eski hayatının kitabı kapanmış ve yeni hayatı, her ne olacaksa henüz başlamamıştı; fena halde aşka susamıştı. Anita'nın aşkına, hayalindeki gayet canlı bir aşka, tehlikeli bir aşka, her türlü aşka, hazırda ne bulursa.

Kadın geri dönüyordu, yavaş yavaş, düşünceli düşünceli, hoşnut. Harika!

Bubi tuzağı aynanın ışıkları parladı. Kadın pantolonunun kalçalarını düzeltti ve saçına çekidüzen verdi. Yansısının karşısında uzun süre oyalandı, bir o yana, bir bu yana döndü, belli ki yeşil, dar gömleğin altında özenle gizlenmiş göğüslerinin şeklinden memnundu. Öyle de olması gerekirdi, gömleğin üzerindeki "Kaptan" kelimesi tepelerden vadilere dalgalanıyordu.

"Anita!"

Kadın olduğu yerde sıçradı ve koruyucu bir hareketle kollarını hemen göğüslerinin üzerinde kavuşturdu. Kolları yavaş yavaş yine iki yana düştü ve dimdik durdu, saklayacak hiçbir şeyi olmayan bir kadın gibi. Hele Shepherd'ın gömleğini hiç saklamıyordu. "Selam, Paul." Verandaya yürüdü, azametli, soğuk, yanına oturdu. "E?"

Paul bir şey söylemeyince sakinliği kaybolmaya başladı, sinirli sinirli tahta parmaklığın kabuğunu didiklemeye koyuldu. İnce şeritler halinde kabuğu soyuyor, yaz gecesine doğru atıyordu. "Anlat bakalım," dedi sonunda.

“Ben mi anlatayım?” dedi Paul.

“Bir açıklama yapılması gerekmiyor mu sence?”

“Kesinlikle.”

“Sahiden kovuldun, değil mi?”

“Evet. Ama On Emir’den birini ihlal ettiğim için değil.”

“Başka bir adamın gömleğini giymek senin kitabında zina mı sayılıyor?” Alttan alta bocaladığı belliydi.

Paul bu işten pek hoşlanmamıştı. Onunla birlikte gelmesi için blöf yapabileceğinden emindi. Sıkıcı, beylik, kavgacı Shepherd’ı ona karşı boş bir tehditten başka bir şey için kullanıyor olması imkânsızdı ama bu suç şimdi kendi avantajına çevrilebilirdi. “Gömlek, çalıların arasında cinsel ilişki ile birleşince bir şeylere delalet eder sanırım,” dedi.

“Onu sevip sevmediğimi kastediyorsan cevabım, evet.”

Paul sessizce güldü.

“Böyle iyi karşıladığına sevindim,” dedi resmiyetle. “Bu da her zaman düşündüklerimi ispat ediyor sanırım.”

“Yani?”

Anita birden ağlamaya başladı. “Yani senin hiçbir işine yaramadığımı! Finnerty haklıymış,” diye hıçkırdı. “Senin ihtiyacın olan tek şey kadın şeklinde, süngersi lastikle kaplı ve vücut ısısına ayarlanmış paslanmaz çelikten bir şey.”

Şaşıрма sırası Paul’deydi. “Anita... Sevgilim, dinle.”

“Önüne gelene de ödünç verirdin... O anda ihtiyacın yoksa.”

“Yahu ben—”

“Bir makine muamelesi görmekten bıktım! Mühendislerin ve müdürlerin diğer bütün zavallı, aptal insanlara ne yaptıklarını söyleyip duruyorsun. Bir mühendis ve müdürün bir de bana ne yaptığına bak!”

“Tanrı aşkına, tatlım, ben—”

“Zeki insanların o kadar zeki olmayanlara tepeden bakmasının ne kadar yanlış olduğunu söylüyorsun, sonra da evimizin içinde neon ışıklı bir tabela gibi o büyük, koca IQ’la çalım satıyorsun. Pekâlâ, ben çok aptalım.”

“Hayır, değilsin, meleğim. Dinle, ben—”

“Sabotajcı!”

Paul sarhoşmuş da dayaktan kaçıyormuş gibi sandalyesine geri yaslanıp başını salladı. “Tanrı aşkına, dinle, olur mu?” diye yalvardı.

“Söyle bakalım.” Muhteşem bir şekilde yine durumun hâkimiyetini ele geçirmişti.

“Sevgilim, söylediklerin doğru olabilir. Bilmiyorum. Ama lütfen, tatlım, karıcığım, sana şu anda hayatımda hiç kimseye olmadığı kadar ihtiyacım var.”

“O iş on dakika sürmez,” dedi Anita. “Hem de fazla fazla,” diye ekledi küçümsemeyle.

“Zenginlikte, yoksullukta, hastalıkta, sağlıkta,” dedi Paul. “Hatırladın mı, Anita? Hatırlıyor musun?”

“Hâlâ zenginsin, hasta da değilsin.” Bir anlık bir kaygıyla yüzüne baktı. “Hasta filan değilsin, değil mi?”

“Kalben.”

“Ona alışırsın. Ben alıştım.”

“Affedersin, Anita, senin için o kadar kötü olduğunu bilmiyordum. Herhalde öyle olduğunu şimdi anlıyorum.”

“Bir dahaki sefere aşk evliliği yapacağım.”

“Shepherd mı?”

“Onun bana ihtiyacı var, beni sayıyor, benim inandığım şeylere inanıyor.”

“Umarım çok mutlu olursunuz,” dedi Paul ayağa kalkarak.

Anita'nın dudakları titredi, terar ağlamaya başladı. "Paul, Paul, Paul."

"Hı?"

"Senden hoşlanıyorum. Bunu asla unutma."

"Ben de senden, Anita."

"Doktor Proteus," diye seslendi memur pencereden.

"Evet?"

"Doktor Kroner aradı ve bu gece demiryolu istasyonuna götürüleceğinizi söyledi. Cip binanın öbür yanında bekliyor. 12.52 trenine yetişmek için yarım saatiniz var."

"Geliyorum."

"Öp beni," dedi Anita.

Baş döndürücü bir öpücüktü ve sonundaki ilgisizlikten Paul, Anita'nın bu öpücükten kesinlikle kazanacak bir şeyi olmadığını, bunu sırf kalbinin iyiliğinden yaptığını anladı.

"Benimle gel, Anita," diye fısıldadı.

"Sandığın kadar aptal değilim." Kararlılıkla itti Paul'ü. "Hoşça kal!"

Doktor Paul Proteus sınıflandırılmamış bir insan olarak, 12.52 trenine bindirildi, biraz tükürük hokkasına, biraz da puro nemlendirme kutusuna benzeyen antika bir yolcu vagonunu Camp Drum'dan izne çıkan altmış bölük askerle paylaşıyordu.

“Great Bend. Great Bend durağı,” dedi bir teyp kaydı Paul'ün başının üstündeki bir hoparlörlerden. Makinist her istasyona yanaşırken kulübesindeki bir düğmeye basıyor ve basamaklar açılıyor, ses yayılıyordu. *“Bir sonraki durak, Carthage. Bir sonraki durak, Carthage. Klik.”*

“Herkes binsin!” diye gürledi vagonun dışındaki başka bir hoparlör.

Great Bend platformunun çürüyen tahtalarının üstünde karısına veda öpücüğü veren yaşlı bir adam özür dilercesine bu acil çağrıya sanki son bir söz daha söylemek için bir saniye daha beklemesini adamdan rica eder gibi baktı.

“Herkes binsin!” Makineler hırıldadı ve vagonun basamakları platformdan kalktı, iç içe geçti ve bir oyuğa girip kayboldu.

“Geliyorum! Geliyorum!” diye bağırdı yaşlı adam ve titrek bacaklarının bütün gücüyle, mutsuz mutsuz, hareket eden trene doğru adımlarını sıklaştırdı. Trabzanı yakaladı, trene atladı ve vagonlar arasındaki kapalı geçitte nefes nefese durdu. Biletini arandı, kapının üstündeki mekanizmaya soktu. Mekanizma bileti inceledi, eksik

bir şey bulamadı, kapının sürgüsünü çekti ve adamı efrizli, dökme demirden tütün anıtına buyur etti.

Adam soluk soluğa Paul'ün yanındaki koltuğa yerleşti. "Orospu çocuğu, yaşlı bir adam için bir saniye bile beklemiyor," dedi acı acı.

"Makine," dedi Paul. "Her şey otomatik."

"Yine de orospu çocuğu olmadığı anlamına gelmez."

Paul takdir edercesine başını salladı.

"Bu hatta eskiden kondüktördüm."

"Ya?" Adamda can sıkmakta uzman birinin hararetli, erdemli tipi vardı ve Paul onu dinlemeye hiç niyetli değildi.

"Evet, kırk bir yıl," dedi. "Kırk biir yıl!"

"Hı!"

"Kırk biir. İki kere yirmi, artı bir. Bu makinelerden biri bir bebek doğurtsun da göreyim."

"Ha! Bebek doğurttunuz öyle mi?"

"Ya! Oğlandı. Tesadüf eseri erkekler tuvaletinde yaptım bu işi." Gevrek gevrek güldü. "Kırk—biir yıl!"

"Hı."

"Daha hiçbir makinenin ta St. Louis'ten Poughkeepsie'ye kadar üç yaşında küçük bir kız çocuğuna göz kulak olduğunu da görmedim."

"Doğrudur," dedi Paul. Bu cümleyi, Bud Calhoun ile bir dahaki görüşmesi için aklının bir köşesine yazdı. Aleti gözünde canlandırabiliyordu: Nürnberg Bakiresi'ne benzer bir şey, tabii içinde çivileri olmayacak ve tabii elektronik olacak; küçük kızı St. Louis'te sıkı sıkı tutacak, Poughkeepsie'de akrabalarının kollarına bırakacak.

"Kırk biir yıl! Makineler sana *nicelik* verir ama *nitelik* vermez. Haksız mıyım?"

"Doğru," dedi Paul.

“*Carthage,*” dedi teyp kaydı. “*Carthage durağı. Bir sonraki durak, Deer River.*”

Paul gevşeyerek iç çekti ve sert koltuğa iyice yerleşti, uyuyacakmış gibi gözlerini kapattı.

“Kırk biir yıl! Bu makineler yaşlı bir kadının merdivenlerden inmesine de yardım etmez.”

Eski kondüktör insanların makinelerden üstünlüğü konusundaki örnekleri zamanla tüketti, bu sefer de durak isimlerini teyp kaydından önce kendi söylemeye başladı. rastgele, küçümsemeyle, sanki her önüne gelen yapabilirmiş gibi. “Deer River. Deer River durağı. Bir sonraki durak, Castorland.”

“*Deer River, Deer River durağı. Bir sonraki durak Castorland,*” dedi teyp kaydı.

“Ha! Ben demedim mi?”

Paul hakikaten biraz uyudu, uyandı, sonunda Constableville’de vagon arkadaşının biletini kapının deliğine sokup dışarı çıktığını gördü. Ilium’da kapıyı açacağını garantilemek için biletinin kıvrık veya yırtık olup olmadığını kontrol etti. Bunak yaşlı kadınların biletlerini kaybettikleri veya incekleri durağı kaçırdıkları için günlerce vagonlarda mahsur kaldığına dair hikâyeler duymuştu. Haşat ve Iskartalar’dan vagon temizlik ekiplerinin birini böyle kurtardıklarını konu alan ilginç hikâyeler her gün gazetelere çıkardı.

Eski, işe yaramaz kondüktör Constableville gecesinin içinde kayboldu ve Paul çoğu Amerikalının, hayatları çok kötü zarar görse bile makineleşmeye ne denli kalpten inandığını düşündü. Kondüktörün şikâyeti, çoğu kişinin gibi, işlerin insanların elinden alınıp makinelere verilmesindeki haksızlık değil, iyi tasarımcıların bu makineleri insanların yapabileceği her şeyi yapabilecek kapasitede tasarlamalarıydı.

“*Constableville. Constableville durağı. Bir sonraki durak Remsen.*”

Paul'ün arkasındaki karşılıklı koltuklarda bir poker oyunu dönmekteydi ve sabır, bireysel kan dökme ve memleketten ayrı düşme şeritleriyle zebraya dönmüş emekli bir başçavuş, son savaştan hikâyeler anlatıyordu. Son Savaş'tan.

“Tanrı'm,” dedi desteyi, aklı binlerce kilometre ötedeymiş gibi dalgın dalgın karıştırırken, “biz oradaydık, onlar oradaydılar. Şuradaki erkekler tuvaletinin bir tepe olduğunu düşünün, pezevenkler de işte onun arka tarafındaki yamaca derince yuvalanmışlar.” Acemi askerler gözlerini kısıp erkekler tuvaletine baktılar, başçavuş kâğıtları biraz daha karıştırdı. “Bir gece önce, bir kaza kurşunu jeneratörü saf dışı etmişti.”

“Vay anasını!” dedi bir asker.

“Vay anasını ya,” dedi başçavuş. “Neyse. Beş kart, joker yok. Elektriksiz melektriksiz ortada kalmıştık; biz on sekiz kişi, onlar beş yüz kişi. Mikrodalga nöbetçiler, mayınlar, elektrikli çit, ateş-kumanda sistemi, uzaktan kumanda makineli tüfek yuvaları... Hiçbiri çalışmıyor! Elektrik melektrik yok, kız, as, as, dağıtana ikili, ilk ası oyna.”

“Ee, çocuklar? Bana bir on sentliğe var mısınız? İşleri ilginçleştirmek için on sent yükseltmeye. Evet, çocuklar, eğlence işte o zaman başladı. Saat tam yedide, bizde ne var gibisinden yüz kişilik bir keşif yolu yolladılar. Bizde ne olacak, hiç! Bütün robot tanklarımız 106.'nın yaptığı bir hücumu desteklemek için elimizden alınmıştı, yani yapayalınızдық. Al başına belayı. Bunun üzerine, Onbaşı Merganthaler'i yardım istesin diye tabura yolladım, iki kız, olmadı, iki as, dağıtana da bir kokmuş ikili daha. Asları oynayın. Yani naralarla üzerimize geliyorlar, bizde de lanet olası tüfek ve süngülerimizden başka çalışan hiçbir şey yok. Sanki üzerimize bir okyanus dalgası geliyormuş gibi. Aslar tamam mı? Tüh be, ikililer bir on sentlik denesin. Tam o anda, 57.'den aldığı bir kamyon ve jeneratörle Merganthaler çıkagelmez mi? Jeneratörü bağladık, çalıştırdık, aman Tanrı'm, görülecek manzaraydı doğrusu. Zavallı herifler elektrikli çitin üstünde cazırdıyor, mayınlar ayaklarının

altında patlıyor, mikrodalga nöbetçiler uzaktan kumanda makineli tüfek yuvaları ile beraber ateş açıyor, ateş-kumanda sistemi de bir buçuk km'ye kadar yaklaşmış ne varsa tüfeklerle, alevaticılarla tırıyor. Gümüş Yıldızı işte böyle aldım.”

Paul, başçavuşun saçma sapan hikâyesini dinlerken hafifçe başını salladı. Demek, bir zamanlar katılmaya o kadar hevesli olduğu savaş buydu; kaçırdığına pişman olduğu ateşli, adaleli kahramanlık fırsatı buydu. Bol miktarda ölüm, bol miktarda acı yaşanmıştı; bol miktarda kadercilik ve cesaret. Ama insanlardan esas olarak makinelerin yanında durmaları istenmişti, insanları yiyip yutma hakkını elde etmek için hemcinsleriyle savaşıyor korkunç aletlerin yanında. Köprüdeki Horatio, atom başlıklı ve yakınlık fitilli bir telsiz-kumandalı roket haline gelmişti. Roland ve Oliver, bir insan çılgınlığından çok daha hızla birbirlerine doğru fırlayan bir çift jet-motorlu bilgisayar haline gelmişti. Büyük Amerikan tüfekli asker geleneği, sadece bir sembol olarak, binlerce askeri mezarlıktaki ölümlerin üstünden açılan top ateşlerinde kalmıştı. Mezarların içindekiler, ön saflarda ölenler, tüfekli asker kadar eski ama bir zamanlar barışçıl olan bir başka Amerikan geleneğinin mirasçıları idiler: Amerikan tamirci geleneğinin.

“Peki, Başçavuş, niye hiç işe atılmadın?”

“Bu yaşta tekrar üniversiteye mi gideyim? Ben okulu seven bir tip değilim, evlat. Bu mezuniyet diplomasını almak benim için kâfiydi. İki kokmuş altın şerit ve doktor unvanı için iki yıl daha mı? Naah! Kız, olmadı, bacak, olmadı, beşli, olmadı ve dağıtan da... Şuna bak, üç ikili. Bugün benim şanslı günüm, çocuklar.”

“*Middleville. Middleville durağı. Bir sonraki durak, Herkimer.*”

“Başçavuş, yara şeritlerini anlatsana hadi.”

“Hı? Olur, anlatayım. Bu, Kiukiang'da bir doz Gamma ışını yediğim için. Bu... dur bakayım... Afyonkarahisar'da bronşlardaki radyoaktif toz için. Bu ufaklık da Kransystav'da soğuk ve rutubetli olan kangrenli ayak için.”

“Başçavuş, yattığın en iyi parça hangisiydi?”

“Farafangana’da yarı İsveçli yarı Mısırlı ufak tefek bir kızıl saçlı,” dedi Başçavuş tereddüt etmeden.

“Vay be! İnşallah beni de oraya yollarlar.”

Eski Amerikan askeri geleneğinin işi buraya kadar, diye düşündü Paul, hep canlı kalır herhalde. Popo neredeyse beni oraya yolla geleneği.

“Herkimer. Herkimer durağı. Bir sonraki durak Little Falls.”

“Başçavuş be, bu tren yerel mi?”

“Öyle sayılır. Cebinizdeki bozukluklar için bir ele ne dersiniz?” dedi Başçavuş.

“Bana uyar. Hop. Kokmuş üçlü. Charley’ye bir kız. Lou’ ya se-kizli. Hadi ya, Başçavuş’a da bir as.”

“Başçavuş be, birinci sınıf emireri Elmo Hacketts gidiyormuş ha?”

“Evet. Ordu’ya katıldığından beri yurtdışına gitmeyi istiyor. Ed’e iki üçlü, Charley’ye hiçbir şey, Lou’ya bacak, dağıtana da... Vay anasını!”

“As!”

“Little Falls. Little Falls durağı. Bir sonraki durak Johnsonville.”

“Yine başlıyoruz ve... Şu işe bak,” dedi Başçavuş. “Ed’e üç üçlü geldi. Evet, Hacketts’ın gitmesine çok üzülüyorum. İki yıl tavlandıktan sonra çok kıyak bir tabur sancağı taşıyıcısı olabilirdi. Ama bütün bunları bir kenara atmak gerekiyorsa onun bileceği iş. Charley’ye bir şey yok, benim asım Lou’ ya gitti. Üç üçlü kaz-nacak galiba.”

“Hacketts nereye gidecek, biliyor musun?”

“Olmadı, olmadı, olmadı, olmadı,” dedi Başçavuş. “Evet, emir-leri bugün geldi. Son tur, çocuklar. Olmadı, olmadı, olmadı—”

“Tanrı’m!”

“Şu üçüncü as için özür dilerim, Ed. Bu el de benim herhalde. Evet, Hacketts yurtdışı görevine gidecek şaka maka. Yarın sabah Tamanrasset’e doğru yola çıkıyor.”

“Tamanrasset mi?”

“Sahra Çölü, kaz kafa. Coğrafya bilgin yok mu hiç?” Kurt gibi sırıttı. “Sırf eğlence olsun diye biraz yirmi bir oynamaya ne dersiniz?”

Paul, Hacketts için iç çekti, ruhsal bir çölde doğmuştu ve şimdi toprağın da kısır olduğu bir yere yollanıyordu.

“Johnsonville... Ft. Plain... Fonda... Ft. Johnson... Amsterdam... Schenectady... Cohoes... Watervliet... Albany... Rensselaer... Ilium, Ilium durağı.”

Paul mahmur mahmur kapıya doğru yürüdü, biletini soktu ve Ilium durağının platformuna indi.

Bagaj kompartmanının kapısı takırtıyla açıldı, bir tabut kayarak, orada bekleyen bir yük asansörüne indi ve istasyonun dondurulmuş bağırsaklarına doğru taşındı.

Hiçbir taksi umut vaat etmeyen treni karşılama zahmetinde bulunmamıştı. Paul taksi şirketini aradı ama telefona kimse cevap vermedi. Çaresizce, otomatik bilet satıcısına, otomatik kadın çorabı satıcısına, otomatik kahve satıcısına, otomatik çiklet satıcısına, otomatik kitap satıcısına, otomatik gazete satıcısına, otomatik diş fırçası satıcısına, otomatik kola satıcısına, otomatik lostraya, otomatik fotoğraf stüdyosuna baktı ve nehrin Yuva yakasındaki bomboş sokaklara doğru yürüdü.

Yuva’dan eve, köprünün üstünden ve sonra da nehrin öte yakasından geçerek on iki kilometre yol vardı. Ev değil, diye düşündü Paul, yatağının bulunduğu yer sadece.

Dışı parlak bir sıcaklıkla cilalanmış ama içten içe ölü gibi, lapa gibi hissediyordu kendini. Uykulu ama uykusuz, düşüncelerin hücumuna uğramış ama düşüncesiz.

Adımları Yuva'nın gri duvarlarında yankılanıyordu, şu saatte hiç önemi kalmayan bir şeyler reklam eden cansız neon tüpleri, hareketsiz gazın içinden uçan büyümlü elektronlar olmayınca boş, soğuk birer cam parçasıydı.

“Yalnız mısın?”

“Ha?”

Rüzgârın önündeki yarış yelkeni gibi şişmiş göğüsleriyle genç bir kadın ikinci kattaki bir pencereden aşağı bakıyordu. “Yalnız mısın dedim?”

“Evet,” dedi Paul kısaca.

“Yukarı gelsene.”

“Peki, geleyim,” dediğini duydu Paul.

“Kapı Otosihir Market'in yanında.”

Uzun, karanlık merdiveni tırmandı. Her katta Doktor Harry Friedmann'ın Ulusal Sigorta ve Sağlık Planı altında lisanslı, eli hafif bir dişçi olduğu ilanı vardı. “Neden,” diye soruyordu Friedmann cevap beklemeden, “D-006'dan azına razı olasınız?”

Koridorda Friedmann'ın kapısının yanındaki kapı açıktı; kadın bekliyordu.

“Adın ne tatlım?”

“Proteus.”

“Nehrin karşı tarafındaki kodamanla akrabalığın mı var?”

“Üvey kardeşim olur.”

“Ailenin kara koyunu musun?”

“Evet.”

“Ben öyle kardeşin...”

“Ben de,” dedi Paul.

Gecenin kalan kısmında bir kere uyandı, rüyasında babasının yatağın ayakucundan ateş püskürdüğünü görmüştü.

Kadın uykusunda mırıldandı.

Paul tekrar uykuya dalarken, otomatik cevap verdi. “Ben de seni seviyorum, Anita.”

Doktor Paul Proteus bir haftadır evinde yalnız başına yaşıyordu, iş başa düşmüştü. Anita bir şekilde haberleşir diye bekliyordu ama hiç ses çıkmamıştı. Söyleyecek başka bir şey kalmadığını anladı hayretle. Muhtemelen hâlâ Anakara'daydı. Çayırılar faslı bir hafta daha sürecekti. Ondan sonra da eşyalarını onunkilerden ayırma kargaşası başlayacaktı. Sonra da boşanma. Anita'nın onu ne sebeple boşayacağını merak etti. "Manevî eziyet" hoş bir seçenektir, gerçeğe en yakını da buydu herhalde. Herhangi bir şekilde alışılmışın dışına çıkmak Anita'ya fena halde acı verirdi. New York eyaletinden ayrılması gerekecekti tabii çünkü boşanmaya sebep teşkil eden tek şey zina olacaktı, bir de sabotajı savunmaya işbirliğine teşvik. İki seçenek için de bir dava hazırlanabilirdi herhalde ama hiçbirisi şerefli olmazdı.

Paul bir kez çiftliğine gitmişti ve hayatını Tanrı'ya adayan bir insan tavrıyla Mr. Haycox'dan Doğa'nın eline yön vermek üzere onu işe koşmasını istemişti. Çok geçmeden, öylesine hararetle sarıldığı bu elin kaba, ağır, sıcak, ıslak ve pis kokulu olduğunu keşfetmişti. Bir çiftçinin yaşadığı güzel hayatın bir sembolü olarak satın aldığı büyüleyici küçük köy evi, bir lağım arıtma tesisinin kapısına dikilmiş Venüs heykeli kadar alakasız kaçıyordu. Çiftliğe bir daha gitmemişti.

Fabrikaya da bir kere gitmişti. Çayırılar faslı süresince makineler kapatılmıştı, sadece nöbetçiler görevdeydi. Dört tanesi, işgüzar ve küçümser bir tavırla Çayırılar'daki Kroner'e telefon edip talimat

istemmişti. Sonra ona eski masasına kadar eşlik etmişler, o da buradan birkaç şahsi eşyasını almıştı. Ne aldığıнын bir listesini yapmışlar ve her bir eşyanın gerçekten onun olup olmadığını sorgulamışlardı. Sonra onu dış dünyaya geri götürmüşler ve kapıları sonsuza kadar yüzüne kapatmışlardı.

Paul şu anda mutfaktaydı, çamaşır konsolunun önünde bir tabureye oturmuş televizyon seyrediyordu. Öğleden sonraydı ve sırf iş olsun diye çamaşırlarını yıkıyordu.

“*Har—har—har,*” diye çalışıyordu konsol. “*Har, har, har! Çıt. Bızzz!*” Ziller çaldı. “*Zırrr! Plop!*” Bu kadar sesin üstüne meydana çıkan şey, üç çorap, üç külot ve pijama olarak kullandığı Mavi Çayırılar tişörtleriydi.

Televizyon ekranında orta yaşlı bir kadın, saç ve üstü başı darmadağın ve kirli olan yeniyetme oğluna nasihat veriyordu.

“Kavga etmek işe yaramaz, Jimmy,” diyordu kadın üzgün üzgün. “Tanrı biliyor ya, hiç kimse başkasının burnunu kanatarak veya kendi burnu kanayarak bu dünyaya gün ışığı getirmemiştir.”

“Biliyorum ama IQ’mun 59 olduğunu söyledi, anne!” Oğlan ağlamak üzereydi, öylesine öfkeli ve kırgındı. “Babamınkinin de 53 olduğunu söyledi!”

“Hadi, hadi, çocukça laflar bunlar. Kafana takma, Jimmy.”

“Ama doğru,” dedi oğlan kesik kesik. “Doğru, anne. Karakola gidip kontrol ettim. Elli dokuz, anne! Ve zavallı babam da 53.” Sırtını döndü, sesi acı bir fısıltıydı: “Seninkiyse 47, anne, 47.”

Kadın dudağını ısırды, kalbi kırılmış gibiydi, sonra göz hizasının üstünden bir yerden mucizevi bir güç alarak mutfak masasını kavradı. “Jimmy, annene bak.”

Oğlan yavaşça döndü.

“Jimmy, IQ her şey demek değildir. Bu dünyadaki en mutsuz kişilerden bazıları en akıllı olanlardır.”

Evde boş boş oturmaya başladığından beri Paul bunun, bazı çeşitlemelerle, öğleden sonra programlarındaki ana tema olduğunu öğrenmişti. İkinci sıradaysa, göz sinirinin ve hareket yetisinin hastalıkları ve sakatlıkları geliyordu. Başka bir programsa şu sorunun bitmez tükenmez bir incelemesiydi: düşük IQ'lu bir kadın yüksek IQ'lu bir erkekle mutlu bir evlilik yapabilir mi? Cevap hem evet, hem hayırdı.

“Jimmy, oğlum, evladım: IQ sana mutluluk getirmez, Aziz Peter seni Sedefli Kapılardan içeri almadan önce IQ testi yapmaz. Dünyadaki en kötü insanlar en akıllı olanlardı.”

Jimmy şüpheli şüpheli baktı, şaşırır gibi oldu, sonra da ikna olmaya bir derece hazır hale geldi. “Yani benim gibi basit biri, öyle sıradan biri, bizim gibi insanlar anne, yani biz de mesela, mesela Fabrika Müdürü Doktor Garson kadar iyi miyiz anne?”

“IQ'su 169 olan Doktor Garson mu? Doktorluk, profesörlük, daha bilmem ne payeleri olan adam mı?”

“Evet, anne, o.”

“O mu? Doktor Garson mu? Jimmy, oğlum, evladım, o adamın gözlerinin altındaki torbaları görmedin mi? Yüzündeki çizgileri görmedin mi? Omuzlarında dünyanın yükünü taşıyor o, Jimmy. Yüksek IQ ona, Doktor Garson'a işte bunu kazandırdı. Kaç yaşında biliyor musun?”

“Epeyi yaşlı, anne.”

“Babandan on yaş küçük, Jimmy. Zekâ işte ona bunu kazandırdı.”

O anda Baba içeri girdi, kolunda Yeniden İnşa ve Islah Kurumu Asfalt Düzleyici, Birinci Sınıf bantı vardı. Neşeliydi, yanakları pembe pembe, sağlığı gayet yerindeydi. “Ne habersiniz millet,” dedi. “Evimde her şey tıkırında mı?”

Jimmy ile annesi bakıştılar ve oğlan tuhaf tuhaf gülümsedi. “Evet, baba, öyle herhalde. Yani, herhalde değil, sahiden öyle!”

Org müziği çaldı, spiker konuştu ve yıkamasız, durulamasız çamaşır tozu reklamı başladı. Paul sesi kapattı.

Kapının zili çalıyordu, Paul ne kadar zamandır çalışıyorlar acaba diye düşündü. Monitörü açıp kapıyı çalanın açmaya değer biri olup olmadığına bakabilirdi ama kiminle olursa olsun biriyle konuşmak istiyordu. Sevinerek, minnetle kapıya yöneldi.

Bir polis soğuk soğuk ona baktı. “Doktor Proteus?”

“Evet?”

“Ben polisten geliyorum.”

“Belli oluyor.”

“Kayıt olmamışsınız.”

“Ha.” Paul gülümsedi. “Ya, hep aklımda.” Aklındaydı da, doğruydı.

Polis gülümsemedi. “Öyleyse niye kaydolmadınız?”

“Zamanım olmadı.”

“Zaman yaratsanız iyi edersiniz, Doktor.”

Paul bu kaba, genç adama sinirlendi ve Çayırılar’daki barmene yaptığı gibi, ona da haddini bildirmek geldi içinden. Ama bu sefer vazgeçti. “Pekâlâ. Yarın sabah kaydolmaya gelirim.

“Kaydolmaya bugün bir saat içinde geleceksiniz, Doktor.” Bu Doktorluk unvanı öyle bir şekilde söylenebiliyordu ki insanı, üniversitenin kapısından içeri adım attığına bile pişman ediyordu, Paul bunu yeni yeni öğrenmeye başlamıştı.

“Peki, nasıl istersiniz.”

“Sanayi kimlik kartınızı da teslim etmemişsiniz.”

“Pardon. Onu da veririm.”

“Ateşli silahlar ve mühimmat ruhsatınızı da.”

“Onu da getiririm.”

“Kulüp üyelik kartınızı da.”

“Onu da bulurum.”

“Havayolları pasonuzu da.”

“Peki.”

“Müdür sigorta ve sağlık poliçenizi de. Normal bir tane almanız gerekiyor.”

“Dediğiniz gibi olsun.”

“Galiba bu kadar. Başka bir şey çıkarsa bildiririm.”

“Eminim ondan.”

Genç polisin yüz ifadesi aniden yumuşadı ve başını salladı. “Şu işe bak, insan kudretten nasıl da düşüyor, değil mi Doktor?”

“Şu işe bak hakikaten,” dedi Paul.

Bir saat sonra, elinde bir ayakkabı kutusu dolusu feshedilmiş ayrıcalıkla beraber, Paul kibarca karakolda boy gösterdi.

Birinin onunla ilgilenmesini beklerken, bir köşedeki camın arkasında duran bir radyofoto makinesi dikkatini çekti, bir kaçağın portresini çiziyor, yanına da kısa bir biyografi kaydediyordu. Portre, makinenin tepesindeki bir yarıktan azar azar çıkıyordu. Önce saç, sonra kaşları, ARANIYOR kelimesiyle aynı hizadaydı, sonra da iri iri, sevimli gözlerle aynı hizada ismi: Edgar Rice Burroughs Hagstrohm, R&R-J31313. Hagstrohm’un sefil hikâyesi burnuyla beraber çıktı: “Hagstrohm Chicago’daki M-17 evini benzinli kaynak lambasıyla yakmış, çırılçıplak vaziyette, eski bir dostunun dul eşi olan Mrs. Marion Frascati’nin evine gitmiş ve kendisiyle beraber kaçmasını istemiştir. Mrs. Frascati reddedince Hagstrohm sitenin yanındaki kuş cennetine girip gözden kaybolmuştur. Burada polisin elinden kurtulmuştur ve bir ağaçtan, aşağıdan geçmekte olan bir yük kamyonuna atlayarak kaçtığı sanılmaktadır—”

“Sen!” dedi masadaki komiser muavini. “Proteus!”

Kayıt işlemi için uzun, can sıkacak derecede karışık bir formu doldurması gerekiyordu; form, adı ve en yüksek sınıflandırma numarasıyla başlıyor, gözden düşme sebeplerini sorguluyor, en yakın

arkadaş ve akrabalarının ismini soruyor ve Amerika Birleşik Devletleri'ne bir bağlılık yemini ile son buluyordu. Paul belgeyi iki şahit huzurunda imzaladı ve kodlama memurunun bunu makinenin anlayabileceği terimlere tuşlamasını seyretti. Sonra makineden taze taze çentilmiş ve delinmiş bir kart fırladı.

“Bu kadar,” dedi komiser muavini. Kartı bir deliğe attı, kart da bir düğmeler ve hatlar sisteminden geçerek benzer kartlardan oluşan büyücek bir yığının arasına düştü.

“Bu ne anlama geliyor?” dedi Paul.

Muavin yığına ilgisizce baktı. “Potansiyel sabotajcılar.”

“Dur bir dakika burada neler dönüyor? Öyle olduğumu kim söyledi?”

“Üstünüze alınmayın,” dedi muavin sabırla. “Kimse öylesiniz demedi. Her şey otomatik. Makineler yapıyor.”

“Bana öyle demeye ne hakları var?”

“Onlar bilir, onlar bilir,” dedi muavin. “Tecrübeleri var. Dört seneden fazla üniversiteye gitmiş ve işsiz olan herkese aynı şeyi yaparlar.” Gözlerini kısarak Paul'ü inceledi. “Ne kadar haklı çıktıklarını görseniz şaşarsınız Doktor.”

İçeri bir detektif girdi, ter içindeydi ve morali bozuktu.

“Freeman davasında bir ilerleme var mı Sid?” dedi muavin Paul'e ilgisini kaybederek.

“Yok. Bütün şüpheliler yalan makinesinden tertemiz çıktılar.”

“Tüpleri kontrol ettin mi?”

“Tabii. Yepyeni tüpler koyduk, bütün devreleri kontrol ettik. Sonuç aynı. Hepsi suçsuz. Aslına bakarsan hepsi de onu haklamak isterdi.” Omuz silkti. “Ne yapalım, biraz daha koşturacağız. Elimizde bir ipucu var: kızkardeşi, ölmeden yarım saat önce Freeman'ın evinin arkasında yabancı bir adam gördüğünü söylüyor.”

“Eşkâli var mı?”

“Kısmi.” Kodlama memuruna döndü. “Hazır mısın, Mac?”

“Tamamdır. Başla.”

“Orta boylu. Siyah ayakkabı, mavi kostüm. Kravat yok. Al-yans. Doğruca arkaya taranmış siyah saçlı. Temiz tıraşlı. Ellerinde ve ensesinde siğil. Hafif aksak.”

Memur, ifadesizce, söylenenleri tuşluyordu.

“*Ding—ding—ding!*” dedi makine ve bir kart fırladı.

“Herbert J. van Antwerp,” dedi Mac. “4956 Collester Bulvarı.”

“Aferin,” dedi muavin. Bir mikrofon aldı. “Araba 57, araba 57... Şu adrese...”

Paul sokağın parlak güneşine çıkarken, sireni suskun, tekerlekleri sıcak katranın üstünde yeni lastik şarkısı söyleyen bir Black Maria karakolun arkasından geçen yola döndü.

Paul’ün meraklı bakışları altında sürgülü bir kapıda durdu. Parlak siyah aracın arkasından bir polis indi ve Paul’e bir tüfek sal-ladı. “Hadi, hadi, oyalanmak yok!”

Paul hareket etmeye hazırlandı, arabanın buğulu, boş karanlığında tüfekli iki adamın arasında oturmakta olan tutukluyu görebilmek için bir saniye daha oyalandı.

“Hadi, voltanı al!” diye bağırdı polis, Paul’e.

Paul adamın kurşun yağmurunu oyalanan birinin üstüne öylece boşaltacağına inanmadığından bir an daha oyalandı. Toplum içinde yaşamayı kendinden daha beter yüzüne gözüne bulaştırmış birini görme merakı, tüfeğin esneyen namlusuna karşı duyduğu korkuya baskın çıkmıştı.

Karakolun demir kapısı tangır tungur açıldı, tutukluyu kabul etmek için üç silahlı polis daha bekliyordu. Birkaç saniye için dahi olsa ara sokakta serbest olacağı düşüncesi görünüşe bakılırsa öyle asap bozucuydu ki Paul’e rahat vermeyen polis bile bütün dikka-tini tutuklunun katedeceği ufacık alanı gözlemeye verdi. Paul, baş-parmağıyla tüfeğin emniyet mandalını açtığını gördü.

“Pekâlâ, numara filan yok, tamam mı?” dedi sinirli bir ses arabanın içinden. “Çık bakalım!”

Bir an sonra, Doktor Fred Garth, üstünde yırtık bir Mavi Takım gömleği, tıraşsız, gözleri iri iri açılmış halde gün ışığına çıktı, elleri kelepçeliydi ve yüzünde küçümseme dolu bir ifade vardı.

Paul bu anlamsız manzaraya inanma fırsatı bulmadan, eski çadır ve takım arkadaşı, dostu, Pittsburgh için sırada bekleyen adam içeri girmişti bile.

Paul aceleyle ön tarafa gitti ve formları doldurup kimliklerini teslim ettiği ofise tekrar girdi.

Komiser muavini kibirle ona baktı. “Evet?”

“Doktor Garth... Burada ne arıyor?” dedi Paul.

“Garth mı? Burada Garth adında kimse yok.”

“Arka kapıdan içeri sokarlarken gördüm.”

“Yok canım.” Muavin okumasına devam etti.

“Bakın... O en iyi dostlarımdan biridir.”

“Köpeğin ve annenle takılmalıymışsın,” dedi muavin başını kaldırmadan. “Kaybol.”

Paul şaşkın şaşkın yeniden sokağa çıktı, eski arabasını karakol binasının önünde park edilmiş vaziyette bıraktı ve yokuşu tırmanıp Yuva’nın ana caddesine, köprünün ayağının altındaki bara doğru yürüdü.

Belediye binasının saati dördü vurdu. Gece yarısını veya yediği veya biri de vurabilirdi, Paul için hiç fark etmiyordu. Artık belli bir saatte belli bir yerde olması gerekmiyordu. Bir yere gitmek için kendine bir sebep yaratıyor veya hiç sebepsiz gidiyordu. Kimse-nin hiçbir yerde ona vereceği bir iş yoktu. Ekonomi artık onunla ilgilenmiyordu. Kartı şu anda sadece polis makineleri için ilginçti; onlar da kartı içeri girdiği an, yüzüne içgüdüsel bir güvenmezlikle bakmaya başlamışlardı.

Yangın musluğu her zamankigibi açıktı, Paul kalabalığın arasına karıştı. Fıskıran suyun serinliği onu biraz yatıştırmıştı. Hevesle, küçük çocuğun kayığını bitirmesini bekledi ve kayığın lağım çukurunun karanlık, girdaplı bilinmezindeki kesin yok oluşa doğru hızla ilerleyişini zevkle seyretti.

“İlginç ha, Doktor?”

Paul dönünce televizyon kumarbazı Alfı’yı gördü dirseğinin dibinde. “Çayırılar’dasın sanıyordum. Burada ne işin var?”

“Ben de sen oradasın sanıyordum. Dudağın nasıl?”

“İyileşiyor. Hâlâ acıyor.”

“Eğer avuntu olacaksa söyleyeyim, barmen hâlâ hapşırıyor, Doktor.”

“Güzel, harika. Kovuldun mu?”

“Bilmiyor muydun? Herkes kovuldu, şu ağaç meselesinden sonra bütün servis personeli kovuldu.” Güldü. “Şimdi kendi yemeklerini kendileri pişiriyorlar, kendi yataklarını kendileri yapıyorlar, at nalı çukurlarını temizliyorlar, her şeyi, her şeyi kendileri yapıyorlar.”

“Herkes mi?”

“Fabrika müdüründen düşük rütbeli herkes.”

“Kendi tuvaletlerini de mi kendileri temizliyorlar?”

“Pis işleri sersem tavuklar, yani IQ’ları 140’tan düşük olanlar yapıyor.”

“İşe bak. Oyunlar hâlâ oynanıyor mu?”

“Evet. Son duyduğuma göre Maviler farklı öndeydi.”

“Ciddi olamazsın!”

“Ya, senden öyle utanmışlar ki kazanmak için göbeklerini çatlattılar.”

“Ya Yeşiller?”

“Gümledi.”

“Shepherd’a rağmen mi?”

“Jim Thorpe demek istiyorsun. Evet, her şeye katıldı, her puanı almaya çalıştı.”

“E?”

“E’si şu: Hiç kimse puan alamadı. Son duyduğuma göre, takımı onu mikrobik zatürresi olduğuna ve birkaç gün revirde kalması gerektiğine ikna etmeye çalışıyordu. Bir şeyi olduğu kesin.” Alfı saatine baktı. “Kanal 7’de Oda müziği var. Oynamak ister misin?”

“Seninle değil.”

“Sırf gırgır olsun diye. Parasız. Oda müziğine alışmaya çalışıyorum. Yepyeni bir saha. Haydi, Doktor, beraber öğreniriz. Sen çello ve bası seyret, ben de viyola ve kemanı seyrederim. Tamam mı? Sonra notlarımızı karşılaştırır, bilgimizi birleştiririz.”

“Sana bir bira ısmarlayayım. Ne dersin?”

“Olur derim. Çok iyi olur.”

Barın rutubetli loşluğunda Paul bir yenyetmenin bir locadan umutla ona baktığını fark etti. Önünde, masanın üstünde, üç sıra kibrit vardı: üç tane ilk sırada, beş tane ikinci sırada, yedi tane üçüncü sırada.

“Selam,” dedi delikanlı huzursuzca, umutla. “Bu çok ilginç bir oyun. Oyunun amacı karşıdakinin son kibriti almasını sağlamak. Her seferinde belli bir sıradan istediğin kadar çok veya az alabilirsin.”

“Bilmem ki...” dedi Paul.

“Dene bir,” dedi Alfı.

“İki dolara, tamam mı?” dedi delikanlı sinirli sinirli.

“Peki, iki dolar.” Paul en uzun sıradan bir kibrit aldı. Delikanlı kaşlarını çatı, kaygılı gibiydi, karşı hamle yaptı. Üç hamle sonra, Paul oğlanı dertli dertli son kibrite bakar bıraktı. “Allah kahretsin, Alfı,” dedi oğlan perişan halde, “şuna bak. Kaybettim.”

“Bu ilk günün!” dedi Alfı sertçe. “Moralini bozma. Kaybet-sen ne olur? Daha yeni başlıyorsun.” Alfı oğlanın omzunu sıvaz-ladı. “Doktor, bu küçük kardeşim, Joe. Daha yeni öğreniyor. Ordu ve R&R onu ele geçirmeye niyetli ama ben kendi işini kursun diye çabalıyorum. Bu kibrit işi nasıl olacak bir bakalım, olmazsa başka bir şey düşünürüz.”

“Üniversitede oynardım,” dedi Paul özür dilercesine. “Çok tec-rübem var.”

“Üniversite mi?” dedi Joe şaşkınlıkla. Gülümsedi, kendini daha iyi hissediyor gibiydi. “Tevekkeli değil.” İçini çekti ve arkasına yaslandı, yine morali bozulmuştu. “Ama bilmiyorum, Alfı... Havlu atmak üzereyim. Kabul edelim, bende kafa yok.” Kibritleri tekrar dizdi, dokundu, kendi kendine oynadı. “Çalışıyorum ama hep ol-duğum yerde sayıyorum.”

“Tabii çalışacaksın!” dedi Alfı. “Herkes bir şey için çalışıyor. Yataktan kalkmak da iş! Tabağından yemek alıp ağzına götürmek de iş! Ama çalışmak iki türlü olur, oğlum. Çalışmak ve çok çalış-mak. Göze girmek, satacak bir şey kazanmak istiyorsan çok çalış-man gerekir. İmkânsız bir şey seç ve yap ya da hayatının sonuna kadar bir serseri olarak kal. Tabii, George Washington’ın zama-nında herkes çalışıyordu ama George Washington çok çalışıyordu. Shakespeare’in zamanında herkes çalışıyordu ama Shakespeare çok çalışıyordu. Ben benim çünkü çok çalışıyorum.”

“Tamam, tamam, tamam,” dedi Joe. “Ama Alfı, bende kafa yok, göz yok, merak yok. Belki Ordu’ya girsem daha iyi.”

“O işi yapmadan önce adını değiştirmen lazım, oğlum, beni de bir daha rahatsız etme,” dedi Alfı ters ters. “Adı Tucci olan her-kes kendi iki ayağının üzerinde durur. Bu hep böyle olmuştur, hep de böyle olacaktır.”

“Tamam,” dedi Joe kızarak. “Peki. Öyleyse birkaç gün daha deneyeyim.”

“Ha şöyle!” dedi Alfı. “Dene bakalım.”

Alfy televizyona doğru seşirtirken Paul da yanındaydı. “Bak-sana, Fred Garth kim, biliyor musun?”

“Garth mı?” Güldü. “Önceden bilmezdim ama şimdi öğrendim. Meşe Ağacı’nın kabuklarını soyan o işte.”

“Olamaz!”

“Oldu bile. Onu sorgulamak akıllarına bile gelmedi. Çünkü sor-gulamayı yapacak olan komitede o da vardı.”

“Nasıl yakaladılar peki?”

“Kendi kendini ele vermiş. Ağaç doktoru ağacı tedavi etmek için oraya vardığında Garth adamın aletlerini suya atmış.”

“Alfy!” dedi barmen, “ilk parçayı kaçırdın.”

Alfy bardan bir tabure çekti.

Paul da yanına oturdu ve barmenle sohbete başladı. Konuşmaları kesik kesikti çünkü Alfy adama televizyonun ses düğmesini bir aç-tırıyor bir kapattırıyordu.

“Finnerty’yi görüyor musun hiç?” dedi Paul.

“Piyanisti mi?”

“Evet.”

“Gördüysem ne olacak?”

“Ben de görmek istiyorum, o kadar. Arkadaşımdır.”

“Bugünlerde Finnerty’yi çok kişi görmek istiyor.”

“Ya? Nerede kalıyor?”

Barmen tartarcasına baktı. “Bugünlerde kimse Finnerty’yi gör-müyor.”

“Niye? Artık Lasher’la kalmıyor mu?”

“Bugün soru dolusun yahu. Bugünlerde Lasher’ı da gören yok.”

“Anlıyorum.” Anlamamıştı. “Şehri mi terk ettiler?”

“Kim bilir? Haydi, bütün gün bekleyecek halim yok. Ne içeceksin?”

“Burbon ve su.”

Barmen içkiyi hazırladı, Paul’ün önüne koydu ve sırtını döndü.

Paul, seçtiği yeni hayattaki düşmanca veya kayıtsız arkadaşlarının sağlığına içti, öksürdü, gülümsedi, içkideki acayıpliğin ne olduğunu anlamaya çalışarak dudaklarını şapırdattı ve taburenden küt diye düşüp bayıldı.

“Mavi Cayuga’dan,” diye cınladı genç sesler sonbahar akşamında...

*“Dereden tepeden,
Cornell’in şanının hikâyesi gelir her yerden—”*

Doktor Harold Roseberry, PE-002, gül ağacı çalışma masasının çıplak, cilalı sathına yan yana iki belge koydu. Bir helikopterin inmesine yetecek kadar büyük olan masa Cornell Üniversitesi mezunlarından bir hediye idi; bir köşede duran gümüş bir levha da bunu belirtiyordu. Bu pahalı hediye nin sebebi, masanın üzerine değerli tahtalarla işlenmişti: geçen beş sezon boyunca Koca Kırmızı’nın Amerikan futbolunda kazandığı puanlar. Bu nesnenin var oluş nedeni, en azından gelecekteki arkeologların akıllarında hiçbir soru işaretine mahal bırakmayacaktı.

“Doğu’dan, Batı’dan yankılanan sesler cevap veriyor,” diye bağırdı genç sesler. Doktor Roseberry dikkatini önündeki iki belgeye toplamakta zorluk çekiyordu: üniversitenin tuhaf, antika bir köşesinde, tuhaf, antika bir adam olan Fen ve Edebiyat Fakültesi dekanından bir not. Takımın saha dışındaki tutumundan şikâyet eden bir mezundan gelen beş yıllık bir mektup. Dekandan gelen not, Mr. Ewing J. Halyard adında birinin üniversiteyi Bratpuhr Şahı’na göstermek ve bu arada beden eğitimi dersine ait on yedi yıllık bir kredi eksikliğini telafi etmek üzere şehre geldiğini yazıyordu. Notta Doktor Roseberry’den, ertesi sabah Halyard’a beden eğitimi final sınavlarını yaptırma görevini asistanlarından birine vermesi isteniyordu.

“Muzaffer Cornell! Şampiyonlar şampiyonu!” diyordu sesler.

Doktor Roseberry’nin şarkının son cümlesine tepkisi kuşkuydu. “Geçen sene muzafferdi, ona şüphe yok, ondan önceki dört yıl da öyle,” diye mırıldandı bir şeylere gebe yalnızlığı içinde. Ama önlerindeki yılın sonuçları gül ağacına kazındığında pek o kadar da parlak görünmeyebilirdi. “Yarın, yarın, yarın,” dedi bitkinlikle. Kuzeydoğu Üniversiteleri Ligindeki her çalıştırıcı onu tekrar PE-003 düzeyine düşürmeye yemin etmiş gibiydi, zaten iki mağlubiyet de buna yetiyordu. Yale ve Penn’in tuzu kuruydu. Yale Teksas A&M arka saha oyuncularının hepsini satın almak üzere bir mukavele çıkartmıştı, Penn ise 43.000 dolara Wisconsin’dan Breslaw’yu almıştı.

Roseberry inledi. “Bir insanın ne kadar uzun süre üniversite futbolu oynayabileceğini sanıyorlar ki?” diye sordu. Altı yıl önce, Cornell onu Wabash Üniversitesi’nden satın almış ve bir rüya takımı listesi yapmasını istemişlerdi. Sonra da doğruya doğru şimdi, bu takımı ona satın almışlardı.

“Ama ne satın aldıklarını sanıyorlar?” diye sordu kendi kendine. “Çelik ve betondan yapılmış bir şey mi? Hayat boyu garantisi mi var?” O zamandan beri su taşıyan bir oğlan bile almamışlardı ve şu anda Koca Kırmızı’nın ortalama yaşı otuz bire yakındı.

*“Cayuga’nın sularının üstünde
Mavi dalgalarıyla
Asil okulumuz duruyor
Şan saçıyor görenlere—”*

diyordu sesler.

“Tabii şanlı olacak,” dedi Doktor Roseberry. “Bedelini kim ödedi sanıyorsunuz?” İlk iki yıldan sonra futbol takımı kendini amorti etmişti. Son üç yılda ise yeni bir kimya binasının, bir ısı ve enerji laboratuvarının, Tarım Mühendisliği Bölümü için yeni bir idare binasının ve dört yeni bölümün, yani, Yaratıcı Mühendislik Felsefesi, Yaratıcı Mühendislik Tarihi, Mühendisler için Yaratıcı Halkla

İlişkiler ve Yaratıcı Mühendislik ve Bağımlı Tüketici departmanlarının parasını ödemişti.

Kendinden üniversitenin akademik kısmına önem vermesi beklenmeyen Roseberry yine de o ve futbol takımı Cayuga'nın sularına vardıklarından beri kaydedilen ve görenlere şan saçan bütün bu gelişmelerin dikkatle hesabını tutmuştu. Zayıf bir sezon beklentisi içinde, mezunlara hitaben polemik dolu bir mektup tasarlıyordu ve mektubunda akademik harcamalar bol miktarda boy gösterecekti. "Sevgili Sporcular" diye başlayan mektubun ilk satırını tamamlamıştı ve büyük harflerle yazıldığını zevkle hayal ediyordu:

"CORNELL'DEKİ FUTBOL İŞİ, İŞ BAZINDA MI YÜRÜTÜLECEK, YOKSA KOCA KIRMIZI, BÜTÜN KANI AKITILIP BEMBEYAZ MI KESİLECEK?"

Sonra, ikinci cümle bir esinle aklında beliriverdi: "SON BEŞ YILDA, İŞE BİR KURUŞ BİLE YATIRIM YAPILMAMIŞ, AŞINMA PAYI GÖZ ÖNÜNE ALINIP BİR KURUŞ BİLE KENARA KONMAMIŞTIR!"

Bütün mektubun büyük harflerle yazılması gerektiğini düşündü. Olay çok çarpıcı bir mektup gerektiriyordu.

Telefon çaldı.

"Ben Doktor Roseberry."

"Ben Buck Young, Doktor. Burada sizi aramamı söyleyen bir mesaj var." Boğuk seste rahatsızlık belirtileri vardı, Roseberry de zaten öyle olmasını umuyordu. Buck'ın numarayı çevirmeden önce elinde mesaj, telefonun önünde birkaç dakika oturduğunu tahmin ediyordu. Buck bu kadarını yaptığına göre, dedi Roseberry kendi kendine, gerisini de getirecektir.

"Evet, evet," dedi Roseberry cezbedici bir gülümsemeye. "Bucky, oğlum, nasılsın?"

"İyiyim. Aklınızdan ne geçiyor?"

"Belki bu soruyu benim sana sormam gerekir."

“Termodinamik. Gerginlik analizi. Sıvı akımı. Diferansiyel denklemler.”

“Ah, ah,” dedi Roseberry, “biraz gevşemeye ve The Dutch’ta benimle bir bira içmeye ne dersin? Vereceğim haberi duyunca aklından geçenler belki değişir.”

*“Oley, oley, yine biz geldik
Bütün gücümüzle alkışlamak için—”*

diye cınladı sesler ve Doktor Roseberry sabırsızca gürültünün kesilmesini bekledi. Futbolculara moral vermek istiyorlarsa onu ve takımını rahatsız etmeyecek bir yerde yapsalar diye düşündü. Bu da başka bir noktaydı: Cornell öyle cimriydi ki öğrencilerin gürültüsünden patırtısından uzak bir yerde ayrı bir bina kuracaklarına, sporcularını kampüste barındırıyorlardı. “Şunlar susana kadar bekle, Buck oğlum, ne düşündüğümü duyayım.”

*“Oley, oley, yine biz geldik,
Kırmızı Beyaz’ı alkışlamak için!”*

Cornell ya ileriye dönük bir adım atacaktı ya da kendine başka bir çalıştırıcı bulacaktı, Roseberry kendi kendine böyle diyordu. Mesela Tennessee: bak, onlar ileriye dönük bir kurumdu. Takımlarını Miami Beach’te barındırıyorlardı. Tevekkeli değil Milankowitz Chicago’nun teklif ettiği 40.000’i reddettikten sonra 35.000’e onlara gitmişti. “Tamam, Bucky, şimdi duyuyorum. On beş dakika sonra The Dutch’ta buluşup iki tek atmaya ne dersin?”

Karşıdan gelen ses zayıf, isteksizdi. “Sırf yarım saatliğine.”

Doktor Roseberry takımın park yerindeki siyah, üstü açık arabasına bindi ve Delta Upsilon kulüp binasına gitti. Buck Young’ı ilk defa okul içi ligde futbol oynarken buranın sahasında görmüştü. Burada Young, ülkedeki her üniversitenin yılda 50.000 dolara kelepİR diyeceğı şeyleri Delta Upsilon için bedavaya yapıyordu.

Bu, geçen sonbahardı ve D.U. okul içi futbol ampiyonasını rakiplerinin altı sayısına karşı dört yüz elli sayıyla kazanmıştı. Bu sayıların  yüz doksanını Young kaydetmiş, elli dördünü mümkün kılan pasları yine o atmıtı, geri kalan altı sayıyı da George Ward adlı biri yaptığından ismi, diğerk bütün istatistiklerle birlikte Roseberry'nin hafızasına kazınmıtı.

Ama Young, Roseberry ona yaklatığz zaman, futbolu eğlence olsun diye oynadığını ve mühendis olmak istediğini söylemişti kararlılıkla. Bir yıl önce Koca Kırmızı Doğu'daki en iyi takımken ve Yale ve Penn mezunları mali kaynaklarını henüz seferber etmemiken, Young'ın mühendislik kariyerini tercih etmesi Roseberry'yi eğlendirebilirdi. Ama artık eğlendirmiyordu ve Roseberry, Cornell'in karmakarışık futbol bütçesi karşısında bir PE-002 olarak kalabilmesinin tek yolunun Young'dan geçtiğini düşünüyordu.

Birkaç yaşı ilerlemiş çizgi adamını Harvard'a satacaktı. Ucuz ne bulurlarsa alırlardı ve buradan gelecek parayı, Young'ı, açık pazar-daki değerinin çok altında bir fiyatla saflarına katmakta kullanacaktı.

Duvar panelleri kuşaklar boyu genç alkoliklerin nefeslerinin yoğunlaşmasından antikalaşmı The Dutch, tıklım tıklım dolu ve gürültülüydü. Hemen her elde o sezon moda olan içki, yani içinde bir nane yaprağıyla servis edilen Plüto sulu Fransız likörü vardı.

Doktor Roseberry içeri girerken çocuklar tezahürat yapıp şerefine kadeh kaldırdılar. O da sırttı, mahcup mahcup kızardı ve içinden kendi kendine ve tarihe sordu: “Bu bebek mühendislerin benimle ne alkaları var Tanrı aşkına?” Anlaşılmaz sebeplerden dolayı onu kendine mal eden kalabalığın içinden kendine yol açtı, karanlık bir köşe locaya doğru ilerledi. Harvard'a satmaya niyetli olduğu çizgi adamları Purdy ve McCloud birer bira almış otuyorlardı; antrenmanlar boyunca ancak o kadarına izin vardı. Sessiz ama karamsar bir tavırla konuşuyorlardı, Doktor Roseberry yaklaşıırken başlarını kaldırdılar, ama glmsemediler.

“İyi akşamlar, çocuklar,” dedi Doktor Roseberry, McCloud’ın gerisinin kaplamadığı dar uca oturdu ve gözlerini Buck Young’ın gireceği kapıya dikti.

Başlarını salladılar ve sohbetlerine devam ettiler. “Bir insanın,” dedi McCloud, “kırk yaşına kadar üniversite futbolu oynamaması için hiçbir sebep yok, eğer kendine iyi bakarsa.” McCloud otuz altı yaşındaydı.

“Tabii,” dedi Purdy ciddi ciddi, “daha yaşlı bir insanda gençlerde bulunmayan belli bir olgunluk vardır.” Purdy de otuz yedi yaşındaydı.

“Moskowitz’e bak,” dedi McCloud.

“Ya. Kırk üç yaşında ve hâlâ işi götürüyor. Ellisine kadar götürmemesi için de hiçbir sebep yok. Çoğu insanın götürmemesi için de sebep yok.”

“Bahse girerim şu anda Haşat ve Iskartalar’a gitsem kırkı geçmiş ve sözde işleri bitik adamlardan bir üniversitelerarası şampiyona takımı kurabilirim.”

“Planck,” dedi Purdy. “Poznitsky.”

“McCarren,” dedi McCloud, “Mirro, Mellon. Doğru değil mi, Doktor?” diye sordu Roseberry’ye öylesine.

“Evet, herhalde, umarım. Daha iyi. Benim beraber çalışmak zorunda olduğum kişiler de öyle zaten.”

“Hım,” dedi McCloud. Birasına baktı, sallayarak içip bitirdi ve şikâyet edercesine Roseberry’ye baktı. “Bu gece küçük bir tane daha içsem olur mu?”

“Tabii, neden olmasın?” dedi Roseberry. “Hem de ben ısmarlıyorum.”

McCloud ve Purdy bunun üstüne sıkılmış gibi oldular ve ikisi de vazgeçip, önlerindeki önemli Koca Kırmızı sezonu için formda kalmalarının daha iyi olacağını hesap ettiler.

Roseberry bu acemice fedakârlığa hiç ses çıkarmadı.

“Kendinizi bunlara kaptırmasanız iyi olur,” dedi yan gözle bakan bir öğrenci iki şişe birayı işaret ederek. “Cornell Kuzeydoğu Üniversitelerarası Liginde önde gidecekse kaptırmasanız iyi olur, çocuklar.”

Purdy genç çocuğa kızgın kızgın baktı, o da kalabalığın arasına geri döndü. “Bir bakıyorsun, Cornell’in ne kadar sıkı olduğunu söyleyebilsinler diye milletin kolunu bacağını kırmanı istiyorlar, bir bakıyorsun lanet bir misyoner gibi yaşamayı,” dedi Purdy ters ters.

“Tıpkı ordudaki gibi,” dedi McCloud.

Bu konu Doktor Roseberry’ye ofisinde okuduğu mektubu ve notu hatırlattı ve hâlâ üstünde olup olmadıklarını kontrol etmek için göğüs cebini yokladı.

“Ordudaki gibi,” dedi Purdy, “yalnız maaş yok.”

“Tabii, hayatının en iyi yıllarını bir üniversiteye ver, sonra işin bitince seni doğruca Haşat ve Iskartalar’a atsinlar. Ne boktan iş arkadaş!”

“Kisco’ya bak,” dedi Purdy.

“Sevgili Rutgers’ı için öldü, dul karısı ne aldı peki?”

“Hiç! Banyo paspası diye kullanabileceği R harfli ipek bir kumaş parçası, bir de hükümet maaşı.”

“O da parasını biriktirseydi!” dedi Doktor Roseberry sabırsızca. “Üniversite başkanından çok para kazanıyordu. Neden o kadar fakirdi? Kimin kabahati?”

Purdy ve McCloud kocaman ellerine baktılar ve kıpırdandılar. İkisi de en iyi yıllarında, hakikaten Rutgers için ölen Buddy Kisco kadar para kazanmışlardı. Ama ikisi de aynı şekilde meteliksizdi şimdi; Cayuga tepelerinde şaşaalı malikâneler inşa ettikleri, her altı ayda bir, yeni bir araba aldıkları, pahalı butiklerden giyindikleri için ebediyen meteliksizdiler.

“Mesele de o ya,” dedi McCloud şikâyet edercesine. “Bir sporcunun iyi bir görüntü yaratması lazım. Tabii, insanlar sporcuların

çok para kazandığını sanıyor, kâğıt üzerinde kazanıyorlar da. Ama insanlar, her zaman bu pahalı görünüşün korunmasının gerektiğini hiç düşünmüyor.”

Purdy tasdiklemek için heyecanla öne eğildi. “Hem de kim için?” diye sordu cevap beklemeden. “Sporcu için mi?”

“Cornell için!” dedi McCloud.

“Tabii ya!” dedi Purdy geriye yaslanarak.

Uzun boylu, dalyan gibi, utangaç Buck Young kapıda belirdi ve içeriye bakındı. Doktor Roseberry ayağa kalkıp el salladı; Purdy ve McCloud’un yanından ayrılarak kapıya yöneldi.

“Bucky, oğlum.”

“Doktor.” Buck nedense çalıştırıcıyla beraber görünmekten utanıyor gibiydi ve umutla boş bir locaya baktı. Sanki bir uyuşturucu kaçakçısıyla randevusu varmış gibi davranıyordu. Bir bakıma, diye düşündü Doktor Roseberry neşeyle, doğruydı da.

“Buck, lafı hiç gevelemeyeceğim çünkü fazla zaman yok. Bu teklif uzun süre geçerli olmayacak. Belki yarın bitecek. Her şey mezunlara bağlı,” diye yalan söyledi.

“Hı-hı,” dedi Buck.

“Sana otuz bin teklif etmeye hazırım, Buck, haftada altı yüz, bütün yıl boyunca, yarından itibaren. Ne diyorsun?”

Young yutkundu. Boğazını temizledi. “Her hafta mı?” diye sordu zayıf bir sesle.

“İşte sana bu kadar değer veriyoruz, evlat. Kendini hafife alma.”

“Eğitimime de devam edebilecek miyim? Derslerim ve çalışmam için zaman verecek misiniz?”

Roseberry kaşlarını çatı. “E, bu konuda oldukça katı kurallar var. Hem üniversite futbolu oynayıp hem okula gidemezsin. Onu eskiden denemişlerdi, ne aptalca bir kargaşa çıktığını sen de biliyorsun.”

Buck kalın parmaklarıyla saçlarını taradı. “Şey, bilmem ki... Çok para teklif ediyorsunuz ama ailem fena şaşırarak, hayal kırıklığına uğrayacak. Yani—”

“Kendim için istemiyorum, Buck! Okul arkadaşlarını düşün. Bu yıl maçları kaybetmelerini mi istiyorsun?”

“Hayır,” diye mırıldandı Buck.

“Otuz beş bin, Buck.”

“Tanrı’m, ben—”

“Bütün söylediklerinizi duydum,” dedi genç bir kızıl kafa boğuk bir sesle. Plüto sulu Fransız likörü içmiyordu, Buck’ın yanına, Doktor Roseberry’nin karşısına davetsizce oturduğunda elindeki sulu viskiyi biraz masaya döktü. Açık yakalı gömleğinin altında bir Çayırklar tişörtünün kırmızısı açıkça görünüyordu. “Her şeyi duydum,” dedi ve elini ciddi ciddi Buck’ın omzuna koydu. “Tam bir dönüm noktasındasın, oğlum. Şanslısın, insanlar için pek dönüm noktası kalmadı artık, iki tarafı uçurum tek yönlü yollardan başka bir şey kalmadı.”

“Sen de kimsin?” dedi Doktor Roseberry sinirli sinirli.

“Doktor, dikkatinizi çekerim Doktor, Edmond L. Harrison, It-haca Fabrikası’ndan. Ya bana Ed de, yoksa 5 dolar öde.”

“Şu ayyaştan uzaklaşalım,” dedi Doktor Roseberry.

Harrison yumruğuyla masaya vurdu. “Söyleyeceklerimi dinle!” Yolunu kapatmış olduğu Buck’a hitap ediyordu. “Seçkin Doktor Roseberry bir yolu temsil ediyor, ben de ötekini. Şu anki halinle devam edersen beş yıl sonra sen de benim gibi olursun.”

Gözleri yarı kapalıydı ve iyi kalpli sarhoşlar gibi neredeyse ağlayacaktı. Başkalarını sevmeye ve onlara yardım etmeye kendini öyle mecbur hissediyordu ki... “Eğer iyiysen,” dedi “ve eğer düşünceliysen futbol sahasında kıracağın bir kalça kemiği sana bir hayat boyu mühendislik ve müdürlükten çok daha az ağrı verecektir. Bu

hayatta, inan bana, düşünceli olanlar, hassas olanlar, gülünçlüklerin farkında olanlar, binlerce ölüm yaşar.”

Doktor Roseberry geriye yaslandı ve ellerini düz, sert karnının üstünde birleştirdi. Önceden akıl edebilseydi Doktor Harrison’ın bedavaya yaptığı şeyi yapması için profesyonel bir aktör tutardı. “Ne demek istiyorsun?” diye sordu yardım edercesine.

“Çayırılar’da tanıştığım en iyi adam—”

“Çayırılar mı?” dedi Buck huşu içinde.

“Çayırılar,” dedi Harrison, “uygarlık alayının başındaki adamların kalben on yaşında birer çocuk olduklarını ve dünyaya ne yaptıklarına dair en ufak bir fikirleri olmadığını gösterdikleri yer.”

“Alayın başında yeni kapılar açıyorlar!” dedi Buck hararetle; pervasız, neredeyse sabotaj denebilecek bu konuşmadan nutku tutulmuştu. İyi bir vatandaş gibi karşı saldırıya geçti. Bu etkili “kapılar açma” lafını ilk yılki yönlendirme programında öğrenmişti, programın etkili ana konuşmacısı Doktor Kroner adında biriydi.

“Kapıları herkesin yüzüne kapatıyorlar,” dedi Harrison. “Yaptıkları o işte.”

“Sesini yükseltme,” diye uyardı Doktor Roseberry.

“Umurumda değil,” dedi Harrison tiz bir sesle, “hele oradaki tek yetişkine yaptıklarından sonra. Proteus’u kovdular, evet kovdular.”

“Proteus öleli yıllar oldu,” dedi Buck, Harrison’ın bir sahtekâr olduğuna kanaat getirerek.

“Oğlu, oğlu Paul,” dedi Harrison. “Diyeceğim, oğlum, git ve paranı futbol sahasında kazan. Kanla, terle, canla başla. Şan ve şeref işte orada. Hiç değilse biraz. Kendinden asla nefret de etmezsin. Aman alayın başından uzak dur çünkü bir sürü fabrikanın iniş çıkışları seni duygulandırmıyorsa boynun vurulur.” Kalkmaya çalıştı, beceremedi, ikinci denemede başardı. “Haydi, hoşça kalın.”

“Nereye gidiyorsun?” dedi Doktor Roseberry. “Biraz daha otur.”

“Nereye mi? Önce, Ithaca’nın sorumlu olduğum kısmını kapatmaya, sonra da kim bilir, belki bir adaya, kuzey ormanlarında bir kulübeye, Florida’nın bataklıklarına.”

“Ne yapmaya?” dedi Buck şaşkın şaşkın.

“Yapmak mı?” dedi Harrison. “Yapmak mı? Mesele de o ya, oğlum. Bütün kapılar kapandı. Bir yetişkinin sığacağı boş bir rahim bulup içine girmekten başka yapacak bir şey yok. Makinesiz bir tane bulursam ne mutlu bana!”

“Makinelere karşı ne hıncın var?” dedi Buck.

“Onlar birer köle.”

“Neyse ne,” dedi Buck. “İnsan değiller ya. Acı çekmiyorlar. Çalışmaktan gocunmuyorlar.”

“Hayır. Ama insanlarla rekabet ediyorlar.”

“Bu da gayet iyi bir şey, değil mi? Çoğu insanın her şeyi yüzüne gözüne bulaştırdığını düşünecek olursan?”

“Kölelerle rekabet edenler köle haline gelirler,” dedi Harrison boğuk bir sesle ve gitti.

Öğrenci gibi giyinmiş ama çok daha yaşlı, esmer bir adam hiç dokunmadığı Plüto sulu Fransız likörünü bara bıraktı, Roseberry ve Young’ın yüzlerini hafızasına kazır gibi inceledi ve Harrison’ın peşinden yürüdü.

“Lobiye gidelim, orada daha rahat konuşuruz,” dedi Roseberry yine bir şarkılar dizisi başlayınca.

“Oley, oley, işte biz geldik,” diye bağırdı genç sesler. Young ve Roseberry lobiye gittiler.

“Ee?” dedi Doktor Roseberry.

“Ben...”

“Doktor Roseberry, değil mi?”

Roseberry lafını kesen adama baktı, kum rengi bıyıklı, me-nekşe renkli bir gömlek, aynı renk butonyer ve koyu renk kostümü

ile tezat oluşturan canlı renkli bir yelek giymiş olan bir beyefendi bu. “Evet?”

“Benim adım Halyard, E.J. Dışişleri Bakanlığı’ndan. Bu beyler de Bratpuhr Şahı ve tercümanı Khashdrahr Miasma. Tam başkanın evine gitmek üzereydik ki tesadüfen sizi gördüm.”

“Çok memnun oldum,” dedi Doktor Roseberry.

“*Brahous brahouna, bouna saki*” dedi Şah hafifçe eğilerek.

Halyard sinirli sinirli güldü. “Yarın sabah ufak bir işimiz var galiba, değil mi?”

“Ha,” dedi Roseberry, “o sizsiniz demek. Beden eğitimi finallerine girecek olan.”

“Evet, evet, öyle. İki haftadır sigara içmiyorum. Uzun sürer mi?”

“Yo, zannetmem. On beş dakikada biter herhalde.”

“Ya? O kadarcık mı? Güzel, güzel.” O öğleden sonra satın aldığı spor ayakkabıları ve şort pek aşınmayacak demektir.

“Affedersiniz, beyler,” dedi Roseberry. “Bu, Buck Young. Şu anda öğrenci.”

“*Lakki ti Takaru?*” diye sordu Şah, Buck’a.

“Burayı seviyor musunuz?” diye tercüme etti Khashdrahr.

“Evet, efendim. Çok seviyorum, efendim, ekselansları.”

“Benim zamanımdan epeyce farklı,” dedi Halyard. “Tanrı biliyor, her sabah erkenden kalkmak, hava nasıl olursa olsun tepeyi tırmanmak, sonra da oturup dünyanın en sıkıcı derslerini dinlemek zorundaydık biz. Ve tabii, zavallının biri de karşımıza geçip haftanın her günü konuşmak zorundaydı, muhtemelen de iyi bir konuşmacı değildi, şovmen olmaktan ise çok uzaktı.”

“Evet, profesyonel aktörler ve televizyon devreleri büyük bir ilerleme, efendim,” dedi Buck.

“Ya imtihanlar!” dedi Halyard. “Cevapları tuşlayıp geçtin mi, çaktın mı hemen öğrenebilmek çok hoş bir şey yani. İnanın, yaza

yaza kollarımız kopardı, sonra da hocanın kâğıtları okuyup not vermesi için haftalarca beklerdik. Çoğu zaman da not verirken hata yaparlardı.”

“Evet, efendim,” dedi Buck kibarca.

“Her neyse, asistanlarınızdan biriyle yarın görüşeceğiz, değil mi?” dedi Halyard, Roseberry’ye.

“Sizi şahsen sınamaya niyetliyim,” dedi Roseberry.

“Oo! Bu bir şereftir, hani yakında sezon açılıyor da.”

“Ne demek,” dedi Roseberry. Göğüs cebine uzandı ve mektup ile notu çıkardı. Mektubu Halyard’a verdi. “Gelmeden önce bunu okumanızda fayda var.”

“Tabii, teşekkürler.” Halyard yapması gereken şeylerin bir listesi zannederek mektubu aldı. İçtenlikle Roseberry’ye gülümsedi. Adam Halyard’ı son derece basit ve kısa bir sınava tabi tutacağını açıkça belirtmiş oluyordu. On beş dakikacık, demişti. Bu kadarı yetecekti.

Halyard mektuba bir göz attı ve önce neden bahsettiğini anlamadı. Cornell’in başkanı Doktor Albert Herpers’a hitaben yazılmıştı, kendine hitaben değil. Üstelik üzerindeki tarih mektubun beş senelik olduğunu gösteriyordu.

Sevgili Doktor Herpers, diyordu mektup,

Bu Şükran Gününde Philadelphia’daki Penn maçından sonra Kırmızı Beyazlıları görme fırsatına sahip oldum ve belirtmek zorundayım ki Ithaca’nın otuz kilometre yakınına geldiğimi itiraf etmeye utanıyorum.

Maçtan sonra Sibernetik Kulübü’nde yemek yiyordum ki bütün takım, başlarında şu yeni adam Doktor Roseberry olmak üzere içeri girdi...

Mektup bunu takip eden içki âlemini tarif ederek özellikle de Roseberry’nin edepsizce davranışlarını vurgulayarak devam ediyordu—

...bunları, hepsi de üzerlerinde benim, belki de eski kafalılıkla, kutsal gözüyle baktığı Koca Kırmızının C'sini taşırlarken yaptıklarına dikkatinizi çekerim...

Bütün bunları göz önüne alırsak Doktor Herpers, sadık bir mezun olarak belirtmeye mecburum ki Doktor Roseberry Koca Kırmızı ile daha ilk yılında son derece kötü bir başlangıç yapmıştır. Görev yaptığı kısa zaman zarfında takımın şaşırtıcı derecede aleni ahlaksızlıkları, şüpheyi mahal bırakmayacak şekilde, bir zamanlar anmaktan gurur duyduğum okulunun adını, futbol sahasında hayat boyu kazanılacak zaferlerin bile affettirmeyeceği kadar kötüye çıkartmıştır...

Hararetle umuyorum ki Roseberry derhal istifa etmeye zorlanacaktır veya bu olmazsa hakarete uğramış mezunlar onu derhal üçüncü sınıf bir okula satacaklardır.

Bu maksatla, bu mektubun suretlerini Mezunlar Sekreterine, bütün yerel mezunlar derneklerine, Mütevellilere ve Washington D. C. de Spor Bakanı'na yollamaktayım.

Saygılarımla,
Doktor Ewing J. Halyard

“Ha,” dedi Halyard, bütün forsu sönmüş, bir dakika önce son moda görünen kıyafetinin içinde aniden gülünçleşmişti. “Bunu gördünüz demek?”

“Doktor Herpers ilgileneceğimi düşünmüş.”

Halyard'ın beyaz dişleri keyifsiz bir sırıtmayla meydana çıktı. “Uzun zaman önceydi, değil mi Doktor? Aradan yüz yıl geçmiş gibi.”

“Daha dün gibi.”

“Ha, ha. O günlerden beri setlerin altından çok sular aktı, değil mi?”

Şah, Halyard'ın birdenbire bembeyaz kesilmesinin sebebini sorar gibi Khashdrahr'a baktı. Khashdrahr omuz silkti.

“Setlerin üstünden,” dedi Buck Young, konuşmadaki zalim boşluğu doldurarak. “Veya köprülerin altından.”

“Evet, haklısınız,” dedi Halyard boş boş. “Eh, biz gitsek iyi olur. Sabahleyin görüşürüz.”

“Bunu dünyada kaçırmam.”

Doktor Roseberry tekrar Buck Young’a döndü. Halyard, yüzünde ciddi bir ifade, Şah’ı ve Khashdrahr’ı Ithaca gecesine çıkardı. Şah fena aksırıyordu.

“Ee, evlat,” dedi Roseberry. “Otuz beş bine ne diyorsun? Evet mi, hayır mı?”

“Ben—”

“Otuz altı.”

“Evet,” diye fısıldadı Buck. “Tanrım, evet.”

Anlaşmalarının şerefine The Dutch’a geri döndüklerinde Purdy ve McCloud hâlâ karanlık köşelerinde dertli dertli konuşuyorlardı.

“Tabii,” dedi Purdy, “Roseberry için çalışmak zor ama allahtan Harvard için çalışmıyorsun.”

McCloud başını salladı. “Evet, orada çalış da bak, kışın gri yünlü don, yazın da ince pamukludan başka bir şey giydirmezler.”

İkisi de titredi ve masanın altına sakladıkları yarım kasadan bardaklarını gizlice tekrar doldurdular.

“Hem de omuzluksuz,” dedi Purdy.

Doktor Paul Proteus, daha doğrusu Mr. Paul Proteus hafif uyuşturucunun etkisi altında, sadece hoş rüyalar görüyor, aynı anda, laf hangi konudan açılırsa o konuda, düşünmeden ve gerçeği söyleyerek konuşuyordu. Konuşmaları, soruları cevaplandırması, onu temsil etmek üzere tutulmuş biri tarafından yapılıyor gibiydi; bu arada şahsi dikkatini kapalı gözlerinin arkasında oynayan eğlenceli fantezilere vermişti.

“Gerçekten mi kovuldun, yoksa bir numara mı?” dedi bir ses.

“Numara. Sözde Hayalet Gömlek Derneği’ne girmem ve neler çevirdiklerini öğrenmem gerekiyor. Ama bir şey var ki işimden ayrıldım ama onlar bunu daha bilmiyorlar.” Paul kıkırdadı.

Rüyasında Paul, *Bina 58 Süiti*’nin hummalı ritimlerine ayak uydurarak enerjiyle, zarafetle dans ediyordu.

Üçüncü torna grubu “Vzzz—ov—ov—ov tak, ting!” diye çalarken Paul makinelerin arasında sıçırıyor, dönüyordu. Bu arada Anita, binanın merkezindeki gri makinelerin içinde pespembe bir halde, gökkuşağı renkli kumanda kablolarından oluşan bir yuvada davetkârca uzanmıştı. Danstaki rolü, orada öylece, kıpırdamadan yatmasını gerektiriyor, Paul ise çılgınca, gelişigüzel hareketlerle ona doğru yaklaşıyor kaçıyor, yaklaşıyor kaçıyordu.

“İşinden niye ayrılıyorsun?”

“Gına geldi.”

“Yaptıkların ahlaki açıdan kötü olduğu için mi?” dedi ses.

“Hiç kimsenin hiçbir yere vardığı yoktu, onun için. Çünkü herkesi hiçbir yere götürüyordu.”

“Günahkârca olduğu için mi?” diye ısrar etti ses.

“Manasız olduğu için,” dedi Paul’ün temsilcisi, bu arada baleye Kroner de katıldı, ağır ağır, ayakları yere basarak, bodrumdaki baskı makinelerinin sesine metodik bir şekilde ayak uydurarak: “Avv—girr! tonk—tonk. Avv—girr! tonk tonk...”

Kroner sevecenlikle Paul’e baktı, Paul’ü yanından sekerken yakaladı ve ayı gibi kavrayarak Anita’ya doğru taşıdı. Paul tam zamanında elinden kurtuldu, gözü yaşlı Kroner’i bırakarak tekrar dans etmeye ve kendisiyle beraber dışarı çıkması için Anita’yı kandırmaya koyuldu.

“Öyleyse artık örgüte karşısın?”

“Artık onlarla *beraber* değilim.”

Bu büyüyen tabloya bodrumdan Shepherd da katıldı. Hantal ama enerjikti, tema olarak kaynak makinelerinin boğuk seslerini seçmişti: “Vaaa—zuzip! Vaaa—zuzip!” Shepherd bir ayağıyla tempo tutuyor, bir taraftan da Paul’ün fırıl fırıl dönüşünü, Kroner’i tekrar reddedişini ve boş boş bakan Anita’yı makinelerin arasındaki yuvasından çıkması için tekrar kandırmaya çalışmasını seyrediyordu. Shepherd şaşkınlık ve küçümseme ile seyretti, omuz silkti ve doğruca Kroner ve Anita’nın yanına gitti. Üçü beraber kablo yuvasına yerleştiler ve şaşkın, tenkitçi gözlerle Paul’ün hareketlerini izlemeye koyuldular.

Aniden, Paul’ün yanından sektiği bir pencere sonuna kadar açıldı ve Finnerty yüzünü içeri uzattı.

“Paul!”

“Evet, Ed?”

“Sen artık bizdensin!”

Bina 58 Süiti aniden kesildi ve Paul ile diğer oyuncuların arasına kara bir perde indi; bir tek Finnerty kaldı.

“Hı?” dedi Paul.

“Bizdensin,” dedi Finnerty. “Onlarla değilsen bizimlesin!”

Paul’ün başı ağrımaya başlamıştı, dudakları kupkuruydu. Gözlerini açtı ve Finnerty’nin çirkin, yakınlığından dolayı karikatür gibi görünen yüzünü gördü.

“Kiminle? Kim?”

“Hayalet Gömlek Derneği, Paul.”

“Ha, onlar mı? Ne düşünüyorlar, Ed?” diye sordu uykulu uyku. Bir şiltenin üstünde olduğunu fark etti, havası basık ve rutubetli, yukarıdan bastıran ölü kütleyle yoğun bir odadaydı. “Ne düşünüyorlar, Ed?”

“Dünyanın insanlara geri verilmesi gerektiğini.”

“Çok doğru,” dedi Paul başını sallamaya çalışarak. Kasları iradesine çok zayıf bir şekilde bağlıydı, iradesi de bulanık, etkisiz bir yığındı. “İnsanların onu geri alması lazım.”

“Sen de yardım edeceksin.”

“Ya,” diye mırıldandı Paul. Gayet hoşgörölü bir ruh hali içinde ve inançları olan herkese karşı iyi niyetle doluydu; uyuşturucu onu tamamen etkisiz hale getirmişti ama neşesi yerindeydi. Hiçbir şey yapması beklenemezdi tabii. Finnerty tekrar sormaya başladı ve Paul yine Bina 58’de dans etmeye koyuldu. Bir yerlerde gayretlerini takdir edecek seyirciler olduğundan emin olmadan, sebep-sizce dans ediyordu.

Finnerty’nin “Ne diyorsun?” dediğini duydu.

Başka bir sesin, “İşimize yarar,” diye cevap verdiğini duydu ve bunun Lasher’in sesi olduğunu anladı.

“Hayalet Gömlek nedir?” diye mırıldandı Paul iğne iğne batan dudaklarının arasından.

“On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru,” dedi Lasher, “bu ülkedeki Kızılderililer arasında yeni bir dini hareket yayıldı, Doktor.”

“Hayalet Dansı, Paul,” dedi Finnerty.

“Beyaz adam Kızılderililere verdiği vaatleri hiç tutmamıştı, av hayvanlarının çoğunu öldürmüştü, Kızılderililerin topraklarının çoğunu almış ve ne zaman direnmeye kalksalar Kızılderilileri bir güzel bastırmıştı,” dedi Lasher.

“Zavallı Kızılderililer,” diye mırıldandı Paul.

“Bu ciddi bir iş,” dedi Finnerty.”Sana anlatılanları dinle.”

“Av hayvanları, topraklar ve kendilerini savunma yetileri ellerinden gidince,” dedi Lasher. “Kızılderililer yapmaktan gurur duydukları her şeyin, kendilerini önemli hissetmelerini sağlayan her şeyin, onlara saygınlık kazandıran her şeyin, varlıklarını geçerli kılan her sebebin, hepsinin kaybolmakta olduğunu ve kaybolduğunu gördüler. Büyük avcıların avlayacağı bir şey kalmamıştı. Büyük savaşçılar üzerlerine tekrar tekrar ateş açıldığı için savaştan geri dönmüyorlardı. Büyük liderler insanları umutsuz hücumlarla ölümden veya çorak arazilerden başka bir yere götüremiyorlardı. Büyük dini liderler, eski dini inançların zafere ve bolluğa giden yollar olduğunu artık gösteremiyorlardı.”

Paul, uyuşturucunun etkisiyle, Kızılderililerin acınacak durumlarından fena halde rahatsız olmuştu. “Aman Tanrı’m!”

“Dünya Kızılderililer için tamamen değişmişti,” dedi Lasher. “Beyaz Adam’ın dünyası haline gelmişti ve Kızılderililerin usulleri bu beyaz adamlar dünyasında iyice alakasız kalmıştı. Değişen bu dünyada eski Kızılderili değerlerini korumak imkânsızlaşmıştı. Değişen dünyada tek yapabilecekleri, ikinci sınıf Beyaz Adamlara dönüşmek veya Beyaz Adam’ın vesayeti altına girmektir.”

“Veya eski değerler uğruna son bir kavga verebilirlerdi,” dedi Finnerty keyifle.

“Hayalet Dansı dini,” dedi Lasher, “eski değerleri savunmak için gösterilen bu son, umutsuz çabaydı işte. Av hayvanlarını, eski

değerleri, var olmanın eski sebeplerini yeniden canlandıracak büyüler öğretmek üzere Mesihler ortaya çıktı. Her an ortaya çıkmaya hazırdırlar zaten. Büyü yoluyla Beyaz Adamları sözde def edecek yeni ayinler, yeni ilahiler çıktı. İçlerinde, az da olsa hâlâ savaştacak güç kalan daha savaşçı bazı kabileler ise kendilerine has bir katkıda bulundular. Hayalet Gömlek.”

“A—ha,” dedi Paul.

“Son bir kez savaşa gideceklerdi,” dedi Lasher, “beyaz adamların kurşunlarının işlemeyeceği büyümlü gömleklerle.”

“Luke! Hey, Luke!” diye seslendi Finnerty. “Teksir makinesini bir dakika kapat da buraya gel.”

Paul rutubetli zeminde ayak sürüme sesleri duydu. Gözlerini açınca Luke Lubbock’ı gördü, yüzünde, her şeyi elinden alınan bir Kızılderilinin trajik kayıtsızlığını yansıtan acı bir ifade ile yatağının yanında duruyordu, üzerinde, güderi bir gömlek gibi saçaklı, parlak izole tel parçalarıyla kumaşa işlenmiş fırtına kuşları ve stilize bizonlarla süslü beyaz bir gömlek vardı.

“Ugh,” dedi Paul.

“Ugh,” dedi Luke, tereddüt etmeden, kendini rolüne iyice kaptırmış halde.

“Bu bir şaka değil, Paul,” dedi Finnerty.

“Uyuşturucunun etkisi geçene kadar her şey ona şaka gelir,” dedi Lasher.

“Luke kurşungeçirmez olduğunu mu sanıyor?” dedi Paul.

“Bu sadece sembolik!” dedi Finnerty. “Daha anlamadın mı?”

“Galiba,” dedi Paul sevimli sevimli, rüyada gibi. “Tabii. Ne demek.”

“Peki, sembolizm neymiş?” diye sordu Finnerty.

“Luke Lubbock bizonlarını geri istiyor.”

“Haydi, Paul. Kes artık!”

“Tamam, canım.”

“Anlamıyor musun Doktor?” dedi Lasher. “Beyaz adamlar Kızılderililer için neyse makineler de hemen herkes için o. Makineler dünyayı değiştirdiği için insanlar eski değerlerinin gittikçe geçerliliğini kaybettiğini görüyorlar. İnsanların da ikinci sınıf makineler haline gelmekten veya makinelerin vesayeti altına girmekten başka seçenekleri kalmıyor.”

“Tanrı yardımcımız olsun,” dedi Paul. “Ama bilmem ki... Şu Hayalet Gömlek meselesi... Biraz çocuksu değil mi? Böyle giyinmek filan—”

“Çocuksu. Hitler’in Kahverengi Gömleklileri gibi, Mussolini’nin Kara Gömleklileri gibi. Her üniforma gibi çocuksu,” dedi Lasher. “Çocuksu olduğunu inkâr etmiyoruz. Aynı zamanda, ihtiyacımız olan büyük çoğunluğu peşimize takabilmek için biraz çocuksu olmak zorunda olduğumuzu da kabul ediyoruz.”

“Toplantılara katılana kadar bekle,” dedi Finnerty. “Bunlar *Alis Harikalar Diyarında*’dan çıkma gibiler, Paul.”

“Bütün toplantılar öyledir,” dedi Lasher. “Ama benim anlama gücümü aşan bir büyü ile toplantılar sayesinde işler halloluyor. Operasyonlarımız biraz daha itibarlı ve olgun olabilirdi çünkü uğruna savaştığımız şeyler bunlar. Ama her şeyden önce savaşmak zorundayız ve savaşmanın kendisi itibarsız ve olgun olmayan bir şey zaten.”

“Savaşmak mı?”

“Savaşmak,” dedi Lasher. “Ve iyi bir savaş verme umudumuz yüksek. Bu, bir grup değer başka bir grup değer tarafından zorla safdışı edilmesi konusu tarihte sık sık olagelmıştır—”

“Kızılderililer, Yahudiler ve dış güçler tarafından zulüm görmüş diğer pek çok halk arasında,” dedi Finnerty.

“Evet, öyle sık olagelmıştır ki bu kez ne olacağını tahmin etmek zor değil,” dedi Lasher. Durdu. “Olmasını sağlayabileceklerimizi tahmin etmek.”

“Kaybol, Luke,” dedi Finnerty.

“Başüstüne.”

“Paul, dinliyor musun?” dedi Finnerty.

“Evet. İlginç.”

“Pekâlâ,” dedi Lasher, sesini alçaltarak. “Geçmişte, bunun gibi bir durumda, inanılır, dramatik umut mesajları yayan Mesihler ortaya çıksalar ihtimaller ne kadar zayıf olursa olsun güçlü fiziki ve ruhsal devrimler başlatırlardı. Şimdi de iyi, sağlam, şaşırtıcı bir mesajla ortaya bir Mesih çıksa ve polisten uzak durabilse bir devrim başlatabilir. Dünyayı makinelerin elinden alıp insanlara geri vermeye yetecek kadar büyük bir devrim, Doktor.”

“Sen de tam bunu yapacak adamsın, Ed,” dedi Paul.

“Önce ben de öyle düşünmüştüm,” dedi Lasher. “Sonra, herkesçe bilinen bir isimle işe başlarsak çok daha başarılı olabileceğimizi anladım.”

“Oturun Boğa mı?” dedi Paul.

“Proteus,” dedi Lasher.

“Gözden uzak durmaktan başka bir şey yapman gerekmiyor,” dedi Finnerty. “Her şey senin yerine yapılacaktır.”

“Yapılmakta,” dedi Lasher.

“Onun için şimdi dinlen,” dedi Finnerty. “Gücünü topla.”

“Ben—”

“Senin artık önemin yok,” dedi Finnerty. “Sen artık tarihe mal oldun.”

Ağır bir kapı güm diye kapandı ve Paul yine yalnız olduğunu ve kapının öbür tarafında bir yerlerdeki Tarih’in, ancak zamanı gelince ve hazır olunca onu azat edeceğini anladı.

Doktor Paul Proteus'un hayatının şu döneminde Ed Finnerty ve Muhterem Peder James J. Lasher tarafından canlandırılan Tarih, Paul'ü eski bir Ilium sığınağındaki hücrelerinden, bir canlı olarak devam eden varoluşu süresince biriken atıkları çıkarması için azat ediyordu sadece. Tarih, hayatta olduğuna dair diğer belirtileri (çığlıkları, protestoları, soruları, küfürleri) zamanı gelinceye kadar gözardı etti. O zaman gelince kapılar açıldı ve Ed Finnerty, Paul'ü Hayalet Gömlek Derneğı ile yapacağı ilk toplantıya götürdü.

Paul sığınak sisteminin başka bir kısmında bulunan toplantı odasına getirildiğinde herkes ayağı kalktı: masanın başında, Lasher vardı. Ayrıca Bud Calhoun, Katherine Finch, Luke Lubbock, Paul'ün kiracısı çiftçi Mr. Haycox ve Paul'ün isimlerini bilmediğı başka pek çok kişi.

Bir bütün olarak bakıldığında parlak bir suikastçı topluluğı değildi bu ama erdemli ve kararlı bir topluluktu. Paul, Finnerty ve Lasher'ın bu grubu yetenekten çok güvenirlilik temelinde toplamış olduklarını ve görünüşe bakılırsa işe köprünün ayağındaki barın daha zeki müdavimlerinden başladıklarını düşündü. Grup esas olarak Ilium'lulardan oluşmakla beraber, Paul'ün sonradan öğrendiğine göre, ülkenin her bölgesi temsil edilmekteydi.

Vasat kişilerin arasında, üstlerinden hem işbilirlik hem de zenginlik akan bir grup adam göze çarpıyordu. Bunlar da Paul gibi, kendilerine gerçekten çok iyi davranmış olan sistemi terk etme aşamasında gibiydiler.

Paul bu ilginç istisnaları incelerken yakınındaki kılıksız üyelerden birine baktı ve adamın yüzünü tanıyınca çok şaşırdı: Schenectady'deki Union Üniversitesi'nde, Sosyal Bilimler Binası, Yeni Isı ve Enerji Laboratuvarı'na yer açmak için yıkılınca kadar siyasi bilimler hocalığı yapmış, ufak tefek, dağınık, yaşlı bir adam olan Profesör Ludwig von Neumann'dı bu adam. Paul ve von Neumann birbirlerini Ilium Tarih Kurumu'nun üyeleri olarak az çok tanıyorlardı; Tarih Kurumu Binası yeni Ilium Atom Reaktörü'ne yer açmak için yıkılmadan öncesinden.

“İşte geldi,” dedi Finnerty gururla.

Paul kibarca alkışlandı. Alkışlayanların yüz ifadeleri soğukçaydı. Başından beri onlarla beraber olmadığı için asla girişimlerinin *tam* bir üyesi olamayacağını Paul'e belirtmek ister gibiydiler.

Bu kibirliliğin tek istisnaları Paul'ün eski sekreteri Katharine Finch ve Bud Calhoun'dı. İkisi de eski günlerde olduğu gibi, Paul'ün Fabrika'daki dış ofisinde oturuyorcasına cana yakın ve değişmemiş görünüyorlardı. Bud, diye düşündü Paul, hayal gücünün koruyucu atmosferi içinde durumdan duruma ilerlerdi, Katharine ise Bud'a olan hayranlığı yüzünden aynı şekilde tecrit olmuştu.

Toplantının resmiyeti ve bir gaye için çalışanlara has yüz ifadeleri, Paul'ü o an için sesini çıkarmamaya sevk etti. Lasher'ın sandalyeyi çektiler, Finnerty de Lasher'ın sağındaki sandalyeye oturdu.

Paul otururken sadece Luke Lubbock'ın bir hayalet gömleği giymiş olduğunu fark etti ve Luke'un bu tür üniforma giymeden hiçbir şey başaramayacağını düşündü.

“Hayalet Gömlek Derneği'nin toplantısını açıyorum,” dedi Lasher.

Paul, az da olsa hâlâ kanında dolaşan uyuşturucunun yarattığı kaprisle Kızılderili taklidi konuşmalarla dolu bir dernek saçmalığıyla karşılaşacağını sanmıştı. Oysa Luke Lubbock'ın gömleği hariç, toplantı tamamen şimdiki zamana aitti; karanlık, gerçekçi, öfke dolu bir şimdiki zamana.

Demek ki Hayalet Gömlek Derneği, ciddi bir gruba takılmış uygun ve dramatik bir isimdi sadece. Tarihsel kökeni daha ziyade, dayanılmaz statükonun ayrıntılı yorumlarıyla birbirlerini eğlendiren Lasher ve   mezi Finnerty’yi ilgilendiren bir isim. Diğerleri için basit yorumlar ve bazı şahsi kızgınlıklar, daha iyiye doğru bir değişim vaat eden herhangi bir Şeye katılmak için yeterli sebeplerdi. *Daha iyiye doğru bir değişim vaat eden veya (bazı gözlere baktıktan sonra Paul düşüncelerini biraz değiştirdi) veya değişiklik olsun diye biraz heyecan vaat eden.*

Bud Calhoun’ın burada ne aradığına Paul akıl erdiremiyordu çünkü Bud siyasi hareketlerle hiç ilgilenmezdi ve   kelenme kapasitesinden yoksundu. Bud kendi hakkında Şöyle derdi hep: *“Bütün istediğim, oyalanmak için vakit ve alet, işte o zaman çamurda debelenen bir domuz kadar mutlu olurum.”*

“Seninle başlayalım, Z-11,” dedi Lasher, Katharine’e bakarak.

Katharine’in yumuşak, meraklı gözlerinin altında halkalar vardı ve Lasher adını söyleyince toplantı, yeraltı odası, hepsi, temiz genç kız dünyasında birdenbire karşısına dikilmiş gibi irkildi. “Oh,” dedi ve masanın üstünde önünde duran kâğıtları karıştırdı. “Şu anda elimizde yedi yüz elli sekiz tane hayalet gömleği var. Kotamızın şu anda bin olması gerekiyordu,” dedi bitkin bitkin. “Ama Mrs. Fishbein—”

“İsim vermek yok!” diye bağırdı birkaç  ye.

“Pardon.” Katharine kızardı ve k ğıtlarına göz attı. “Yani X-229’un gözünde katarakt çıktı, bu yüzden tasarım işine ara vermek zorunda kaldı. Aynı zamanda kırmızı kablo sıkıntısı var.”

“A-12!” dedi Lasher.

“Evet, efendim,” dedi esmer bir adam. Paul adamı tanıdı; Fabrika güvenlik muhafızlarından biriydi bu, üniforması yoktu tabii. A-12 kırmızı kablo talebini not aldı ve utangaç utangaç Paul’e sırtıttı.

“Dikilmiş olan gömlekler paket edildi. Sevk edilmeye hazır,” dedi Katharine.

“Çok güzel,” dedi Lasher. “G-17, rapor edecek bir şeyin var mı?”

Bud Calhoun gülümsedi, geriye yaslandı ve ellerini ovuşturdu. “Her şey yolunda. L-56’nın yerinde karanlık bir gecede denemek üzere iki model hazırladım.”

“Bir fabrika çitinden geçebilecekler mi?” diye sordu Lasher.

“Tereyağından kıl çeker gibi,” dedi Bud, “hem de alarmı harekete geçirmeden.”

“Alarm harekete geçmiş geçmemiş kimin umurunda?” dedi Finerty. “Bütün memleket zaten ayağa kalkmış olacak.”

“Öylesine söyledim işte,” dedi Bud. “Bir fikrim daha var. Alet telefon sistemine elektrik verecek, böylece yardım istemek için telefon etmeye çalışan muhafızlar dümdüz yere yapışacaklar.” Neşeyle kıkırdadı.

“Telefon tellerini keseceğiz sanıyordum.”

“Onu da yapabiliriz herhalde,” dedi Bud.

“Senden istediğimiz,” dedi Lasher, “fabrika çitlerini ezip geçebilecek iyi, pratik, ucuz bir zırhlı araba tasarımı. Bütün memleketteki insanlarımızın külüstür otolar ve maden levhalar kullanarak şipşak yapabilecekleri bir şey.”

“Onu zaten yaptık ya,” dedi Bud, “şimdi düşündüğüm şey, onları gerçekten aldatmanın bir yolunu bulmak. Bak, istersek şöyle bir şey yapabiliriz, diye düşündüm...”

“Toplantıdan sonra anlat,” dedi Lasher.

Bud’ın bir an neşesi kaçtı, sonra önündeki bir bloknota çiziktirmeye başladı. Paul zırhlı bir araba çizmiş olduğunu gördü, buna antenler, radarlı bir kubbe, sivri çubuklar, sopalar ve başka katliam aletleri eklemekteydi. Gözleri Paul’ünkilerle karşılaştı ve başını salladı. “Çok ilginç bir problem,” diye fısıldadı.

“Pekâlâ,” dedi Lasher. “Üye toplama. D-71, bize söyleyecek bir şeyin var mı?”

“O Pittsburgh’da,” dedi Finnerty.

“Doğru,” dedi Lasher. “Unuttum. Oradaki Moose’larla¹³ ne yapabileceğine bakacaktı.”

Luke Lubbock birkaç kere boğazını temizledi ve kâğıtları hışkırdattı. “Benden raporunu vermemi rica etti, efendim.”

“Ver bakalım.”

“Asil Parmalılar’ın her kolunda bir adamımız var. Yani elli yedi dernek kolunda.”

“İyi adamlar mı?” dedi biri.

“D-71’e güvenebilirsiniz,” dedi Lasher. “Onun veya adamlarının işe aldığı herkes aynen senin gördüğün muameleyi görür. Önce uyuşturucu katılmış içki, sonra sodyum pentotal altında sorgu.”

“Oldu,” dedi soruyu soran adam. “Oyunun bu aşamasında kim-senin su koyvermesini istemiyorum, o kadar.”

“Sakin ol,” dedi Finnerty sertçe, ağzının kenarından.

“O da mı?” dedi soruyu soran, Paul’ü göstererek.

“Özellikle o,” dedi Lasher. “Proteus hakkında kendisinin bilse şaşacağı şeyler biliyoruz.”

“İsim vermek yok,” dedi Paul.

Herkes güldü. Toplantının gerginliğini gideren bir şaka gibi herkesçe hoş karşılanmışa benziyordu.

“Komik olan ne?” dedi Paul.

“Asıl isim sensin,” dedi Lasher.

“Dur bir dakika—”

“Derdin ne? Hiçbir şey yapman gerekmiyor,” dedi Finnerty. “Ne şans ama Paul. Sırf orada oturup polislerden uzak durarak davaya hizmet edebilmeyi *biz* istemez miydik? Sorumluluk yok, göze alınacak risk yok.”

13 Bir hayır derneği üyeleri.

“Kolaya benziyor,” dedi Paul. “Ama yeterince kolay değil. Ben bu işte yokum. Kusura bakmayın.”

“Seni öldürürler,” dedi Finnerty.

“Onu sen de öldürürdün, öldürmen istense,” dedi Lasher.

Finnerty başını salladı. “Doğru, Paul, öldürürdüm. Mecbur olurdum.”

Paul sandalyesine geri çöktü. Kendisine sunulan hayat veya ölüm seçeneklerine pek şaşırmadığını fark etti. Öylesine *kesin* bir durumdu ki daha önce böylesiyle hiç karşılaşmamıştı. Burada doğru dürüst siyah beyazlar vardı, sanayide çalışırken aralarından seçmek zorunda olduğu bulanık pastel renkler değil. Bunun böyle söylendiğini duymak, *Dediğimizi yap veya öl*, denmesi, birkaç saat önce verilen uyuşturucuyla aynı azat edici etkiye sahipti. Herkesçe aşikâr olan sebeplerden dolayı kendi kararlarını kendi veremiyordu.

Paul sandalyesine yaslandı ve olan bitenleri gerçek bir ilgiyle seyretmeye başladı.

Luke Lubbock, D-71’in ülke sathındaki derneklerden üye toplama konusundaki raporunu okumayı bitirdi. Bütün önemli sanayi şehirlerindeki bütün önemli sosyal örgütlerin içinde en az iki tane etkin Hayalet Gümlek Derneği üyesine sahip olmak olan hedef, yüzde altmış gerçekleşmiş bulunuyordu.

“S-l, kendi namına söyleyecek neyin var?” dedi Lasher.

“*Liderin kim olduğuna dair söylentiler yayıyoruz*,” dedi Finnerty. “Birkaç gün sonra yapacağı etki meydana çıkar.”

“Etkinin iyi olmaması için hiçbir sebep göremiyorum,” dedi Lasher.

“Üye toplama artık şehre yayılmalı,” dedi Finnerty.

“Televizyon kumarbazından ne sonuç alındı?” diye sordu Fabrika güvenlik muhafızı.

“Alfy Tucci mi?” dedi Finnerty.

“İsim vermek yok!”

“O ismi istediğiniz kadar söyleyin,” dedi Lasher asık bir suratla. “O bizden değil.”

“Doğru,” dedi Finnerty. “O hiç kimseden yana değil, asla da olmayacak. Hiçbir şeye katılmadı, babası da hiçbir şeye katılmamıştı, büyükbabası da öyle. Bir oğlu olsa o da hiçbir şeye katılmaz.”

“Sebebi ne?” diye sordu Paul.

“Yapabileceği tek şeyin, binlerce insanı temsil etmeye çalışmadan önce kendinin neyi temsil ettiğini öğrenmek olduğunu söylüyor,” dedi Finnerty.

“Bazı koşullar sağlanırsa katılma olasılığı var mı?” diye sordu gevşek üye toplama yöntemleri konusunda kaygılanan adam.

“Var,” dedi Finnerty. “Herkesin tıpkı Alfı Tucci’ye benzeyip onun gibi düşünmesi.”

Lasher kederle gülümsedi. “Büyük Amerikan bireyi,” dedi. “Çağlar boyunca özgür düşüncenin sembolü olduğunu düşünüyor. Kendi ayakları üzerinde duruyor, yalnız ve hareketsiz. Hava şartlarına dayanabilse ve yemek yemek zorunda olmasa iyi bir elektrik direği olurdu. Pekâlâ, neredeydik?”

“Gün kararlaştırıldı mı?” diye sordu Mr. Haycox kibarca.

“Olmasından iki gün önce bir tarih kararlaştıracamız, ondan önce değil!” dedi Lasher.

“Bir soru da ben sorabilir miyim?” dedi Paul.

“Neden olmasın? Kimsenin hakkını yemedim şimdiye kadar.”

“Bu tarihte, genel olarak, ne olacak?”

“Mühendis ve müdürlerinkiler hariç ülkedeki bütün sosyal örgütlerin her dernek kolunda özel bir toplantı yapılacak. Bu örgütlerde söz hakkına sahip büyük şahıslar olan adamlarımız bu toplantılarda üyelere, bütün ülkede insanların önlerine gelen otomatik fabrikayı yıkmak ve Amerika’yı insanlara geri vermek üzere

sokaklara dökülmüş olduklarını söyleyecekler. Sonra hayalet gömleklerini giyecek ve aralarına yerleşmiş birkaç adamımızla başlayarak, kim takip ederse onlara önderlik edecekler.”

“Buradaki grup, ana karargâh grubu ama bölgesel ve yerel kimseler kendi alanlarından sorumlu olmak üzere, hareketimiz büyük ölçüde dağılmış durumda. Onlara örgütlenme, üye toplama, hedefler ve taktikler konusunda yardımcı oluyoruz ama büyük gün gelince, herkes kendi başlarına kalacak. Daha büyük, daha merkezi bir örgütümüz olmasını isterdik. Ama bu şekilde polisin bizi bulma ihtimali de kat kat artardı. Hâlihazırda polis kim olduğumuzu ve elimizde ne olduğunu bilmiyor. Kâğıt üzerinde pek önemli görünmüyoruz. Fakat aslında, insanlarımızı doğru yerlere koyarsak mütahiş bir katılım potansiyelimiz var.”

“Kaç kişinin sizi takip edeceğini sanıyorsunuz?” dedi Paul.

“Sıkıntıdan patlayan veya işlerin gidişatından bıkmış olan bütün insanların,” dedi Lasher.

“Hepsinin,” dedi Finnerty.

“Ya sonra?” dedi Paul.

“Sonra temel değerlere, temel erdemlere kavuşacağız!” dedi Finnerty. “Erkek, erkek işini, kadın, kadın işini yapacak. İnsanlar fikirlerini kendileri üretecekler.”

“Üretecekler dedin de aklıma geldi,” dedi Lasher. “EPICAC’ı kim halledecek?”

“D-71’den son duyduğuma göre, Roswell’deki Moose’lar ile Elk’ler¹⁴ arasında kararlaştırılacak,” dedi Luke Lubbock.

“İkisi de yapsın,” dedi Lasher. “G-17, EPICAC’ı safdışı bırakma konusunda parlak bir fikrin var mı?”

“En iyisi,” dedi Bud, “kola makinelerine bir çeşit bomba koymak bence. Her odada bir tane var. Böylece, topunu havaya uçurmuş oluruz, bir kısmını değil.” Elleri havada dolaşıyor, kola makinelerine

14 Bir hayır derneği üyeleri.

konacak bir bubi tuzağı şekillendiriyordu. “Anladın mı? Bir kola şişesi al, içine nitro doldur. Sonra da—”

“Pekâlâ. Bir taslak çiz ve D-17’ye ver, o da gerekli insanlara verir.”

“Ve buum!” dedi Bud, yumruğunu masaya vurarak.

“Harika,” dedi Lasher. “Aklında başka bir şey olan?”

“Ya Ordu?” dedi Paul. “Ya onlar harekete geçirilirse ne olacak?”

“Biri onlara gerçek silah ve mühimmat verecek kadar çılgınsa iki taraf da havlu atsa iyi eder,” dedi Lasher. “Çok şükür, bunu iki taraf da biliyor.”

“Peki, şu anki konumumuz nedir?” diye sordu sinirli adam.

“Ne kötü ne iyi,” dedi Lasher. “Bizi zorda bırakırlarsa şu anda oldukça iyi bir gösteri sergileyebiliriz. Ama iki ay daha beklersek onları gerçekten şaşkına çevirebiliriz. Pekâlâ, bu toplantıya son verelim ki hepimiz işimizin başına dönebilelim. Nakliye?”

Raporlar böylece devam etti: nakliye, iletişim, güvenlik, maliye, tedarik, taktik...

Paul sanki temiz, düz bir çatı kirişinin kabuğu soyulmuş ve içindeki, tüneller ve ince zarlardan oluşan beyaz karınca kolonisini görmüş gibi hissediyordu kendini.

“Umumi haberleşme?” dedi Lasher.

“Sınıflandırma numaraları yüzün altında olan bütün bürokratlara, mühendislere ve müdürlere uyarı mektupları yolladık,” dedi Profesör von Neumann. “Birer nüsha da haber servisine, radyo istasyonlarına ve televizyona gitti.”

“Çok iyi bir mektup,” dedi Finnerty.

“Siz de duymak ister misiniz?” dedi von Neumann.

Masanın etrafındakiler baş salladılar.

“Hemşehriler,” diye okudu Profesör—

“İtiraf etmeliyiz ki, hepimiz bu işin içindeyiz. Ama—

“Son zamanlarda gelişmeyi övmekte hepimizden öndeydiniz, büyük ve sürekli maddi değişikliklerin yarattığı iyilikleri övdünüz.”

“Siz, mühendisler, müdürler ve bürokratlar, yüksek zekâlı, insanlar arasında hemen hemen bir tek siz, insanlık durumunun, elindeki enerjiyi kullanma gücü ve araçlarıyla doğrudan orantılı olarak geliştiğine inanmaya devam ettiniz. Buna, tarihteki en korkunç üç savaş boyunca inandınız; bu, anıtsal bir inanç gösterisidir.”

“Tarihteki en küçültücü barış zamanında buna inanmaya hâlâ devam ediyor olmanız ise düşük zekâlılar için bile en azından rahatsız edici, düşünceli insanlar içinse düpedüz dehşet vericidir.”

“İnsan sonsuz barış Cennetine girebilmek için Kıyamet Gününden sağ çıkmıştır ama gelgelelim, orada tadını çıkarmayı umduğu her şeyin, gururun, itibarın, özsaygının, yapmaya değer işlerin insan tüketimine uygun olmadığı hükmüyle karşılaşmıştır.”

“Tekrar ediyorum, hepimiz bu işin içindeyiz ama geri kalanlarımız, geçerli ve basit gördüğümüz sebeplerden dolayı, makinelerin kutsal hakları, randıman ve örgütlenme hakkındaki fikrimizi değiştirmiş bulunmaktayız; tıpkı başka çağlardaki insanların kraların kutsal hakları, pek çok şeyin kutsal hakları hakkında fikir değiştirdiği gibi.”

“Son üç savaş boyunca, teknolojinin güç ve kapsamının artması hakkı, ulusça hayatta kalabilmemiz açısından hiç şüphesiz hemen hemen kutsal bir haktı. Amerikalılar hayatlarını üstün makinelere, tekniklere, örgütlemeye, müdür ve mühendisler borçludur. Savaştan sağ çıkabilmemizi sağlayan bu vasıtalar için Hayalet Gömlek Derneği ve ben, Tanrı’ya şükrediyoruz. Fakat savaş zamanında savaşı kazanmak için kullandığımız yöntemlerle barış zamanında kendimize iyi hayatlar temin edemeyiz. Barışın sorunları her bakımdan çok daha ayrıntılıdır.”

“Makinelerin, randımanın ve örgütlemenin kapsam, güç ve karmaşıklık açısından sürekli olarak, savaşta olduğu gibi barışta

da artmasını gerektiren tabii veya kutsal bir kanun olduğunu kabul etmiyorum. Ve bunların, tehlikeli bir kanun yokluğu sonucunda şu anda büyümekte olduğunu görüyorum.”

“Kültürümüzün sizin özel sorumluluğunuz altında bulunan kısmındaki bu kanunsuzluğa dur deme zamanı gelmiştir.”

“Ekonomik açıdan insanların yerini alabilecek makine, teknik veya örgüt şekilleri, insanların isteklerini kaale almadan, insanların yerini almaktadır. Bu ille de kötü bir şey demek değildir ama insanların isteklerini kaale almadan bunu yapmak kanunsuzluktur.”

“İnsan hayatında bunun sonucunda doğabilecek değişiklikler göz önüne alınmadan, hiç durmadan yeni makineler, yeni örgüt şekilleri ve randımanı artırmak için yeni yollar üretilmektedir. Bunu, hayat tarzları üzerindeki etkilerini düşünmeden yapmak, kanunsuzluktur.”

“Gerek ben, gerekse Hayalet Gömlek Derneği üyeleri, kendimizi bu kanunsuzluğu sona erdirmeye, dünyayı insanlara geri vermeye adanmış bulunmaktayız. Diğer çareler tükenirse kanunsuzluğu sona erdirmek için zor kullanmaya da hazırız.”

“Erkek ve kadınların makinelerin yöneticileri olarak işlerine geri döndürülmelerini ve makinelerin insanlar üzerindeki egemenliğinin azaltılmasını teklif ediyorum. Ayrıca, teknoloji ve örgütlenmedeki değişimlerin hayat tarzları üzerindeki etkilerinin dikkatle göz önüne alınmasını ve değişimlerin bu doğrultuda yapılmasını veya kısıtlanmasını teklif ediyorum.”

“Bunlar radikal, yürürlüğe koyması son derece güç tekliflerdir. Fakat yürürlüğe konma gereklilikleri bütün bu güçlüklerden çok daha büyüktür; ulusal kutsal üçlümüz olan Randıman, Ekonomi ve Kalite’ye duyulan ihtiyaçtan ise kat kat büyüktür.”

“İnsanlar, doğaları gereği kendilerini faydalı hissetmelerini sağlayacak işlerle uğraşmadıkça mutlu olamazlar. Dolayısıyla bu işlere tekrar katılmaları sağlanmak zorundadır.”

“Ben ve Hayalet Gömlek Derneği’nin üyeleri inanıyoruz ki:

“Kusurlulukta erdem olması gerekir çünkü insan kusurludur ve İnsan’ı, Tanrı yaratmıştır.”

“Zayıflıkta erdem olması gerekir çünkü İnsan zayıftır ve İnsan’ı, Tanrı yaratmıştır.”

“Randımansızlıkta erdem olması gerekir, çünkü İnsan randımansızdır ve İnsan’ı, Tanrı yaratmıştır.”

“Hem zeki hem aptal olmakta bir erdem olması gerekir çünkü İnsan bir zekidir, bir aptal ve İnsan’ı, Tanrı yaratmıştır.”

“Belki İnsan’ı Tanrı’nın yarattığını antika ve boş bir kavram olarak görüyorsunuz.”

“Fakat ben bunu, kanunsuz teknolojik gelişmeye duyulan aşırı güvenin ima ettiği inançtan, yani insanın, kendinin daha dayanıklı ve daha randımanlı suretlerini yaratmak, dolayısıyla kendi süregelen varlığını haklı çıkaracak her şeyi yok etmek için yeryüzünde olduğu inancından çok daha savunulmaya layık bir inanç olarak görüyorum.”

Saygılarımla, Doktor Paul Proteus”

Profesör von Neumann gözlüklerini çıkardı, gözlerini ovuşturdu ve gözlerini önündeki bir ataşa dikerek birinin bir şey söylemesini bekledi.

“Evet,” dedi nakliye başkanı ihtiyatla. “Biraz uzun boylu ama değil mi?”

“Gayet iyiydi bence,” dedi güvenlik başkanı, “ama içinde bir şey daha olması gerekmez mi, yani şey hakkında... Kelime seçmekte iyi değilimdir ama başka biri düzeltebilir. Bunu güzelce nasıl söyleyeceğim bilmiyorum.”

“Bir dene,” dedi Finnerty.

“Yani, artık kimse kimse için şu kadarcık kıymeti yokmuş gibi hissediyor ve insanların kendi yaptıkları şeyler başlarına dert oluyor, bu da çok berbat bir şey.”

“Mektupta bunlar yazılı,” dedi Lasher.

Paul kibarca öksürdü. “Bunu benim imzalamamı mı istiyorsunuz?”

Von Neumann şaşırması gibiydi. “Bunlar saatler önce imzalanıp postalandı bile. Sen uyurken.”

“Teşekkürler.”

“Bir şey değil, Paul,” dedi profesör dalgın dalgın.

“Yeni yöneticiler konusunda bize uyacaklarını zannetmiyorsunuz herhalde,” dedi sinirli adam.

“Tabii ki hayır,” dedi Lasher. “Ama adımızı her yerde duyuracağı kesin. Büyük gün geldiği zaman, saflarımızın çok geniş olduğunu herkes bilsin istiyoruz.”

“*Polisler!*” diye bağırdı biri odalar ağının içinde bir yerden. Silahlar patladı, uzaktan yankılandı.

“Batı Çıkışı!” diye emretti Lasher.

Kâğıtlar masadan kapıldı, zarflara tıklandı; lambalar söndürüldü. Paul karanlık koridorlarda kaçan kalabalıkla beraber sürüklendiğini hissetti. Kapılar açılıp kapanıyor, insanlar sütunlara ve birbirlerine çarpıyor ama kimse bağırışmıyordu.

Aniden, Paul diğerlerinin ayak seslerinin kesildiğini ve sadece kendi ayak sesinin yankılarını takip ettiğini anladı. Nefes nefese, polislerin yankılanan haykırıışları ve koşuşan ayak seslerinden bir kâbusun içinde sendeleyerek, koridorlar ve odalar arasında bir oraya bir buraya giriyor ama her seferinde çıkmazlarla karşılaşılıyordu. Sonunda, bunlardan birinden geri dönerken bir el fenerinin ışığı gözlerinde parladı.

“İşte biri orada, Joe. Yakala şunu!”

Paul iki yumruğunu da sallayarak el fenerinin üstüne hücum etti. Bir şey başının yanına çarpınca ıslak yere yapıştı.

Bir sesin, “Bu kaçamadı hiç değilse,” dediğini duydu.

“Kötü vurdun ama.”

“Bu baş belası sabotajcıları hafife almaya gelmez.”

“Önemsiz biri olmalı, ha?”

“Tabii ya ne sandın? Bu çıkış yolunu bilmiyormuş gibi yalnız başına olduğu yerde dolanıp duranın Proteus olduğunu mu sandın? Proteus şimdiye kadar çoktan öteki şehre kaçmıştır, her şeyden önce kendi poposunu kurtarma derdinde.”

“Sabotajcı pezevenk!”

“He ya! Pekâlâ, sen! Ayağa kalk, sallanma!”

“Ne oldu?” diye geveledi Paul.

“Polis. Proteus’un kışını kurtarayım diye kafan patladı. Niye aklınızı başınıza toplamıyorsunuz ki? Delinin teki o herif. Kral olacağım diye koymuş kafasına bir kere.”

Paul'ün polis karakolunun bodrumundaki hücre arkadaşı Harold adında ufak tefek, zarif, genç bir zenciydi. Adi sabotaj suçuyla hapse atılmıştı. Yatak odasının penceresinin dışındaki bir sokak lambasının üzerine yerleştirilmiş bir trafik güvenliği eğitim kutusunu parçalamıştı. Bir teyp kaydı ve hoparlörden oluşan bir aletti bu.

“‘Dikkat edin!’ diyor. ‘Sakın sokağın orta yerinden karşıdan karşıya geçmeyin!’” dedi Harold, teyp kaydını taklit ederek. “İki yıl, bu ağzı kalabalıkla beraber yaşadık. Ne zaman biri gelip elektrikli gözüne bassa ağzı kalabalık, durur mu, o da başlar konuşmaya. ‘Park edilmiş iki arabanın arasından karşıya geçmeyin,’ der. Kim olursa olsun, saat kaç olursa olsun. Ağzı kalabalığın umurunda mı? İlle yardımcı olacak. ‘Dikkatli olun! Şunu yapmayın! Bunu yapmayın!’ Sabahın üçünde pis bir it bile geçse, ağzı kalabalık, içine para atmışlar gibi başlar: ‘Araba kullanırken,’ der pis ite, ‘araba kullanırken içki içmeyin!’ Sonra sarhoşun biri gelir sürüne sürüne, bizim boşboğaz ona ne derse beğenirsin? Şehir kanunlarına göre her bisikletin arkasında bir reflektör olması lazım!”

“Kaç gün yatacaksın?” dedi Paul.

“Beş gün. Hâkim, hiç yatmadan çıkabilirsin, dedi. Tek yapmam gereken, pişmanım, demekmiş. Ama ben bunu yapmayacağım çünkü” dedi Harold, “pişman değilim.”

Paul, Harold'ın kafasının, onun meselelerini irdelemeyecek kadar kendi şeref gösterisiyle dolu olduğuna memnundu. Bu meselelerden

bahsetmek Paul'e acı vereceğinden değil, tarif etmesi son derece güç olduğundan. Kendi motivasyonu belirsizdi, oyun çok büyüktü ve sonuç, Paul'ün gördüğü kadarıyla, henüz açığa çıkmamıştı. Bütün maceraları boyunca, tayfası tarafından terk edilmiş bir gemi gibi bir o yana bir bu yana çarpılmıştı. Henüz dümeni ele geçirmemişti.

Müdür ve mühendisler onun hâlâ kendi adamları olduğuna inanıyorlardı. Aynı şekilde, Hayalet Gömlek Derneği de onlara ait olduğuna ikna olmuş durumdaydı ve her iki taraf da onun için orta bir yol olmadığını açıkça belirtmişti.

Polisler Paul'ün kimliğini öğrendikleri zaman IQ'sundan ve suç hiyerarşisindeki mevkiinden, suçluların başı, sabotajcıların sözde kralı olmasından dolayı mahcup olmuşlardı. Ilium polis kuvvetlerinde bununla mukayese edilebilecek bir makam yoktu ve polisler, tevazu ile ve hayat boyu maruz kaldıkları telkinlerden dolayı, onu sorguya çekmek için yeterli sınıflandırma numaraları ve IQ'ları olan kişiler getirtmişlerdi.

Bu arada Paul ve Harold vakit öldürüyorlardı.

“Şuncacık bile pişman değilim,” dedi Harold. “Bu pat pat da ne?”

Düzensiz tıkırtı, Paul ve Harold'ın hücrelerini yandaki kanun düşmanları için olan tamamen kapalı odadan ayıran metal duvarın öbür tarafından geliyordu.

Paul deneme olsun diye kendi tarafından duvarı tıklattı.

“On dört - on iki - on altı,” diye geldi cevap. Paul okul çocuklarına has şifreyi tanıdı: A için bir, B için iki...” On dört - on iki - on altı” “Kim?” demekti.

Paul adını tıklattı ve aynı soruyu o da sordu.

“Sekiz— bir— yirmi bir— yirmi dört— on.”

“Garth!” dedi Paul yüksek sesle, sonra da, “Sıkı dur, ahbap,” diye tıklattı, içinde tuhaf bir duygu kabardı ve bunu çözümülemesi bir an sürdü. Bütün düzenli hayatı boyunca ilk defa başka bir insanla derin bir talihsizliği paylaşıyordu. Kader renksiz, sinirli, morali

bozuk Garth’a kanının kaynamasına sebep oluyordu, böyle bir duyguyu ne Anita’ya ne Finnerty’ye ne anne babasına ne de başka birine beslemişti. “Ağacı sen mi hallettin?”

“Ne sandın?” diye tıklattı Garth.

“Neden?”

“Oğlum GSS’de yine çaktı. Tırlattı.”

“Tanrı’m! Çok yazık,” diye tıklattı Paul.

“Dünyaya ayak bağı. İşe yaramaz.”

“Öyle söyleme.”

“Ama ağacı sadece Tanrı yaratır,” diye tıklattı Garth.

“Yaşasın fetişistler. Dünya onların,” diye tıklattı Paul.

“Bizde çürüme, aşınma.”

“Sana ne olacak?” diye tıklattı Paul.

Garth Çayırırlar’daki suçlu olarak keşfedilmesinin hikâyesini tıklattı. Öfkeyi, tehditleri, yaralı meşe için dökülen samimi gözyaşlarını. Onu Konsey Binası’na kapatmışlar ve düzinelerce kızgın, fanatik genç mühendis ve müdür kapıda nöbet beklemişti. En ağır cezaya çarptırılacağına yemin etmişlerdi. Yıllarca hapis, onu silip süpürecek para cezaları...

Polis onu tutuklamak üzere adaya geldiği zaman, kodamanların histerisi onlara da sirayet etmiş ve Garth’ı yüzyılın en korkunç suçlularından biri muamelesine tabi tutmuşlardı.

“Buraya geldiğimizde beni suçlu olarak kaydettikleri zaman uyandılar ancak,” diye tıklattı.

Garth’ın suçundan kendi de dehşete düşmüş olan Paul’ün kafası karıştı. “Nasıl yani?” diye tıklattı.

“Hıh!” diye tıklattı Garth. “Suçum ne?”

Paul hayretle güldü. “Ağaç katliamı mı?” diye tıklattı.

“Ağaç katliamına teşebbüs,” diye tıklattı Garth. “Ağaç hâlâ yaşıyor, gerçi bir daha hiç palamut veremeyecek herhalde.”

“Proteus!” diye seslendi hücredeki hoparlör. “Ziyaretçilerin var. Sen olduğun yerde kal, Harold.”

“Zaten hiçbir yere gitmiyorum çünkü pişman değilim,” dedi Harold. “‘Dikkat edin, etrafınıza bakın. Trafiğe yüzünüzü dönerek yürüyün.’”

Hücrenin kapısı otomatik olarak açıldı ve Paul ziyaretçi odasının yeşil kapısına doğru yürüdü. Yeşil kapı da açıldı, arkasından fısıltıyla kapandı ve Paul kendini Anita ve Kroner ile yüz yüze buldu.

İkisi de cenazeye gider gibi, ölüyle şaşaa yarışına girmek istemezmiş gibi giyinmişlerdi. Anita ciddiyetle, hiç konuşmadan bir sütlü içecek ve bir deste çizgi roman uzattı. Peçesini kaldırdı ve yanağından öptü:

“Paul, oğlum,” diye guruldadı Kroner. “Zor oldu, değil mi? Nasılsın, oğlum?”

Paul kocaman, kuvvetini emen, babacan ellerden bir adım uzaklaştı. “Sağ olun, iyiyim.”

“Tebrikler, Paul, sevgilim,” dedi Anita, incecik bir sesle.

“Ne için?”

“Biliyor, oğlum,” dedi Kroner. “Gizli ajan olduğunu biliyor.”

“Ve seninle gurur duyuyorum.”

“Ne zaman çıkacağım?”

“Hemen. Hayalet Gömlekler hakkında ne öğrendiğini, kim olduklarını, nasıl çalıştıklarını yazar yazmaz,” dedi Kroner.

“Evin hazır seni bekliyor,” dedi Anita. “Eski moda, Amerikan usulü bir hoş geldin partisi yapalım diye hizmetçiye izin verdim, Paul.”

Paul bu eski moda havayı yaratışını gözünde canlandırabiliyordu. Elektronik toz çökelticinin filtresine bir damla tütsü koyuşunu,

bifteklerin buzunu çözüp uygun bir zamanda radarlı fırına sürecektir olan ana kumanda panelinin saatini kuruşunu ve tam eşikten geçerken televizyonu açışını. İlkel ve ısrarcı bir iştahla tahrik olan Paul bu teklifi enine boyuna tarttı. Daha yüce bir insan ihtiyacının, onunla bir daha hiç yatmasa da umurunda olmadığını, hissetmese de düşünmesini sağlayan bir ihtiyacın ağır bastığını görünce memnun oldu. Anita da bunu sezmiş gibiydi ve seks hariç Paul'ü ilgilendirecek herhangi bir yetenekten yoksun olduğu için ona hoş geldin diyen ve onu bağışlayan tebessümü yüzeysel ve soğuk bir hal aldı.

“Korumaların sonra da yiyebilir,” dedi Kroner. Kıkırdadı. “Hayalet Gömlekler için amma da mektup yazmışsın yani. Kulağa harika geliyordu, içinden bir anlam çıkarmaya çalışıncaya kadar tabii.”

“Çıkaramadınız mı?” dedi Paul.

Kroner başını salladı. “Laf kalabalığı.”

“Ama bahse girerim hiç ummadığın bir şeye sebep oldu,” dedi Anita. “Ona ben söyleyebilir miyim yeni iş konusunu?”

“Evet, Paul,” dedi Kroner, “Doğu Bölgesi'nin yeni bir mühendislik müdürüne ihtiyacı var.”

“Bu kişi de *sensin*, sevgilim!” dedi Anita.

“Mühendislik müdürü mü?” dedi Paul. “Peki ya Baer?” Paul nedense kendi dünyası çığrından çıkarken başkalarının sıkı duracağını ummuştur. Ve buna tabii ki dünyanın en sağlam şeyiymiş gibi görünen, dâhi mühendis Baer ile teknolojiye inanç abidesi Kroner'in birliği de dâhildi. “Ölmedi, değil mi?”

“Hayır,” dedi Kroner üzgün üzgün, “hayır, hâlâ yaşıyor. Fiziksel olarak yani.” Masaya bir mikrofon koydu ve Paul rahatça tanıklık yapabilsin diye bir sandalye çekti. “Kim bilir, belki de böylesi daha iyi. Zavallı Baer hiçbir zaman yeterince sağlam değildi.” Mikrofonu düzelitti. “Tamam. Şimdi, buraya gel, Paul, oğlum.”

“Baer'e ne oldu?” diye ısrar etti Paul.

“Ah,” diye içini çekti Kroner. “O saçma mektubu okudu, masasının çekmecelerini boşalttı ve çekip gitti. Tam şuraya otur, Paul.”

Öyleyse, diye düşündü Paul, mektup *o kadar* iyiydi demek, en azından bir adamın hayatını altüst ettiğine şaşarak. Ama belki de diye düşündü, mektup Baer’in desteğini, cevaplandırılmaz oluşundan çok, karşı görüşün dile getirilmemiş olmasından dolayı kazanmıştı. Kroner’den daha seri düşünen biri orada olsa ve mektubun içeriğine itiraz etseydi belki Baer hâlâ Albany’deki işinin başında olurdu. “Mektuba gösterilen resmi tepki nasıldı?” diye sordu Paul.

“‘Çok Gizli’ olarak dosyalandı,” dedi Kroner, “böylece mektubu dağıtmaya kalkan herkes Ulusal Güvenlik Kanunu kapsamına girecek. Onun için meraklanma, evlat, bu iş buraya kadar.”

“Resmi bir cevap verilecek ama değil mi?” dedi Paul.

“Bu onların ekmeğine yağ sürmek, bu Hayalet Gömlek saçmalığının sistemin dikkatine değer bir şey olduğunu açıkça kabul etmek olmaz mı? Onların da istediği bu zaten. Haydi, gel, otur şuraya, şu işi bir an önce bitirelim, evine git ve bir güzel dinlen.”

Paul dalgın dalgın mikrofonun önüne oturdu ve Kroner kayıt cihazını açtı. Hayalet Gömlek Derneği’ne gösterilen resmi tepki, pek çok şeye gösterilen resmi tepkinin aynıydı: göz ardı etmek. Acil ve karmaşık konuların Çayırılar’daki yıllık tutku oyunlarında göz ardı edildiği gibi. Fikirleri resmen tanımak veya tanımamak sanki onların hayatı veya ölümü demekti. Bu tepkide şu meşhur Çayırılar takım ruhu, yani sistemi sözde bir arada tutacak olan ruh da vardı: karşı tarafın kazanmak ve küçük düşürmekten başka bir şey istemediği ve yarışmanın hedefinin mutlak zafer, akla gelen diğer tek seçeneğin ise alçaltıcı bir yenilgi olduğu sanısı.

“Söyle bakalım,” dedi Kroner, “bu maskaralığın, bu Hayalet Gömlek Derneği’nin başında gerçekte kim var?”

İşte Paul’e aylar önce, Kroner’in çalışma odasında bir an görünüp kaybolan en eski yol ayrımlarından biri yine karşısına çıkmıştı. Şu veya bu yolu seçmenin makinelerle, hiyerarşiyle, ekonomiyle,

sevgiyle, yaşla hiç ilgisi yoktu. Bu tamamen içsel bir konuydu. Altı yaşını geçen her çocuk bu yol ayrımını tanıyor, iyilerin ve kötülerin neler yaptığını biliyordu.

Bu yol ayrımı bütün dünyadaki halk öykülerinde sık sık rastlanan bir yol ayrımıydı ve iyilerle kötüler, ister kovboyların deri pantolonlarını, ister külot pantolon, ister yün battaniye, ister leopar derisi, ister bankacıların gri, çizgili kostümelerini giymiş olsunlar, hepsi burada ayrılırdı.

Kötüler muhbir olurdu. İyiler olmazdı. Ne zaman olursa olsun, ne olursa olsun.

Kroner boğazını temizledi. “”Liderleri kim?’ dedim, Paul.”

“Benim,” dedi Paul. “Ve keşke daha iyi bir lider olsaydım.”

Bunu söylediği an doğru olduğunu anladı ve babasının bildiği bir şeyi de anladı: ait olmanın ve inanmanın ne demek olduğunu.

“Doğruyu, bütün doğruyu ve sadece doğruyu söyleyeceğinize yemin eder misiniz?”

“Ederim,” dedi Paul.

Mahkemedeki televizyon kameraları, önce yüzüne sonra da, Ilium Federal Mahkemesi’nin güney duvarındaki tabloyu elli milyon televizyon ekranına yansıtma üzere salona döndü. Doktor Paul Proteus’un yanında ve yukarısında Yargıç oturuyordu. Gökyüzü Müdürü, diye düşündü Paul. Şahit koltuğunda oturan suçlu ise bir insandan çok, eski moda bir telefon santralini andırıyordu; bileklerinden, koltuk altlarından, göğsünden, şakaklarından ve avuçlarından sıcaklığa, kan basıncına ve neme duyarlı aletlerin kabloları sarmaktaydı. Bunlar da şahit koltuğunun altındaki gri bir kutuya bağlıydı, bulgular burada yorumlanarak Paul’ün başının üstündeki doksan santim çapındaki bir kadrana iletilmekteydi.

Kadranın şu anda aşağıda duran milli gösterge iğnesi, sağ taraftaki siyah bir D ile sol taraftaki kırmızı bir Y veya aralarındaki ihtiyari olarak çizilmiş bir seri nokta arasında kolayca gidip gelebilecek şekilde yapılmıştı.

Paul sabotaj eylemini savunmaya işbirliği yapma suçunu kabul etmişti zaten. Fakat şu anda, tutuklanışından üç hafta sonra, vatan hainliği suçuyla yargılanıyordu.

“Doktor Paul Proteus,” dedi savcı pis bir edayla. Televizyon kameraları bu küçümser ifadesini yakından çekti, ardından Paul’ün

alındaki boncuk boncuk terleri gösterdi. “Sabotaj eylemini savunmaya işbirliği suçunu kabul ettiniz, öyle değil mi?”

“Öyle.” İğne D’ye doğru gitti, sonra normal yerine döndü, böylece Paul’ün bildiği kadarıyla, bu bilginin gerçekten doğru olduğunu ispat etmiş oluyordu.

“Lideri olduğunuz bu işbirlikçilerin yöntemi, meşhur mektubunuzdan alıntılıyorum, ‘Kanunsuzluğu sona erdirmek için diğer seçenekler tükenirse zor kullanmaya hazırız,’ şeklinde. Bunlar sizin sözleriniz mi, Doktor?”

“Bir başkası tarafından yazıldı ama ben de katılıyorum,” dedi Paul.

“‘Kanunsuzluk’ kelimesi bu bağlamda, şimdiki mekanikleşmiş ekonomiye mi işaret ediyor?”

“Ve gelecekteki.”

“Anladığım kadarıyla, amacınız, insanlar üretime daha kişisel bir katılımda bulunabilsinler diye makineleri yok etmektir, öyle mi?”

“Bazı makineleri.”

“Hangi makineleri, Doktor?”

“Bunun kararlaştırılması gerekiyor.”

“Ya! Demek daha kararlaştırmadınız?”

“İlk adım, makinelerin kapsamına bir sınır konulmasında Amerikalıların fikir birliğini sağlamak olacaktı.”

“Bu fikir birliğini gerekirse zorla mı sağlayacaktınız? Bu suni koşulları, bu geriye doğru adımı Amerikan halkına zorla mı kabul ettirecektiniz?”

“İnsanları hayvanlardan ayırt eden şey, suni şeyler yapabilme yetisidir,” dedi Paul. “Bu da itibarına itibar katar bence. Ve yanlış bir yola sapıldıktan sonra geriye doğru atılan bir adım, doğru yolda atılmış bir adım demektir.”

Televizyon kameraları savcının hakikaten kızgın gözlerine iyice baktı ve içlerindeki henüz salıverilmemiş muhteşem şimşekten korkarak geri çekildi.

Paul de baktı ve savcının henüz açığa çıkarmış olduğundan çok daha fazlasını bildiğini anladı. Ama Paul savcının, sekreterinin Hayalet Gömlek Derneği'nin bir üyesi olduğunu ve Paul'ün yalan makinesinde samimi olarak kaydedilen cevaplarının, Lasher, Finnerty ve Profesör von Neumann'ın en iyi fikir ve ifadelerinin bir sentezi olduğunu bildiğinden şüpheliydi.

Paul rahattı, inandığı bir dava uğruna çok iyi reklam edilmekte olan şehitliğinin coşkusuyla doluydu. Hayalet Gömlek Derneği'nin yapmaya çalıştığı şeyin vatan hainliği olduğuna dair savcının aklında nasıl hiç kuşku yoksa kendi aklında da yoktu. Makineler ve hükümet kurumları öylesine bütünleşmişlerdi ki birine zarar vermeden diğerine saldırmaya çalışmak, bir hastayı kurtarmak için hastalıklı bir beyni çıkarmak gibi bir şeydi. İktidara el koymak gerekecekti. İyi niyetli bir el koyma da olsa sonuçta el koymaydı.

Salondaki tek eski tanıdıklar neredeyse ağlayacak gibi görünen Kroner ve şişko, domuz gözlü Fred Berringer'dı. Damacı Charley cinayetinin intikamını görmeye geldi herhalde, diye düşündü Paul.

Anita mahkemeye gelmemiştı, Shepherd da. Hayatın savaş alanındaki dikenli tellere takılmış olanlar için kısa bir dua edemeyecek kadar geleceklerini planlamakla meşguldüler herhalde. Güناهkâr kocası hakkında neler hissettiğini dünyaya göstermek için Anita'nın mahkemeye gelmesine gerek yoktu. Basına verdiği birkaç demeçte açıkça belirtmişti zaten. Paul ile daha gencecik bir kızken evlendiğini ve biraz da olsa gerçek mutluluğu bulup çıkaracak kadar gençken akli başına geldiği için Tanrı'ya şükrettiğini açıklamıştı. "Bulup çıkarmak" şehir çöplerini didiklemek ve liman diplerini taramak gibi çağrışımlar taşıdığından Paul'e çok uygun bir terim gibi görünmüştü çünkü Anita bir sonraki cümlesinde, Paul'den boşanır boşanmaz Doktor Lawson Shepherd ile evleneceğini ilan etmişti.

Paul, Anita'nın beyanlarını başkası hakkındaki dedikodularmış, mesela bir televizyon yıldız adayının orta yaşlı bir prodüktöre karşı yaptığı suçlamaları gibi can sıkıntısıyla okumuştur. Şu anda üzerinde yoğunlaştığı ve çok daha eğlenceli ve önemli olan konu, ulusal bir televizyon kanalı aracılığıyla ne kadar acı, ne kadar makine karşıtı ve Hayalet Gömlek Derneği yanlısı şey varsa onu söylemekti.

“Bu zor kullanımı... Bunu Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı savaş açmak olarak, vatan hainliği olarak algılamıyor musunuz, Doktor?” diye yaltaklandı savcı.

“Amerika Birleşik Devletleri'nin hâkimiyeti halkın elindedir, makinelerin değil; bunu geri almak, eğer isterlerse, halkın hakkıdır. Makineler,” dedi Paul, “Amerikan halkının iyi yönetim uğruna onlara isteyerek teslim ettiği şahsi hâkimiyet sınırını aşmışlardır. Makineler, örgütlenme ve randıman arayışı, Amerikan halkını özgürlükten ve mutluluk arayışından mahrum etmiştir.”

Paul başını çevirdi ve iğnenin D'yi gösterdiğini gördü.

“Şahit başını önde tutsun,” dedi Yargıç sertçe. “Doğruyu, bütün doğruyu ve sadece doğruyu söylemekten başka bir şeyle ilgilenmesin. Gösterge işini bilir.”

Savcı sanki işi bitmiş gibi Paul'e sırtını döndü, sonra aniden geri dönüp parmağını salladı. “Bir vatanseversiniz, öyle mi, Doktor?”

“Olmaya çalışıyorum.”

“Başlıca arzunuz Amerikan halkına iyi hizmet vermek mi?”

“Evet.” Kimsenin kendini hazırlamadığı bu yeni sorgulama tarzı Paul'ü şaşırtmıştı.

“Hayalet Gömlek Derneği'nin ismen lideri olarak hizmet vermekteki esas sebebiniz bu mu? İyilik yapmak mı?”

“Evet,” dedi Paul.

Bir fısıltı dalgası ve kımıldanan popoların altında gıcırdayan sandalyeler, yalan makinesinin göstergesinde bir terslik olduğunu söyledi Paul'e.

Yargıç tokmağını kürsüye vurdu. “Düzeni bozmayın. Mahkeme mühendisi tüpleri ve devreleri kontrol etsin lütfen.”

Mühendis çelik arabasını şahit koltuğunun yanına sürdü ve Paul’ün bağlantılarını tarafsızca denedi. Devrelerin çeşitli noktalarından ölçümler aldı, gri kutuyu şahit koltuğunun altından çekti, içindeki her bir tüpü çıkartıp denedi, sonra her şeyi yerine koydu ve bütün bunları iki dakikadan az bir zaman zarfında yaptı. “Her şey normal, Sayın Yargıç.”

“Şahit lütfen yalan olduğunu düşündüğü bir şey söylesin,” dedi yargıç.

“Her yeni bilimsel bilgi insanlık için iyi bir şeydir,” dedi Paul.

“İtiraz ediyorum!” dedi savcı.

“Bu kayda geçmeyecek. Yalnızca aleti denemek için,” dedi yargıç.

“İğne sola gitti, tamam,” dedi mühendis.

“Şimdi doğru bir şey,” dedi yargıç.

“İnsanlığın başlıca işi insan olmayı başarmaktır,” dedi Paul, “makinelere, kurumlara ve sistemlere birer ek olarak hizmet etmek değil.”

“D’ye gitti, tamam,” dedi mühendis, metal bir klipsi Paul’ün koltuğunun altına biraz daha sıkıştırdı.

“Şimdi yarı bir gerçek,” dedi yargıç.

“Memnunum,” dedi Paul.

İzleyiciler takdir edercesine kıkırdadı.

“Tam ortada,” dedi mühendis.

“Sorgulamaya devam edin,” dedi yargıç.

“İyi, vatansever doktora aynı soruyu soracağım,” dedi savcı. “Doktor, bu... Makineleri devirme planındaki rolünüz: bunu yalnızca Amerikan halkına hizmet etmek gayesiyle yaptığınızı mı söylüyorsunuz?”

“Sanırım.”

Salonda yine bir kıpırdaşma oldu.

“Sanıyorsunuz, ha?” dedi savcı. “Bu soruda iğne neyi gösterdi biliyor musunuz, vatansever Doktor?”

“Hayır,” dedi Paul huzursuzca.

“D ile Y arasını, Doktor. Belli ki emin değilsiniz. Belki bu yarı gerçeği ameliyat ederek içinden tüm bir gerçek çıkarabiliriz. Bir tümör çıkarır gibi.”

“Hım.”

“İnsanlığa karşı adaletsizlik olarak tarif ettiğiniz bu şeye duyduğunuz nefret, aslında çok daha az soyut bir şeye karşı duyduğunuz bir nefret olabilir mi, Doktor?”

“Belki. Tam anlayamadım.”

“*Birine* karşı duyduğunuz nefretten bahsediyorum.”

“Kimden bahsettiğinizi bilmiyorum.”

“İğne bildiğinizi söylüyor, Doktor. Kırmızı-beyaz-lacivert vatanseverliğinizin aslında bir nefret ve kızgınlık ifadesi olduğunu bildiğinizi söylüyor. Amerikan tarihinin gelmiş geçmiş en büyük gerçek vatanseverlerinden birine, babanıza karşı duyduğunuz nefret ve kızgınlığın ifadesi!”

“Ne münasebet!”

“İğne yalan söylediğinizi gösteriyor!” Savcı yapmacık bir öğrenmeyle Paul’dan uzaklaştı. “Jüri üyesi bayanlar ve baylar ve televizyon izleyicileri: karşınızda duran bu adamın, bu büyük ülkemizi, bu büyük ekonomimizi, bu uygarlığımızı babasının bir sembolünden başka bir şey olarak görmeyen kinci bir oğlandan başka bir şey olmadığını iradelerinize sunuyorum. Bilinçaltında babasını yok etme arzusu içinde!”

“Jüri üyesi bayanlar ve baylar ve televizyon izleyicileri, bir baba ki ona hepimiz hayatımızı borçluyuz, çünkü maharet kuvvetlerini bir araya toplayarak uygarlığı zafere kavuşturan oydu, hepimizden çok.”

“Ama bu oğlan soyundan geldiği, tarih sayfalarındaki bu parlak hayalete kızmayı, ondan nefret etmeyi seçmiştir. Ve şimdi, bir erkek olarak, bu nefreti babasının bir sembolü olarak kabul edilebilecek bir şeye nakletmiştir, yani sizin topraklarınıza, jüri üyesi bayanlar ve baylar ve televizyon izleyicileri ve benim topraklarıma.”

“Buna Oedipus kompleksi deyin isterseniz. Ama o artık yetişkin birisidir ve ben buna vatan hainliği diyorum, inkâr edin, Doktor, inkâr edin!”

“İnkâr edin,” dedi yine, sesi bir fısıltı halini almıştı.

Kameralar gerisingeri döndüler ve vurulup ağaçtan düşen bir av hayvanının başına üşüşen köpekler gibi Paul’ün başına üşüştüler.

“İnkâr edemeyeceğim açık,” dedi Paul. Çaresizce, merakla, Tanrı’nın kendini savunmak üzere ona verdiği her refleksi ölçen kabloları baktı. Bir an önce, güçlü, akıllı bir örgütün rahatça konuşan bir sözcüsüydü. Şimdi ise aniden, yapayalnız, sadece kendine ait olan bir sorunla yüz yüze kalmıştı.

“Babam bir evcil hayvan dükkânı sahibi olsaydı,” dedi sonunda, “sanırım bilinçsiz bir köpek zehirleyicisi olurum.”

Kameralar sabırsızca ileri geri kaydılar, izleyicileri taradılar, yargıca bir göz attılar ve geri Paul’e döndüler.

“Ama benimle babamın hatırası arasındaki bu tatsız mesele olmasaydı bile, makinelerin kanunsuzluğuna karşı savunulan tezlere yine inanırdım herhalde. Bu tezlere inanan ve bildiğim kadarıyla babalarından nefret etmeyen insanlar var. Bu nefretin sebep olduğu şey, sanırım, sadece inanmamı sağlamakla kalmayıp sistem konusunda bir şeyler *yapmak* istememi de sağlamasıdır. İğne mutabık mı?”

Birkaç izleyici başlarını salladı.

“Güzel. Buraya kadar her şey tamam. Herkesin harekete geçmek için oldukça sıradan nedenleri olabilir diye düşünüyorum ve bu konudaki klinik veriler beni desteklemektedir tahminen. Babam dâhil, insanoğlunu harekete geçiren şeyler maalesef çoğunlukla sıradan şeyler. Maalesef insan olmak demek, bu demek.”

“Savcının biraz önce yapmış olduğu şey, kendimiz için yarattığımız bu dünyadaki her şeyin kanıtlamaya kararlı olduğu, Hayalet Gömlek Derneği’nin ise aksini kanıtlamaya kararlı olduğu bir şeyi kanıtlamaktı: benim işe yaramaz biri olduğum, sizin işe yaramaz biri olduğunuz, insan olduğumuz için bizim, hepimizin işe yaramaz olduğumuz.”

Paul televizyon kameralarının merceklerine baktı ve şu anda onu seyreden, onu dinleyen milyonları hayal etti ve acaba onlar için bir anlam ifade ediyor muyum, diye düşündü. Tezini anlamlarını sağlayacak canlı bir örnek bulmaya çalıştı. Bir örnek geldi aklına; kaba diye reddetti ama aklına başka bir şey gelmediği için ağzından çıkardı.

“Hayatımda gördüğüm en güzel şakayıklar,” dedi Paul, “saf kedi dışkısında yetişmişlerdi. Ben—”

Sokaktan gayda ve davul sesleri yükseldi.

“Ne oluyor orada?” diye sordu yargıç.

“Geçit alayı, efendim,” dedi bir muhafız, pencereden eğilerek.

“Hangi örgütmüş?” dedi yargıç. “Bu rezaletten dolayı hepsini içeri tıktıracağım.”

“İskoç gibi giyinmişler, efendim,” dedi muhafız, “önde bir iki kişi de sanki Kızılderiliye benziyor.”

“Pekâlâ,” dedi yargıç sinirli sinirli, “onlar geçene kadar duruşmaya ara vereceğiz.”

Bir tuğla parçası salonun bir penceresini kırdı, yargıcın sağındaki Amerikan bayrağının üstüne cam parçaları yağdı.

New York şehrine gitmekte olan Dışişleri Bakanlığı limuzini, Ilium'daki Iroquois Nehri'nin üzerinden bir kez daha geçti. Arka koltukta Bay Ewing J. Halyard, Kolhourî mezhebinin altı milyon üyesinin ruhani lideri Bratpuhr Şahı ve Şah'ın yeğeni ve aynı zamanda tercümanı Khashdrahr Miasma oturmaktaydı. Tapınak çanlarının, fıskiye fısırtılarının ve saray avlusundaki *hourî selanonun* bağrıışmalarının özlemiyle bitap düşen Şah ve Khashdrahr memleketlerine dönüyorlardı.

Yolculuklarının başında, heyetin bu köprüden daha önceki geçişinde, Halyard ve Şah, kendi kültürleri çerçevesinde, görkem açısından denktiler; zavallı, silik Khashdrahr ise üçüncü sırada geliyordu. Şimdiyse yolcuların hiyerarşisi değişmişti. Khashdrahr'ın işlevi genişlemiş, Şah ve Halyard arasında bir lisan köprüsü vazifesinin yanı sıra, aralarında ortak bir toplumsal basamak haline gelmişti.

İnsanoğlu olmanın, özgür iradenin zavallı kudretinin çok daha ötesindeki işleyişine hayret ederek, Mr. Halyard, tıpkı Doktor Halyard'ın bir zamanlar gayet büyük bir rütbeyi temsil ettiği gibi, kendini rütbesizlik gerçeğini temsil eder bulmuştu. Kariyeri için hayat memat meselesi olan beden eğitimi sınavından hiç bahsetmemiş olduğu halde konukları, Cornell'in jimnastik salonundan geri getirilip ayıltıldığı anda statüsündeki çöküşü sezmişlerdi.

Halyard kendine geldiği ve mahvolmuş şortunu ve tenis ayakkabılarını çıkarıp normal kıyafetini giydiği zaman aynada, göz alıcı ve asortik bir kozmopolit yerine, abartılı bir şekilde giyinmiş yaşlı bir

aptal görmüştü. Butonyeri, tezat teşkil eden yeleş ve renkli gömleş fora etmişti. Aksesuar üstüne aksesuar, giysi üstüne giysi çıkarak, gözden düşmüş bir diplomata ait sembollerden arınmıştı. Artık hem ruhsal açıdan hem kılık kıyafet açısından onun renkleri beyaz, gri ve siyahtı.

Ezilecek bir şeyi kalmış gibi, ezici bir darbe daha yemişti. Dışişleri Bakanlığı'nın personel makineleri, otomatik olarak, insanların asla erişemediğı bir kanun ve düzen saygısıyla, Doktorluk payesini, sınıflandırma numaralarını veya daha açık bir deyişle, maaş çekini asla hak etmemiş olduğundan dolayı, hakkında sahtekârlık muamelelerine başlamışlardı.

“Seni savunacağım,” diye yazmıştı amiri, ama Halyard bunun metal, cam, plastik ve asal gazdan oluşan bir çölde yapılacak ilkel bir büyü olduğunu biliyordu.

“*Khabu?*” dedi Şah, Halyard'a bakmadan.

“Neredeyiz?” dedi Khashdrahr Halyard'a formalite icabı konuşmadaki boşluğu doldurarak çünkü Halyard, Tanrı biliyordu, bu Bratpuhrca kelimeyi şimdiye kadar çoktan ezberlemişti.

“Ilium. Hatırladınız mı? Buradan daha önce de geçmiştik, öteki tarafa doğru gidiyorduk.”

“*Nakka Takaru tooie,*” dedi Şah başını sallayarak.

“Ha?”

“*Takarunun yüzünüze tükürdüğü yer,*” dedi Khashdrahr.

“Ha, şu mesele.” Halyard gülümsedi. “Umarım tek Amerika hatıranız olarak memleketinize bunu götürmezsiniz. Son derece gülünç bir olaydı o. Bir istisna, manasız bir şey. Amerikan halkının karakterini kesinlikle yansıtmıyordu. Tek bir sinir hastasının siz beylerin önünde saldırganlık yapacağı tuttu. İnanın, bu ülkede önümüzdeki yüz yıl boyunca dolaşabilir ve buna benzer bir fevranla hiç karşılaşmayabilirsiniz.”

Halyard incinmişliğini hiç belli etmiyordu. Kariyerinin şu son günlerinde, melankolik bir kindarlıkla işini harfiyen yapmaya devam ediyordu. “Onu unutun gitsin,” dedi, “gördüğünüz diğer şeyleri hatırlayın ve kendi ulusunuzun nasıl değişebileceğini gözünüzde canlandırmaya çalışın.”

şah düşünceli düşünceli dilini şıklattı.

“Siz tek kuruş masraf yapmadan,” dedi Halyard, “Amerika kaynaklarınızı incelemek, modernleşme planınızı hazırlamak, bunu başlatmak, halkınızı sınava tabi tutup sınıflandırmak, kredi ayarlamak ve makineleri kurmak üzere size her sahada yetenekli mühendis ve müdürler gönderebilir.”

şah hayret içinde başını salladı. “Prakka fut takki sihn,” dedi sonunda, “souli, sakki EPICAC, siki Kanupu?”

“şah diyor ki,” dedi Khashdrahr, “bu ilk adımı atmadan önce, lütfen EPICAC’a insanların ne işe yaradığını sorar mısınız?”

Limuzin, köprünün Yuva kısmındaki ucunda durdu: yollarını kesen bu kez Yeniden İna ve Islah Kurumu’ndan bir ekip değil, bir Arap alayıydı. Liderleri, bayrakların ve kıyafetlerin anlamı yeterince akıl karıştırıcı değilmiş gibi, Kızılderili gömlekleri giymiş ve savaş boyası sürmüş iki adamdı.

“*Dinko?*” dedi şah.

“Ordu mu?” dedi Khashdrahr.

Halyard haftalardır bu kadar çok glmemişti. Bu bayraklardan, kuşaklardan, oyuncak silahlardan oluşan renk cümbüşünü etkili bir savaş gücü olarak adlandırmak, bunu yapan bir yabancı bile olsa çok komikti doğrusu! “Kıyafet değiştirip kendilerine eğlence yaratan birkaç kişi sadece.”

“Bazılarında silah var,” dedi Khashdrahr.

“Tahta, mukavva ve boya,” dedi Halyard. “Hepsi sahte.” Konuşma tüpünü alıp şoföre seslendi: “Yanlarından geçip bir ara

sokağa sapmaya bak, mahkeme binasına doğru. Orası herhalde daha sakindir.”

“Başüstüne,” dedi şoför huzursuzca. “Ama bir şey söyleyeyim mi, bize bakış şekillerini hiç beğenmedim, öbür taraftaki bütün trafik de sanki bir şeyden kaçıyormuş gibiydi, belki de geri dönüp—”

“Ne münasebet. Kapıları kilitle, kornaya dayan ve aralarından geç. Böyle maskaralıklar resmi işleri engelleyecekse işimiz iş doğrusu.”

Kurşungeçirmez camlar kapandı, kapılar kilitlendi ve limuzin ürkekçe Arapların kayısı rengi, yeşil ve altın rengi saflarına doğru ilerledi.

Mücevherli kamalar ve kılıçlar limuzinin zırhlı böğürlerine saplandı. Arapların ulumalarının arasından ateş sesleri duyuldu. Arabanın yan tarafında, Halyard’ın başından birkaç santim yukarıda, iki büyük sivilce oluştu aniden.

Halyard, Şah ve Khashdrahr kendilerini yere attılar. Limuzin öfkeli safların arasına daldı ve bir ara sokağa saptı.

“Mahkeme binasına doğru ilerle!” diye bağırdı Halyard şoföre yerden, “sonra da Westinghouse Bulvarı’na!”

“Canınız cehenneme!” dedi şoför. “Ben voltamı alıyorum. Bütün şehir tımarhaneye dönmüş!”

“Direksiyonda kal yoksa seni öldürürüm!” dedi Khashdrahr vahşice. Şah’ın kutsal vücuduna zavallı teniyle siper olmuş ve altın bir hançerin ucunu şoförün ensesine dayamıştı.

Khashdrahr’ın bir sonraki sözleri yakındaki bir patlamanın gü-rültüsüne karıştı, arkasından yuhalamalar izledi ve limuzinin tepesinden aşağı molozlar yağdı.

“Mahkeme salonu burası!” dedi şoför.

“Güzel. Sola dön!” diye emretti Halyard.

“Aman Tanrı’m!” diye bağırdı şoför. “Bakın!”

“Ne var?” diye titredi Halyard’ın sesi; Khashdrahr ve Şah’la beraber yere yapışmış vaziyetteydi. Sadece gökyüzünü, bina tepelerini ve yükselen dumanları görebiliyordu.

“İskoçlar,” dedi şoför boş boş. “Tanr’ım, İskoçlar geliyor.” Limuzin bir lastik ciyaklamasıyla durdu.

“Pekâlâ, geri geri git ve—”

“Yerde radarın mı var? Arka camdan bir dışarı bak da *ondan sonra* geri geri gitmemi söyle.”

Halyard başını dikkatle pencereye doğru kaldırdı. Limuzin ön tarafta gaydacılar, arka tarafta da mahkeme binasının karşısındaki bir Otosihir Marketi’nden dışarı fırlamış olan altın apoletli Asil Parmalılar arasında sıkışmıştı.

Bir patlama marketin taşıyıcılarını ve konserve mallarını pencerelerden dışarı uğrattı. Mucize eseri hâlâ kaidesi üzerinde duran bir otomatik Otosihir kasiyeri sokağa yuvarlandı. “Brüksel lahanası indirimimizi gördünüz mü?” dedi, kendi kordonuna takıldı ve limuzinin yanında kaldırıma çarparak ölümcül bir yaradan para kismaya başladı.

“Bizim peşimizde değiller!” dedi şoför. “Bakın!”

Asil Parmalılar, İskoçlar ve bir avuç Kızılderili kuvvetlerini birleştirmişler, devrilmiş bir telefon direği ile mahkeme binasının kapısına hücum ediyorlardı.

Kapı paramparça oldu ve saldırganlar darbenin kuvvetiyle içeri daldılar.

Bir an sonra omuzlarında bir adamla dışarı çıktılar. Çılgın alkışların ortasında adam kukla gibi kalmıştı. Görüntüyü tamamlarcasına, el ve ayaklarının uçlarından kablolar sarkıyordu.

“Fabrika’ya!” diye bağırdı Kızılderililer.

Ahali, Amerikan bayrağının yanında bir başka bayrakmış gibi kahramanlarını havada taşıyarak Kızılderililerin peşinden Iroquois’nın

üzerindeki köprüye doğru ilerledi; tezahürat yapıyor, gayda öttürüyor, kırıyor, döküyor, dinamitliyor, davul çalıyorlardı.

Limuzin olduğu yerde, Asil Parmalılarla İskoçlar arasında sıkışmış olarak bir saat kaldı. Patlamaların boğuk gürültüleri şehirde sarhoş devlerin ayak sesleri gibi yankılanıyordu ve gündüz, bir duman perdesi altında akşama dönmüştü. Kaçış her seferinde mümkün görünüyor ve Halyard bir sessizliği incelemek üzere her başını kaldırışında yeni bir vandal ve çapulcu takımı onu tekrar yere yatmaya zorluyordu.

“Pekâlâ,” dedi sonunda, “galiba durum biraz yatıştı. Karakola varmaya çalışalım. Bu rezalet sona erene kadar onlar bizi korur.”

Şoför direksiyona dayandı ve küstahça gerindi. “Futbol maçı filan mı seyrettiğini sandın? Her şeyin eskisi gibi olacağını mı sanıyorsun?”

“Neler olup bittiğini ikimiz de bilmiyoruz. Şimdi karakola sür, anladın mı?” dedi Halyard.

“Sırf bir doktorluk payen var, benimse normal bir mezuniyet derecem var diye bana emir verebileceğini mi sanıyorsun?”

“Dediğini yap,” diye tısladı Khashdrahr bıçağın ucunu yine şoförün ensesine dayayarak.

Limuzin çerçöp dolu ve terk edilmiş sokaklardan Ilium’un asayiş koruyucularının karargâhına doğru ilerledi.

Karakolun önündeki sokak bembeyazdı, delik mukavva parçaları ile kaplanmıştı. Ilium’un personel ve suç önleme makinelerinin, kâğıtları karıştırarak, üstten, alttan, ortadan dağıtarak, işaretleyerek, okuyarak, insan gözünün takip edebileceğinden çok daha hızla her kâğıdı kontrol ederek ve daima, amansızca müessesenin çıkarlarını koruyarak bitmek tükenmek bilmeyen oyunlarını oynadıkları elli binlik kâğıt destesi yerlerde sürünüyordu.

Binanın kapıları menteşelerinden sökülmüştü ve içeride çöpe dönüşmüş dosya tepecikleri uçuşuyordu.

Halyard camını bir çentik açtı. “Hey, kimse yok mu?” diye seslendi ve umutla bir polisin belirmesini bekledi. “Kimse yok mu, dedim.” İhtiyatla kapısını açtı.

Kapıyı kapatamadan tabancalı iki Kızılderili kapıyı sonuna kadar açtılar.

Khashdrahr bıçağıyla saldırıya geçti ama hemen bayıltılarak safdışı edildi. Titreyen Şah’ın üstüne düştü.

“Hey,” dedi Halyard ve o da kafasına bir şey yedi.

“Fabrika’ya!” diye emretti Kızılderililer.

Halyard kendine geldiği zaman, başı ağrıdan çatlar halde limuzinin zemininde, açık kapıdan yarı dışarı sarkmış buldu kendini.

Araba köprüünün yakınında bir barın önüne park edilmişti. Barın ön tarafına kum torbalan yığılmıştı, içeride telsiz operatörleri, haritalara iğneler koyan, silah yağlayan ve saati gözleyen adamlar vardı. Köprüünün başında, Ilium Fabrikası’nın muhafız kulübeleri ve kulelerinin karşısında duran kum torbaları ve kerestelerden ibaret acemice bir barikat vardı. Akla gelebilecek her çeşit üniforma giymiş adamlar bir tatil coşkusuyla istihkâmlarda dolaşıyor, kendilerinden başka kimsenin bilmediği görevlerle istedikleri gibi gidip geliyorlardı.

Kızılderililer ve şoför gitmişti, Khashdrahr ve Şah ise şaşkın ve korku içinde, Kızılderili gömleği giymiş ama savaş boyası sürmemiş uzun boylu, zayıf bir adam tarafından azarlanıyorlardı.

“Tanrı’nın cezası!” dedi uzun boylu adam. “Kandahar Şövalyeleri’nin Griffin Bulvarı’ndaki barikata adam topluyor olmaları lazım. Siz burada ne arıyorsunuz?”

“Biz—” dedi Khashdrahr.

“Mazeret dinlemeye vaktim yok. Örgütünüzü derhal geri dönün!”

“Ama—”

“Lubbock!” diye bağırdı uzun boylu adam.

“Evet, efendim.”

“Bu adamları ya Griffin Bulvarı barikatına naklet ya da itaatsizlik suçuyla tutukla.”

“Başüstüne. Mühimmat kamyonu şimdi kalkıyor, efendim.” Lubbock, Şah ve Khashdrahr’ı kamyonun arkasına, elle yapılmış el bombası sandıklarının tepesine kışkışladı.

“*Brouha batouli, nibo. Nibo!*” diye bağırdı Şah acınacak halde. “*Nibo!*”

Kamyon vites değiştirdi ve dumanların içinde kayboldu.

“Vay canına,” dedi Halyard boğuk bir sesle.

“Finnerty!” diye seslendi kısa boylu, şişman, kalın gözlüklü bir adam barın kapısından. “Eyalet polisi Griffin Bulvarı’ndaki barikatı aşmaya çalışıyor! Takviye olarak kim var?”

Finnerty’nin gözleri irileşti ve elini saçlarının arasında gezdirdi. “Geride kalan iki kişi vardı, onları yolladım, o kadar. VFW’lar¹⁵ ve Pythias Şövalyeleri çekip gittiler, Masonlar ise hiç görünmedi. Yedek kuvvetimiz olmadığını söyle onlara!”

Nehrin karşısındaki Ilium Fabrikası’nda bir patlama oldu ve her tarafa taş parçaları yağdı, Halyard, fabrika müdürünün ofisinin üzerinde bir zamanlar dalgalanan Amerikan bayrağı yerine dumanlı rüzgârda beyaz bir bayrağın uçtuğunu gördü.

“Tanrı aşkına!” dedi Finnerty. “Moose ve Elk’leri telsizle ara ve durmalarını söyle. Fabrikayı işgal edeceklerdi, yok etmeyeceklerdi.”

“Fırıncı Köpek Üç,” dedi Lasher bir mikrofona. “Fırıncı Köpek Üç. Ne şekilde yok edileceklerine karar verilene kadar Fabrika’daki hiçbir donanıma zarar vermeyin. Beni duyuyor musun, Fırıncı Köpek Üç?”

Bardaki kalabalık hoparlörün hışırtısının içinden Moose ve Elk’lerin cevabını duymak için sustu.

15 Yurtdışında savaşmış emekli askerler derneği ve üyeleri.

“Fırıncı Köpek Üç... Beni duydun mu?” diye bağırdı Lasher.

Uzak bir çığlık geldi hoparlörden ve Fabrika’da bir volkan daha patladı.

“Lubbock!” dedi Finnerty. “Yerime geç. Oraya gideyim de şu bebeklere biraz disiplin öğreteyim. Bu şovu kim idare ediyormuş görsünler!” Bir arabaya atladı ve köprüden hızla geçerek Fabrika’ya gitti.

“Salt Lake City bizim!” diye bağırdı bir başka telsiz operatörü bardan.

“Şimdiye kadar Oakland, Salt Lake ve Ilium!” dedi Lasher. “Ya Pittsburgh?”

“Cevap yok.”

“Mühim olan Pittsburgh,” dedi Lasher. “Denemeye devam et.” Omzunun üstünden güneye baktı ve yüzünü bir dehşet ifadesi kapladı. “Müzeyi kim ateşe verdi?” Çaresizce mikrofonuna bağırdı. “Bütün devriyeler! Bütün devriyeler! Mallara zarar vermeyin! Vandallık ve yağma ölümle cezalandırılacaktır. Dikkat dikkat, bütün devriyeler! Beni duyuyor musunuz?”

Sessizlik.

“Moose’lar? Elk’ler? Pythias Şövalyeleri? VFW? Kartallar? Beni duyan yok mu? Alo? Alo?”

Sessizlik.

“Proteus!” diye seslendi bir Arap, elinde bir şişeyle barın kapısında sendeleyerek. “Proteus nerede? Ses ver.”

Paul, perişan ve yaşlanmış bir halde barın kapısındaki Lasher’in yanına gitti. “Tanrı yardımcımız olsun, beyler,” dedi yavaş yavaş. “Tanrı yardımcımız olsun. Eğer kazandıysak işin zor kısmı asıl şimdi başlıyor.”

“Yok yahu! Kaybettik mi sanıyordun?” dedi Arap. “Seni ko-nuşturduğuma pişman oldum.”

“Lou!”

“Buradayım,” dedi sarhoş Arap.

“Lou, oğlum, fırını unuttuk. Hâlâ durmadan ekmek çıkartıyor,”

“Buna izin veremeyiz,” dedi Lou. “Gidip haşat edelim.”

“Dinle, dur,” dedi Paul. “Fırına ihtiyacımız olacak.”

“Makine değil mi?” dedi Lou.

“Evet, tabii, ama hiç anlamı yok—”

“O zaman gidip haşat edelim. Hah, Al da bizimle gelir. Nere-deydin be, at hırsızı!”

“Lağım arıtma merkezini patlattım,” dedi Al gururla.

“Aferin! Koduğumun dünyasını koduğumun insanlarına geri verin.”

“Pittsburgh’a ne oldu anlamıyorum,” dedi Finnerty. “Seattle ve Minneapolis’in kritik olduğunu biliyordum ama Pittsburgh!”

“St. Louis ve Chicago da öyle,” dedi Paul, başını sallayarak.

“Birmingham, Boston ve New York da,” dedi Lasher üzgün üzgün gülümseyerek. Tuhaf bir şekilde rahat, açıklanamaz şekilde hoşnut görünüyordu.

“Öff!” dedi Finnerty.

“Neyse ki Ilium tıklar tıklar işledi, Salt Lake ve Oakland da öyle,” dedi Profesör von Neumann. “Onun için hücum teorisinin esasen geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Ama tabii icraat başka bir şeydi.”

“Hep öyledir,” dedi Lasher.

“Bu kadar neşeli olmanın sebebi nedir?” dedi Paul.

“Oturup ağlasam kendini daha mı iyi hissederdin, Doktor?” dedi Lasher.

“Şu anda yapmamız gereken tek şey, Salt Lake City ve Oakland ile safları birleştirip ülkeyi teslim olmaya zorlamak,” dedi Finnerty.

“Keşke Ilium’dan birini EPICAC’ı halletmeye yollasaydık,” dedi von Neumann. “EPICAC üç Pittsburgh’a bedeldi.”

“Rosewell Moose’ları işi kötü oldu,” dedi Lasher. “D-71, EPICAC’i halletmeye pek hevesli olduklarını söylemişti.”

“Fazla hevesli,” dedi Paul.

“Nitrogliserin zaten yeterince tehlikeli bir madde, onu kola şişelerine doldurmaya çalışan adamların deli olmaları da cabası,” dedi Finnerty.

Hayalet G  mlek Derneği’nin d  rt teorik lideri Ilium Fabrikası’nda Paul’  n eski   alışma masasının, yani fabrika m  d  r  n  n masasının etrafında oturmuşlardı.

Devrim bir g  n  n   bile doldurmamıştı. Sabahın g  neş doğmadan   nceki erken saatleriydi ama orada burada yanan binalar Ilium’un bu kısımlarına tropikal bir   ğlen sıcaklığı ve parlaklığı veriyordu.

“Keşke saldırsalar da bu iş bitse,” dedi Paul.

“Cesaretlerini toplamaları biraz zaman alacaktır, hele Kandar ş  valyelerinin Griffın Bulvarı’nda eyalet polisine yaptıklarından sonra,” dedi Finnerty.   cini   ekti. “Tanrı’m, Pittsburgh’da onlar gibi birkaç birliğimiz daha olsaydı—”

“St. Louis’de de,” dedi Paul, “Seattle’da da, Minneapolis’te de, Boston’da da—”

“Başka bir şeyden bahsedelim,” dedi Finnerty. “Kolun nasıl, Paul?”

“Fena değil,” dedi Paul, eğreti kırık tahtasını okşayarak. Hayalet G  mlek Derneği’nin Mesihi’nin, elektrik santralinin havaya u  urulmasını g  rmek isteyen bir kalabalığı etkisi altına almaya   alışırken, atılan bir taşla sol kolu kırılmıştı. “Başınız nasıl, Profes  r?”

“  ınlıyor,” dedi von Neumann bandajı d  zelterek. Altı bu  uk metre boyundaki bir radyo kulesini yıkmaları diye ahaliyi ikna etmeye   alışırken, Kuzey R  zg  r   Mezhebi’ne ait Kutsal Topuzlar tarafından kafasına vurulmuştu.

“Zil gibi mi, kilise   anı gibi mi?” dedi Lasher. “Ya senin bere ve sıyrıkların ne   lemde, Ed?”

Finnerty deneme yaparcasına boynunu   evirdi, kollarını kaldırdı. “Pek   nemli değil. Ağrım artarsa kendimi   ld  r  r  m olur biter.” Hangi makinelerin yok edilip hangilerinin korunması gerektiği

konusunda sakın kafayla bir karara varılana kadar Fabrika'ya hasar verilmemesi gerektiğini açıklarken, coşkuyla koşuşan Moose'lar ve Elk'ler tarafından yere yıkılmış ve çiğnenmişti.

Yuva'dan göğe doğru bir ateş fışkırdı.

“Haritayı dakikası dakikasına yeniliyor musun, Profesör?” dedi Lasher.

Profesör von Neumann dürbünle bu yeni ateşe baktı ve önündeki haritaya bir X işareti koydu. “Postane herhalde.”

Başlangıçta şehir haritası yepyeni ve gıcır gıcır, üzerinde sadece Ilium Komplosu'nun başlıca hedeflerini belirten bir düzine kırmızı daire vardı: karakol, mahkeme binası, iletişim merkezleri, barikat mahalleri ve Ilium Fabrikası. Operasyon planı, bu hedefler en az kan dökülerek ve hasar verilerek ele geçirildikten sonra, otomatik kumanda araçlarının yerini insanların alması işleminin başlayabileceğini belirtiyordu. Bu ikincil hedeflerin daha önemli-leriyse yeşille çevrilmişti.

Ama şimdi harita leke dolu ve buruş buruştu. Dağınık kırmızı ve yeşil dairelerin üzerini, ele geçirilen ve üstelik yerle bir edilen yerleri gösteren siyah, ardı arkası kesilmeyen X işaretleriyle dolu bir tabaka kaplamıştı.

Lasher saatine baktı. “Benim saatim sabahın dördünü gösteriyor. Doğru mu?”

“Kim bilir?” dedi Finnerty.

“Oradan Belediye Binası'nın saatini göremiyor musun?”

“Onu saatler önce yıktılar.”

“Birazdan senin saatine de göz dikerler, merak etme,” dedi Paul. “Cebine koysan iyi edersin.”

“Beni gıcık eden şu özel tercihleri olanlar,” dedi Finnerty. “Sanki bazı heriflerin garezi sadece bir tip makineye karşı, geri kalanlara hiç dokunmuyorlar. Ufak tefek zenci bir herif var, elinde bir av

tüfeğiyle şehirde dolaşıp duruyor ve sadece küçük trafik güvenliği kutularını uçuruyor.”

“Tanrı’m,” dedi Paul, “böyle olacağını hiç düşünmemiştim.”

“Kaybedeceğimizi mi yani?” dedi Lasher.

“Kaybetmek, kazanmak... Bu arapsaçına ne denirse.”

“Bir linç olayının bütün özelliklerini taşıyor,” dedi Profesör. “Fakat öyle büyük çapta ki kıyım demek daha doğru olur. Kötünün yanında iyi de ölüyor. Otomatik tornaların yanında sifonlu tuvaletler de.”

“İşin içine alkol girmese her şey daha farklı olur muydu acaba?” dedi Paul.

“İnsanlardan istihkâmlara ayık saldırılarını isteyemezsin,” dedi Finnerty.

“Sarhoş olunca da durmalarını söyleyemezsin,” dedi Paul.

“Kimse işler arapsaçına dönmeyecek demedi,” dedi Lasher.

Yer korkunç bir patlamayla havalandı, indi.

“Üüff!” dedi Luke Lubbock, eskiden Katharine Finch’in ofisi olan yerde nöbet tutuyordu.

“O neydi?” diye seslendi Lasher.

“Benzin depolama tankerleri. Üüff!”

“Oley,” dedi Paul kasvetle.

“*Ilium Halkı!*” diye bir ses gümledi gökten. “*Ilium Halkı!*”

Paul, Lasher, Finnerty ve von Neumann bir zamanlar yekpare camla kaplı açıklığa koştular. Yukarı bakınca, gökte robot bir helikopter gördüler, karnı ve pervaneleri aşağıdaki alevlerden kızarmıştı.

“*Ilium Halkı, silahlarınızı bırakın!*” dedi megafon. “*Oakland ve Salt Lake City’de asayiş tekrar sağlanmıştır. Davanızı kaybetti-niz. Sahte liderlerinizi devirin.*”

“Tamamen kuşatılmış bulunuyorsunuz, dünyanın geri kalanıyla irtibatınız kesilmiştir. Proteus, Lasher, Finnerty ve von Neumann, Griffin Bulvarı barikatının ötesindeki yetkililere teslim edilmediği müddetçe kuşatma devam edecektir.”

“Sizi bombalayabilir, üzerinize ateş açabiliriz ama bu, Amerikan tarzına yakışmaz. Tank gönderebiliriz ama bu, Amerikan tarzına yakışmaz.”

“Bu bir ültimatodur: altı saat içinde sahte liderlerinizi teslim edin ve silahlarınızı bırakın yoksa gelecek altı ay boyunca kendi yarattığınız harabede, dünyayla irtibatınız kesik olarak acı çekeceksiniz.”

“Ilium Halkı, silahlarınızı bırakın! Oakland ve Salt Lake City’de asayiş tek—”

Luke Lubbock tüfeğiyle nişan aldı ve ateş etti.

“Biibi dii bubu dii bizz!” dedi megafon cırtlak bir sesle. “Nizzz ah ree bijjj buuu.”

“Can çekişmesin bari” dedi Finnerty.

Luke tekrar ateş etti.

Helikopter hantalca debelendi, hâlâ şehre yayın yapıyordu. “Biibi dii bubu dii bizz! Nizzz ah ree bijjj.”

“Nereye gidiyorsun, Paul?” dedi Finnerty.

“Yürüyüşe.”

“Gelmemin bir sakıncası var mı?”

“Düşüncelerimin hiç kıymeti yok bugünlerde.”

Beraber binadan çıkıp fabrikayı ikiye bölen geniş, moloz kaplı bulvardan yürüdüler, arkalarında sessizlik, yıkıntı ve hurdadan başka bir şey kalmayan numaralı bina cephelerini geçtiler.

“Eski günleri andıracak bir hali kalmadı, ha?” dedi Finnerty bir süre konuşmadan yürüdükten sonra.

“Yeni bir dönem,” dedi Paul.

“Şerefine içelim mi?” dedi Finnerty, hayalet gömleğinin cebinden bir şişe çıkardı.

“Yeni döneme.”

Bina 58’in önünde oturdular ve konuşmadan şişeyi elden ele uzattılar.

“Biliyor musun,” dedi Paul sonunda, “her şey buraya ilk geldiğimizdeki gibi kalsaydı işler o kadar da kötü olmazdı. O günlerin yine fena sayılmazdı, değil mi?” Paul ve Finnerty parçalanmış şaheserlerin, zekice tasarlanmış, mükemmel yapılmış makinele-
rin arasında otururken derin, melankolik bir dostluk hissediyorlardı. Hayatlarının ve becerilerinin büyük bir kısmını onları yapmaya harcamışlardı, birkaç saatte yok edilmesine yardım ettikleri şeyleri yapmaya.

“Hiçbir şey olduğu gibi kalmıyor,” dedi Finnerty. “Onları değiştirmeye çalışmak çok eğlenceli. Rudy Hertz’in hareketlerini kaydederken, sonra da bu teyp ile otomatik kumandaları çalıştırırkenki heyecanımızı hatırlıyor musun?”

“Becermiştik de!” dedi Paul.

“Hem de nasıl!”

“Sonra torna grup üçü bir araya getirmemizi,” dedi Paul. “Bunlar bizim fikrimiz değildi tabii.”

“Hayır ama sonraları biz de fikirler ürettik. Harika fikirler,” dedi Finnerty. “Hayatımın en mutlu günleri bunlardı galiba, Paul; kendimi öylesine kaptırmıştım ki gözüm başka bir şey görmüyordu.”

“Dünyanın en büyüleyici oyunu, hiçbir şeyin oduğu gibi kalmamasını sağlamak.”

“Şu insanlar olmasaydı, lanet olası insanlar,” dedi Finnerty, “işleri karıştıran hep onlar. Onlar olmasa, dünya bir mühendis cenneti olurdu.”

“Buna içelim.”

İçtiler.

“İyi bir mühendistin, Paul.”

“Sen de öyle, Ed. Bunda utanacak bir şey yok.”

Samimiyetle el sıkıştılar.

Eski fabrika müdürünün ofisine geri döndüklerinde Lasher ve von Neumann’ı uyur buldular.

Finnerty Lasher’in omzunu sarstı. “Üstat! *Maestro! Maitre!*”

“Hı?” Bodur, çirkin adam kalın gözlüklerini arandı, buldu ve oturdu. “Evet?”

“Doktor Proteus bana çok ilginç bir soru sordu,” dedi Finnerty. “Ona tatminkâr bir cevap veremedim.”

“Sarhoşsun sen. Bırak da uyusun adam.”

“Uzun sürmez,” dedi Finnerty. “Sorsana, Paul.”

“Kızılderililere ne oldu?” dedi Paul.

“Ne Kızılderilisi?” dedi Lasher bitkin bitkin.

“Gerçek Hayalet Gömlek Derneği... Hayalet Dansı Kızılderilileri,” dedi Finnerty. “Bin sekiz yüz doksan filan.”

“Gömleklerin kurşungeçirmez olmadığını ve büyüünün Amerikan süvarilerini hiç etkilemediğini öğrendiler.”

“E?”

“E’si, ya öldürüldüler ya da iyi Kızılderili olmaktan vazgeçip ikinci sınıf beyaz adamlar olmaya başladılar.”

“Peki, bu Hayalet Dansı hareketi neyi kanıtladı?” dedi Paul.

“İyi bir Kızılderili olmanın iyi bir beyaz adam olmak kadar önemli olduğunu. Kazanma ihtimali ne olursa olsun uğrunda savaş ölecek kadar önemli. Onlar da bizim savaştığımız aynı ihtimal oranıyla savaştılar: bine karşı bir, belki biraz daha fazla.”

Paul ve Ed inanmazcasına ona baktılar.

“Kaybedeceğimizin kesin olduğunu mu düşünüyordun?” dedi Paul boğuk bir sesle.

“Elbette,” dedi Lasher, Paul’e çok saçma bir şey söylemiş gibi bakarak.

“Ama iş hemen hemen garantiymiş gibi konuşuyordun hep,” dedi Paul.

“Tabii, Doktor,” dedi Lasher büyüklük taslayarak. “Hepimiz öyle konuşmasak bu binde bir şansı da elde edemezdik. Ama benim ayaklarım her zaman yere basıyordu.”

Paul, ayakları yere basan tek kişinin Lasher olduğunu anladı. Olayların gidişatından şaşkına uğramayan, rahatsız olmayan, hatta açıklanamaz bir şekilde kaygısız görünen, dört liderin içinde yalnızca oydu. İçlerinde ayakları en az yere basan belki de Paul’dü; düşünmeye hiç vakti olmamış, onu yaşadığına pişman eden sorunlara görünürde cevap sağlayan büyük, kendinden emin bir örgüte katılmaya heveslenmişti.

Finnerty Lasher’in cevabına karşı duyduğu ilk şaşkınlığı örtmeye çalıştı; işte böyle kusursuz bir çömezdi. Ve belli ki her şeyden çok istediği, dinamik Lasher ile aynı akıl düzleminde bulunmaktı; dolayısıyla o da Paul’ün neler olup bittiğinden haberi olmadığına şaşırılmış göründü.

“Hiç şansımız yoktuysa hangi akla hizmet—” Paul cümlesini yarım bıraktı ve elleriyle Ilium’un harabelerini gösterdi.

Lasher iyice uyanmıştı artık, ayağa kalktı, odayı arşınlamaya başladı, böylesine bariz bir şeyi açıklamak zorunda oluşuna belli ki sinirleniyordu. “Kazansak da kaybetsek de önemi yok, Doktor. Önemli olan denemiş olmamız. Denedik, kayda böyle geçecek!” Paul’ün eski çalışma masasının arkasına geçti ve Paul ve Finnerty’ye baktı.

“Ne kaydı?” dedi Paul.

Lasher aniden bir değişime uğradı. Daha önce bahsetmiş olduğu ama Paul’n hiç üstüne kondurmadığı bir yönünü gösterdi.

Bu değişimle birlikte masa bir vaiz kürsüsü haline geldi.

“Devrimler uzmanlık alanıma girmez,” dedi Lasher, sesi derinden ve gr çıkıyordu. “Ben bir vaizim, Doktor, unuttunuz mu? Her şeyden önce, şeytan’ın düşmanıyım, bir Tanrı adamıyım!”

Güneş Ilium'un üzerinde doğar ve şehrin korları yüz kırk milyon kilometre ötedeki sonsuz ateşin ışığında solgun görünürken, Dışişleri Bakanlığı limuzini anteninden bir hayalet bayrağı sallanarak, yavaş yavaş sokaklardan geçiyordu.

Yerler vücutlarla doluydu, korkunç bir ölümün acayip görüntülerine bürünmüşlerdi; ama hayat mucizesi, bir horultuda, bir mırıltıda, dudaklardan dökülen bir köpükte kendini belli ediyordu.

Sabah ışığında şehir, siyah ve gri külden bir kadifeyle astarlanmış ve milyonlarca pırıl pırıl ziynetle dolu bir mücevher kutusunu andırıyordu: ark kaynağı, ayıklayıcı, batarya, boşluk ölçer, bozuk para kutusu, bulaşık makinesi, cereyan teli borusu, cereyan kesici, çevirgeç, çöp yok edicisi, çözümleyici, devre kesici anahtar, dağıtıcı, detektör, devir ölçer, dinamometre, direnç aygıtı, dişli, doğrultmaç, dosyalayıcı, elektrik düğmesi, elektrik düzenleyicisi, elektrik süpürgesi, elektrot, elektronik tüp, fatura aletleri, fırın, filtre, fotoelektrik hücre, frekans, değiştirici, gerginlikölçer, gürültüölçer, hoparlör, ısı dönüştürücüsü, ısıölçer, ışın detektörü, iletme sistemi, izolatör, jeneratör, kayış, kayıt cihazı, kondansatör, kompüter, kumanda, kutulayıcı, kütle spektrometresi, lamba, marş, mayaölçer, mıknatıs, motor, motorlu jeneratör, muhasebe makineleri, ölçme aleti, osilograf, otomatik hareket aygıtı, pano tahtası, personel makinesi, pervane, radyo, radyo lambası, reaktör, düzenleyici, renkölçer, reosta, röntgen aleti, saatler, sarmal bobin, sayaç, sıcaklık pili, sigorta, şişeleme, şofben, soğutucu, soğutucu düzenleyici, spektrofotometre,

spektroskop, takometre, taşıyıcı, tekerlek, telefon santrali, telemetre, televizyon, televizyon kamerası, teyp, termostat, titreşim ölçer, tost makinesi, toz çökelticileri, trafik kumandası, transformatör, transistor, türbin, tuşlu düğme, uzaktan kumanda, voltaj değiştirici, yapışkanlık ölçer, yardımcı dinamo, yatak tentesi, yay, yükseltici, yoğunlukölçer, zamanlayıcı, zayıflatıcı parçalarıyla dolu...

Lumizinin direksiyonunda Doktor Edward Francis Finnerty vardı. Yanında Doktor Paul Proteus oturuyordu. Arka koltuktaysa Muhterem Peder James J. Lasher ve Profesör Ludwig von Neumann vardı ve yerde uyur vaziyette Dışişleri Bakanlığında Bay Ewing J. Halyard yatıyordu. Bu harabe ve uyku dolu dünyada, Halyard'ın yerdeki vücudu, herhangi bir meraka, yoruma ya da eyleme sebep oluşturmuyordu bile.

Hayalet Gömlek Derneği'nin beyinleri, ütopyalarının sınırlarındaki istihkâmları dolaşıyorlardı. Ve her yerde aynı şeylerle karşılaşılıyorlardı: terk edilmiş silahlar, terk edilmiş mevkiler, harcanmış mühimmat yığınları ve kalbura dönmüş makineler.

Dördü beraber heyecan verici bir karara varmışlardı: yetkililerin onları tehdit ettiği altı aylık abluka boyunca harabeleri bir laboratuvara çevirecekler, insanların hemen hemen hiçbir makine olmadan nasıl iyi ve mutlu bir şekilde yaşayabileceğine dair bir tatbikatta bulunacaklardı. Sıradan adamın, her şeyi yerle bir etmesindeki bilgeliği şimdi anlıyorlardı. Bir şey yapılacaksa *böyle* yapılırdı, ölçülü olmanın, ılımlılığın canı cehennemeydi.

“Pekâlâ, demek ki odun ateşi yakarak suyumuzu ısıtacağız, yemeğimizi pişireceğiz, evlerimizi aydınlatıp ısıtacağız,” dedi Lasher.

“Ve gittiğimiz her yere yürüyerek gideceğiz,” dedi Finnerty.

“Ve televizyon seyretmek yerine kitap okuyacağız,” dedi von Neumann. “Kuzey New York’a Rönesans geliyor! Dünyanın en büyük iki harikasını yeniden keşfedeceğiz, insan aklını ve insan elini.”

“Kendi yağımızla kavrulacağız,” dedi Paul, bir M-11 evinin boş bir arsaya sürüklenip paramparça edilmiş mobilyalarını incelerken.

“Bu, Kızılderililerin General Custer ve adamlarını katletmesine benziyor,” dedi Lasher düşünceli düşünceli. “Little Bighorn. Karşı konulmaz bir dalgaya karşı tek bir zafer. Custer’ın geldiği yerde daha çok, daha çok beyaz adam vardı; bunların geldiği yerde de daha çok, daha çok makine var. Ama hâlâ kazanma şansımız var. Bu patırtı da ne? Biri mi uyandı?”

Bir köşeden, eskiden demiryolu istasyonunun bulunduğu yerden hafif bir gürültü geliyordu. Finnerty kutlamaları daha iyi görmek için köşeyi döndü.

İstasyonun bekleme odasında, her yerde kıyım okunuyordu. Mozaikli zemin, Ilium’luların Oneida Kızılderilileri tarafından katledilmesinin izlerini taşıyordu: otomatik bilet makinesinin, otomatik çorap makinesinin, otomatik kahve makinesinin, otomatik lostranın, otomatik fotoğraf stüdyosunun, otomatik bagaj kontrolörünün, otomatik sigorta poliçesi satıcısının ve daha nicelerinin bağırsakları ve iç organ salgıları saçılmıştı her yere.

Ama bir grup insan bir makinenin etrafına toplanmıştı. Sanki ortalarında müthiş bir harika varmış gibi heyecan içinde birbirlerini iteliyorlardı.

Paul ve Finnerty arabadan inip muammayı incelemek üzere oraya yöneldiler ve bu kadar dikkat çeken şeyin bir Portakal-P makinesi olduğunu gördüler. Portakal-P, Paul’ün hatırladığı kadarıyla, meşhur bir davaydı çünkü koca memlekette hiç kimse bunu hazmedemiyordu. Ulusal Sanayi, Ticaret, İletişim, Gıda ve Kaynaklar Müdürü Doktor Francis Eldgrin Gelhorne hariç hiç kimse. Ona atfedilen bir abide olarak, Portakal-P makineleri ötekilerle omuz omuza ayakta duruyordu, para kutusu toplayıcıları makinelerde bayat Portakal-P’den başka bir şey bulamadıkları halde.

Ama şu anda, kâğıt hamuru, boya, su ve portakallı tat verici karışımı bu sıvı, bir Amerikan Lejyonu kongresindeki nemfoman bir kadın kadar popülerdi.

“Tamam, bir beşlik daha atalım bakalım ne yapacak,” dedi tanıdık bir ses makinenin arkasından. Bud Calhoun’ın sesiydi bu.

Para trink diye içeri düştü, sonra bir hırıltı ve bir şırıltı oldu. Ahali zevkten havaya uçuyordu.

“Bardağı ağzına kadar doldurdu bu sefer, hem de buz gibi,” diye seslendi makinenin musluğunun yanında duran adam.

“Ama Portakal-P tabelasının arkasındaki ışık yanmadı,” dedi bir kadın. “Yanması gerekirdi.”

“Onu hallederiz, değil mi, Bud?” dedi başka bir ses makinenin arkasından.

“Şu lostra makinesinden sarkan kırmızı kablodan bir metre kadar getirin, biri de bir dakika çıkısını versin.”

Konuşan adam ayağa kalktı, gerindi ve memnun memnun gülümsedi; Paul adamı tanıdı: uzun zaman önce Paul’ün arabasını şapkasının astar şeridiyle tamir etmiş olan uzun boylu, orta yaşlı, kırmızı suratlı adamdı bu.

Adam o zaman fena halde mutsuzdu. Şimdiyse kendinden gurur duyuyor, gülümsüyordu çünkü elleri en çok yapmayı sevdiği şeyi yapmakla meşgul, diye düşündü Paul: kendi gibi insanları makinelerin yerine koymak. Portakal-P tabelasının arkasındaki lambayı taktı. “İşte tamam.”

Bud Calhoun arkadan kafasını uzattı. “Şimdi deneyin bakalım.”

İnsanlar alkışladılar ve Portakal-P içmek için pürheves sıraya girdiler. Sıradaki ilk adam bardağını bir dikişte boşalttı ve ikinciler bir bardak için hemen kuyruğun sonuna gitti.

“Evet, şimdi de şu biletçinin icabına bakalım,” dedi Bud. “Vah, vah! Tam mikrofondan isabet almış.”

“Sokaktaki telefonu bir şey için kullanabileceğimizi biliyordum zaten,” dedi kırmızı surat. “Gidip getireyim.”

Mideleri Portakal-P dolu ahali, yeni girişimlerinde onlara cesaret vermek üzere o tarafa kayıyordu.

Paul ve Finnerty limuzine döndükleri zaman Lasher ve von Neumann'ı yüzleri son derece asık bir halde, zeki görünümlü bir delikanlıyla konuşmaya dalmış buldular.

“Buralarda bir yerlerde sekiz beygir güçlü bir elektrikli motor gördünüz mü?” dedi genç. “Çok kötü yamulmamış bir tane?”

Lasher başını salladı.

“Eh, aramaya devam edeyim öyleyse,” dedi genç, dişliler, tüpler, düğmeler ve diğer ıvır zıvırla dolu bir karton kutuyu yerden alarak. “Burası bir altın madeni gibi ama asıl lazım olan şeyi bulmak çok zor.”

“Herhalde öyledir,” dedi Lasher.

“Evet, elimdekilere uyacak şöyle ufak bir motor bulabilseydim,” dedi genç heyecanla, “her şeyine bahse girerim hayatınızda hiç duymadığınız gibi davul çalan bir zımbırtı yapabilirdim. Bak şunu alacaksın—”

“Proteus! Finnerty!” dedi Lasher sinirli sinirli. “Nerede kaldınız?”

“Acelen olduğunu bilmiyordum,” dedi Finnerty.

“Ama var. Gidelim.”

“Nereye?” Finnerty arabayı çalıştırdı.

“Griffin Bulvarı'na. Barikata.”

“Orada ne var ki?” diye sordu Paul.

“Yetkililer Ilium halkının sahte liderlerini teslim etmesini bekliyor,” dedi Lasher. “İnmek isteyen var mı? Ben süreyim istiyorsanız.”

Finnerty arabayı durdurdu.

“E?” dedi Lasher.

“Sanırım vakti geldi,” dedi von Neumann sakın sakın.

Paul bir şey söylemedi ama inmeye de kalkmadı.

Finnerty bir an bekledi, sonra gaz pedalına bastı.

Griffin Bulvarı barikatının dikenli tel, devrilmiş telefon direkleri ve kum torbalarından oluşan akordeonuna varana kadar kimse konuşmadı. Şık giyimli iki kahverengi adam (Khashdrahr Miasma ve Bratpuhr Şahı) birbirlerine sokulmuş, barikatın solundaki bir si-perde uyuyorlardı. Dikenli tellerin ötesinde, iki tane delik deşik, terk edilmiş eyalet polisi arabası tekerleklerini havaya dikmiş yatıyordu.

Profesör von Neumann dürbünüyle uzakları taradı. “Bakın! Yetkililer.” Dürbünü Paul’e verdi, “işte, şu ahırın solunda. Gördün mü?”

Paul ahırın yanındaki üç zırhlı arabaya ve ellerinde tüfekler sigara içen, neşeyle sohbet eden, aylak aylak dolaşan polisler baktı.

Lasher, Paul dürbünü ona uzatırken Paul’ün omzunu sıvazladı. “Gülümse, Doktor Proteus. Artık önemli birisin, baban gibi. Kimde içki var?”

Finnerty bir şişe çıkardı.

Lasher şişeyi aldı ve ötekilere doğru kaldırdı. “Bütün iyi Kızılderililerin şerefine,” dedi, “geçmiş, şimdiki ve gelecek Kızılderililerin. Veya daha iyisi, tarihin şerefine.”

Şişe elden ele dolaştı.

“Tarihin şerefine,” dedi Finnerty, bundan memnun gibiydi. Devrimden beklediğini elde etti, diye düşündü Paul. Ona hiç rahat vermeyen küçük, sıkı bir topluma vahşi bir darbe indirme şansı.

“Tarihin şerefine,” dedi von Neumann, O da rahat görünüyordu. Paul, bu devrimin onun için büyüleyici bir tecrübe olduğunu anladı. Onu ilgilendiren şey, önceden tasarlanmış bir sonuca varmaktan çok, belli başlangıçlarla neler yapılabileceğiydi.

Paul şişeyi aldı ve şişenin kokulu ağzının üzerinden bir an Lasher’ı inceledi. Bu işin baş kışkırtıcısı Lasher memnundu. Hayatı boyunca sembollerle uğraşmış biri olarak, bir sembol olan bu devrimi yaratmış, şimdi de yine bir sembol olarak ölme fırsatına kucak açıyordu.

Geriye Paul kalıyordu. “Daha iyi bir dünyaya,” diye başladı ama şimdiden aynı kâbusu yeniden yaratmaya heveslenen Ilium halkını düşününce lafını yarıda kesti. Omuz silkti. “Tarihin şerefine,” dedi ve boş şişeyi bir kaya parçasına atıp kırdı.

Von Neumann önce Paul’e, sonra kırık camlara baktı. “Bu bir son değil, biliyorsunuz,” dedi. “Hiçbir şey bir son değil, olmayacak da. Kıyamet Günü bile.”

“Eller yukarı,” dedi Lasher, neredeyse sevinçle. “İleri marş!”

OTOMATİK PİYANO

KURT VONNEGUT

İlerleme...

Kulağa pek hoş gelen bir kavram.

Hep ileri, daima ileri! İnsanlığın gelişmesi, sınırlarını zorlaması, aşması...

Peki, bedeli?

Üçüncü Dünya Savaşı sonrası: Aşırı mekanikleşmiş bir toplum. Fabrikalar, tüm üretim, her şeyin çalışması için bir avuç insan, bir avuç becerikli mühendis yeterli. Geri kalanlarsa...

Bu toplumun süper-mühendislerinden Paul Proteus, yaşadığı 'Mekanize Amerikan Rüyası'ndan uyanarak varlığını, hayatın anlamını, toplumdaki muazzam ayrışmayı, ilerlemenin nelere mal olduğunu sorguluyor. 'İnsan' dünyayı yeniden kazanmak için isyan hareketine mi katılmalı yoksa görece muazzam refahın bedelini ödemeye razı mı olmalı?

Otomatik Piyano, ataları Biz, Cesur Yeni Dünya ve dört yıl büyüğü 1984 gibi akıl-ilerleme-mekanikleşme temalı bir distopya. Ama farklı. Çünkü Vonnegut'un distopyasındaki makineler, diğer distopiyaların yazarlarının muazzam hayal güçlerinden çıkmış makineler değil, kitabın yazıldığı dönemde var olan makineler.

Otomatik Piyano bizleri uzakta değil, çok yakında olan bir şeye karşı, hem de 'İlerleme'ye laf etmenin hiç hoş karşılanmadığı 50'li yıllardan uyarıyor ve teknolojinin muazzam gelişiminin işin içinde insana has hırslar girdiğinde nerelere varabileceğini gösteriyor.

Otomatik Piyano, Kurt Vonnegut'un bildik sivri dilli açık sözlülüğüyle, "Konusunu, konusu güle oynaya Biz'den araklanmış Cesur Yeni Dünya'dan güle oynaya arakladım," dediği ilk göz ağrısı...

